

การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

นางสาวศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF COLLABORATIVE STRATEGIES
FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH IN THAI PUBLIC
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Ms. Sorngate Areesophonpichet

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education, Chulalongkorn University

Academic year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
โดย	นางสาวศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ
สาขาวิชา	อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ไชววิไลกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ไชววิไลกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร. วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ)

ศรเนตร อารีโกลนพิเชฐ : การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านกิจการวิจัยทางสังคมศาสตร์
 ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. (THE DEVELOPMENT OF COLLABORATIVE STRATEGIES FOR
 SOCIAL SCIENCES RESEARCH IN THAI PUBLIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS)
 อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.วิไลนา วงศ์เกียรติรัตน์, 323 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทาง
 สังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/
 องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร เพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา
 ของรัฐ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า งบประมาณสนับสนุนการพัฒนางานวิจัยของภาครัฐค่อนข้างจำกัดและกระจัด
 กระจาย ขาดความเชื่อมโยงในการกำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ หน่วยงานด้านการวิจัย
 ต่างๆ มีลักษณะต่างคนต่างทำตามพันธกิจของหน่วยงาน ระบบราชการไม่เอื้อต่อการเบิกจ่ายงบประมาณ
 โครงการความร่วมมือวิจัยและการทำงานวิจัยของบุคลากรระหว่างเครือข่าย การพิจารณาผลงานความร่วมมือ
 วิจัย เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย บุคลากรวิจัยขาดทักษะ
 การบริหารจัดการความร่วมมือวิจัยและการเข้าถึงแหล่งทุนวิจัย การประสานงานกับเครือข่ายการวิจัยและ
 เชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ

ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีค่อนข้างน้อย ไม่เข้มแข็ง
 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการแบบเครือข่าย (Networking) และการจัดกลุ่มวิจัย (Consortium) ของคณะ/
 หน่วยงานที่มีสาขาเดียวกัน มีวัตถุประสงค์ดำเนินงานวิชาการและวิจัยควบคู่กัน ประเภทความร่วมมือด้านการ
 วิจัยสรุปได้ 5 รูปแบบ คือ ความร่วมมือวิจัยเชิงนโยบาย ความร่วมมือเพื่อผลิตและพัฒนาบัณฑิต ความร่วมมือ
 วิจัยแบบกลุ่มเรื่อง ความร่วมมือวิจัยเชิงพื้นที่และความร่วมมือแบบประชานิยม ด้านประเภทการดำเนิน
 โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานแบบหุ้นส่วนวิจัย (Research
 Partnership) มีความร่วมมือวิจัยกับองค์กรภาครัฐมากที่สุดส่วนภาคเอกชนมีค่อนข้างน้อย และส่วนใหญ่ได้รับ
 การอุดหนุนงบประมาณวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก

กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ 5 กลยุทธ์ระดับ
 นโยบาย 12 กลยุทธ์ระดับแนวทาง และ 33 กลยุทธ์ระดับกิจกรรม โดยกลยุทธ์ระดับนโยบาย มีดังนี้ กลยุทธ์
 พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือ
 วิจัย กลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย กลยุทธ์พัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อ
 ความร่วมมือวิจัย และกลยุทธ์ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนิติ.....

สาขา วิชาอุดมศึกษา

ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4684673927 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: SOCIAL SCIENCES / COLLABORATIVE RESEARCH / STRATEGIES

SORNDATE AREESOPHONPICHET : THE DEVELOPMENT OF COLLABORATIVE STRATEGIES FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH IN THAI PUBLIC HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SUKANYA KOVILAIKOOL,PH.D., THESIS COADVISOR : ASSOC. PROF. WATHANA WONGSEKIARTTIRAT, PH.D., 323 PP.

This research aims to study the problem and Social Science research collaboration model of public universities and other institutes, government offices, NGOs and other non-profit organizations. It also aims to develop the cooperative strategy on social science research among public universities.

The research findings found that research budget to support the public research is limited and dispersed; lack of linkage among the policy making/national research strategy. It also found that research agent has its own mission. The budget disbursement system did not facilitate the joint research project and the research team among research network. The evaluation of instructor's performance and cooperative research did not advocate the development of collaborative research. Moreover, it was found that the researchers were lack of the management skill to handle the cooperative research and to access the source of fund, including the cooperation among the research network and unsystematic linkage of basic information.

The collaboration on social science research among public universities is very limited, not strong. Mostly it is carried on in the form of networking and consortium of the related disciplines aims to conduct the academic and research work parallel. The collaboration research can be summarized into 5 models: Higher education development policy, Research staff Development, Research cluster, Area-based research, and People research and development. On the type of collaboration research project, it was found that most cooperation is research partnership which is cooperation among public sectors. The cooperation with private sector is very little. Most of research is funded by external source of funds.

Collaboration strategic on social science research among public universities consists of 5 strategies on the policy level, 12 strategies on the approach level and 33 strategies for the action level. The policy strategies are the strategy to support the social science research cooperation, strategy to promote and develop the research personnel to do collaboration research, strategy to develop the administrative system of collaboration research, strategy to develop the resource allocation of collaboration research and the strategy to disseminate and to the research findings of collaboration research.

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Field of study Higher Education

Academic year 2007

Student's signature.....
Advisor's signature.....
x Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เกิดจากการสนับสนุนเกื้อกูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อคิดในการวิเคราะห์ สังเคราะห์งาน เพื่อพัฒนางานวิจัยและเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้วิจัย และสร้างเสริมคุณลักษณะของนักวิจัยที่ดีแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ และศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาษ กรรมการสอบ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะในการพัฒนางานวิจัยนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาวิจัยในระยะแรก และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี ที่กรุณาเป็นกำลังใจและให้คำชี้แนะด้วยดีตลอดมา และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสน สกลรักษ์ ที่ร่วมเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือเสมอมา

ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณ ครู อาจารย์ทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ด้านวิชาการ และประสบการณ์ชีวิตตลอดเวลาที่ได้ศึกษามา ขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่น 16 ที่ร่วมเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา

และขอขอบคุณ คุณจักรพันธ์ พงศ์ภักดิ์ทาร์ักษ์ ผู้ที่เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนที่ดี พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้านเสมอมา ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณน้องปลาว่าฟี่ที่ช่วยเป็นกำลังใจให้ตั้งแต่วันแรกที่เรารู้จักกัน

ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและเกียรติจากผลการวิจัยนี้แต่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณพ่อทอง และคุณแม่พัชรนันท์ อารีโสภณพิเชษฐ พี่น้อง และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่ได้ให้ความรัก ความห่วงใย และโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	13
สรุปมโนทัศน์ที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
ตอนที่ 1 แผนและนโยบายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยของประเทศ.....	20
ตอนที่ 2 สภาพปัญหาของระบบการวิจัยและพัฒนา และเครือข่ายการวิจัย ของประเทศ.....	36
ตอนที่ 3 ความสำคัญของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาต่อการพัฒนาประเทศ.....	54
ตอนที่ 4 แนวคิดด้านการบริหารงานวิจัย.....	61
ตอนที่ 5 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและพันธมิตร.....	63
ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ.....	67
ตอนที่ 7 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัย.....	75
ตอนที่ 8 การวางแผนกลยุทธ์.....	93
ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	97

บทที่	หน้า
3	105
วิธีดำเนินการวิจัย	105
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	105
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	108
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	109
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	109
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	114
4	118
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	118
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	118
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ.....	156
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	172
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมของความร่วมมือด้านการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	184
ตอนที่ 5 การกำหนดทิศทางการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	190
ตอนที่ 6 ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	206
5	228
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	228
สรุปผลการวิจัย.....	233
อภิปรายผลการวิจัย.....	249
ข้อเสนอแนะ.....	259
รายการอ้างอิง.....	263
ภาคผนวก.....	277
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์.....	278
ภาคผนวก ข เครื่องมือวิจัย.....	282
ภาคผนวก ค ร่างกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	296
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	323

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กร..... ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	114
2	จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	138
3	โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	141
4	จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	142
5	โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	145
6	จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	146
7	โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	149
8	บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามระดับการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	158
9	บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามตำแหน่งวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย...	158
10	บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ปีงบประมาณ 2544-2548..... จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	159
11	งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีงบประมาณ 2544-2548 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	160
12	บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามระดับการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น	161
13	บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	161

ตารางที่

หน้า

14	บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	162
15	งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	163
16	บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามระดับการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	164
17	บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	164
18	บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	165
19	งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	166
20	โครงการความร่วมมือด้านวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน ปีงบประมาณ 2544-2548 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	167
21	โครงการความร่วมมือด้านวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน ปีงบประมาณ 2544-2548 ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	168
22	โครงการความร่วมมือด้านวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน..... ปีงบประมาณ 2544-2548 ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	168
23	โครงการความร่วมมือด้านวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ..... จำแนกตามแหล่งทุน ปีงบประมาณ 2544-2548	169
24	ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและ..... มานุษยวิทยาจำแนกตามประเภทองค์กร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	170
25	ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและ..... มานุษยวิทยา จำแนกตามประเภทองค์กร ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น	171
26	ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและ..... มานุษยวิทยาจำแนกตามประเภทองค์กร ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	171

ตารางที่		หน้า
27	ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและ..... มานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกตามประเภทองค์กร	172
28	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	173
29	ประสบการณ์การทำวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	174
30	ลักษณะการทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	175
31	ลักษณะแหล่งทุนในโครงการความร่วมมือวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	176
32	เหตุผลในการทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม...	176
33	ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ โครงการความร่วมมือวิจัย.....	177
34	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย.....	180
35	ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ SO.....	193
36	ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ ST.....	197
37	ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WO.....	200
38	ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WT.....	202
39	กลยุทธ์/นโยบายที่ 1: พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย..... ทางสังคมศาสตร์	214
40	กลยุทธ์/นโยบายที่ 2: ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย.....	219
41	กลยุทธ์/นโยบายที่ 3: พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย.....	222
42	กลยุทธ์/นโยบายที่ 4: พัฒนาระบบจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย.....	224
43	กลยุทธ์/นโยบายที่ 5: ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และ..... นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	226
44	ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย.....	300
45	ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย.....	305
46	ร่างกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย.....	311
47	ร่างกลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย.....	315
48	ร่างกลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพผลงานวิจัย.....	318
49	ร่างกลยุทธ์ด้านการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	319
50	ร่างกลยุทธ์ด้านการติดตามและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย.....	321

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัย..... ทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	13
2	แนวทางการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม..... แห่งชาติ ฉบับที่ 10	22
3	ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติสู่เป้าหมายการพัฒนา..... ที่สมดุลและยั่งยืน	26
4	แนวคิดระบบวิจัยแห่งชาติ แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)	27
5	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	117
7	รูปแบบความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	135
8	กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์..... ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	213
9	รูปแบบความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.....	239
10	กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์..... ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	248

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุคโลกาภิวัตน์ กระแสความเป็นนานาชาติมีบทบาทอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการศึกษาไทยในทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยที่ได้กำหนด นโยบายทางเศรษฐกิจที่มีการเปิดเสรีทางการค้า (GATS) ส่งผลกระทบให้มีการแข่งขันกันในตลาด การศึกษาอย่างรุนแรงและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ของต่างชาติสามารถเข้ามามีบทบาทในประเทศได้อย่าง ค่อนข้างดี จากสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนับว่าเป็นวิกฤตของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่ม ประเทศขนาดเล็กโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาจึงควรตระหนักพร้อม ทบทวนบทบาท นโยบายในการสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ทั้งทางด้านวิชาการ การวิจัยและ พัฒนา และการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การวิจัยและพัฒนาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่แสดงถึงความเป็นสากลของสถาบันอุดม ศึกษา การสร้างความร่วมมือด้านวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ ทำให้มหาวิทยาลัย ได้ประโยชน์มากจากการสร้างเครือข่าย/ภาคีการวิจัยระดับอุดมศึกษา ซึ่งสามารถใช้องค์ความรู้ และกระบวนการวิจัยเป็นกลไกในการพัฒนาองค์กร คณาจารย์ การเรียนการสอน และนิสิต/ นักศึกษา ได้ในคราวเดียวกัน ขณะเดียวกันผลงานวิจัยยังเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญตัวหนึ่งในการประกัน คุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ดังเช่น การจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลก ของนิตยสาร เอเชียวีค (Asiaweek) ได้จำแนกองค์ประกอบหลัก และน้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัดที่ใช้ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา 10 ด้าน โดยมีผลงานวิจัยของสถาบัน เป็นหนึ่งในเกณฑ์การพิจารณา คุณภาพของสถาบันซึ่งให้น้ำหนักการพิจารณาร้อยละ 20 ของตัวชี้วัดทั้งหมด (สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย, 2542)

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า การวิจัยและพัฒนา เป็นตัวชี้วัดที่สามารถบอกได้ถึงศักยภาพใน การพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งทางวิชาการของประเทศ โดยค่าใช้จ่ายในการวิจัยและ พัฒนาของประเทศ จำนวนบุคลากรวิจัย หรือจำนวนนักวิจัยสามารถบอกได้ถึงความสามารถใน การพัฒนาด้านเทคโนโลยี องค์ความรู้หรือวิชาการ การสร้างนวัตกรรมใหม่ของประเทศนั้นๆ ได้ เป็นอย่างดี และการวิจัยและพัฒนาที่เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประเทศที่สามารถเพิ่ม ศักยภาพการแข่งขันของประเทศในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งต้องใช้ความรู้นำประเทศ และสถาบันอุดมศึกษาก็เป็นหนึ่งในองค์กรหลักในระบบการวิจัยของประเทศ ที่มีหน้าที่ในการผลิต งานวิจัยเชิงวิชาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานให้กับภาครัฐและเอกชนนำไปพัฒนาต่อยอด

ในการวิจัยและพัฒนาเฉพาะทาง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มมูลค่า ส่งผลต่อการเติบโตในภาคเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพการวิจัยและพัฒนาของประเทศจึงมีความจำเป็นต้องมีการดำเนินงานและประสานงานร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนในการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในระดับชาติและนานาชาติ

จากผลการสำรวจความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั่วโลกของ IMD (2005) พบว่า ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันของประเทศอยู่ในอันดับที่ 27 (จาก 60 อันดับ) ขณะที่ประเทศฮ่องกง และสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 2 และ 3 (ประเทศสหรัฐอเมริกา อยู่ในอันดับ 1) และประเทศไทยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ต่ำกว่ามาตรฐานโลกคือ ร้อยละ 0.26 (มาตรฐานโลก ร้อยละ 0.33) และมีอัตราการนำทรัพย์สินทางปัญญามาใช้ประโยชน์ในอัตราที่ต่ำมาก โดยมีการลงทุนจากภาคเอกชน ร้อยละ 38 และภาครัฐ ร้อยละ 62 จากผลการสำรวจดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการวิจัยพัฒนาน้อยมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาทางด้านการวิจัยพัฒนาของประเทศไทยพบว่า การบริหารจัดการและการดำเนินงานยังขาดการประสานกลมกลืนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งส่งผลให้ขาดศักยภาพในการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ภาครัฐยังให้ความสำคัญต่องานทางด้านวิจัยและพัฒนาน้อยเกินไป (ปรัชญา เวสารัชช์, 2546) และด้านการดำเนินงานการวิจัยของภาคเอกชนในประเทศไทยนั้น กลุ่มบริษัทขนาดใหญ่มีการดำเนินงานทางด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นของตนเองและมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ในกลุ่มบริษัทเอกชนขนาดกลางและขนาดเล็กจำนวนมากยังไม่มีการวิจัยและพัฒนาที่เข้มแข็งเพียงพอเนื่องจาก มีข้อจำกัดเรื่องของเงินทุน และขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านเทคนิคและการวิจัย (ทนุสิทธิ์ สกุนวัฒน์, 2547) สำหรับสถาบันอุดมศึกษานั้น วิจารย์ พานิช (2546) กล่าวว่า การทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาส่วนใหญ่ทำโดยอาจารย์ แต่เนื่องจากอาจารย์มีภาระงานสอนมาส่งผลให้อาจารย์ไม่มีเวลาผลิตงานวิจัยเชิงวิชาการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดจากการวิจัยนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาที่เพียงพอ

จากสภาพดังกล่าวส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับตัว และหาแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งและต้องเร่งสร้างเอกลักษณ์ของสถาบันให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเผชิญกับปัญหาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนบทบาทกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการบริหารจัดการใหม่ เพื่อเพิ่มศักยภาพงานวิจัยทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ดังจะเห็นได้จากการกำหนดยุทธศาสตร์ของอุดมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการภายหลังการปฏิรูปการศึกษาที่มีเป้าประสงค์ในการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น เน้นความสำคัญด้านการวิจัยและพัฒนาและความร่วมมือด้านการศึกษากับองค์กรในประเทศและต่างประเทศ

โดยกำหนดยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา เป็นหนึ่งในสี่ยุทธศาสตร์อุดมศึกษา กล่าวคือ ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในระดับนานาชาติ สร้างนักวิจัยมืออาชีพ และสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการวิจัย ยกกระตือรือร้นการวิจัยร่วมกับภาคเอกชนเชิงพาณิชย์ โดยเน้นให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น และเน้นการสร้างความเป็นเลิศในศูนย์พัฒนาบัณฑิตและการวิจัย (กองแผนงาน ฝ่ายวางแผนพัฒนาและเทคโนโลยี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) และจากสภาพปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยในมหาวิทยาลัยพบว่า ระบบการวิจัยประเทศไทยมีปัญหาในด้านของการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนในการผลิตงานวิจัย ส่งผลให้งานวิจัยของประเทศมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นผลงานการวิจัยในระดับคุณภาพสูง ส่วนผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพสูงก็มีการเผยแพร่และถูกนำไปใช้ประโยชน์เพียงส่วนน้อยเท่านั้น และผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเฉพาะบุคคล เป็นวัฒนธรรมนักวิจัยเดี่ยวและจำกัดเฉพาะในแต่ละสาขาวิชา ขาดงานวิจัยสหสาขาวิชา ทำให้เกิดโครงการวิจัยเฉพาะที่หรือเฉพาะกิจ (Point Solution) ตามความถนัดของนักวิจัย (วิจารณ์ พานิช, 2546 และ ทนุสิทธิ์ สกุนวัฒน์, 2547) และในด้านรูปแบบการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน เน้นการจัดเอกสารมากกว่าการจัดการเนื้อหาวิจัย เน้นการจัดการที่ให้แต่ละบุคคลดูแลกันเองหรือเป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคลไม่เป็นระบบ ขาดการจัดการเชิงสถาบัน ไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือแผนงานวิจัยของสถาบันที่ชัดเจน และการดำเนินการวิจัยยังมีความร่วมมือระหว่างสาขาน้อยมาก นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือระหว่างนักวิจัยต่างสาขา งานวิจัยจึงขาดความสมบูรณ์หรือขาดความครอบคลุม ด้านเครือข่ายวิจัยยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ มีข้อจำกัดค่อนข้างมากในการดำเนินการของเครือข่ายนักวิจัยทั้งภายในสถาบันอุดมศึกษาหรือระหว่างสถาบันกับผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (ปรัชญา เวสารัชช, 2546)

ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์อุดมศึกษาโดยใช้การวิจัยเพื่อการพัฒนา ศักยภาพการแข่งขันของประเทศดังกล่าวของสถาบันอุดมศึกษา จึงต้องปรับบทบาทและภารกิจของสถาบันให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มานิตย์ บุญประเสริฐ(2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและการอุดมศึกษาไทยพบว่า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ มาเลเซีย และมองโกเลีย) มีนวัตกรรมการบริหารจัดการแบบสมัยใหม่ (Modern Management) กล่าวคือ การนำแนวคิดการจัดการทางบริหารธุรกิจมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งการบริหารวิชาการ

และการดำเนินการ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและสร้างเครือข่าย แสวงหารายได้ และควบคุมรายจ่าย มีอิสระในการปกครองตนเอง และมุ่งเน้นการควบคุมคุณภาพปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานของสถาบัน และในด้านการบริหารงานวิจัยสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศ ทั้งระดับภูมิภาคและนานาชาติ มีการจัดตั้งกองทุนวิจัย (Research Fund) และศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) สนับสนุนให้บุคลากรทำโครงการวิจัยร่วมมือกับองค์กรนานาชาติ เน้นการตีพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยเผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติและจัดตั้งหน่วยงานประสานงานวิจัยระดับสถาบัน สำหรับด้านรูปแบบการบริหารจัดการภายในระดับมหาวิทยาลัยนั้นพบว่า รูปแบบเครือข่าย/ภาคี เป็นรูปแบบการบริหารจัดการประเภทหนึ่งที่ยอมรับใช้กันมากในสถาบันอุดมศึกษาของต่างประเทศ นอกเหนือไปจากรูปแบบองค์กรที่เน้นกระบวนการ รูปแบบผู้ประกอบการหรือบริษัท และรูปแบบวิสาหกิจหรือนวัตกรรม

การสร้างพันธมิตรหรือการสร้างความร่วมมือ เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและใช้งบประมาณน้อย ซึ่งเหมาะกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยที่มีศักยภาพในการแข่งขันต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วที่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยี ทรัพยากรทางการเงินและนวัตกรรมสมัยใหม่ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศขนาดเล็กจึงต้องมีการปรับตัวให้มีความแข็งแกร่ง โดยเน้นทางด้านคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร (Interorganization Relationships: IORs) (Roche, 2004) เป็นแนวคิดสำคัญที่สามารถช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาอยู่รอดและประสบความสำเร็จได้ นำไปสู่การจัดประชุมสัมมนาระหว่างองค์กร การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนร่วมกัน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน และรวมไปถึงการพัฒนางานด้านการวิจัยโดยการทำวิจัยร่วมกัน ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร จึงเป็นหลักสำคัญของการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ของภาครัฐ และภาคเอกชน ในการวางแนวทางสร้างความร่วมมือวิจัย เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการวิจัยและพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดี

การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย นอกจากเป็นหนทางสู่การเตรียมความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรับมือกับสถานการณ์และภาวะวิกฤตในปัจจุบันแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและศักยภาพทางวิชาการก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และเป็นประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากร การจัดสรรทุนวิจัย การแบ่งปันบุคลากรทางการวิจัยระหว่างสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์เดียวกัน เป็นการเพิ่มความ

เข้มแข็งทางวิชาการ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในแต่ละศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในต่างประเทศได้นำกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย (Research Collaboration) มาพัฒนาสถาบันให้มีความเข้มแข็งด้านองค์ความรู้และวิชาการ ทำให้สถาบันมีความโดดเด่นและมีศักยภาพด้านงานวิจัยที่เข้มแข็ง อีกทั้งยังได้พันธมิตรที่มีความต้องการผลิตผลงานวิจัยในศาสตร์สาขาเดียวกันเพิ่มขึ้นอีกด้วย

การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรต่างๆ มีการศึกษาวิจัยกันมาก โดยเฉพาะศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันทางด้านวิทยาศาสตร์ องค์กรด้านธุรกิจ/อุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เช่น National Science Foundation และหน่วยงานพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ ได้สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยมีความร่วมมือกับอุตสาหกรรมเพื่อสร้างคู่คิดใหม่ในการลงทุน โดยหลักการพื้นฐานของการสร้างความร่วมมือคือ การได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งมหาวิทยาลัยและองค์กรภาคธุรกิจ/อุตสาหกรรม เช่น มหาวิทยาลัย Carnegie ได้จัดตั้ง Sustainable Computing Consortium ร่วมมือกับองค์กรธุรกิจชั้นนำระดับโลก ผู้ผลิต Software และองค์กรของรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันโครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเพิ่มความมั่นใจในระบบสารสนเทศ (สภาการศึกษา, 2546) หรือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการสร้างความร่วมมือ เช่น งานวิจัยของ คิม (Kim, 2004) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับบริษัทเอกชนที่มีความชำนาญทางด้านการผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี การฝึกอบรมอาชีพ การทำวิจัยร่วมกัน และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในบริษัทเอกชน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและบริษัทเอกชนนั้น ส่งผลให้มีการอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจขององค์กรเติบโตขึ้น และมีงานวิจัยของ ฮาร์มส์เวิร์ธ (Harmsworth, 2001) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือการวิจัยระหว่างองค์กรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Iwi-Crown Research Institute และหน่วยงานจากภายนอก Märoi Community ของประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางด้านการวิจัยนั้น ต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่ต่อเนื่องและเข้มแข็ง รวมทั้งมีการสร้างพันธภาวะ (Commitment) ในระยะยาวกับนักวิจัยที่ทำงานร่วมกัน โดยแต่ละองค์กรต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและทำวิจัยร่วมกันงานจึงจะประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาความร่วมมือด้านการวิจัยทางการศึกษาในต่างประเทศพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาความร่วมมือด้านวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพทั้งระดับภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ยังมีการวิจัยค่อนข้างน้อย และไม่พบการศึกษากลยุทธ์การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยอย่างจริงจังรวมทั้งในประเทศไทย จากรายงานข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2546 เกี่ยวกับงบประมาณสนับสนุน และส่งเสริมการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2549) พิจารณาตามโครงการวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินและแหล่งทุนอื่นๆ จำแนกตามมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาหลัก พบว่า งบประมาณส่วนใหญ่มุ่งเน้นพัฒนาโครงการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ (1,475,811,278 บาท) มากกว่าโครงการวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กว่าเท่าตัว (787,351,075 บาท) และจากการสรุปผลการพัฒนาการศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนาจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) พบว่า การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรต่างๆ ของประเทศ เน้นการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมากกว่าด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรัชญา เวสวาร์ช (2546) ที่ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของไทยพบว่า ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มีการวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ค่อนข้างน้อย แม้แต่ในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในต่างประเทศมากที่สุดในประเทศไทย (สกอ., 2548) จำนวน 268 ฉบับ จากทั้งหมด 1,536 ฉบับ (สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 1,310 ฉบับ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน 226 ฉบับ) แต่จากการสรุปผลการดำเนินงานด้านการวิจัยในภาพรวม ปีงบประมาณ 2547 (กิจการวิจัย จุฬาฯ, 2548) พบว่า จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับการอุดหนุนส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ 228 และ 215 โครงการ จากทั้งหมด 725 โครงการ และเป็นงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 8 และ 154 โครงการ ตามลำดับ โดยผลงานวิจัยของคณาจารย์และนักวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการระดับนานาชาติ ที่บรรจุอยู่ในฐานข้อมูลมาตรฐาน ISI จำนวน 645 เรื่อง เป็นผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์เพียง 2 เรื่อง และด้านสังคมศาสตร์ 5 เรื่อง ขณะที่ผลงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์มี 638 เรื่อง (วิทยาศาสตร์กายภาพ 23 เรื่อง และวิทยาศาสตร์ชีวภาพ 408 เรื่อง)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยยังให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์น้อยมาก เมื่อเทียบกับศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์ และยังเป็นการวิจัยในวงแคบ ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วองค์ความรู้ที่นำไปใช้ในการพัฒนาประเทศนั้นต้องเป็นองค์ความรู้ที่บูรณาการผลงานวิจัยใน 2 ศาสตร์ ที่มีความสมดุลกัน คือ ศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (วิทยาศาสตร์นาโน เทคโนโลยี เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และระบบดิจิทัล การผลิตและวิศวกรรม และเทคโนโลยีทางอวกาศ ฯ) วิทยาศาสตร์สุขภาพ (การแพทย์ การรักษา ยาและเวชภัณฑ์ ฯ) และศาสตร์ทางด้าน

สังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสังคมและการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์และระบบสังคม เช่น การบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเมือง เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม เป็นต้น ดังนั้น องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ/ภาคเอกชน จึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาวิจัยทั้ง 2 ศาสตร์ ควบคู่กันไป และมีการกำหนดแนวทางการวางแผนกลยุทธ์การพัฒนางานวิจัยที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนาในองค์กรรวมทั้งเป็นรากฐานของการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ด้านการผลิต การเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการใช้ประโยชน์จากความคิดใหม่ เพื่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจและสังคมนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้นความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ทั้งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษา บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี และด้านการบริหารจัดการ ค่อนข้างมาก ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งต่างจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่มีการบริหารจัดการได้อย่างอิสระ ทำให้สามารถสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยได้ง่ายและมีประสิทธิภาพที่ดีกว่าค่อนข้างมาก ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจึงควรมีการพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อให้มีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ที่สอดคล้องกับศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์

การศึกษาวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร เพื่อพัฒนาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้นและผลิตนักวิจัยที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาเครือข่ายวิจัยและขยายกลุ่มพันธมิตรทางวิชาการ/วิจัย ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอาจารย์ให้มีเส้นทางวิจัย หรือแนวทางในการทำงานวิจัยสามารถสร้างผลงานวิชาการที่มีคุณภาพในระดับชาติและนานาชาติเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์อันนำไปสู่การพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

2. ศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

3. พัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

คำถามในการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นอย่างไร

2. รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีรูปแบบ และในสภาพแวดล้อมปัจจุบันมีองค์ประกอบใดที่นำไปสู่ความสำเร็จของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. สภาพแวดล้อมของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อย่างไร

4. ควรกำหนดกลยุทธ์อย่างไรในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาโดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ครอบคลุมความร่วมมือวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยจำแนกตามสาขาวิชาของ ISCED : International Standard Classification of Education (Unesco, 1997) รวม 6 สาขาวิชา ได้แก่

1.1 ศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู ได้แก่ การประถมศึกษา การมัธยมศึกษา สุขศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ บริหารการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา ศิลปะศึกษา ฯลฯ

1.2 มนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา ได้แก่ โบราณคดี อักษรศาสตร์ วรรณคดีเปรียบเทียบ ศาสนาและเทววิทยา ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ปรัชญา ฯลฯ

1.3 วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ได้แก่ มัณฑนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปกรรม ศิลปะการละคร ประวัติศาสตร์ศิลปะ ฯลฯ

1.4 นิติศาสตร์ ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายวิธีพิจารณาและ
 ธรรมนูญศาล กฎหมายมหาชน กฎหมายเอกชน กฎหมายเศรษฐกิจ กฎหมายการปกครองและ
 กฎหมายทั่วไป กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา กฎหมายระหว่างประเทศ ฯลฯ

1.5 สังคมศาสตร์ แบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

1.5.1 สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์
 จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ฯลฯ

1.5.2 การบริหารพาณิชยกรรมและธุรกิจ ได้แก่ พาณิชยศาสตร์ การบัญชี
 การธนาคารและการเงิน การบริหารธุรกิจ การจัดการ การตลาด การประกันภัย ฯลฯ

1.5.3 การสื่อสารมวลชนและการเอกสาร ได้แก่ วารสารศาสตร์
 การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ การประชาสัมพันธ์ บรรณารักษศาสตร์ ฯลฯ

1.5.4 คหกรรมศาสตร์ ได้แก่ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ
 คหกรรมศาสตร์ศึกษา พัฒนาการครอบครัวและเด็ก ฯลฯ

1.6 วิชาอื่นๆ ได้แก่ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการ
 สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

2. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นประชากรของงานวิจัยนี้ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา
 ของรัฐทั่วประเทศที่มีการเปิดหลักสูตรในกลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในปี พ.ศ. 2544-
 2548 ครอบคลุมมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 4 แห่ง รวมจำนวน 24 แห่ง
 โดยไม่รวมมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีต่างๆ เนื่องจากทั้งสองกลุ่มเพิ่งได้รับ
 การยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งการดำเนินการเรื่องความร่วมมือด้านการวิจัย
 ระหว่างสถาบันมีความจำเป็นต้องใช้สถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อม ทั้งด้านระบบการบริหาร
 จัดการ บุคลากร และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันซึ่งใช้ระยะเวลา นอกจากนี้การเก็บข้อมูล
 งานวิจัยนี้ในช่วงก่อนมีการเปลี่ยนสถานภาพของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นมหาวิทยาลัยใน
 กำกับรัฐเพิ่มเติม เมื่อปี พ.ศ. 2550 ดังนั้น ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลง
 สถานภาพของสถาบันจึงไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย

3. สถาบัน/องค์กร ที่ใช้ศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของ
 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐของงานวิจัย ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่

3.1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในประเทศ 24 แห่ง

3.2 สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ

3.3 องค์กรภาครัฐทั้งในและต่างประเทศ

3.4 องค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร ทั้งในและต่างประเทศ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Sciences Research Collaboration) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยที่ครอบคลุมสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร ได้แก่ การสนับสนุนด้านเงินทุนวิจัย การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการวิจัย การแลกเปลี่ยนข้อมูลการวิจัย การแบ่งปันทรัพยากรเพื่อการวิจัย การทำงานวิจัยร่วมกัน การแลกเปลี่ยนนักวิจัย/ อาจารย์/ นักศึกษาระหว่างองค์กร

รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย (Collaboration Research Model) หมายถึง ชุดของแนวคิดและแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นอย่างมีระบบ เป็นตัวแทนของการดำเนินการโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร โดยเน้นด้านการบริหารจัดการทั้งระบบ

ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กร (Types of Research Collaboration) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป จำแนกตามวัตถุประสงค์ ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กร การจัดสรรทรัพยากร การร่วมลงทุนด้านการเงิน และระดับการตัดสินใจ สรุปได้ 5 ประเภท ดังนี้

1. **เครือข่ายการวิจัย (Research Networking)** หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล และให้การสนับสนุนขั้นพื้นฐานด้านการวิจัยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การจัดประชุมสัมมนา ทางด้านการวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการวิจัย เป็นต้น

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบยืดหยุ่น หรือไม่เป็นทางการ การกำหนดบทบาทความรับผิดชอบเป็นแบบหลวมๆ ไม่ตายตัว เป็นการเชื่อมโยงขั้นต้น ลักษณะการสื่อสารไม่เป็นทางการ ไม่มีการแบ่งปันทรัพยากรหรือการลงทุนร่วมกัน ภาวะผู้นำอยู่ในระดับต่ำ ระดับการตัดสินใจน้อย

2. **พันธมิตรการวิจัย (Research Alliance)** หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการรวมกลุ่ม มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน และลดความซ้ำซ้อนของงาน โดยความร่วมมือเกิดขึ้นตามความจำเป็น

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบกึ่งทางการ มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกคร่าวๆ ลักษณะการสื่อสารเป็นทางการโดยผ่านกลุ่มประสานงานกลาง ลักษณะการเชื่อมโยงมาจากการแนะนำ มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิต และเพิ่มอำนาจการต่อรองของกลุ่ม ระดับการตัดสินใจ

ของกลุ่มค่อนข้างซับซ้อน ความร่วมมือแบบจัดกลุ่ม (Consortium/Cluster) จัดอยู่ในความร่วมมือประเภทนี้

3. หุ้นส่วนการวิจัย (Research Partnership) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันทรัพยากรในกลุ่มสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เน้นการรวมทรัพยากรเพื่อสร้างผลผลิตด้านการวิจัยใหม่ มีการแบ่งปันความเสี่ยงและผลตอบแทนร่วมกัน

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ โดยการทำสัญญา (Contract) มีการกำหนดบทบาทชัดเจน ลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ สม่ำเสมอ และชัดเจน มีการแบ่งปันทรัพยากร และพัฒนาทรัพยากรใหม่ร่วมกัน มีการร่วมลงทุนด้านการเงิน ภาวะผู้นำมีอำนาจอิสระ แต่จำกัดตามขอบเขตความร่วมมือที่กำหนดไว้ ระดับการตัดสินใจมีทั้งตัดสินใจร่วมกัน และแยกกลุ่มตัดสินใจ

4. กลุ่มวิจัยแบบฉันทกกำลัง (Research Coalition) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความคิด มีกำหนดพันธะสัญญาของการพัฒนาร่วมกัน ระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ ภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน (Formal Agreement) มีการกำหนดบทบาท และระยะเวลาที่ชัดเจน มีการใช้และพัฒนาทรัพยากรใหม่ร่วมกันโดยสมัครใจ มีการร่วมลงทุนด้านการเงิน มีการแบ่งปันภาวะผู้นำกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ระดับการตัดสินใจแบบเป็นทางการโดยสมาชิกทั้งหมดตัดสินใจร่วมกัน การสื่อสารเป็นไปตามลำดับความสำคัญ

5. กลุ่มวิจัยรวมพลัง (Research Collaboration) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันและมีการเทียบเคียงผลกระทบที่เกิดขึ้น สร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อกำหนดประเด็นและโอกาสร่วมกัน

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ โดยการลงนามในสัญญาข้อตกลงร่วมกัน (Formal Agreement and written in work assignments) มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มชัดเจน มีกำหนดระยะเวลาและการประเมินผลที่แน่นอน มีการใช้และพัฒนาทรัพยากรใหม่ร่วมกันโดยสมัครใจ มีการร่วมลงทุนด้านการเงิน มีการแบ่งปันความคิด และการตัดสินใจในระดับเท่ากัน สมาชิกทั้งหมดมีการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์ (Consensus) ภาวะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูง มีระดับความไว้วางใจสูง มีผลผลิตทางการวิจัยสูง การสื่อสารแบบเป็นทางการ มีการพัฒนาอยู่ในระดับสูง

กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัย หมายถึง ชุดแนวทางการดำเนินงาน ที่นำไปสู่ การส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

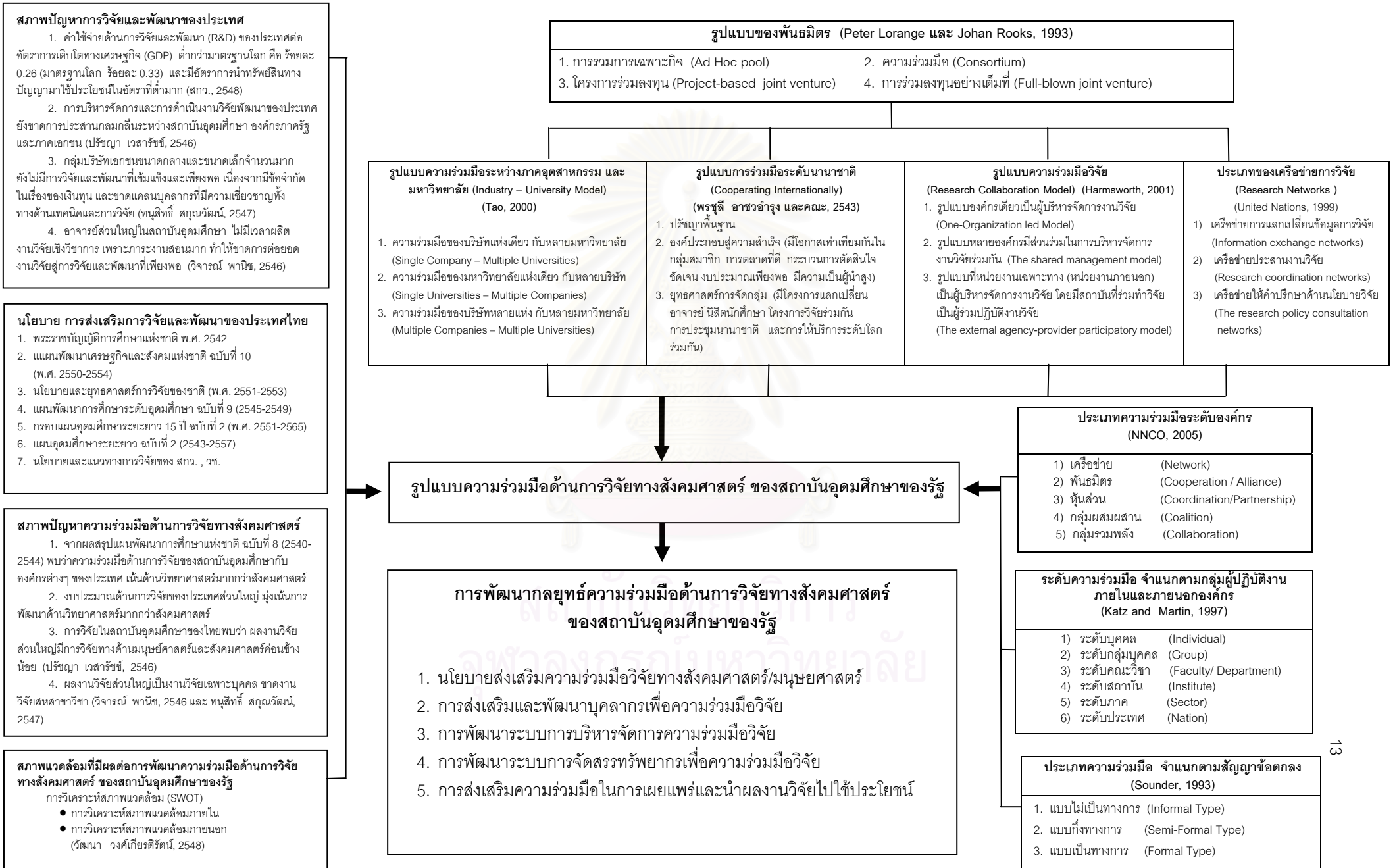
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลสำหรับการวิจัย โดยสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังภาพที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สรุปมโนทัศน์ที่ใช้อธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย

กระแสความเป็นนานาชาติมีบทบาทอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนการศึกษาไทยในทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยที่ได้กำหนด นโยบายทางเศรษฐกิจที่มีการเปิดเสรีทางการค้า (GATS) ส่งผลกระทบให้มีการแข่งขันกันในตลาดการศึกษาอย่างรุนแรง และเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนับว่าเป็นวิกฤตของสถาบันอุดมศึกษา ในกลุ่มประเทศขนาดเล็ก โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาจึงควรตระหนัก พร้อมทบทวนบทบาทนโยบายในการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทั้งทางด้านวิชาการ การวิจัย และพัฒนาและการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การวิจัยและพัฒนาเป็นองค์ประกอบ สำคัญของความเป็นสากล (International) ของสถาบันอุดมศึกษาที่สามารถบอกได้ถึงศักยภาพในการพัฒนาประเทศ และความเข้มแข็งทางวิชาการของประเทศ

จากผลการสำรวจความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั่วโลกของ IMD (2005) พบว่า ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันของประเทศอยู่ในอันดับที่ 27 (จาก 60 อันดับ) ขณะที่ ประเทศฮ่องกง และสิงคโปร์อยู่ในอันดับ 2 และ 3 (ประเทศสหรัฐอเมริกา อยู่ในอันดับ 1) และ ประเทศไทยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ต่ำกว่ามาตรฐานโลกคือ ร้อยละ 0.26 (มาตรฐานโลก ร้อยละ 0.33) จากผลการสำรวจ ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการวิจัยพัฒนาน้อยมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาทางด้านการวิจัยพัฒนาของประเทศไทยพบว่า การบริหารจัดการและการดำเนินงานยังขาดการประสานกลมกลืนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ส่งผลให้ขาดศักยภาพในการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ซึ่งจากการศึกษาสภาพ ปัญหาทางด้านการวิจัยพัฒนาของประเทศไทยพบว่า การบริหารจัดการและการดำเนินงานยังขาด การประสานกลมกลืนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งส่งผลให้ขาด ศักยภาพในการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ภาครัฐยังให้ความสำคัญต่องานทาง วิจัยและพัฒนาน้อยมากโดยเฉพาะด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์(ปรีชญา เวสารัตถ์, 2546) และงบประมาณด้านการวิจัยของประเทศส่วนใหญ่มุ่งเน้นพัฒนาโครงการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพมากกว่างานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์กว่า เท่าตัว (สารานเทศทางการศึกษา, 2545) แม้แต่ในสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ กับ ต่างประเทศมากที่สุดในประเทศไทย จำนวน 268 ฉบับ จาก 1,536 ฉบับ (สกอ., 2548) มีจำนวน โครงการวิจัยส่วนใหญ่ ในปีงบประมาณ 2547 เป็นงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ และ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ โดยเป็นงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ได้รับการสนับสนุน เพียง 8 และ 154 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 22 จากทั้งหมด 725 โครงการ (กิจการวิจัย จุฬาฯ,

2548) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยยังให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์น้อยมาก เมื่อเทียบกับศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์และยังเป็นการวิจัยในวงแคบ ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วองค์ความรู้ที่นำไปใช้ในการพัฒนาประเทศนั้นต้องเป็นองค์ความรู้ที่บูรณาการผลงานวิจัยใน 2 ศาสตร์ ที่มีความสมดุลกัน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนาในองค์รวมนำไปสู่การกำหนด ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างศักยภาพ และความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น การพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษา บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี การบริหารจัดการ และขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่างๆ ค่อนข้างมาก

การสร้างความร่วมมือด้านวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ ทำให้มหาวิทยาลัยได้ประโยชน์มากจากการเครือข่าย/ภาคีวิจัยระดับอุดมศึกษา ทั้งด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลวิจัยระหว่างนักวิจัยในกลุ่มสาขาเดียวกัน การจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับองค์ความรู้ใหม่ด้านการวิจัยที่เป็นประโยชน์ นำไปสู่การพัฒนางานวิจัยในแต่ละองค์กรได้ การแลกเปลี่ยนหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยจากต่างประเทศมาทำการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการสนับสนุนให้นักศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำโครงการวิจัยร่วมกับอาจารย์ เป็นการสนับสนุนให้เกิดนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์วิจัยโดยตรง และการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอกนั้น ได้ถูกกำหนดเป็นหนึ่งในแนวทาง และมาตรฐานการพัฒนางานด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ ดังเช่น นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) และกรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ที่เน้นความสำคัญและความจำเป็นที่ภาครัฐ/สถานศึกษา และ ภาคเอกชน ต้องมีความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการวิจัยของประเทศในองค์รวม โดยแต่ละองค์กรต้องกำหนดนโยบายและเป้าหมายโดยรวมด้านการวิจัยและพัฒนาให้เชื่อมโยงสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน สร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในการสนับสนุนการศึกษาและการวิจัย เพื่อนำองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาไปพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการทำแผนการทำงานวิจัยร่วมกัน และการสร้างระบบข้อมูลประสานให้เป็นเครือข่ายเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ และลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากร การจัดสรรทุนวิจัย การแบ่งปันบุคลากรทางการวิจัยระหว่างสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์เดียวกันเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งทางวิชาการ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในแต่ละศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้น

สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในต่างประเทศ ได้นำกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย (Research Collaboration) มาพัฒนาสถาบันให้มีความเข้มแข็งด้านองค์ความรู้และวิชาการ ทำให้สถาบันมีความโดดเด่นและมีศักยภาพด้านงานวิจัยที่เข้มแข็ง อีกทั้งยังได้พันธมิตรที่มีความต้องการผลิตผลงานวิจัยในศาสตร์สาขาเดียวกันเพิ่มขึ้นอีกด้วย โดยมีพื้นฐานแนวคิดของพันธมิตร (ยุคดา รักไทย และสุภาวดี วิริยะประพันธ์, 2544) เป็นแนวคิดหลักสำคัญที่สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร ช่วยให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างพันธมิตร และเสริมความเข้มแข็งทางด้านการวิจัยและพัฒนาได้อย่างดี รูปแบบความร่วมมือและการจัดกลุ่มทางอุดมศึกษา (Consortium) ของการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยนั้น มีหลากหลายรูปแบบในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างองค์กร เช่น รูปแบบการร่วมมือระดับนานาชาติ (Cooperating Internationally) ที่เน้นปรัชญาพื้นฐาน องค์ประกอบสู่ความสำเร็จ และยุทธศาสตร์การ จัดกลุ่มร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม (พรชูลี อาชวอรุ่ง, 2543) และรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัย (The Industry – University Models) 3 รูปแบบ (Tao, 2000) ได้แก่

1. ความร่วมมือของบริษัทแห่งเดียวกับหลายมหาวิทยาลัย (Single Company - Multiple Universities) ความร่วมมือของมหาวิทยาลัยแห่งเดียว กับหลายบริษัท (Single University - Multiple Companies) และความร่วมมือของบริษัทหลายแห่งกับหลายมหาวิทยาลัย (Multiple Companies - Multiple Universities)

2. รูปแบบความร่วมมือการวิจัย ซึ่งได้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือ การวิจัยระหว่างองค์กรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี Iwi-Crown Research Institute และหน่วยงานจากภายนอก Märo Community ของประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางด้านการวิจัยนั้น ต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่ต่อเนื่องและเข้มแข็ง รวมทั้งมีการสร้างพันธภาวะ (Commitment) ในระยะยาวกับนักวิจัยที่ทำงานร่วมกัน โดยแต่ละองค์กรต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและทำวิจัยร่วมกันงานจึงจะประสบความสำเร็จ

3. รูปแบบเครือข่ายการวิจัย (Research Network) แบ่งตามลักษณะการปฏิบัติงาน ได้ 3 ประเภท ได้แก่ เครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลการวิจัย (Information exchange networks) เครือข่ายประสานงานวิจัย (Research coordination networks) และเครือข่ายให้คำปรึกษาด้านนโยบายวิจัย (The research policy consultation networks)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระดับองค์กรพบว่า ความร่วมมือมีหลายรูปแบบและหลายระดับ ดังเช่น เครือข่ายความร่วมมือแห่งชาติ (National Network for Collaboration: NNCO, 2005) ได้กำหนดขอบเขตของรูปแบบความร่วมมือระดับองค์กร จำแนก

ตามโครงสร้างพื้นฐานได้ 5 ประเภท ได้แก่ เครือข่าย (Networking) พันธมิตร (Cooperation or Alliance) หุ้นส่วน (Coordination or Partnership) กลุ่มผสมผสาน (Coalition) และกลุ่มรวมพลัง (Collaboration) โดยความร่วมมือแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังนี้

1. เครือข่าย (Networking) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสในการพบปะสนทนาระหว่างองค์กร สร้างความเข้าใจร่วมกัน เป็นแหล่งเก็บรวมข้อมูล และให้การสนับสนุนพื้นฐานระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่มีลำดับชั้นการบริหาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบยืดหยุ่น กำหนดบทบาทความรับผิดชอบแบบหลวมๆ การเชื่อมโยงกันในกลุ่มสมาชิกเป็นแบบขั้นต้น หรือระยะพื้นฐาน ไม่มีความซับซ้อน ภาวะผู้นำภายในเครือข่ายอยู่ในระดับต่ำ ระดับการตัดสินใจเกิดขึ้นน้อย ความขัดแย้งพบได้น้อย มีลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

2. พันธมิตร (Cooperation or Alliance) มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างความร่วมมือที่เหมาะสมตามความจำเป็น มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน ลดความซ้ำซ้อนในงาน หรือการบริการของสมาชิกกลุ่ม เน้นการเป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบกึ่งทางการ มีการกำหนดบทบาทชัดเจนการเชื่อมโยงเป็นลักษณะของการแนะนำเน้นการเพิ่มผลผลิตทางการเงิน ภาวะผู้นำของความสัมพันธ์นี้ ผู้นำจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ระดับการตัดสินใจค่อนข้างซับซ้อนและพบว่ามี ความขัดแย้งกันบ้างเล็กน้อย มีลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ

3. หุ้นส่วน (Coordination or Partnership) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันทรัพยากรในกลุ่มสมาชิกที่มีเป้าหมายเดียวกัน เน้นการรวมทรัพยากรเพื่อการสร้างผลผลิตใหม่ (Productivity) เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ มีการกำหนดบทบาทชัดเจน และมีการร่วมพัฒนาทรัพยากร และร่วมลงทุนด้านการเงิน ภาวะผู้นำมีอำนาจอิสระแต่จำกัดตามขอบเขตความร่วมมือที่กำหนดไว้ ระดับการตัดสินใจมีทั้งตัดสินใจร่วมกัน และแยกกลุ่มในการตัดสินใจการสื่อสาร สม่่าเสมอและชัดเจน

4. กลุ่มแบบผนึกกำลัง (Coalition) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความคิด และใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อสร้างพันธะสัญญาในการพัฒนาาร่วมกัน โดยมีระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี และสมาชิกทั้งหมดร่วมกันตัดสินใจ มีการกำหนดบทบาทและระยะเวลาที่ชัดเจน ลักษณะการเชื่อมโยง แบบเป็นทางการ ภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน ลักษณะภาวะผู้นำ มีการแบ่งปันกัน ระดับการตัดสินใจ แบบเป็นทางการ และการสื่อสาร เป็นไปตามลำดับความสำคัญ

5. กลุ่มรวมพลัง (Collaboration) มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นความสำเร็จ จากการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีการเทียบเคียงผลกระทบที่เกิดขึ้น สร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อกำหนดประเด็นและโอกาสส่วนร่วมกัน สมาชิกทั้งหมดมีการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์ (Consensus) มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม

กำหนดระยะเวลาและการประเมินผลชัดเจน ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ ภาวะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูง มีความไว้วางใจสูง และสามารถสร้างผลิตภาพสูง (Productivity) มีการแบ่งปันความคิดและการตัดสินใจในระดับเท่ากัน การสื่อสารแบบเป็นทางการ มีการพัฒนาอยู่ในระดับสูง

โดยความร่วมมือด้านการวิจัยนั้น สามารถจำแนกประเภทกลุ่มผู้ปฏิบัติงานวิจัยจากระดับบุคคลไปสู่ระดับกลุ่มบุคคล สถาบัน และประเทศ ซึ่งมีทั้งความร่วมมือภายในองค์กร และความร่วมมือระหว่างองค์กร (Katz, and Martin, 1997) ซึ่งการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยมีการทำข้อตกลงร่วมกันในหลายลักษณะ ทั้งแบบไม่เป็นทางการ (Informal Type) แบบกึ่งทางการ (Semi Formal Type) และแบบเป็นทางการ (Formal Type) (Sounder, 1993) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วความร่วมมือด้านการวิจัยที่เกิดขึ้น ระยะเวลาเกิดจากความร่วมมือของนักวิจัยในระดับบุคคล และพัฒนาขึ้นเป็นความร่วมมือระดับกลุ่มนักวิจัยไปสู่ความร่วมมือระดับองค์กรในที่สุด จากนโยบายแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบความร่วมมือ และระดับความร่วมมือต่างๆ ที่ศึกษามาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยนั้น สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับนโยบายและวัตถุประสงค์ของความร่วมมือเป็นสำคัญ

การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยถือเป็นความต้องการในระดับประเทศ และเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนอย่างมาก โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เน้นการพัฒนาองค์ความรู้และเป็นฐานของการสร้างองค์ความรู้ด้านการวิจัยของประเทศ ซึ่งการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการส่งเสริมระดับนโยบายของประเทศ มีนโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจนและกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างแท้จริงทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ตลอดจนมีการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ให้มากขึ้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ พัฒนาผลผลิตงานวิจัยในกลุ่มสังคมศาสตร์ให้เพิ่มมากขึ้น ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการวิจัย ตลอดจนเป็นการพัฒนาบุคลากรทางด้านการวิจัยอีกทางหนึ่งด้วย

การศึกษานี้ มุ่งพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์จากการสำรวจรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ด้านการการวิจัยและพัฒนาด้านการ บริหารจัดการ ความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาบุคลากร คณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาด้านการวิจัยและ พัฒนาองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ทำให้สามารถสร้างและ พัฒนาความสัมพันธ์ของความร่วมมือและการบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ ระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงาน ให้ประสบความสำเร็จ

2. ด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัย ทำให้เกิดการส่งเสริมประสิทธิภาพบุคลากรวิจัยของ สถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ อาจารย์ และนิสิตนักศึกษา ให้มีการพัฒนาตนเองด้าน การวิจัยทางสังคมศาสตร์ และเกิดการพัฒนาเครือข่ายการวิจัย/กลุ่มวิจัยกับนักวิชาการที่มีความ เชี่ยวชาญในกลุ่มสาขาวิชาเดียวกันและสหสาขา ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

3. ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัย ทำให้แนวทางการบริหารความ ร่วมมือด้านการวิจัยและจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย เพื่อการพัฒนาความร่วมมือด้าน การวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้ประสบความสำเร็จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 9 ตอน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แผนและนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของประเทศ

เนื่องจากการวิจัยและพัฒนามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และมีส่วนช่วยในการสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ภาครัฐจึงได้กำหนดแผนและนโยบายด้านการวิจัย เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาของประเทศ ดังนี้

1.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ และเป็นแผนปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้นำแนวคิด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจให้ลุล่วง และสร้างฐานเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ขณะเดียวกันมุ่งการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ผลการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 สรุปได้ว่า ประสบความสำเร็จที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.7 ต่อปี เสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อันเนื่องมาจากการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาพอนามัย การมีหลักประกันสุขภาพที่มี การปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยครอบคลุมคนส่วนใหญ่ของประเทศ และการลดลง

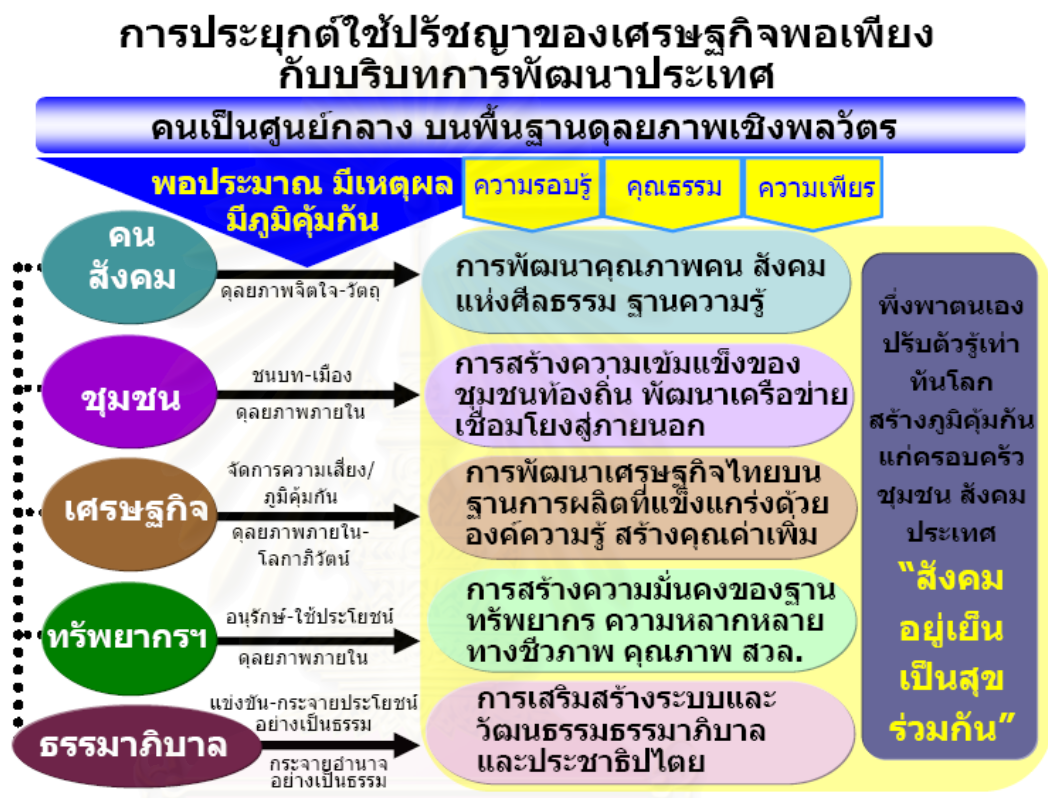
ของปัญหาหลายสาเหตุ แต่เศรษฐกิจไทยยังไม่เข้มแข็งและอ่อนไหวต่อความผันผวนของปัจจัยภายนอก ขณะที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความโปร่งใสในการบริหารจัดการของภาครัฐ ที่ยังต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรีเพื่อการท่องเที่ยวและการทำธุรกิจในที่ต่างๆ ทั่วโลกมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องปรับตัวเน้นการพัฒนาประเทศในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้นโดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง บนพื้นฐานคุณภาพเชิงพลวัตของการพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยึดพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญภายใต้หลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองมีภูมิคุ้มกันและสร้างสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นทุกมิติโดยอาศัยทุนของประเทศที่มีสะสมอยู่มากมาย ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ให้เกิดประโยชน์และเสริม สร้างให้เข้มแข็งเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวชุมชนและสังคมรวมทั้งระดับประเทศ เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดการวางแนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างทุนทั้ง 3 ลักษณะ พร้อมทั้งเน้นบทบาทความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กร สถาบันการศึกษา และองค์กรต่างๆ ในลักษณะของภาคีการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

1. **แนวทางการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ** เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ โดยจะต้องเป็นการเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนได้ในระยะยาว มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงและอำนวยประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ รวมถึงมีแบบแผนการผลิตและบริโภคที่เหมาะสม อยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

ภาครัฐ สร้างความรู้ ความเข้าใจและให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล แนวปฏิบัติ และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องชัดเจน รวมทั้งตัดสินใจในทางเลือกของผลประโยชน์ส่วนรวมระหว่างการเพิ่มรายได้จากการผลิต กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สถาบันการศึกษา เป็นแกนนำชุมชนในการนำทุนและการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาวิจัยต่อยอด เพื่อรองรับการผลิตและสร้างภูมิคุ้มกันในพื้นที่

ภาคธุรกิจเอกชน สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในสถานประกอบการให้ มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสะท้อนความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดสรรงบประมาณและติดตามการทำงานของรัฐบาล

สื่อมวลชน สร้างระบบการสื่อสารนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการจากภาครัฐสู่ชุมชนในแต่ละระดับอย่างต่อเนื่องและตรงกับข้อเท็จจริง

2. **แนวทางการเสริมสร้างทุนทางสังคม** เน้นการพิจารณาบทบาทของทุกภาคส่วนทั้งในระดับครอบครัว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุนทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งพัฒนาศักยภาพสมาชิกในครอบครัวให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ชุมชน ซึ่งมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงในชีวิตให้คนในชุมชน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนและเพิ่มทุนทางสังคมให้มีคุณภาพและนำไปสู่พลังร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีบทบาทหลักในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในทุกมิติทั้งระบบในระดับชาติและนานาชาติ ด้วยการพัฒนาคนให้มีความพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สร้างความเข้มแข็งให้สถาบันทางสังคม รวมทั้งอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรมและรักษา พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

ภาครัฐ ต้องมีบทบาทในการเชื่อมโยงการพัฒนาทุนทางสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติให้เกื้อหนุนการพัฒนาประเทศ

สถาบันการศึกษา ทำการวิจัยร่วมกับชุมชนโดยชุมชนเป็นนักวิจัยหลัก เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการ สร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถจัดการความรู้ในชุมชนของตนเองและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชน รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เกิดรายได้แก่ชุมชน

ภาคธุรกิจเอกชน มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการจัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร และมีบทบาทในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ภาคประชาชน เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเพิ่มทุนทางสังคมให้สอดคล้องกับ โอกาส ศักยภาพ และความพร้อมของแต่ละพื้นที่ เป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรทรัพยากรในการลงทุนด้านเศรษฐกิจสังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและเชื่อมโยงกัน สนับสนุนกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาคีการพัฒนาในท้องถิ่นอย่างครบวงจร รวมทั้งพัฒนาศักยภาพและทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

สื่อมวลชน ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ เป็นแกนรับฟังความคิดและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน บุคลากรสื่อควรมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม

3. แนวทางการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความสมดุลยั่งยืน เน้นการพัฒนา “เศรษฐกิจบนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)” โดยกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างยั่งยืน มีนวัตกรรมเพื่อยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สร้างมูลค่าให้สินค้าในท้องถิ่น รวมทั้งกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อควบคุมกิจกรรมหรืออุตสาหกรรมที่สร้างมลพิษและส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

บทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา

ภาครัฐ ปรับบทบาทจากผู้ควบคุม สั่งการ มาเป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่างๆ มีบทบาทมากขึ้น เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ด้วยตนเอง

ภาคการเมือง ต้องสนับสนุนการกระจายผลประโยชน์ที่โปร่งใส ไม่ใช่อิทธิพลแทรกแซง สนับสนุนการนำแผนพัฒนาฯ ไปใช้ในแนวทางที่โปร่งใสอย่างจริงจัง

องค์กรพัฒนาเอกชน/ภาควิชาการ เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างองค์ความรู้และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมวิจัยและพัฒนา กับชุมชน และร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการภาครัฐ

ภาคธุรกิจเอกชน ต้องมีการทำธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพด้านนวัตกรรมและการตลาด และสนับสนุนการเงินแก่ชุมชนในการใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาคประชาชน สำรองปรับปรุงตนเองให้มีจิตสำนึก ร่วมในการวิจัยพัฒนา จัดทำฐานข้อมูล เรียนรู้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่เพิ่มพูนความรู้เดิม เสริมสร้างบทบาทผู้นำชุมชน เข้าร่วมบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้เพิ่มบทบาทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

สื่อมวลชน ควรผลิตสื่อที่สร้างสรรค์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)

นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยกรอบการดำเนินงานวิจัยเน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) มีการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีกลไกกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค อันจะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัย การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทางและการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน โดยมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การวิจัยของชาติ คือ “ประเทศไทย มุ่งงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน” และมีพันธกิจการวิจัยของชาติ ดังนี้ “พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวิจัยของประเทศไทยให้สูงขึ้น และสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่า เพื่อสามารถประยุกต์และพัฒนาวิทยาการที่เหมาะสม รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ โดยใช้ทรัพยากรและเครือข่ายวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม”

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2550) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เป็นหนึ่งในห้าของยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ซึ่งมีเป้าประสงค์การวิจัย คือ การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการความรู้ของประเทศอย่างมีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการบริหารจัดการด้านการวิจัยของประเทศ

แนวทางการปรับระบบการวิจัยและการบริหารการวิจัยของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการปรับโครงสร้างระบบการวิจัยของประเทศระบุไว้ใน นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) เพื่อเป็นการวางรากฐานระบบวิจัยกระจายไปสู่ระดับต่างๆ และเป็นฐานรองรับซึ่งกันและกันอย่างมีระบบ ตั้งแต่การวิจัยเชิงสร้าง ปัญญา (Wisdom Oriented Research: WOR) การวิจัยเชิงศักยภาพ (Potential Development Research: PDR) และการวิจัยมุ่งเป้าและมุ่งแก้ปัญหา (Target/Problem Oriented Research: TPOR) โดยให้มีหน่วยงานในแต่ละระดับ ดังนี้

ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ

ภาพที่ 3 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติสู่เป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2550)

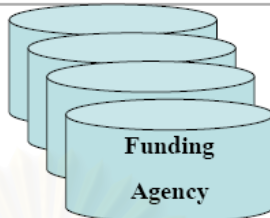
1.3 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2550) มีภารกิจหลักในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาอุดมศึกษา ประกอบด้วย แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะ 5 ปี ด้วยมุ่งหวังให้การวางแผนพัฒนาการศึกษาเป็นการวางแผนเชิงรุก ที่ทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในปี 2542 ทบวงมหาวิทยาลัยได้ปรับแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2533-2547) เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาอุดมศึกษาในระยะเวลา 15 ปี เป็นระหว่างปี 2543 - 2557 ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ดำเนินการกำหนดกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ขึ้น เพื่อให้การพัฒนาอุดมศึกษาของประเทศในอนาคตมีทิศทางที่สอดคล้องตอบรับกับสภาพแวดล้อมและทิศทางการพัฒนาประเทศที่แปรเปลี่ยนไป โดยมีสาระสำคัญดังนี้ (พิเชษฐ คุรงค์เวโรจน์, 2550)

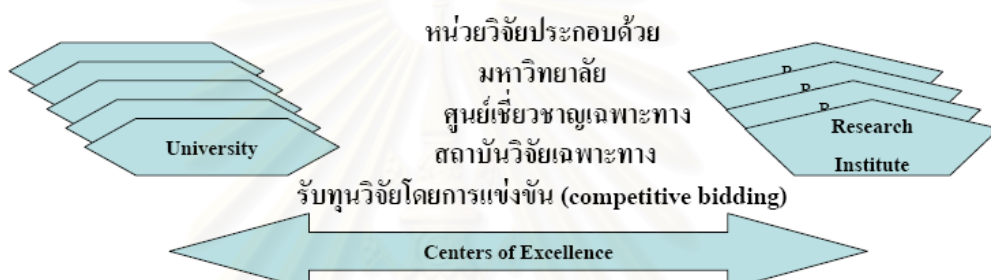
ระบบวิจัยแห่งชาติ

National Research Policy Unit

วางกรอบยุทธศาสตร์ เสร็จนโยบายและงบประมาณกับรัฐบาล เชื่อมโยงอุดมศึกษากับภาคการผลิต
เชื่อมกับคปท.แบบG2G ฐานข้อมูลวิจัยระดับชาติ ติดตามประเมินผลวางแผน สร้างnational dialogue

องค์กรจัดสรรทุนวิจัยจำนวนหนึ่ง ทำงานประสานกัน โปร่งใส เน้นความสามารถในการบริหารจัดการ
โครงการวิจัยที่มีการติดตามประเมินผล คู่มือการลงทุน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาได้จริง

ภาพที่ 4 แนวคิดระบบวิจัยแห่งชาติ แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550)

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้กำหนดประเด็นเชิงนโยบายอุดมศึกษา โดยมีมิติบูรณาการและองค์รวมการพัฒนาที่มีการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและปัจจัยภายในอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาาระบบวิจัยแห่งชาติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรทางอุดมศึกษาและการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนางานวิจัยและความร่วมมือด้านการวิจัยของประเทศในภาพรวม ซึ่งสรุปสาระและแนวทางในการปฏิบัติได้ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบวิจัยแห่งชาติ จากการประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย มหาวิทยาลัยไทยไม่ติดกลุ่มมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีคุณภาพทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค เนื่องจากความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่ต่ำ อุดมศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบวิจัยของประเทศ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรผลักดันให้เกิด "ระบบวิจัยแห่งชาติ" ที่ประกอบด้วยองค์กรระดับชาติที่กำหนดนโยบายวิจัย องค์กรจัดสรรเงินทุนวิจัย/หน่วยงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัย ซึ่งรับทุนวิจัยโดยใช้ระบบการแข่งขันด้วยผลงาน(Competitive bidding) นอกจากนี้ควรเน้นการสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างอุดมศึกษาและภาคการผลิต และมีกลไก

การทำงานร่วมกันในลักษณะพหุภาคีระหว่างมหาวิทยาลัย กลุ่มมหาวิทยาลัย ศูนย์ความเป็นเลิศ ภาควิชาการรวมทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงภาคสังคมและชุมชน ด้านการวัดและประเมินผล งานวิจัยควรมีระบบประเมินสมรรถนะการวิจัยของกลุ่มวิชาการในมหาวิทยาลัย โดยนำระบบ Research Assessment Exercise (RAE) ที่ใช้ในต่างประเทศมาประยุกต์และปรับใช้ เพื่อประเมินความสามารถการวิจัยและจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัยของอุดมศึกษาไทยในอนาคต

2. การพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษา การพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงถึงการพัฒนาลายมิติ เช่น ด้านวิชาการ ความเป็นครู ความสามารถในการจัดการเรียน การสอน ความสามารถด้านการวิจัย สมรรถนะทางวิชาชีพ การบริหารจัดการ การขัดเกลาทางสังคม และคำนึงถึงช่วงวัยต่างๆ ของการทำงานและการพัฒนา (Life cycle development) จัดให้มีกระบวนการ Mentoring โดยผู้มีความรู้และประสบการณ์บนฐานของการพัฒนาจากการทำงานจริง แผนอุดมศึกษาระยะยาวเสนอให้มีทิศทางการจัดทุนการศึกษาที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยและผู้เรียนในการออกค่าใช้จ่ายในการส่งนักศึกษาไปต่างประเทศ และการสร้างทิศทางสำหรับมหาวิทยาลัยรัฐใหม่ด้วยอัตรากำลังคนที่รัฐบาลกำหนดให้

3. การพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันสูงและมีช่องว่างของระดับการพัฒนา (University Divide) หลายมิติ เช่น ขนาด งบประมาณ ประเภท อายุ สถานที่ตั้ง บุคลากร คุณภาพของนักศึกษา คุณภาพและชื่อเสียงของสถาบัน เป็นต้น หลายปัญหาเกิดจากการไม่รวมพลัง (Synergy) หรือแบ่งงานกันทำ (Division of labor) ทำให้สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถสร้างสรรคงานที่มีผลงานในระดับประเทศหรือนานาชาติได้ ยุทธศาสตร์การสร้างพลังร่วมโดยการสร้างเครือข่ายอุดมศึกษา เป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนและผลักดันด้วยนโยบายและกลไกงบประมาณ สถาบันอุดมศึกษาควรควมรวมการเรียนการสอน การทำงาน และการลงทุน โครงสร้างพื้นฐานร่วมกันนำไปสู่การควมรวมสถาบันเมื่อมีความพร้อม รัฐสนับสนุนให้สถาบันที่เข้มแข็งสร้างความสามารถ สร้างเครือข่าย พัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร และการทำงานภาคสังคม เป็นต้น

1.4 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) เป็นการวางแผนในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปจากแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับก่อนๆ เนื่องมาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับ

ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550)

1. การเสริมสร้างขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากลที่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากรากฐานของภูมิปัญญาไทย
2. การเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการที่ยั่งยืนให้กับระบบอุดมศึกษา
3. การเสริมสร้างศักยภาพการศึกษาให้เกิดความมั่นคงแก่ชุมชนและท้องถิ่น
4. การปฏิรูปการบริหารจัดการระบบอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาอุดมศึกษา ตามแผนการพัฒนากิจการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการและกลไกหลักในการพัฒนางานวิจัยและความร่วมมือวิจัยในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาพร้อมกันทุกด้าน ซึ่งจะนำไปสู่ความเท่าเทียมกันและการยอมรับกันทั้ง 2 ฝ่าย
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ภายในแต่ละภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพทั้งสถาบัน/มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน
3. ส่งเสริมการสร้างศักยภาพและเอกลักษณ์ทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศทางวิชาการเฉพาะสาขา ทั้งในด้านการสอนและการวิจัย โดยแสดงไว้ในวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ของสถาบันที่ใช้เป็นกรอบในการสนับสนุนทรัพยากร
4. ส่งเสริมการพัฒนาระบบบัณฑิตศึกษาและการวิจัยให้มีคุณภาพระดับนานาชาติ ทั้งในด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายของสถาบันที่มีความสนใจร่วมกัน
5. สนับสนุนการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ ที่สัมพันธ์กับทิศทางการพัฒนาการวิจัยและบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาการและสอดคล้องความต้องการของประเทศ มีเป้าหมายเพื่อการพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ
6. สนับสนุนการผลิตและพัฒนานักวิจัย ระดับปริญญาโทและเอกในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมให้สามารถสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวิจัยระดับสูงในจำนวนที่เพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ

7. ปรับปรุงระบบการบริหารการวิจัยของประเทศ ให้มีการกำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัย และการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัยที่สอดคล้องกัน โดยมีระบบการติดตามและประเมินผลการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ
8. ส่งเสริมการจัดระบบการบริหารทรัพยากรเงินทางปัญญาในระดับสถาบัน ให้เป็นกลไกรองรับการพิทักษ์คุ้มครอง การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาต่อยอดทรัพยากรเงินทางปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันและประเทศชาติในระยะยาว
9. ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปสู่การเรียนการสอนและการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาทุกด้าน เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันเป็นมรดกไทย
10. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันทั้งในประเทศและต่างประเทศในการลงทุนเพื่อจัดการศึกษา การวิจัย การฝึกอบรม ซึ่งเป็น การต่อยอดองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้มาตรฐานสากลและก้าวทันโลก
11. ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดและการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม การขยายผลผลิต และการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
12. ปรับปรุงรูปแบบการบริหารงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มแหล่งทุนอุดหนุนการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักวิจัยทั้งทางตรงและทางอ้อม
13. ส่งเสริมให้มีการตั้งศูนย์พัฒนาความเป็นเลิศเฉพาะด้าน เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
14. ส่งเสริมความร่วมมือวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับภาคอุตสาหกรรม โดยร่วมกันกำหนดปัญหาการวิจัยที่จะทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนในภาคอุตสาหกรรม
15. สนับสนุนการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมครบวงจร ทั้งในด้านการผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัย และพัฒนากระบวนการและวัตถุดิบที่ครบวงจร
16. สร้างอาจารย์รุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเข้าสู่ระดับอุดมศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและเอก และสนับสนุนให้อาจารย์ปัจจุบันได้รับการพัฒนาทางวิชาการทั้งด้านการสอนและการวิจัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้นในระบบอุดมศึกษาและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย
17. ปรับแนวคิดและกลไกในการกระจายอำนาจโอกาสอุดมศึกษาสู่ภูมิภาค ด้วยการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันในภูมิภาค พัฒนาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคโดยสร้างความร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกันทั้งอุดมศึกษาและชุมชน

18. ส่งเสริมการจัดการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และฝึกอบรมในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ และวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยในชนเผ่าต่างๆ ตลอดจนอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และภาษาพื้นเมืองถิ่นต่างๆ ของประเทศไทย รวมทั้งสถาปัตยกรรม ช่างสิบหมู่ โดยให้มีการจัดการ เรียนการสอนและการฝึกอบรมที่หลากหลายตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

19. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ทั้งด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการของ ธรรมชาติ เพื่อความอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนของชุมชนและท้องถิ่น และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อ ประโยชน์ในการพิทักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. นโยบายและแนวทางการสนับสนุนการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ (Autonomous) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. 2535 เพื่อ เป็นแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมีบทบาทสำคัญคือ การให้ทุนสนับสนุนการประสานงาน เชื่อมโยงให้เกิดการวิจัย โดยเน้นที่กระบวนการบริหารจัดการและประเมินคุณภาพงานวิจัยอย่าง ต่อเนื่อง ให้ทุนสนับสนุนจะครอบคลุมทุกสาขา เน้นการส่งเสริมการวิจัยในลักษณะชุดโครงการที่ เป็นผลจากการประเมินความต้องการของผู้ใช้ และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัยดำเนินการสนับสนุนการวิจัยในรูปแบบต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการหลัก คือ สร้างคน สร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ และพัฒนาระบบวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้ปณิธาน “สร้างสรรคปัญญา เพื่อพัฒนาประเทศ” โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ดังนี้ (1) ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อนำผลไปสู่การไปใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ พลังงานการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การป้องกันสาธารณสุข (2) ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วม และ (3) ให้ทุน สนับสนุนการวิจัย เพื่อสร้างนักวิจัยอาชีพที่มีความสามารถสูงและสร้างผลงานตีพิมพ์ในวารสาร วิชาการระดับนานาชาติ รวมทั้งการจดสิทธิบัตร

จากยุทธศาสตร์การดำเนินงานดังกล่าว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้ดำเนินการ สนับสนุนการวิจัยตามยุทธศาสตร์ใน 8 ด้าน ดังนี้ เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาทั้งพื้นที่ (Area-based Collaborative Research) ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คน ชุมชน และสังคม การสนับสนุนระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการสร้างนักวิจัยพื้นฐานและความรู้พื้นฐาน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้กำหนดพันธกิจสำคัญในการสนับสนุนการวิจัย ด้านการพัฒนาวิจัยสู่สังคมฐานความรู้ โดยมีโครงการพัฒนานักวิจัยตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา และทุนพัฒนานักวิจัยอาชีพตั้งแต่นักวิจัยรุ่นใหม่จนถึงนักวิจัยชั้นยอดของ

ประเทศ โดยมีโครงการพัฒนานักวิจัยในระดับอุดมศึกษาจนถึงนักวิจัยอาชีพที่มีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือวิจัยหรือเครือข่ายการวิจัยในอนาคต ดังนี้

5.1 โครงการพัฒนานักวิจัยระดับปริญญาตรี IPUS (Industrial Projects for Undergraduate Students) เป็นโครงการที่สนับสนุนผู้ทำวิจัยระดับปริญญาตรี โดยให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีปีสุดท้าย ได้ฝึกงานภาคฤดูร้อนจากสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมโดยเชื่อมโยงกับโครงการงานของนักศึกษา เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์และนักศึกษาได้ทราบและเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในภาคอุตสาหกรรม เพื่อนำไปสู่งานวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร

ในระยะต่อมา โครงการ IPUS ได้ขยายโครงการเป็น IRPUS โดยโครงการใหม่จะประกอบด้วยโครงการเดิม และเพิ่มโครงการ RPUS (Research Project for Undergraduate Students) โดยโครงการ RPUS มี 2 Tracks ได้แก่

Track 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักศึกษาให้เป็นนักวิชาการ/ นักวิจัยระดับสูงต่อไป เน้นการสนับสนุนนักศึกษาที่มีคุณภาพศึกษาต่อระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยสนับสนุนให้นักศึกษาทำโครงการวิจัยกับอาจารย์ที่มีทุนวิจัยอยู่แล้ว เป็นการเตรียมนักศึกษาให้ทำวิทยานิพนธ์เมื่อเข้าหลักสูตรปริญญาโท

Track 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ เพื่อหวังให้มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่เข้าใจและเห็นความสำคัญของงานวิจัยมากขึ้น

5.2 ทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. (TRF Master Research Grants)

โครงการนี้เป็นการต่อยอดโครงการพัฒนานักวิจัยระดับปริญญาตรี เริ่มในปีพ.ศ. 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการทำงานวิจัยระดับปริญญาโทและสร้างมหาบัณฑิตที่มีทักษะการทำวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก และสนับสนุนให้อาจารย์และนักศึกษามผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพเชิงลึกและมีทิศทาง กระตุ้นบรรยากาศการวิจัยในสถาบันการศึกษา โดยทุนวิจัยนี้สนับสนุนนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 70 ทุน และมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ จำนวน 30 ทุน

5.3 โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนนักวิจัยระดับปริญญาเอกอย่างรุนแรง ซึ่งมีผลทำให้ประเทศไทยมีความอ่อนแอด้านการวิจัยและพัฒนา และมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โครงการนี้เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตนักวิจัยระดับปริญญาเอกและพัฒนาผลงานวิจัยให้ได้มาตรฐานสากล สร้างความเข้มแข็งให้แก่บัณฑิต

ศึกษาในประเทศไทย ช่วยประหยัดงบประมาณในการส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อในต่างประเทศ และเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิจัยและสถาบันทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมีเป้าหมายในการผลิตนักวิจัยระดับปริญญาเอกให้ได้ 5,000 คน ในเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2540-2554)

5.4 ทู่นพัฒนานักวิจัยและสร้างนักวิจัยอาชีพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้จัดสรรทุนเพื่อพัฒนานักวิจัยและสร้างนักวิจัยอาชีพของประเทศ โดยแบ่งทุนเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

ประเภทที่ 1 ทุนวิจัยพื้นฐานจากความคิดริเริ่มของนักวิจัย เป็นทุนวิจัยพื้นฐานเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยการเสนอความคิดริเริ่มจากนักวิจัยและไม่จำกัดสาขาวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการสร้างนักวิจัยอาชีพ มี 5 ประเภทย่อย ดังนี้

1.1 ทุนพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ (สกว. ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) เป็นทุนที่ สกว. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนอาจารย์รุ่นใหม่ให้ทำวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง เปิดรับสมัครปีละครั้ง ผู้อยู่ในข่ายรับทุนคืออาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้รับปริญญาในระดับสูงสุดที่มีการเปิดสอนในสาขาวิชาดังกล่าวมาแล้วไม่เกิน 5 ปี และไม่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าภาควิชาขึ้นไป ทุนประเภทนี้ให้ทุนปีละ 240,000 บาท เป็นเวลาไม่เกิน 2 ปี โดยแบ่งเป็นเงินค่าใช้จ่ายในการวิจัยปีละ 120,000 บาท และเป็นเงินสนับสนุนค่าครองชีพเดือนละ 10,000 บาท

1.2 ทุนส่งเสริมนักวิจัยรุ่นใหม่ เป็นทุนที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสมัครขอรับทุนได้ เป็นทุนที่สนับสนุนผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือวุฒิการศึกษาสูงสุดในสาขาวิชาไม่เกิน 5 ปี ระยะเวลาของทุน 2 ปี วงเงิน 480,000 บาท ต่อทุน ผู้ได้รับทุนต้องไม่ดำรงตำแหน่งบริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าภาควิชาหรือเทียบเท่าขึ้นไป ผลงานวิจัยที่ได้ต้องสามารถตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติหรือจดสิทธิบัตร จำนวนทุนในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 350 ทุน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1.3 ทุนเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยของอาจารย์รุ่นกลางในสถาบันอุดมศึกษา (สกว. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) เป็นทุนที่ สกว. ได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยของอาจารย์รุ่นกลางในสถาบันอุดมศึกษาให้มีโอกาสทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนางานวิจัยระดับที่สูงขึ้น เปิดรับสมัครปีละครั้ง ผู้มีสิทธิ์รับทุนคืออาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติที่เป็นเจ้าของบทความชื่อแรกหรือเป็นผู้แต่งร่วม (Corresponding author) ไม่น้อยกว่า 1 เรื่อง ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โดยต้องเป็นงานวิจัยที่ทำในประเทศไทย และไม่ใช้ผลงานจากการทำวิทยานิพนธ์ มีการวิจัยอยู่ในเกณฑ์ดีเด่น และไม่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารตั้งแต่ระดับหัวหน้าภาควิชาขึ้นไป ทุนประเภทนี้ให้ทุนปีละ 400,000 บาท เป็นเวลาไม่เกิน 3 ปี โดยแบ่งเป็น

เงินค่าใช้จ่ายในการวิจัยปีละ 220,000 บาท และเป็นเงินสนับสนุนค่าครองชีพ เดือนละ 15,000 บาท ผู้ที่ได้รับทุนนี้อาจได้รับการสนับสนุนจากสถาบันต้นสังกัดของนักวิจัยอีกจำนวนหนึ่งเมื่อสิ้นสุดสัญญาแล้ว นักวิจัยที่มีคุณภาพสามารถสมัครทุนประเภทนี้หรือทุนประเภทอื่นได้อีก

1.4 ทุนพัฒนานักวิจัย (เมธวิวิจัย สกว.) เป็นทุนที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสามารถสมัครขอรับทุนได้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการให้ทุน วงเงินทุนวิจัยรวมทั้งระยะเวลาดำเนินการเช่นเดียวกับทุนเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยของอาจารย์รุ่นกลางในสถาบันอุดมศึกษา ผู้ได้รับทุนจะได้รับชื่อ “เมธวิวิจัย สกว.” (TRF Research Scholar)

1.5 ทุนวิจัยองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา เป็นทุนวิจัยระดับกลางสำหรับผู้ที่มิประสบความสำเร็จในการวิจัยพอสมควร ทุนนี้เปิดรับสมัครปีละครั้ง ผู้อยู่ในข่ายได้รับทุนต้องเคยมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ ที่เป็นงานวิจัยที่ทำในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เรื่อง ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมาโดยต้องเป็นเจ้าของบทความชื่อแรกหรือเป็น Corresponding author โดยไม่นับรวมผลงานวิจัยที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ และมีผลรวมของ Impact factor อยู่ในเกณฑ์ที่ดีทั้งนี้ขึ้นกับสาขาวิชา เช่น มีค่าไม่น้อยกว่า 5.0 สำหรับวิทยาศาสตร์ชีวภาพและการแพทย์ ไม่น้อยกว่า 2.0 สำหรับวิทยาศาสตร์กายภาพและวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จะไม่นำเกณฑ์ของ Impact factor มาพิจารณา ผู้ได้รับทุนจะได้รับชื่อ “ดุสิตเมธวิวิจัย สกว.” (TRF Advanced Research Scholar) ทุนประเภทนี้มีวงเงินไม่เกิน 2,000,000 บาท ระยะเวลาของทุนไม่เกิน 3 ปี โดยเป็นค่าตอบแทนของหัวหน้าโครงการ เดือนละ 15,000-25,000 บาท ตามคุณภาพผลงานและประสบการณ์ของผู้ขอรับทุน

1.6 ทุนวิจัยหลังปริญญาเอกในต่างประเทศ (สกว. ร่วมกับ National Research Council ประเทศแคนาดา) ผู้มีสิทธิ์สมัครคือผู้มีสัญชาติไทยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาที่จะไปทำวิจัยในศูนย์วิจัยของ NRC ไม่เกิน 5 ปี ถ้าทำงานแล้วจะต้องได้รับอนุมัติให้ลงไปทำวิจัยหลังปริญญาเอกได้อย่างน้อย 1 ปี โดยทุนวิจัยประเภทนี้แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1.6.1 ทุน Visiting Fellowships ของ สภาวิจัยแห่งชาติของแคนาดา (The National Research Council of Canada, NRC) ทุนนี้ให้ปีละ 5 ทุน สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศไทยซึ่งจะต้องไปแข่งขันกับผู้สมัครจากประเทศอื่นอีกครั้ง ทุนนี้จะให้ค่าเครื่องบินและค่ากินอยู่ที่แคนาดาเพื่อไปทำการวิจัย ณ สถาบันวิจัยของ NRC เป็นระยะเวลา 1 ปี และอาจต่อทุนได้อีก โดยถ้าให้ต่อทุนปีที่ 2 สกว. จะจ่ายค่าเดินทางกลับมาดูงานในประเทศไทย 2 สัปดาห์

1.6.2 ทุนวิจัยหลังปริญญาเอก (Postdoctoral Fellowships) ของ สกว. - NRC เป็นทุนร่วมระหว่าง NRC และ สกว. มีทุนวิจัยปีละ 5 ทุน ระยะเวลา 1 ปี โดยฝ่ายไทยและ NRC จะร่วมกันออกค่าเครื่องบินและค่ากินอยู่ (ฝ่ายไทยอาจเป็น สกว. หรือองค์กรที่ได้ประโยชน์จากการวิจัยหลังปริญญาเอก)

ประเภทที่ 2 ทุนวิจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Basic Research) เป็นการให้ทุนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศ สนับสนุนให้เกิดการทำงานวิจัยและสร้างเครือข่ายของนักวิจัยจากหลากหลายสาขา ร่วมกันค้นหาคำตอบใหม่ภายใต้หัวข้อใหญ่ๆ เรื่องเดียวกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศ โดยผลลัพธ์ของการวิจัยยังเน้นการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาติที่มี Impact สูง การจดสิทธิบัตรหรือผลงานที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในระยะกลาง หรือระยะยาวที่สามารถประเมินได้ เป็นโครงการที่เน้นงานวิจัยที่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยมีทิศทางที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ในระยะกลางหรือระยะยาวได้อย่างแท้จริง

ประเภทที่ 3 โครงการการสร้างกำลังคนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม มีเป้าหมายเพื่อสร้างกำลังคนและองค์ความรู้จากงานวิจัยพื้นฐานเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ และ/หรือแก้ปัญหาจากอุตสาหกรรม โดยจัดให้มีทุนวิจัย 3 ระดับซึ่งขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของโจทย์วิจัย และเนื้อหาของโครงการ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้สมัครขอรับทุน แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยมีวงเงินงบประมาณไม่เกิน 1,000,000 บาท 1,500,000 บาท และ 3,000,000 บาท ผู้มีสิทธิ์ขอรับทุนเป็นนักวิจัยมีต้นสังกัดเป็นมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยที่เป็นหน่วยงานของรัฐหรือของภาคเอกชน หัวหน้าโครงการควรมีประสบการณ์วิจัยที่มีผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการนานาชาติอย่างต่อเนื่อง และ/หรือมีสิทธิบัตร และ/หรือมีสิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณภาพสูงในเรื่องเดียวกัน หรือที่ใกล้เคียงกับเนื้อหาของโครงการวิจัยที่นำเสนอ และมีความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งคือ เป็นโครงการที่ภาคอุตสาหกรรมร่วมทุนด้วย (in cash หรือ in kind) และ/หรือต้องมีการปฏิบัติงานวิจัยส่วนหนึ่งที่สถานประกอบการอุตสาหกรรม และ/หรือมีนักวิจัยจากสถานประกอบการอุตสาหกรรมมาปฏิบัติภารกิจ ณ สถานศึกษา/วิจัย การกำหนดโจทย์วิจัยต้องมาจากภาคอุตสาหกรรมหรือพัฒนาร่วมกับภาคอุตสาหกรรมที่ภาคอุตสาหกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ผลการวิจัยต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับภาคอุตสาหกรรมและสามารถตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ และ/หรือจดสิทธิบัตร และ/หรือได้สิ่งประดิษฐ์ที่มีนวัตกรรมสูงซึ่งเป็นที่ยอมรับ

5.5 โครงการวิจัยร่วมกับการเรียนการสอนบูรณาการศาสตร์ เพื่อการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research for Undergraduate and Master Students: ABC-PUS/MAG) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี 2550 มีโครงการ

สนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research: ABC) ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ อันประกอบด้วยจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง สตูล และพัทลุง เป็นพื้นที่นำร่องในการใช้งานวิจัยพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายการพัฒนาความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจสังคมของจังหวัดรากฐานภายในอย่างยั่งยืน การดำเนินโครงการดังกล่าวอยู่ภายใต้การดูแลของ สำนักประสานงานโครงการ ABCPUS-MAG/IRVE ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2549 ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตั้งอยู่ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลผลิตและผลลัพธ์จากโครงการดังกล่าว กำหนดเวลา ระยะสั้น (1-2 ปี) มุ่งหวังให้เกิดภาคีและกลไกการจัดการความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล โรงเรียน อปท. กลุ่มวิสาหกิจ หน่วยงาน องค์กร เครือข่ายในตำบล เข้ามาร่วมเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย เพื่อแก้ปัญหา พัฒนาการดำเนินงานของตนเอง ชุดโครงการ วิจัย ที่มีโจทย์ปัญหาและความต้องการพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล สร้างผู้จัดการงานวิจัย เพื่อพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล และ นักวิจัยใหม่ มีนักศึกษาช่วยทำวิจัย และได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีงบประมาณจากภาคีที่เกี่ยวข้อง มาร่วมในงานวิจัยในประเด็นการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาพื้นที่นั้น มีอาจารย์ที่ปรึกษา พัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับการวิจัย และมุ่งหวังให้บุคลากรในท้องถิ่นเกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ และผลระยะยาว (3-5 ปี) มุ่งหวังให้เกิดระบบฐานข้อมูล เพื่อการวางแผนพัฒนาตำบลและเกิดกลุ่มนักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาพื้นที่อันเป็นฐานการสร้างศูนย์ความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

โครงการดังกล่าว สกว. สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการทำวิจัย ในวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท สำหรับระดับปริญญาตรี และ 25,000 บาท สำหรับระดับปริญญาโท และสนับสนุนค่าตอบแทนอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 10,000 บาท และค่าตอบแทนนักศึกษาผู้ทำวิจัยคนละ 5,000 บาท สนับสนุนโครงการบริหารจัดการงานวิจัยร่วมกับการเรียนการสอนบูรณาการศาสตร์เพื่อเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่ให้แก่ ผู้จัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย 1 โครงการ ไม่เกิน 50,000 บาท สนับสนุนการจัดกระบวนการประเมินข้อเสนอโครงการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากภายนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเด็นวิจัย และจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้จัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย และสนับสนุนค่าใช้จ่ายผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ประสานงานของ สกว. ในการให้คำปรึกษา

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาของระบบการวิจัยและพัฒนาที่มีผลต่อการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยของไทย

ระบบการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไขหลายประการ โดยมีประเด็นปัญหาที่สำคัญคือ การขาดความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสาขาวิจัยกับกลุ่ม

สาขาการผลิตในภาคการผลิต (Real Sector) ทั้งในแง่กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และยังขาดฐานข้อมูลการวิจัยและพัฒนาที่เป็นระบบ ขาดความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตงานวิจัย กับผู้ใช้ผลงานวิจัย ขาดความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานบางสาขา เช่น ฟิสิกส์ เป็นต้น ขาดกองทุนวิจัยขนาดใหญ่ ขาดการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ขาดการกระจายตัวของหน่วยวิจัยในระบบราชการและมหาวิทยาลัย การร่วมลงทุนด้านการวิจัยในภาคเอกชน ยังมีน้อย และขาดยุทธศาสตร์ภาพรวมของการวิจัยและพัฒนา จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ ระบบการวิจัยของประเทศ การเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยทุกระดับ รัฐธรรมนูญ กฎหมาย และกฎระเบียบ สามารถสรุปประเด็นปัญหาสำคัญได้ ดังนี้ (ดำรงค์ วัฒนา, 2547 และ จินตนาภา ไสภณ, 2545)

1. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศขาดความเชื่อมโยง ทั้งในระดับเดียวกันและต่างระดับ จากการที่กฎหมายกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัย วงเงินงบประมาณ และจัดสรรงบประมาณ ให้สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนด แต่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้มีการเชื่อมโยงการดำเนินการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในทางปฏิบัติ ส่งผลให้การจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของหน่วยงานองค์กรต่างๆ จึงมีลักษณะต่างคนต่างทำตามอำนาจกฎหมายที่กำหนด ซึ่งไม่เกิดการเชื่อมโยงนโยบายและแนวทางในการดำเนินการที่สอดคล้องกัน ส่งผลให้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยขาดประสิทธิภาพ เกิดความซ้ำซ้อนด้านงบประมาณและการดำเนินงาน

2. นักวิจัยและบุคลากรด้านการวิจัย ขาดแคลนทั้งจำนวนและคุณภาพ ปัญหาด้านนักวิจัยและบุคลากรด้านการวิจัย นับเป็นปัญหาสำคัญอันดับสองรองจากนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติ โดยพิจารณาจากความเห็นของผู้บริหารหน่วยงานวิจัย และนักวิจัย ทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่า ปัญหาสำคัญคือ ปัญหาขาดการสร้างนักวิจัยและบุคลากรวิจัยมืออาชีพ ปัญหานักวิจัย/ บุคลากรวิจัยต้องทำงานประจำอื่นมาก ทำให้มีเวลาในการทุ่มเทกับงานวิจัยมีน้อย จากรายงานการวิจัยเรื่อง การสนับสนุนนักวิจัยในภาครัฐด้วยสิ่งจูงใจ พบว่า นักวิจัยของภาครัฐส่วนมามีอัตราส่วนของเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยต่อเวลาที่ทำงานอื่นประมาณ 25:75 แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยในภาครัฐได้เสียเวลาไปกับการทำงานวิจัยอื่นที่ไม่ใช่งานวิจัยจำนวนมาก ด้านปัญหาขาดการพัฒนา นักวิจัย/ บุคลากรวิจัยให้รู้จักการทำงานเป็นทีม เนื่องด้วยสังคมไทยส่วนมากเป็นสังคมปัจเจกชน (Individualism) ชอบการทำงานคนเดียว ขาดการทำงานเป็นทีม ซึ่งขัดกับลักษณะการทำงานวิจัยในปัจจุบันที่ต้องการความร่วมมือประสานกันในการทำงานวิจัย ในหลายสาขาวิชามาร่วมกันคิด เพื่อแก้ปัญหาหรือแสวงหาคำตอบที่ซับซ้อน เป็นการทำงานแบบองค์รวม (Holistic) มากกว่าที่จะทำงานเฉพาะสาขาหรือเฉพาะด้าน

3. กฎหมายและกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการสนับสนุนการวิจัยมีลักษณะแยกส่วน ขาดการเชื่อมโยงทั้งระบบ โดยกำหนดไว้เฉพาะแต่หน่วยงาน เช่น การให้ทุนวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหน่วยงานมากกว่าที่จะคำนึงถึงนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ แม้ว่าจะมีกฎหมายหลักในการสนับสนุนการวิจัย เช่น พระราชบัญญัติสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ.2502 ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้กำหนดให้มีการเชื่อมโยงไปถึงกฎหมายที่สนับสนุนการวิจัยเฉพาะด้านการสนับสนุนการวิจัยจึงขาดพลังความร่วมมือให้การวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้การดำเนินงานวิจัยที่ยึดกฎระเบียบ ทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารโครงการวิจัยโดยเฉพาะปัญหาด้านการเบิกจ่ายงบประมาณสำหรับการวิจัย การเบิกจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง แม้ว่าจะมีการผ่อนคลายความเข้มงวดในการเบิกจ่ายงบประมาณการวิจัยบ้างแล้ว แต่ก็มีผลเฉพาะบางหน่วยงานเท่านั้น เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ โดยให้ผู้ที่ได้รับทุนสามารถเปิดบัญชีในชื่อโครงการวิจัย ซึ่งทำให้การบริหารโครงการวิจัยมีความคล่องตัว แต่สำหรับหน่วยงานอื่นที่ไม่ได้ทำเรื่องขอผ่อนผัน ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้เกิดการล้ากันในทางปฏิบัติ

4. นักวิจัยขาดแรงจูงใจในการทำวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากหน่วยงานส่วนใหญ่กำหนดให้กรรมสิทธิ์ในผลงานวิจัยเป็นของหน่วยงาน ส่งผลให้นักวิจัยขาดแรงจูงใจในการทำงานวิจัย และขาดแรงจูงใจในการนำประโยชน์จากงานวิจัยนำเสนอต่อภายนอก ในบางระเบียบกำหนดให้การเผยแพร่ผลงานวิจัย และการตีพิมพ์ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของผู้วิจัย ทั้งที่ผลงานวิจัยเป็นของทั้งหน่วยงานและผู้วิจัย จึงทำให้นักวิจัยแบกรับภาระมากเกินไป (ดำรงค์ วัฒนา, 2547) นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหานักวิจัยไม่ได้สิทธิประโยชน์เพียงพอที่จะจูงใจให้ทำวิจัย โดยนักวิจัยที่ทำงานในส่วนราชการต่างๆ ได้รับเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ที่ต่ำกว่านักวิจัยที่เป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษา ทำให้นักวิจัยขาดแรงจูงใจในการทำวิจัย ประกอบกับอัตราเงินเดือนที่ต่ำกว่าภาคเอกชน ปัญหาความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ ปัญหาสิ่งจูงใจในการทำงาน ปัญหาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ส่งผลให้นักวิจัยเกิดความเบื่อหน่าย และรู้สึกไม่อยากทำวิจัย

5. การขาดฐานข้อมูลการวิจัย (Database) ระดับประเทศที่ครบถ้วนเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยได้ทั่วประเทศ ขาดการประสานเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดในระบบการวิจัยของประเทศ ทำให้การวิจัยในแต่ละสาขาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ในภาคการผลิตและภาคอุตสาหกรรมได้ ส่งผลให้เครือข่ายการเชื่อมโยงข้อมูลทางการวิจัยทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศมีไม่เพียงพอ

6. การขาดแคลนองค์ความรู้เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการวิจัย จาก การที่ภาครัฐมีความต้องการให้ภาคเอกชนลงทุนเพื่อการวิจัยมากขึ้น แต่ภาครัฐให้การสนับสนุน ภาคเอกชนได้ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กที่มักซื้อ เทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามาใช้มากกว่าศึกษาเอง เพราะไม่ต้องเสียเวลาและสามารถเลือกใช้ เทคโนโลยีนั้นได้ตามความต้องการมากที่สุด รวมทั้งสามารถกำหนดต้นทุนการผลิตได้แน่นอนกว่า ทำให้การพัฒนาองค์ความรู้จากภาคเอกชนมีน้อยมาก

7. ปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ปัญหาหลักๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาเรื่องขาดกลไกเชื่อมโยงในการร่วมมือทำวิจัยระหว่างภาครัฐและเอกชน และ ปัญหาเรื่องการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง

8. ปัญหาด้านการทำวิจัยและพัฒนา ปัญหาสำคัญอยู่ที่กระบวนการบริหาร และเทคนิควิธีการทำวิจัย โดยส่วนใหญ่มักพบปัญหาในเรื่องการขาดกลไกในการเชื่อมโยงปรึกษาหารือระหว่างผู้ทำวิจัยกับผู้ใช้งานวิจัยทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการ ส่งเสริมโดยการให้ทุนโครงการวิจัยร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนเกิดขึ้นบ้างแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอ

จากการศึกษาเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายการวิจัย ของประเทศ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ ดำรงค์ วัฒนา (2547) ได้สรุปสภาพการณ์เครือข่ายการวิจัยของประเทศไว้ ดังนี้

1. ระยะเริ่มต้น การจัดทำวิจัยทำเป็นรายโครงการตามประเด็นการวิจัยที่กำหนด เพื่อให้ สอดคล้องและรองรับนโยบายการพัฒนาประเทศ นักวิจัยหรือหน่วยงานวิจัยมาจากสถาบัน การศึกษาซึ่งจะจัดทำโครงการวิจัยเสนอต่อแหล่งทุน โดยหน่วยงานให้ทุนจะพิจารณาจากโครงการ ที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศเป็นหลัก แต่ในช่วงนี้การพิจารณาให้ทุนยังไม่ให้ ความสำคัญกับประสานเชื่อมโยงระหว่างโครงการเท่าใดนัก ส่วนใหญ่เป็นโครงการวิจัยระยะ สั้นและปานกลาง ใช้งบประมาณไม่มากนัก การดำโครงการวิจัยดังกล่าวจึงไม่ส่งเสริมให้เกิด เครือข่ายการวิจัยระหว่างโครงการเท่าที่ควร

2. ระยะที่สอง เป็นช่วงที่นโยบายการวิจัยของประเทศมุ่งการจัดทำโครงการวิจัยแบบ บูรณาการ เพื่อให้เกิดการประสานเชื่อมโยงระหว่างโครงการและใช้งบประมาณในการวิจัยที่มีอยู่ อย่างจำกัดให้คุ้มค่าขึ้น โดยรวมโครงการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างเดียวกันเข้ามา อยู่ภายใต้โครงการเดียวกันเป็นโครงการวิจัยขนาดใหญ่ มีการจัดการกลไกและการประสานงาน

โครงการแต่ละด้านชัดเจน จึงเป็นการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการวิจัยของโครงการย่อยๆ มากขึ้น แต่การรวมโครงการย่อยๆ ดังกล่าว ยังเป็นการรวมตัวกันอย่างหลวมๆ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่การกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่ประเด็นการวิจัย การจัดทำโครงการวิจัยที่ชัดเจน จึงไม่อาจบูรณาการโครงการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เครือข่ายการวิจัยที่เกิดขึ้นในช่วงนี้จึงไม่มีกิจกรรมร่วมกันมากนัก

3. ระยะที่สาม เครือข่ายวิจัยที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการโครงการวิจัยย่อยๆ เข้าด้วยกัน เริ่มมีความซับซ้อนและมีหลายมิติขึ้น เช่น เครือข่ายการวิจัยด้านการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานระดับพื้นที่ บริษัทนำเที่ยว สถานที่พักและบริการต่างๆ รวมตัวกันเป็นเครือข่ายการวิจัยเพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยว การสนับสนุนเครือข่ายดังกล่าวจึงพัฒนาไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายวิจัยเป็นกลุ่มเรื่อง (Cluster) หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณการวิจัยเป็นกลุ่มเรื่องต่างๆ อย่างเป็นทางการได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น

4. ระยะต่อมา หน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยอื่นๆ เช่น สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น เริ่มมีบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการวิจัยอย่างกว้างขวางมากขึ้น และเป็นไปในลักษณะรูปแบบเฉพาะตัวขึ้นกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของหน่วยงานนั้นๆ เครือข่ายการวิจัยที่เกิดขึ้นถูกจัดตั้งอย่างเป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีวิจัยในการกำหนดนโยบายและประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัย การจัดทำแผนผังการวิจัย (Roadmap) การดำเนินการวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งกลไกดังกล่าวก่อให้เกิดเครือข่ายการวิจัยที่เข้มแข็ง มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและสามารถสนับสนุนการแลกเปลี่ยนทรัพยากรการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ปัจจุบันเครือข่ายการวิจัยส่วนใหญ่อาจกล่าวได้ว่า เกิดขึ้นจากการสนับสนุนของหน่วยงานที่ให้ทุนวิจัยในโครงการวิจัยต่างๆ โดยเฉพาะโครงการวิจัยขนาดใหญ่ มีขอบเขตการวิจัยกว้างและต้องมีการวิจัยร่วมโครงการวิจัยจำนวนมาก เช่น เครือข่ายการวิจัยลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง เครือข่ายการวิจัยระบบสาธารณสุข เป็นต้น เครือข่ายการวิจัยดังกล่าวมีการจัดโครงสร้างการบริหารการวิจัยที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและสะท้อนปัญหาจากพื้นที่ โดยการประสานความร่วมมือจากหลายฝ่าย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยระหว่างโครงการย่อยๆ ภายใต้โครงการวิจัยขนาดใหญ่ จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องก็ต่อเมื่อภาคีวิจัยมีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน มีช่องทางการสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว สมาชิกเครือข่ายมีความเคารพการอยู่ร่วมกัน และมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จากสถานการณ์เครือข่ายการวิจัยดังกล่าว ดำรงค์ วัฒนา (2547) ได้สรุปโอกาส ข้อจำกัด จุดแข็ง และจุดอ่อน ของเครือข่ายการวิจัยของประเทศไว้ ดังนี้

1. โอกาส

1.1 นโยบายการวิจัยของประเทศที่มุ่งบูรณาการโครงการวิจัยเป็นชุดโครงการในแต่ละกลุ่มเรื่อง (Cluster) เพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ มีผลต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศอย่างกว้างขวางขึ้น

1.2 การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีลักษณะการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงการวิจัยหลากหลายสาขา เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าอย่างครบวงจร

1.3 การพัฒนาทางเทคโนโลยี ทำให้การเชื่อมโยงการวิจัยในลักษณะเครือข่ายทำได้รวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งในระดับนโยบาย การสนับสนุนเงินทุนวิจัย นักวิจัย และผู้มีส่วนได้เสีย

1.4 การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา ทำให้เกิดปัญหาสังคมซับซ้อน ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม การแก้ไขปัญหาจึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญ ซึ่งจะมีการเชื่อมโยงการวิจัยเป็นเครือข่ายอย่างกว้างขวาง

2. ข้อจำกัด

2.1 การกำหนดนโยบายการวิจัยของประเทศ ขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานนโยบายการวิจัยเฉพาะทางยังไม่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการวิจัย ตลอดจนวงเงินงบประมาณการวิจัยในภารกิจของงาน

2.2 นโยบายการวิจัยของประเทศ ขาดการเชื่อมโยงในองค์ประกอบหลัก เช่น การกำหนดเป้าหมาย และทิศทางการสนับสนุนการวิจัย ยังขาดความชัดเจน จึงมีลักษณะต่างหน่วยต่างทำ

2.3 นักวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์การวิจัยในลักษณะบูรณาการในรูปแบบเครือข่ายการวิจัย

3. จุดแข็ง

3.1 หน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย มีประสบการณ์ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมทำให้สามารถพัฒนาเครือข่ายการวิจัยให้มีความเข้มแข็งได้ เช่น เครือข่ายของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น

3.2 สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีศักยภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยกับต่างประเทศ

3.3 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีความยืดหยุ่นในการสนับสนุนเงินทุนมากกว่าหน่วยงานอื่น จึงเอื้อต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัย

3.4 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศมายาวนาน ซึ่งเอื้อต่อการเชื่อมโยงการวิจัย

3.5 สถาบันการศึกษา มีหน่วยงานกลางในการประสานและบริหารงานวิจัย ทำให้สามารถรวบรวมโครงการวิจัย จัดทำคำของบประมาณวิจัยได้เป็นแผน/ กลุ่มงานวิจัยที่ชัดเจน และทำโครงการวิจัยในลักษณะสหวิทยาการ ตลอดจนสามารถนำผลงานวิจัยไปสู่ผู้ใช้ในระดับต่างๆ ทั้งภาคการผลิตและอุตสาหกรรม เป็นผลให้ได้รับการสนับสนุนงบวิจัยมากกว่าสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ

3.6 สถาบันการศึกษา มีหน่วยงานกลางในการประสานและบริหารจัดการเชิงธุรกิจ เพื่อพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากผลงานวิจัยสู่ภาคเอกชนในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิประโยชน์จากงานวิจัย ซึ่งเป็นการพัฒนาชาติ สร้างผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ และรายได้สู่นักวิจัยและสถาบันการศึกษา

3.7 สถาบันการศึกษา มีอาจารย์ นักวิจัยที่เชี่ยวชาญในหลายสาขา ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาที่วิจัยสามารถทำโครงการวิจัยในลักษณะสหวิทยาการแบบครบวงจร

3.8 สถาบันการศึกษา มีการจัดพิมพ์วารสารทางวิชาการ ระบบสารสนเทศ และเอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนมีการผลิตรายการวิทยุ โทรทัศน์ ของตนเอง เพื่อเผยแพร่งานวิจัย ทำให้งานวิจัยของสถาบันการศึกษาเผยแพร่สู่สาธารณชนได้กว้างขวาง

4. จุดอ่อน

4.1 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในฐานะเป็นหน่วยงานกำหนดนโยบายการวิจัย ไม่สามารถแสดงบทบาทนำในการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยให้กับหน่วยงานอื่นได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังขาดการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ขาดการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และระบบในการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในทุกด้าน ทำให้การเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยยังไม่ชัดเจน และบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ยังขาดการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัย

4.2 สถาบันการศึกษา ยังขาดการกำหนดนโยบายงานวิจัยเชิงรุก หรือทิศทางการวิจัยที่จะมุ่งเน้นให้เกิดความชัดเจน

4.3 กระบวนการบริหารการวิจัย การพัฒนาบุคลากรวิจัย โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลโครงการวิจัย ยังดำเนินการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

4.4 นักวิจัยบางส่วนขาดการทำวิจัยเชิงลึกอย่างต่อเนื่อง ให้บรรลุผลจนสามารถตีพิมพ์ผลงานวิจัย หรือนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

4.5 นักวิจัยชอบทำงานวิจัยเดี่ยวมากกว่าทำงานเป็นทีม ขาดผู้บริหารชุดโครงการ การประสาน และบริหารจัดการโครงการวิจัยในลักษณะชุดโครงการ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

- 4.6 การถ่ายทอดและเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างนักวิจัยอาวุโสกับนักวิจัยใหม่ยังมีช่องว่าง
- 4.7 การประสานความร่วมมือระดับคณะ สถาบัน สำนัก และนักวิจัยยังมีน้อย

2.2 เครือข่ายการวิจัยของประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับเครือข่ายการวิจัยของประเทศที่ดำเนินการโดยองค์กรที่สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยระดับประเทศ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.2.1 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะที่เป็นองค์กรที่กำหนดนโยบายการวิจัยของชาติทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยหลายรูปแบบ ทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการวิจัย การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย และการประสานงานการวิจัย โดยการดำเนินงานดังกล่าว ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายขององค์กรในระดับหน่วยงานอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งในภาคราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งเป็นการประสานงานทั้งในระดับหน่วยงานและนักวิจัย เพื่อสนับสนุนการวิจัยโดยการให้ทุนอุดหนุนการวิจัย การให้รางวัลสภาวิจัย การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศการวิจัย การให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศและข้อมูลอื่นๆ ผ่านเว็บไซต์ ห้องสมุดศูนย์สารสนเทศการวิจัยและเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศในประเทศ เช่น เครือข่ายศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาสังคมศาสตร์ภายใต้ระบบสารสนเทศแห่งชาติ เป็นต้น

สำหรับการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยกับต่างประเทศนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้เชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยร่วมกับ 3 เครือข่าย ได้แก่

1. Regional Network for Exchange of Information and Experience in Science and Technology in Asia and the Pacific (ASTINFO) ของ ยูเนสโก เป็นเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก
2. Asia-Pacific Information Network in Social Science (APINESS) ของ ยูเนสโก เป็นเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศทางด้านสังคมศาสตร์ ของประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก

3. Cooperative Program for the Exchange of Experience, Expertise, Information in S&T in South East Asian Countries (CO-EXIST-SEA) ภายใต้การสนับสนุนของ Japan Science and Technology Corporation (JST) ประเทศญี่ปุ่น เป็นเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนและพัฒนาด้านการวิจัยแก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และบุคลากรด้านการวิจัย จัดสัมมนา และเวิร์คชอป โดยโครงการนี้เป็นความร่วมมือในนามของรัฐบาลของประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม) ที่ส่งตัวแทนจากองค์กรด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศ จัดคอร์ส ฝึกอบรมและเวิร์คชอปด้านการวิจัยและพัฒนาปีละครั้ง

สำหรับโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศนั้นสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 เพื่อสนับสนุนด้านการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้นักวิจัยไทยและนักวิจัยต่างประเทศ ได้ทำการวิจัยร่วมกันการแลกเปลี่ยนนักวิจัย โดยทุนมีกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 ปี และนักวิจัยไทยจะได้รับเงินอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในวงเงินประมาณปีละ 500,000 บาท ซึ่งประเทศที่ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจ มีดังนี้

1. ทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-เยอรมัน (NRCT-DFG) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กับ Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG)
2. ทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-เกาหลี (NRCT-KOSEF) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และ Korea Science and Engineering Foundation (KOSEF)
3. ทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-ออสเตรีย (NRCT-FWF) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และ The Austrian Science Foundation (FWF)
4. ทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-อิสราเอล (NRCT-IASH) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (The National Research Council of Thailand ,NRCT) และ The Israel Academy of Sciences and Humanities (IASH)
5. ทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-จีน (NRCT-NSFC) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และ The National Natural Science Foundation of China (NSFC)
6. ทุนอุดหนุนการวิจัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-ญี่ปุ่น (NRCT-JSPS) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และองค์การส่งเสริมวิชาการแห่งประเทศญี่ปุ่น (Japan Society for the Promotion of Science (JSPS))

2.2.2 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยร่วมมือกับหน่วยงานให้ทุนวิจัยอื่นๆ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) โดยมีโครงการที่ร่วมมือกัน ได้แก่ การพัฒนาฐานข้อมูลโครงการวิจัยนำเสนอบนโฮมเพจ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ โครงการวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างดำเนินการ และโครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างการพิจารณา และได้ร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จัดทำโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ด้านการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการวิจัยในรูปแบบต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทบวงมหาวิทยาลัย กรมวิเทศสหการ เป็นต้น และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยเพื่อการบริหารงานวิจัยที่เป็นชุดโครงการ ซึ่งประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยๆ หลายโครงการ จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อให้นักวิจัยในชุดโครงการเดียวกันทราบความก้าวหน้า และวางแผนการดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จและประโยชน์ร่วมกัน

นอกจากนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้สร้างนวัตกรรมการวิจัยรูปแบบใหม่เป็นเครือข่ายการวิจัยระดับท้องถิ่น สนับสนุนให้คนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมกระบวนการวิจัย ทุกขั้นตอนเน้นวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้งานวิจัยเข้าไปเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชนท้องถิ่นและสร้างงานวิจัยท้องถิ่นเป็นการวิจัยทางเลือก และมีระบบสนับสนุนงานวิจัยท้องถิ่นในรูปแบบของศูนย์/หน่วยประสานงาน (Node) และพี่เลี้ยง หรือ RC (Research Counselors) เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการวิจัยแก่ชุมชน และสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นร่วมทำวิจัยในลักษณะชุดโครงการ รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดเครือข่าย Node และ พี่เลี้ยง เน้นสนับสนุนงานวิจัยที่มีเนื้อหาอันเป็นประเด็นปัญหาสำคัญของท้องถิ่นและมุ่งพัฒนากลุ่มประเด็นงานวิจัยที่มีอยู่แล้วเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากฐานงานวิจัยเดิมไปในพื้นที่สู่การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน (Cluster) การวิจัย รวมทั้งเครือข่ายในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตพื้นที่ การศึกษา กลุ่มเกษตรกร องค์กรชุมชน ฯลฯ เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่เฉพาะ (Area – Based Research) ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคมของชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ โดยการสนับสนุนให้เกิดโครงการวิจัยที่หลากหลายรูปแบบ และมีความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์การทำงานในพื้นที่ รวมทั้งการทำงานเชื่อมโยงกับองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ และเน้นการเผยแพร่ความรู้สู่สังคมโดยการสรุปบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้จากการทำงาน รวมทั้งมุ่งจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัยในพื้นที่สู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น ในการนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้จัดตั้งสำนักงาน สกว. ภาค ในปี พ.ศ.2543 ขึ้น เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานวิจัยที่ให้ชุมชนท้องถิ่นเข้า

มามีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน โดยมีสำนักงาน สกว. ภาค อยู่ที่ จ.เชียงใหม่ และมีผู้ประสานงานอยู่ทั่วทุกภาค สำหรับโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยกับต่างประเทศ โครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและสถาบันชั้นนำกว่า 300 แห่ง ใน 38 ประเทศ ในการสนับสนุนให้นักศึกษาไปทำวิจัย โดยมีเป้าหมายในการสร้างนักวิจัยระดับปริญญาเอกให้ได้ 25,000 คน ในระยะเวลา 25 ปี (พ.ศ. 2540-2565)

2.2.3 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในระบบอุดมศึกษาไทยมีความซ้ำซ้อนแตกต่าง และมีช่องว่างของระดับการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศ โดยใช้เครือข่ายเป็นกลไกดำเนินงานและพัฒนางานวิจัยเพื่อการจำแนกกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาตามความเข้มแข็งของสถาบัน และให้แต่ละเครือข่ายกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อทิศทางและพันธกิจสถาบัน โดยรัฐสนับสนุนการทำงานในลักษณะเครือข่ายด้วยกลไกการจัดสรรทรัพยากรและอื่นๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาในมิติต่างๆ เช่น หลักสูตร ทรัพยากรการเรียนรู้ การลงทุนร่วมโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากรและระบบบริหาร ฯลฯ และมีการช่วยยกระดับขีดความสามารถและคุณภาพ สนับสนุนการทำงานในระบบเครือข่ายอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมให้กับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยร่วมมือกับผู้นำชุมชนและประชาสังคม พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายทางวิชาการและเชื่อมโยงเครือข่ายอุดมศึกษากับภาคการผลิต สร้างการวิจัยร่วม การแบ่ง ภารกิจการทางวิชาการ เพื่อการสร้างและพัฒนาเส้นทางอาชีพ “นักวิจัยอาชีพ” ร่วมกับภาคเอกชนในอนาคต สนับสนุนการทำงานระบบเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคม โดยการสร้างแบบอย่างที่ดีและแรงบันดาลใจในความรับผิดชอบต่อสังคมและเยาวชน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี โดยใช้โครงการเครือข่ายรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายวิชาการและวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. แนวทางการดำเนินงานเครือข่ายตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเครือข่ายตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ไว้ดังนี้ (บุญเจริญ ศิริเนาวกุล, 2550) โดยมีปรัชญาและแนวคิด คือ การดำเนินงานแบบเครือข่ายจะต้องยึดถือความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วม การเห็นโอกาสและความสร้างสรรค์จากความแตกต่าง และการเชื่อมั่นในการประสานพลังร่วมสร้างและรับความสำเร็จไปด้วยกัน (Win-win) และกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการ

อุดมศึกษา ควรส่งเสริมระบบการส่งต่อและแลกเปลี่ยนนักศึกษา ควรมีการเชื่อมโยงกับโรงเรียน สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยที่เน้นการสอน มหาวิทยาลัยเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (ระดับโท เอก) ในการส่งต่อศึกษาระดับต่างๆ เป็นการแบ่งหน้าที่การผลิตและพัฒนาบุคลากรของชาติในภาพรวม ซึ่งเมื่อพิจารณาในระดับภูมิภาคจะเห็นได้ชัดเจนขึ้น และพัฒนาระบบแลกเปลี่ยนนักศึกษาข้ามสถาบัน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความใกล้เคียงในสาขาวิชาเดียวกัน และควรส่งเสริมการสร้างเวทีและกลไกด้านวิชาการ เป็นผู้นำให้เกิดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ในการร่วมกันกำหนดปัญหา และเกื้อหนุนให้เกิดการวิจัยร่วมกันแบบสหวิทยาการ ร่วมกัน การทำวิจัยร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยตามความเชี่ยวชาญของแต่ละแห่ง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรร่วมกันที่ทันสมัย

การบริหารงานเครือข่าย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการบริหารงานแบบเครือข่าย ประกอบด้วย ตัวแทนหรือผู้ประสานงาน เครือข่ายหลัก และเครือข่ายย่อย โดยมีรายละเอียดของแต่ละปัจจัยดังนี้

1. ตัวแทนหรือผู้ประสานงาน ทำหน้าที่เสมือนจุดตัดบนเครือข่ายที่เชื่อมต่อให้ข้อมูล เข้าถึงกันและประสานให้กิจกรรมเกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยตัวแทนนี้ จำเป็นเข้าใจปรัชญาของการทำงานแบบเครือข่ายและเห็นภาพรวมของมหาวิทยาลัย

2. เครือข่ายหลัก ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากสมาชิกทุกสถาบัน ในการสร้างการรับรู้ ร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประสานงานกับเครือข่ายย่อยที่จะเกิดขึ้นทั้ง ภายในมหาวิทยาลัยและ ระหว่างหน่วยงานภายนอก

3. เครือข่ายย่อย หรือกิจกรรมย่อยที่เกิดขึ้นนี้ไม่จำเป็นต้องมีสมาชิกทุกสถาบันเข้าร่วม แต่ควรเกิดจากความสนใจร่วมกันทำงานเป็นเรื่องๆ เครือข่ายย่อยที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆนี้จะ สร้างความสำเร็จและเป็นฟันเฟืองที่ขับเคลื่อนเครือข่ายอุดมศึกษาหลักไปอย่างมีพลัง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เน้นการส่งเสริมให้เกิดนโยบายการบริหารงานแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ (Area based) และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น รองรับเครือข่าย อุดมศึกษาให้เป็นส่วนสมองสำคัญของพัฒนาเชิงพื้นที่ และต้องสร้างกลไกที่สำคัญคือ ให้การ ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น เทศบาล อบจ. อบต. มีข้อบัญญัติกฎหมายที่สนับสนุนการทำงานวิชาการร่วมกับมหาวิทยาลัย และควรกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนและ รองรับเครือข่ายฯ โดยใช้กรอบระยะเวลาในการประเมินผล และเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการ สนับสนุนงบประมาณในหลายช่องทาง เช่น งบประมาณเริ่มต้น (Seed money) เพื่อให้เกิดการ บริหารจัดการและงบประมาณตามโครงการที่เป็นไปตามนโยบาย และมีการประเมินเพื่อให้เครือข่ายเกิดกิจกรรมหลักและประเมินผลลัพธ์สุดท้ายได้ ตลอดจนเป็นตัวแทนในการประสานและ

ผลักดันให้เกิดการกำหนดนโยบายและทำงานกับหน่วยงานระดับสูง เช่น กระทรวง กรม หน่วยงาน ส่วนกลาง เป็นต้น

2. ระบบเครือข่ายกับการพัฒนาอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการเครือข่ายอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อสัมฤทธิ์ผล การกำกับและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของเครือข่าย โดยแนวทางการบริหารงานดังกล่าว สกอ. ได้นำมาใช้ในการบริหารโครงการเครือข่ายต่างๆ ในการพัฒนาอุดมศึกษา ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการเดียวกัน เพื่อให้เกิดการบริหารงานเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ซ้ำซ้อนกัน ระหว่างเครือข่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

2.1 แนวทางการดำเนินการเครือข่ายอย่างยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดระบบการบริหารงานเครือข่ายอุดมศึกษาเป็นการกระจายอำนาจ (Decentralization) และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนนโยบายของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2551 –2556) โดยมีหลักดำเนินการดังนี้

2.1.1 ภารกิจการบริหารของระบบเครือข่ายฯ ประกอบด้วย

เครือข่าย A คือ เครือข่ายอำนาจการ ทำหน้าที่อำนาจการ (Director) ถ่ายทอด และผลักดันนโยบายเกี่ยวกับอุดมศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานตอบสนองนโยบาย โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ระหว่างสถาบัน

เครือข่าย B คือ เครือข่ายภูมิภาค แบ่งตามภูมิภาคที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา 9 แห่งทั่วประเทศ เป็นกลไกสนับสนุน (Support system)

เครือข่าย C คือ เครือข่ายย่อยหรือเครือข่ายเชิงประเด็น เป็นหน่วยดำเนินงาน โดยที่ผลผลิตของเครือข่ายฯ จะอยู่ในระดับเครือข่าย C ซึ่งจะต้องมีโครงการ/ กิจกรรมที่เน้นผลผลิต และรองรับความต้องการสังคมชุมชนท้องถิ่น และเศรษฐกิจภาคธุรกิจ (Real sector)

2.1.2 เครือข่ายอุดมศึกษาจะยั่งยืน (Sustainable) ได้ จากการมีอุดมการณ์และเป้าหมายร่วมกันที่การพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศ เน้นดำเนินงานเพื่อประโยชน์ (Win-win) และ นำไปสู่การแบ่งปันการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Share resources) ในลักษณะลดต้นทุนค่าใช้จ่าย (Minimize cost) มากกว่าการถือกำไรสูงสุด (Maximize profit)

2.1.3 ระบบเครือข่ายฯ จะต้องเน้นความร่วมมือระหว่างกัน (Collaboration) ส่วนการแข่งขัน (Competition) เป็นการแข่งขันระหว่างเครือข่ายฯ เพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศ

2.1.4 ระบบเครือข่ายฯ ต้องมี การจัดโครงสร้างที่ดี การบริหารจัดการที่ดี โดยได้ระบบส่งเสริมต่างตอบแทน (Incentive) จากเครือข่าย A และ สกอ. เพื่อประสบผลสำเร็จและยั่งยืน

2.1.5 การดำเนินกิจกรรมเครือข่าย C ซึ่งเป็นผลผลิตของเครือข่าย B นั้น จะเน้นการดำเนินการแบบการเรียนรู้เฉพาะด้านร่วมกัน ในลักษณะการบริหารงานเชิงระบบนวัตกรรม (Innovative system) และเน้นการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่

2.1.6 การมอบหมายสถาบันอุดมศึกษาสมาชิกใดเป็นแม่ข่ายในระดับเครือข่าย C จะต้องเป็นไปตามความพร้อมของสมาชิกนั้น

2.1.7 ระบบการประเมินผลผลิตของระบบเครือข่ายฯ อาจใช้การบริหารงานเชิงกลยุทธ์และตัวชี้วัดแบบ Balanced Scorecard Collaborative: BSC หรือระบบอื่นตามความเหมาะสม

2.2 การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อสัมฤทธิ์ผล

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อสัมฤทธิ์ผล ด้านงบประมาณสนับสนุนเครือข่าย ให้เป็นการจัดสรรงบประมาณจาก สกอ. สู่อุปกรณ์เครือข่ายฯ ควรเน้นความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและมีผลผลิตที่ชัดเจน โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 การจัดสรรงบประมาณของเครือข่ายฯ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จะจัดตั้งระบบการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบของกองทุน (Endowment) โดยมีกฎหมายรองรับการจัดสรรงบประมาณตามโครงการ (Grant-in-aid) คือ จัดสรรให้ตามโครงการ (Block grant) และจัดสรรให้บางส่วน (Partial grant) หรือในลักษณะของเงินกู้ (Loan) การบริหารจัดการเครือข่ายฯ และเพื่อรองรับการจัดสรรงบประมาณลักษณะนี้ เครือข่าย B จะต้องเป็นหน่วยกำหนดผลผลิตของเครือข่าย C และจัดสรรงบประมาณไปที่เครือข่าย C ได้โดยตรง โดยคาดว่าจะสามารถนำมาใช้ได้อย่างเป็นระบบได้ในปีงบประมาณ พ.ศ.2553

2.2.2 แนวทางการจัดสรรงบประมาณระบบเครือข่ายฯ เป็นแบบหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป โดย สกอ. พิจารณาจัดสรรไปยังเครือข่าย B และเครือข่าย B บริหารจัดการไปสู่กิจกรรมของเครือข่าย C โดยจะต้องมีเป้าหมายผลผลิตที่ชัดเจน และระบบบริหารโครงการให้มีการจัดทำเป็นสัญญาจ้าง (TOR)

2.2.3 โครงการ/กิจกรรมของเครือข่ายฯ ควรความชัดเจนทั้งผลผลิต กลไกการกำกับ ติดตาม และระบบการรายงานผลที่ดี โดยดำเนินการภายใต้ภารกิจอุดมศึกษาในด้าน การผลิตและพัฒนาอาจารย์ การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนานิสิตนักศึกษา และข้อมูล และระบบสารสนเทศ ซึ่งการพิจารณาโครงการ/กิจกรรมดังกล่าว จะพิจารณาตามกรอบของพันธ

กิจของสถาบันอุดมศึกษา ความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และนโยบายของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2551 –2556)

2.2.4 การจัดตั้งหน่วยงานของเครือข่าย ให้จัดตั้งหน่วยงานภายในของสกอ. เพื่อดำเนินภารกิจด้านกำกับนโยบายสู่เครือข่ายฯ กระจายไปตามเครือข่ายภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งการบริหารระบบงบประมาณ เพื่อให้สามารถจัดการได้เมื่อมีงบประมาณเหลือจ่าย

2.2.5 การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการเครือข่าย สกอ. ได้พิจารณาสนับสนุนงบประมาณในหมวดค่าตอบแทนใช้สอย สำหรับค่าใช้จ่ายของบุคลากรและการจัดหน่วยประสานงานของเครือข่ายภูมิภาค

2.3 การกำกับและการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของเครือข่าย

การดำเนินงานเครือข่ายฯ จะต้องมีระบบการกำกับติดตามประเมินผลผลิตของเครือข่าย C และมีระบบการรายงานผลที่ดี โดยการจัดทำโครงการและกิจกรรมของเครือข่าย C ต้องเสนอให้เครือข่าย B เห็นชอบ และเครือข่าย B ควรมีระบบและกลไกการกำกับการทำงานที่เป็นธรรมชาติ รวมถึงการรายงานผลผลิตการดำเนินงานของเครือข่าย C ไปยังเครือข่าย A และ สกอ. ตามลำดับ

3. **โครงการเครือข่ายรูปแบบต่างๆ** สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้ดำเนินงานพัฒนาการอุดมศึกษาโดยใช้เครือข่ายเป็นกลไกขับเคลื่อนในหลายรูปแบบ สำหรับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาโดยตรง ได้แก่ โครงการพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ โครงการวิจัยและพัฒนาภาครัฐร่วมเอกชนในเชิงพาณิชย์ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก และโครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

3.1 **โครงการพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์** สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ ให้รับผิดชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์มาตั้งแต่ พ.ศ.2536 จนถึงปัจจุบัน เพื่อทำหน้าที่นำยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมส่งเสริมและสนับสนุนทุนวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคเอดส์และสนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการป้องกัน การดูแล รักษา และผลกระทบ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมทางด้านการคิดค้นวัคซีน รวมทั้งยาเสริมภูมิคุ้มกัน โดยมีเป้าหมายในการสนับสนุนงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์และงานวิจัยทางด้านคลินิก ส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีใน

การป้องกันและแก้ไขปัญหาเอ็ดส์อย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมการสร้าง นักวิจัยใหม่ สร้างโอกาสในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย สนับสนุนและส่งเสริมในการเผยแพร่ความรู้ โดยนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น ให้สามารถพัฒนาเทคนิคใหม่ เพื่อนำไปเผยแพร่ยังหน่วยงานและโรงพยาบาลต่างๆที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอรูปแบบการให้บริการ คู่มือและติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีของชุมชนโดยการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา, 2550)

3.2 โครงการวิจัยและพัฒนาภาครัฐร่วมเอกชนในเชิงพาณิชย์ ได้เริ่มดำเนิน

โครงการวิจัยและพัฒนาภาครัฐร่วมเอกชนในเชิงพาณิชย์มาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาและภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้น้องศึความรู้จากสถาบันอุดมศึกษามาวิจัย และพัฒนาร่วมกับกลุ่ม อุตสาหกรรม เน้นการส่งเสริมการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีผ่านกลไกความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมในการผลิตบัณฑิต เพื่อการสอนและ การวิจัยพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการวางแผนและ ผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพียงพอับความต้องการของประเทศ รวมทั้งการสร้างช่องทางสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจดลิขสิทธิ์ และสิทธิบัตรที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทาง ปัญญา (Intellectual Property) สำหรับผลการวิจัย หรือการค้นคว้าของอาจารย์และนักวิจัยใน สถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาสู่ระบบการเรียนการสอน และเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อระบบ เศรษฐกิจของประเทศสู่ความเป็นสากลต่อไป นอกจากนี้โครงการวิจัยยังแสดงถึงความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อการส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้จริง โดยโจทย์วิจัยของโครงการวิจัยกำหนดจากความต้องการของ ภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก เกี่ยวกับอุตสาหกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย อุตสาหกรรมด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี (วัสดุศาสตร์ การแพทย์-เวชภัณฑ์ Biotechnology Mechanical พลังงาน ฯลฯ) อุตสาหกรรมเกษตร (อาหาร ปศุสัตว์ ประมง แปรรูปการเกษตร Biochemistry ฯลฯ) และอุตสาหกรรมบริการ (ท่องเที่ยว สุขภาพ Construction ฯลฯ) ทั้งนี้ ภาคอุตสาหกรรมต้องแสดงความต้องการอย่างชัดเจนที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษา ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ ร่วมศึกษาวิจัย และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เชิงอุตสาหกรรมและยกระดับคุณภาพการผลิต โดยผู้วิจัยซึ่งประกอบด้วยอาจารย์และนักวิจัยของ สถาบันอุดมศึกษามีส่วนร่วมกันในการดำเนินโครงการวิจัยกับบุคลากรของภาคอุตสาหกรรม ใน ระยะเวลา 1 ปี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(ภาครัฐ) และภาคอุตสาหกรรม

(ภาคเอกชน) จะร่วมกันสนับสนุนทุนวิจัยแก่สถาบันอุดมศึกษาเป็นสัดส่วน 70 : 30 ของเงินงบประมาณรวมทั้งโครงการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550)

3.3 โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก
เป็นโครงการก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2546 โดยได้จัดสรรงบประมาณสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายโครงการวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบัน อุดมศึกษา ชุมชน และผู้ประกอบการ ในการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่ชุมชนอย่าง ตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการขยายผลโดยการถ่ายทอดความรู้ต่อไปยังชุมชน อื่น อันส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศดีขึ้น โครงการดังกล่าวมี วัตถุประสงค์เพื่อเกิดการวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดและท้องถิ่น โดย กำหนดปัญหาจากความต้องการชุมชน เพื่อสร้างโจทย์วิจัยที่ตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้สามารถนำผลงานวิจัยไปถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีให้แก่ชุมชน และขยายผลในการเพิ่มผลผลิต (Productivity) และคุณภาพ พร้อมทั้งสร้างโอกาสและพัฒนา สมรรถนะนักวิจัยรุ่นใหม่ของสถาบันอุดมศึกษา ส่งเสริมให้เกิดรูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของ คณาจารย์และเครือข่ายชุมชน ต่อมาในปีงบประมาณ 2547 สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษาได้จัดตั้งเครือข่ายบริหารการวิจัยในภูมิภาคต่างๆ ขึ้น ภายใต้โครงการวิจัยและ นวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก เพื่อให้เกิดการบริหารโครงการวิจัยในลักษณะ เครือข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลักดันให้เกิดงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ต่อชุมชนในแต่ละภูมิภาคอย่างทั่วถึง โดยเครือข่ายบริหารการวิจัยดังกล่าว เกิดจากการ รวมตัวกันของสถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภูมิภาคแบ่งกลุ่มตามยุทธศาสตร์ผู้ว่าราชการจังหวัด CEO รวม 8 เครือข่าย ซึ่งแต่ละเครือข่ายมีมหาวิทยาลัยตัวแทนเป็นแม่ข่ายในการติดต่อ ประสานงาน ได้แก่

1. เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (แม่ข่าย)
2. เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยนเรศวร (แม่ข่าย)
3. เครือข่ายการวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยขอนแก่น(แม่ข่าย)
4. เครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนบน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (แม่ข่าย)
5. เครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนล่าง มหาวิทยาลัยศิลปากร (แม่ข่าย)
6. เครือข่ายการวิจัยภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา (แม่ข่าย)
7. เครือข่ายการวิจัยภาคใต้ตอนบน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (แม่ข่าย)
8. เครือข่ายการวิจัยภาคใต้ตอนล่าง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (แม่ข่าย)

3.4 โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นเครือข่ายเกี่ยวกับการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2550) โดยสืบเนื่องมาจากปัจจุบันได้เกิดผลกระทบหลายประการกับระบบอุดมศึกษาของไทย ทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ เช่น การที่สังคมไทยมีความต้องการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 แต่คุณภาพโดยรวมของสถาบันอุดมศึกษาไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่มาก ดัชนีชี้วัด (KPI) สำคัญที่บ่งบอกเชิงคุณภาพ ได้แก่ สัดส่วนอาจารย์วุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งศาสตราจารย์ในสถาบัน ประสิทธิภาพการผลิตผลงานทางวิชาการและสิทธิบัตร (จำนวนผลงานต่อคนต่อปี) การมีบรรยากาศการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม (จำนวนเงินทุนวิจัยต่อคนต่อปี) และขีดความสามารถในการผลิตบุคลากรในระดับปริญญาเอก (จำนวนบัณฑิตปริญญาเอกที่สำเร็จการศึกษา) โดยที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุนด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในระดับที่ถือว่าไม่น้อย แต่โครงการต่างๆ ที่คิดค้นขึ้นมักจะขาดการเชื่อมโยงในภาพรวมที่ส่งผลต่อการพัฒนาในเชิงคุณภาพ เช่น เครือข่าย CRN (Cooperative Research Network) ทุนพัฒนาศักยภาพการวิจัยอาจารย์และทุนวิจัยต่างๆ แต่ละโครงการมีลักษณะต่างคนต่างทำ และผลกระทบในเชิงพัฒนามักจะไปไม่ถึงมหาวิทยาลัยที่เกิดใหม่ ซึ่งต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการพัฒนากุศลกรเป็นการเร่งด่วน ดังนั้นโครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์ฯ จึงเป็นการบูรณาการโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาอาจารย์และบุคลากรวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการสร้างบุคลากรระดับที่มีความเชี่ยวชาญสูง และผลิตผลงานเชิงองค์ความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มุ่งเป้าที่การพัฒนาบุคลากรและผลงานวิจัย โดยมีแนวคิดในการสร้างเครือข่ายที่ระดมผู้เชี่ยวชาญจากทั้งในและต่างประเทศมาร่วมพัฒนากุศลกรให้มีความเชี่ยวชาญสูงในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตบัณฑิตในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทย มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดบนพื้นฐานของปัญหาที่เกิดขึ้นจริง (Problem-Based) โดยมียุทธศาสตร์ของรัฐบาลและความเป็นสากลของสถาบันการศึกษาเป็นตัวตั้ง และมีการระดมผู้เชี่ยวชาญและความรู้จากทุกสาขาวิชาเข้าสู่การแก้ปัญหาเดียวกัน มีนวัตกรรมการจัดการ ที่เริ่มจาก Center / Group / Lab ไปสู่ Center of excellence และไปสู่ Consortium เชิงกลยุทธ์ซึ่งในที่สุดจะไปสู่กลุ่มพันธกิจ (Group of consortia) โดย Consortium ในกลุ่มพันธกิจเดียวกันจะทำงานเสริมกัน

โครงการดังกล่าวได้มีการจัดสรรทุนสนับสนุนด้านการผลิตบุคลากรระดับปริญญาเอก การพัฒนากุศลกรวิจัย การสร้างเครือข่ายกับต่างประเทศและการสร้างนวัตกรรมหลักสูตรเชิงกลยุทธ์ งบประมาณรวมทั้งสิ้น จำนวน 28,835.80 ล้านบาท ในระยะ 6 ปี ซึ่งโครงการที่ส่งเสริมให้

เกิดความร่วมมือวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ทุนสร้างเสริมกลุ่มวิจัยหรือทุนการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) (CHE-RES-RG) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพในการผลิตบัณฑิตได้ร่วมมือกับสถาบันที่ยังไม่เข้มแข็งด้านวิชาการและวิจัย และมีความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้โครงการวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นพลังขับเคลื่อน มีการบริหารจัดการที่คล่องตัว และสามารถประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีแผนการดำเนินงาน มีกลไกการติดตามและประเมินผล ฯลฯ และมีการกำหนดโจทย์การวิจัยมีลักษณะเป็นงานวิจัยแบบมุ่งเป้า (Targeted research) ที่มีการระบุขอบเขตที่แคบและชัดเจน เพื่อสร้างเป็นเลิศในการเรื่องนั้นๆ และมีความเชื่อมโยงงานในลักษณะบูรณาการ (Multidisciplinary)

ตอนที่ 3 ความสำคัญของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาต่อการพัฒนาประเทศ

สถาบันอุดมศึกษาถือเป็นแหล่งความรู้สำคัญของประเทศ ซึ่งมีหน้าที่ทั้งในการรวบรวมการผลิต และการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สังคม ด้วยเหตุนี้ หน้าที่หนึ่งซึ่งแยกไม่ได้จากพันธกิจของมหาวิทยาลัยคือการทำวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมพันธกิจนี้เป็นตัวบ่งชี้ประการหนึ่งถึงความแตกต่างในด้านคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง และเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องทำความเข้าใจเพื่อให้แต่ละสถาบันได้ตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพของระบบวิจัยของตนอย่างเร่งด่วน

3.1 พันธกิจด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีชื่อเรียกต่างๆ กันว่า มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบัน ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นสถาบันสำคัญของสังคมเมื่อหลายปีก่อน บทบาทสำคัญคือ การเป็นแหล่งกลางสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิทยาการใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนให้สังคมสามารถเผชิญสภาพปัญหาใหม่ๆ ช่วยให้การดำเนินแก่งสังคม เพื่อแก้ไขหรือป้องกันปัญหาหรือการทำลายที่เกิดขึ้นและผลักดันสังคมให้พัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อมหาวิทยาลัยได้ค้นคิดรวบรวมวิทยาการใหม่ๆ หรือมีองค์ความรู้ดังกล่าวผ่านกระบวนการเรียนการสอนให้บริการทางวิชาการแก่นักศึกษาและประชาชน

บทบาทมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นผู้นำการวิจัยได้ปรับเข้าสู่มิติใหม่ เมื่อมีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากำหนดในหลักสูตรการเรียนการสอนของตน (จากเดิมที่เน้นด้านมนุษยวิทยาและสังคมศาสตร์) ในศตวรรษที่ 20 มหาวิทยาลัยรูปแบบใหม่เกิดขึ้นและเน้นการวิจัยพร้อมไปกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อุตสาหกรรมและอื่นๆ รวมทั้งการเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาเข้าสู่ตลาดงาน เนื่องจากงานวิจัยเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมและการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ขึ้นพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 จึงเน้นให้สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัยและการพัฒนา

บทบาทของมหาวิทยาลัยในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการสังคมในยุคปัจจุบันได้รับการคาดหวังจากสังคมมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต มหาวิทยาลัยถูกคาดหวังให้มีบทบาทเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมในการทำงาน โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาฝีมือ นอกจากนี้ผู้ประกอบการก็คาดหวังว่า มหาวิทยาลัยจะมีส่วนสำคัญในการวิจัยเพื่อยกระดับวิธีการเทคโนโลยีเพื่อการผลิต และการบริการที่มีคุณภาพสูงกว่าเดิม การที่สถาบันอุดมศึกษาได้ปฏิบัติพันธกิจดังกล่าว ย่อมเป็นเหตุผลเพียงพอที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการดำเนินงาน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ และได้รับการยอมรับนับถือในฐานะที่ทำหน้าที่สืบทอดจรรโลงและนำสังคมไปสู่อนาคตที่ดีกว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยในด้านการวิจัยจึงถือเป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการวิจัยมีเป้าหมายสำคัญในการค้นคว้าหาความจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และค้นหาแนวทาง รูปแบบ หรือวิธีการในการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในการวิจัยซึ่งส่งผลกระทบต่อการกระตุ้นส่งเสริมเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในด้านวิจัย ดังนี้ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2546)

1. พัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานเพื่อการพัฒนาต่อเนื่องสำหรับสังคม ประชาชน นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงาน
2. ผลิตผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ ตอบสนองความต้องการของสังคม และเสนอแนะสิ่งที่ดีกว่าเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของสมาชิกในสังคม รวมทั้งสามารถเป็นสินค้าในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ได้
3. ส่งเสริมและยกระดับคุณภาพนักวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา
4. ผลิตนักวิจัยให้มีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับสังคม
5. เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยให้แพร่หลาย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้ข้อค้นพบจากการวิจัยเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการวิจัยต่อเนื่อง และการนำไปใช้ประโยชน์จริง
6. ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการคิดค้นวิจัยเพื่อประโยชน์ของการเรียนรู้ต่อเนื่องให้แพร่หลายในสังคม

3.2 แนวโน้มด้านการวิจัยในมหาวิทยาลัย

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมโลก การวิจัยในมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไป (ปรัชญา เวสารัชช์, 2546) ดังต่อไปนี้

1. เน้นสหวิทยาการ การวิจัยจะมีลักษณะที่เน้นปัญหาหรือเน้นประเด็น (Problem-oriented, Issues-oriented) มากขึ้น เพื่อตอบสนองกับสภาพปัญหาจริงที่เกิดขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐ สังคม และหน่วยงานสนับสนุนการวิจัยจะให้ความสำคัญแก่งานวิจัยที่ช่วยแก้ปัญหา หรือช่วยพัฒนาสภาพที่เป็นให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยงานวิจัยพื้นฐานจะได้รับคามสนใจน้อยลง แต่เนื่องจากงานวิจัยพื้นฐานเป็นเรื่องสำคัญสำหรับงานวิจัยอื่นๆ รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐานต่อไป ในขณะที่ผู้ประกอบการ หน่วยงานสนับสนุนการวิจัย และประชาคมสนับสนุนงานวิจัยที่เน้นปัญหา สำหรับงานวิจัยที่ไม่เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือไม่ใช่งานวิจัยพื้นฐานจะมีโอกาสได้รับการสนับสนุนน้อยมาก

2. ความต้องการงานวิจัยจะเพิ่มขึ้น ในสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งความรู้กลายเป็นสินค้าและสินทรัพย์สำคัญของสังคม ความต้องการงานวิจัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับมหาวิทยาลัยที่จะตอบสนองความต้องการดังกล่าว เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีความพร้อมที่จะสนับสนุนการวิจัยมากขึ้น

3. ความคาดหวังเรื่องคุณภาพงานวิจัยของมหาวิทยาลัย เมื่อสังคมคุ้นเคยกับงานวิจัยและมหาวิทยาลัยยังเป็นแหล่งวิจัยสำคัญของประเทศ สังคมก็ย่อมคาดหวังคุณภาพงานวิจัยของคณาจารย์มากขึ้น นอกเหนือจากความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แล้วสังคมคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยจะมีประสิทธิภาพในการคิดเรื่องราวใหม่ๆ เพื่อนำเสนอต่อสังคม และมีบทบาทแข่งขันในด้านการเสริมสนับสนุนกิจกรรมวิจัยในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้การสนับสนุนจากงบประมาณของรัฐและสังคมจะสอดคล้องประสานไปกับความสามารถในการวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัยและการสร้างผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นสำคัญ

4. มหาวิทยาลัยจะให้ความสำคัญแก่งานวิจัยมากขึ้น จากการประสานความต้องการและการสนับสนุนงบประมาณ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับตัวหันมาให้ความสนใจกับการวิจัยมากขึ้น โดยเป็นงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของสังคม ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยจึงต้องเร่งรัดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการของตน (นักวิจัย แหล่งค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยี งบประมาณ หน่วยงานและบุคลากรสนับสนุน ระบบ และวิธีการถ่ายทอด ฯลฯ) และสนองความต้องการจากภายนอกมากขึ้น

แนวโน้มที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาแล้วเช่นนี้ อาจถือแนวโน้มที่เป็นสากล โดยประเทศกำลังพัฒนาจะถือเป็นแบบอย่าง ผลคือ มหาวิทยาลัยที่ปรับตัวได้เร็วหรือมีทรัพยากรสนับสนุน (คน เงิน วัสดุ และผู้นำ) ที่มีคุณภาพเพียงพอ จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมและพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยระดับคุณภาพได้ดีกว่ามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสามารถริเริ่มผลักดันการวิจัยได้รวดเร็วเพียงใด ก็ย่อมได้เปรียบมากขึ้น

3.3 การพัฒนางานวิจัยในมหาวิทยาลัย

ผู้เกี่ยวข้องและมีบทบาทสนับสนุน หรือ ชัดขวางการพัฒนางานวิจัยในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย บุคคลหลายกลุ่ม (ปรัชญา เวสารัชช, 2546) ได้แก่

1. รัฐและผู้สนับสนุนภายนอก เนื่องจากการศึกษาเป็นการลงทุนสำคัญสำหรับสังคม รัฐจึงยังเป็นแหล่งสนับสนุนสำคัญของมหาวิทยาลัยตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา รัฐบาลสหพันธ์ยังเป็นแหล่งใหญ่ที่สุดของการสนับสนุนวิจัยในมหาวิทยาลัยสนับสนุนร้อยละ 73.4 ส่วนแคนาดาสนับสนุนร้อยละ 46.6 นอกจากนี้ ผู้สนับสนุนงานวิจัยยังรวมไปถึงองค์กรภาคเอกชนและองค์กรที่ไม่แสวงกำไรด้วย

2. สภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัย โดยผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางของสถาบัน (อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ สำนักสถาบัน) เป็นผู้นำนโยบายดังกล่าวไปดำเนินการให้เกิดผล ด้วยเหตุนี้ ทั้งสภาและผู้บริหารจึงถือเป็นผู้เกี่ยวข้องสำคัญของการพัฒนางานวิจัย โดยการพัฒนานี้ในส่วนหนึ่งเกิดจากกรกำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนางานวิจัย การจัดสรรงบประมาณ การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานการวิจัย การส่งเสริม สนับสนุนการให้แรงจูงใจ การกำกับดูแล และการดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

3.4 สภาพงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

โดยทั่วไปผลงานวิจัยที่เกิดจากมหาวิทยาลัยยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผลงานวิจัยของนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใน พ.ศ. 2540 ระบุว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จากมหาวิทยาลัยไทย ไม่ได้มาตรฐาน ไม่ครบวงจร ไม่อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้ คณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ทำวิจัย นักวิจัยคุณภาพมีไม่ถึงร้อยละ 2 ของคณาจารย์ทั้งหมดในระบบมหาวิทยาลัย ส่วนผลงานวิจัยอื่นๆ สะท้อนความอ่อนด้อยของงานวิจัยในมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ อาจารย์ไม่มีเวลาทำวิจัยเนื่องจากมีภาระงานสอนมาก ไม่มีความสามารถด้านการวิจัยทำให้ผลงานวิจัยไม่มีคุณภาพ งานวิจัยไม่สามารถนำไปแก้ปัญหาสังคมได้ ทั้งมหาวิทยาลัยและหน่วยงานในมหาวิทยาลัยไม่มีทิศทางที่ชัดเจน งานวิจัยมีลักษณะกระจัดกระจาย ต่างคนต่างทำ

ด้านวัฒนธรรมของการวิจัย มหาวิทยาลัยมีวัฒนธรรมที่อ่อนด้อยในเรื่องการวิจัย จากผลการวิจัยของ พงษ์พัชรินทร์ พุทธิวัฒน์ (2545) มีข้อค้นพบดังนี้

1. คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าการวิจัยเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ ทั้งในการเสริมสร้างภูมิปัญญาและประสบการณ์ทางวิชาการ ช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และสังคม

2. คณาจารย์เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาให้การสนับสนุนการทำวิจัย ส่งเสริมให้เผยแพร่ผลงานวิจัย และสนับสนุนให้นำผลงานวิจัยเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอน
3. องค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดงานวิจัย ได้แก่ แหล่งเงินทุน ความรู้ความสามารถของนักวิจัย แหล่งค้นคว้า โครงสร้างและระบบบริหารงานวิจัยที่การให้เวลา คณาจารย์ทำวิจัย
4. ผลงานวิจัยคณาจารย์ยังมีอยู่น้อย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยประยุกต์ และเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในสาขาและคณะที่สังกัด มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยในการประชุมทางวิชาการเป็นสำคัญ

3.5 สภาพปัญหาการวิจัยในมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคของการวิจัยในมหาวิทยาลัย ปรัชญา เวสารัชช (2546) ได้สรุปประเด็นปัญหาไว้ดังนี้

1. ปัญหาทั่วไป มหาวิทยาลัยขาดการประสานร่วมมือและความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน งานวิจัยไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานหรือชุมชน ขาดการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีและประชาชนยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัย
2. ปัญหาด้านบทบาทของมหาวิทยาลัยในการวิจัย มหาวิทยาลัยยังไม่ให้ความสำคัญกับการวิจัยเท่าที่ควร แต่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการมากกว่ามุ่งแก้ไขปัญหาให้ชุมชน ขาดการจัดการงานวิจัยที่เป็นระบบ การบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยยังไม่เข้มแข็ง ไม่เป็นเอกภาพ ขาดทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน ขาดงบประมาณสนับสนุนในเบื้องต้นเพื่อศึกษาประเด็นปัญหา และพัฒนาโครงการ และขาดการจัดการในการจัดตั้งศูนย์วิจัย พัฒนา และการถ่ายทอดเทคโนโลยี
3. ปัญหาด้านคุณภาพของงานวิจัย งานวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่เป็นสหวิทยาการที่นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ขาดการบูรณาการขององค์ความรู้เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนา
4. ปัญหาด้านบรรยากาศและคุณภาพนักวิจัยนักวิจัยขาดวัฒนธรรมและวิธีการศึกษาในการทำงานร่วมกัน ขาดกระบวนการจัดการและพัฒนา นักวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง ขาดนักวิจัยคุณภาพมีจำนวนจำกัด และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาอันเกิดจากการวิจัย
5. ปัญหาด้านการสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยยังขาดการสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน ที่มีความจำเป็นบางด้าน ขาดการสนับสนุนให้มีการวิจัยต่อเนื่อง ขาด

แหล่งทุนหรืองบประมาณสนับสนุนให้ครอบคลุมทุกสาขา และขาดระบบฐานข้อมูลงานวิจัยที่ดี ทำให้เกิดการวิจัยซ้ำซ้อน

6. ปัญหาด้านการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย มหาวิทยาลัยไม่มีการนำผลงานวิจัยไปใช้แก้ปัญหา หรือช่วยพัฒนาตามความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างเพียงพอ ขาดการจัดการข้อมูลและฐานข้อมูลจำเป็นเพื่อการเผยแพร่ และถ่ายทอดเทคโนโลยี ขาดการจัดการเพื่อขยายผลในเชิงพาณิชย์ และการขยายผลสู่สาธารณชนในเชิงบริการวิชาการแก่สังคม

3.6 บทบาทการส่งเสริมกิจกรรมวิจัยในมหาวิทยาลัย

แนวคิดสำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมงานวิจัยในมหาวิทยาลัย คือ การมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย (Research University) ซึ่งมีความชัดเจนทั้งในด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่เอื้อให้เกิดการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยวิจัยต้องมีความสามารถ มีอิสระและมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ในการประสานและผลักดันงานวิจัยใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำผลการวิจัยไปแนะนำให้ภาคอุตสาหกรรม ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้รับทราบเพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ทั้งนี้ผลผลิตส่วนหนึ่งที่ได้จากมหาวิทยาลัยวิจัยคือการสร้างกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีสมรรถนะสูงในการปฏิบัติงานวิจัย เพื่อป้อนเข้าสู่มหาวิทยาลัยต่างๆ และภาคอุตสาหกรรม

ในทางปฏิบัติมหาวิทยาลัยไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่เฉพาะการวิจัยอย่างเดียว เนื่องจากภาระการสอนยังเป็นหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง แต่มหาวิทยาลัยอาจให้ความสำคัญกับการวิจัยมากขึ้น โดยประสานงานวิจัยกับงานสอนเข้าด้วยกัน กล่าวคือ ทั้งคณาจารย์ และนักศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่างเรียนรู้ไปด้วยกันผ่านกิจกรรมการวิจัย จากข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบวิจัยในมหาวิทยาลัย ปรัชญา เวสรัสซีส (2546) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเคลื่อนมหาวิทยาลัยให้ก้าวเข้าไปสู่ทิศทางการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยไว้ดังนี้

1. การมอบหมายงานวิจัย ภาระงานที่อาจารย์แต่ละคนรับผิดชอบ ต้องรวมถึงการทำวิจัยด้วยคือ อาจารย์ทำวิจัยและสอนพร้อมกันไป ในขณะเดียวกันนักศึกษาทุกคนก็ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ทั้งโดยร่วมในโครงการวิจัยที่อาจารย์เป็นหัวหน้าโครงการ และเป็นผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยของตนเองด้วย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการวิจัยให้เหมาะสม

2. การลดภาระอื่นในการทำงานเมื่อต้องทำหน้าที่วิจัยเพิ่มขึ้น มหาวิทยาลัยต้องลดภาระงานอื่นของอาจารย์ เช่นภาระงานสอน และภาระงานธุรการ โดยลดกระบวนการทำงานเชิงธุรการลงไป ลดขั้นตอนการทำงาน ใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงาน จัดเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะ

หลากหลายเข้าทำงาน แยกงานบางอย่างออก จ้างหน่วยงานภายนอกหรือธุรกิจเอกชนรับดำเนินการ จ้างคนทำงานบางหน้าที่ในลักษณะสัญญาจ้าง เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร งานวิจัยกลายเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอนในทุกหลักสูตร เริ่มจากการฝึกให้นักศึกษาลำทำทนายแนวความคิด ทฤษฎี หรือแนวปฏิบัติที่ยึดถือหรือใช้อบรมสั่งสอนกันมาต่อเนื่อง คิดทางเลือกใหม่ทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงปฏิบัติ ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในทางปฏิบัติ ร่วมคิดร่วมวิจัยกับอาจารย์ และอาจารย์นำผลการวิจัยไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลตามทิศทางดังกล่าว มหาวิทยาลัยต้องทำความเข้าใจร่วมกับคณาจารย์ถึงบทบาทที่เปลี่ยนไปในการเรียนการสอนและพยายามเสริมรูปแบบวิธีการเรียน การสอนใหม่ที่ช่วยให้สามารถสร้างนักคิดนักวิจัยใหม่ จากกระบวนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่หันมาเน้นการคิดวิเคราะห์ และวิจัย มหาวิทยาลัยอาจจำเป็นต้องตั้งหน่วยงานพัฒนาการเรียนการสอนที่ช่วยให้คำแนะนำ หรือจัดการระบบการเรียนการสอนแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความสุขจากการเรียนการสอนแนววิจัย

4. การพัฒนาฐานข้อมูลสนับสนุนงานวิจัย มหาวิทยาลัยจะช่วยสนับสนุนงานวิจัยได้ โดยพัฒนาส่วนหนึ่งของโครงสร้างพื้นฐานการวิจัย คือการพัฒนาแหล่งสืบค้นและฐานข้อมูลการวิจัย เพื่อให้นักวิจัยสามารถสืบค้นข้อมูลการวิจัยต่างๆ ที่จำเป็น ค้นหาเอกสารหรือผลงานอ้างอิง ข้อมูลการจดลิขสิทธิ์ต่างๆ ข้อมูลผลการวิจัยทั่วโลก รวมทั้งข้อมูลการวิจัยในมหาวิทยาลัย ฐานข้อมูลดังกล่าวจะมีส่วนสนับสนุนไม่เพียงในการค้นคว้าวิจัยเท่านั้นแต่ยังช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยด้วย

5. การเชื่อมโยงงานวิจัยกับภายนอกการเผยแพร่งานวิจัย ภาวะสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นวิจัยคือ การสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ หน่วยงานที่ต้องการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย(เช่น ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) หน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนการวิจัย(เช่น หน่วยงานที่มีเครื่องมืออุปกรณ์ทันสมัย มีพื้นที่และลักษณะงานที่อาจารย์และนักศึกษสามารถลงไปทำวิจัย ได้มีงานวิจัยที่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้) และหน่วยงานวิจัย (เช่น มหาวิทยาลัย /หน่วยงานวิจัย ภาครัฐอื่น หรือที่มิวิจัยจากต่างประเทศ) โดยหน่วยงานรับผิดชอบด้านวิจัยของมหาวิทยาลัยต้องทำงานเชิงรุกและเน้นยุทธศาสตร์การร่วมประโยชน์เพื่อทำความเข้าใจ และสร้างความมั่นใจแก่หน่วยงานภายนอกว่าความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเอื้อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินการส่วนนี้นำไปสู่การร่วมเครือข่ายการวิจัย การเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการและรัฐบาล

6. การแสวงหาแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย เนื่องจากมหาวิทยาลัยหันมาให้ความสำคัญกับกิจกรรมการวิจัยซึ่งมีการใช้ทรัพยากรมาก มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องดำเนินงานเชิงรุก

เพื่อแสวงหาแหล่งทุนวิจัยจากภายนอก ทั้งที่เป็นแหล่งทุนจากงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ แหล่งทุนวิจัยต่างประเทศและผู้ต้องการใช้ผลงานวิจัย พร้อมกันนั้นรายได้จากการสนับสนุนเหล่านี้ต้องถูกกันไว้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการวิจัยของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แนวคิดด้านการบริหารงานวิจัย

การบริหารงานวิจัย หมายถึง การดำเนินงานเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับการนำเอาปัจจัยนำเข้าที่เป็นบุคคลและสถาบัน กระบวนการบริหารงานวิจัย และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทำให้เกิดผลิตภาพการวิจัย หรือกล่าวได้ว่า การบริหารงานวิจัย ประกอบด้วย ปัจจัยภายในสถาบัน และปัจจัยภายนอก ดังนี้ (สัมมา รชนีชัย, 2536)

ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นคณาจารย์ที่ทำวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน และปัจจัยที่เป็นกระบวนการบริหารงานวิจัยซึ่งมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการทำวิจัย การศึกษาอบรมด้านการวิจัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ การอ่านวารสารเกี่ยวกับการวิจัย และเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

1.2 ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ทัศนคติต่อการวิจัย การตอบสนองต่อปัญหาวิจัย ความรับผิดชอบต่อภารกิจการวิจัย

2. ปัจจัยด้านสถาบัน ประกอบด้วย

2.1 นโยบายและเป้าหมายด้านการวิจัย และมาตรการเพื่อการวิจัย รวมถึงการให้ความสำคัญต่อภารกิจการวิจัยของสถาบัน

2.2 บรรยากาศทางวิชาการ ได้แก่ การมีกิจกรรมทางวิชาการของสถาบัน การเน้นย้ำสนับสนุนจากฝ่ายต่างๆ และการนำผลการวิจัยไปใช้ในการเรียน การบริการชุมชนและการอ้างอิงต่าง ๆ

2.3 การสนับสนุนทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ การสนับสนุนการวิจัย และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ และการให้ความช่วยเหลือโดยผู้เชี่ยวชาญ องค์กร และ/หรือ ผู้ช่วยวิจัย

2.4 การเผยแพร่ผลงานวิจัย ได้แก่ การจัดทำเอกสารสื่อในรูปแบบต่าง ๆ หรือการนำเสนอผลงานวิจัยโดยการจัดการประชุมเสนอผลงานวิจัย

2.5 การพัฒนาทักษะ กระตุ้น และเสริมแรง ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพิ่มพูนทักษะ การวิจัย เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดอบรม ดูงาน และอื่น ๆ การจัดการแข่งขันและ ตอบแทนด้วยรางวัลต่าง ๆ และการให้เกียรติยกย่องผู้มีผลงานวิจัยในโอกาสต่าง ๆ

3. กระบวนการการบริหารงานวิจัย ประกอบด้วย การวางแผนงานวิจัย การจัดองค์การ การวิจัย การบริหารงานบุคลากรการวิจัย การอำนวยความสะดวก การประสานงานวิจัย และการ ควบคุมงานวิจัย

ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม และวัฒนธรรม สภาพการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ของชุมชนที่เป็นที่ตั้งของสถาบันที่จะดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1.1 การยอมรับความสำคัญของงานวิจัยในสังคมภายนอกสถาบัน ได้แก่ ความร่วมมือทางการวิจัยกับภาคเอกชนหรือองค์กรในท้องถิ่น การมีสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาในสังคม

1.2 ความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการวิจัยของสถาบัน ได้แก่ การพึ่งพาสถาบัน ในในการแก้ปัญหาสังคมต่าง ๆ ด้วยการวิจัย และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อบทบาทการวิจัยของ สถาบัน

1.3 การประสานงานขององค์การในสังคมต่อสถาบัน ได้แก่ ความช่วยเหลือใน รูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อสถาบัน การเคารพยอมรับความรู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ความร่วมมือกับ ท้องถิ่นในการวิจัยเพื่อพัฒนา และการเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

2. ด้านการเมืองการปกครอง ประกอบด้วย

2.1 ข้อกำหนด กฎ ระเบียบ กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

2.2 การดำเนินการทางการเมืองท้องถิ่น

3. ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

3.1 สภาพเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ อาชีพ รายได้ และค่าใช้จ่าย

3.2 การพัฒนาเศรษฐกิจในสังคม ได้แก่ ระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายใน การวิจัย จากงบประมาณรายจ่ายของรัฐและเอกชน และความสามารถในการใช้จ่ายเงินของชุมชน เพื่อรับบริการการวิจัย

4. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวิธีการในการสืบ เสาะหาความรู้ ลักษณะชุมชน การรวมตัวทางวิชาการในการดำเนินงานของชุมชนแบบแผนในการ ดำรงชีวิต หรือการแก้ปัญหาของชุมชนเพื่อรับบริการการวิจัย

ตอนที่ 5 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร และพันธมิตร

การพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรนั้น มีแนวคิด ทฤษฎีสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินงานและการบริหารจัดการ ดังนี้

5.1 ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร (Interorganization Relationships: IORs)

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร (Interorganization Relationships: IORs) เป็นทฤษฎีที่เน้นการจัดสิ่งแวดลอมเป็นหลักสำคัญโดยสามารถแบ่งประเภทของความร่วมมือได้เป็น 6 ประเภทดังนี้ (Hodge and Anthony, 1968)

1. การร่วมมือในแนวดิ่ง (Vertical Integration) ได้แก่ ความร่วมมือที่เกิดจากการควบรวมกิจการของบริษัท/องค์กรแล้วค่อยๆ ซึมซับระบบทีละน้อย ซึ่งรวมทุกขั้นตอนในกระบวนการผลิต เพื่อเป้าหมายคือ ต้องการควบคุมปัจจัยการผลิต โดยอาจใช้วิธีการรวมบริษัท 2 บริษัทขึ้นไปเข้าเป็นองค์กรเดียวกัน (Merger) เพื่อต้องการควบคุมการทำงานเองทั้งหมด
2. การร่วมมือในแนวระนาบ (Horizontal Integration) ได้แก่ การรวมบริษัท/องค์กรกับบริษัท/องค์กรอื่น ที่อยู่ใ้ในธุรกิจประเภทเดียวกัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน
3. การร่วมมือแบบผนึกกำลัง (Coalitions) ได้แก่ การร่วมมือกันจัดตั้งโครงการหรือบริษัท/องค์กรร่วมกัน โดยมีการร่วมลงทุนทรัพยากรร่วมกัน (Joint venture)
4. การร่วมมือแบบรวมอำนาจบริหารจัดการ (Interlocking Directorates) ได้แก่ การร่วมมือกับบริษัท/องค์กรที่เป็นคู่แข่งเพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร โดยมีคณะกรรมการทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยอาจมีผู้บริหารที่มาจากองค์กรอื่นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี
5. การร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยน (Reciprocity) ได้แก่ การร่วมมือเพื่อการแลกเปลี่ยนทรัพยากร โดยแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนระหว่างหน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือกัน
6. การร่วมมือกันแบบสังคมประสาน (Social Interlocking) ได้แก่ การร่วมมือกันในบริษัท/องค์กรที่ลักษณะของประเภทธุรกิจที่แตกต่างกัน โดยมีการทำสัญญาร่วมกัน

5.2 รูปแบบของพันธมิตร

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี นโยบาย สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การเปิดเสรีทางการค้าที่เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศสามารถเข้ามาตั้งและดำเนินการภายในประเทศไทยได้ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ ส่งผลให้สถาบันเหล่านี้ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสภาพการแข่งขันทางการอุดมศึกษา ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องการเครือข่ายและพันธมิตรมากขึ้นเพื่อการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

พันธมิตร หมายถึง การที่บริษัทต่างๆ ตกลงร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ที่พวกเขาไม่อาจบรรลุถึงความต้องการเป้าหมายนั้นได้ ถ้าไม่มีการร่วมมือกับผู้อื่น เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร(กำลังคน กำลังเงิน เทคโนโลยี ฯ) หรือมีความเชื่อว่า การสร้างพันธมิตรจะทำให้คนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจมากกว่าการดำเนินงานแต่เพียงลำพัง (ยูดา รักไทย และสุภาวดี วิทยะประพันธ์, 2544) ในขณะเดียวกันการเป็นพันธมิตรก็มีความเสี่ยงที่ผู้เข้าเป็นพันธมิตรต้องเผชิญคือ การเสี่ยงต่อการถูกกลืนบริษัท เสี่ยงต่อการสูญเสียสมรรถนะในการแข่งขัน เสี่ยงต่อการถูกแสวงหาผลประโยชน์จากหุ้นส่วน

การสร้างพันธมิตรเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทางธุรกิจที่นำมาใช้ เพื่อรับมือกับสถานการณ์การแข่งขันในสังคมปัจจุบันที่รุนแรงขึ้น เป็นการปรับตัวและสร้างจุดแข็งให้กับบริษัท/องค์กร โดยสามารถทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กรนั้นๆ ว่ามีศักยภาพในการเข้าเป็นพันธมิตรในรูปแบบใด ซึ่งเป็นวิธีการที่น่าสนใจน่าจะนำมาปรับใช้กับการบริหารจัดการทางอุดมศึกษาที่กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตที่มีการแข่งขันสูงอยู่ในขณะนี้ โดยทั่วไปแล้วประโยชน์จากการเป็นพันธมิตร คือ การขยายฐานลูกค้า/ตลาด เพื่อร่วมกันแบ่งปันความเสี่ยงหรือต้นทุน รวมเอาทักษะและสินทรัพย์ที่แต่ละฝ่ายมีความชำนาญมาใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องเพิ่มทุนอีก เพื่อร่วมกันตั้งมาตรฐานต่างๆ ป้องกันการครองตลาดของสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่งและป้องกันสถานะผู้นำทางตลาดของตนเอง โดยให้ผู้อื่นมาเป็นพันธมิตรและนำศักยภาพของบริษัทนั้นๆ มาเสริมศักยภาพให้กับตนเอง และเพื่อตามให้ทันคู่แข่งในธุรกิจเดียวกัน

รูปแบบของพันธมิตร (ยูดา รักไทย และสุภาวดี วิทยะประพันธ์, 2544) ได้แบ่งประเภทของพันธมิตรเป็น 4 ประเภท คือ

1. การรวมการเฉพาะกิจ (Ad Hoc pool) การที่บริษัท/องค์กรที่จะร่วมเป็นพันธมิตรกัน จะลงทุน(คน เงิน เทคโนโลยี ฯลฯ)เพื่อใช้ในการดำเนินงานร่วมกันให้น้อยที่สุด เนื่องจากแผนงานนั้นมีระยะเวลาสั้น ๆ และไม่มีการเตรียมทุนไว้สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในภายหลัง
2. ความร่วมมือ (Consortium) บริษัท/องค์กร ที่ร่วมเป็นพันธมิตรกัน จะเก็บผลประโยชน์เข้าบริษัทของตน เช่นเดียวกับ Ad Hoc pool แต่จะเต็มใจเพิ่มทุนให้กับพันธมิตร เพื่อให้สามารถรับกับความเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม ที่ทำให้พันธมิตรเห็นโอกาสใหม่ๆ หรือตระหนักถึงภัยคุกคามได้ โดยมีการทำสัญญาาระบุรายละเอียดชัดเจน
3. โครงการร่วมลงทุน (Project-based joint venture) บริษัท/องค์กร ที่ร่วมเป็นพันธมิตรกัน จะใช้ทรัพยากรของตนไปกับการสร้างมูลค่าเชิงกลยุทธ์ (Strategic Value)น้อยมาก และผลผลิตที่เกิดขึ้นจะถูกเก็บเข้าบริษัท/องค์กร เฉพาะส่วนที่เป็นตัวเงิน

4. การร่วมลงทุนอย่างเต็มที่ (Full-blown joint venture) เป็นการร่วมมือระยะยาวที่โดยทั่วไปหุ้นส่วนทุกฝ่ายจะให้การสนับสนุนด้านทุนและทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง และไม่ค่อยจำกัดเหมือนการเป็นพันธมิตรประเภทอื่นๆ เพื่อให้บริษัท/องค์กรใหม่ที่เข้าร่วมเป็นพันธมิตร สามารถปรับตัว/รับมือ กับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ และบริษัท/องค์กรที่เป็นบริษัท/องค์กรแม่จะไม่เรียกทุนและทรัพยากรต่างๆ คืนกลับ แต่จะเก็บเฉพาะผลประโยชน์บางส่วน เช่น เงินปันผล และค่าธรรมเนียม (Royalty) เป็นต้น

5.3 รูปแบบการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความร่วมมือ (Consortium)

ความร่วมมือแบบจัดกลุ่ม หรือ Consortium นั้น สารานุกรมด้านสังคมศาสตร์ศึกษาได้ให้นิยามว่าเป็น การจัดกลุ่มทางการอุดมศึกษาขององค์กร/สถาบันที่มีความร่วมมือกันตั้งแต่ 3 แห่งขึ้นไป โดยเป็นการรวมกลุ่มแบบสมัครใจ โดยมีการกำหนดเป้าหมายและแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกัน มุ่งให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน จำนวนสมาชิกในกลุ่มไม่เกิน 100 แห่ง การจัดตั้งองค์กรดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีผู้ประสานงานกลางคอยติดต่อดำเนินการ และมีการจัดตั้งกฎระเบียบของกลุ่มที่กำหนดบทบาทชัดเจน มีการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ร่วมกัน (International Encyclopedia of the Social Sciences, 1972)

พรชูลี อาชวอรุญ และคณะ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกลุ่มอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่าการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา (Consortium) เกิดขึ้นในทศวรรษที่ 1970 โดย แพทเทอร์สัน (David Patterson, 1970) ได้จัดตั้งเครือข่ายระดับชาติเพื่อการร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า สมาคมผู้นำการจัดกลุ่ม (Association for Consortium Leadership) ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญหลักๆ 5 ประการ คือ เป็นการรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจ มิได้เป็นผลจากคำสั่งกฎระเบียบ กฎหมาย และพระราชบัญญัติใดๆ มีลักษณะการตกลงร่วมกันหลายสถาบัน มิใช่เพียง 2 สถาบัน มีลักษณะหลายภารกิจ มิได้จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เดียว เป็นผลของการสนับสนุนระยะยาวและบริหารจัดการโดยทีมงานวิชาชีพ เป็นการจัดกลุ่มเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ

การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือกันของผู้ที่มีส่วนร่วมเสี่ยงร่วมกัน ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ในขณะเดียวกันเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพของแต่ละสถาบันที่จะบรรลุถึงภารกิจอันเป็นเอกลักษณ์ของตน ต่อมาในทศวรรษที่ 1990 ได้มีกระบวนทัศน์ใหม่ของพฤติกรรมองค์กรซึ่งเน้นความร่วมมือ การประสานงาน และทีมงาน จากรายงานของแลนด (Kaganoff, 1998) ได้ประมวลองค์ประกอบเรื่องที่สำคัญต่อการจัดการโครงการความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งการจัดกลุ่มของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมร่วมกัน มีเป้าหมายที่มีนิยามที่ชัดเจน เน้นปัญหาที่แท้จริง มีโครงสร้างการตัดสินใจ

เพื่อนำไปใช้ในลักษณะเดียวกันของสถาบัน มีการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น มีความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคลากร มีการสื่อสารอย่างเป็นทางการเป็นระบบกับผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดกับชุมชน มีเวลาเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถาบัน มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับบทบาทและความสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลจากการจัดกลุ่มใหม่ และมีการจัดสรรการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมมือทางวิชาการนั้น และการรักษาให้คงอยู่ต่อไปยังเป็นเรื่องซับซ้อน ในอดีตพบว่า ความคาดหวัง ความกระตือรือร้นในการทำงานโดยการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาร่วมกันนั้นมักจะไม่นานนาน รวมทั้งรูปแบบเชิงองค์กรที่ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการร่วมมือด้วย และสำหรับองค์ประกอบสำคัญของผู้จัดการจากผู้ทำงานในการจัดกลุ่มได้แก่ สถาบันที่มีความร่วมมือ ซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญอันจะก่อให้เกิดความสำเร็จและความยาวนานในการจัดกลุ่มสถาบันทางวิชาการ และการนำความร่วมมือร่วมใจในการอุทิศตนจากระดับผู้บริหาร การมีภารกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน การมีกลไกที่มีความสมดุลเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างสถาบันที่มีความพร้อม และสถาบันที่ด้อยกว่า การร่วมมือร่วมใจอุทิศตนและการส่งเสริมสนับสนุนในทุกๆ ด้าน จากทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม ความสามารถในการตัดสินใจ ภารกิจของบุคคลที่สามที่เป็นกลาง การร่วมกันสนับสนุนทางการเงินสำหรับการริเริ่มและความสามารถที่จะลงทุนเมื่อจำเป็น ข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแบ่งปันค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ กลไกสำหรับวัดและประเมินความสำเร็จ โครงสร้างที่มีประสิทธิภาพและระบบ เพื่อการสื่อสารในกลุ่มของผู้ประสานงานร่วมมือกันภายในแต่ละสถาบัน และความยืดหยุ่นที่จะทำให้อดทนและสร้างสรรคความสามารถที่จะทดลองและพัฒนาโปรแกรมนำร่องใหม่ๆ ที่เกินความสามารถของแต่ละสถาบัน

การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความร่วมมือนั้น จากการศึกษาพบว่า มี 10 รูปแบบ (พรชูลี อาชาวอำรุง, 2543) ดังนี้

1. รูปแบบการจัดกลุ่มห้องสมุดร่วมกัน (SCOH : Southwestern Ohio Council for Higher Education)
2. รูปแบบการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน และลงทะเบียนร่วมกัน (Cross Registration and joint Programs)
3. รูปแบบการแสวงหาและรับนักศึกษาพร้อมกัน (Collaborative Admission and Recruitment Practices)
4. รูปแบบการพัฒนาอาจารย์ทางการเรียนการสอนร่วมกัน (Faculty Development: Working Together to Improve Teaching and Learning)
5. รูปแบบการระดมทุนร่วมกัน (Consortia fundraising)

6. รูปแบบการจัดซื้อ/จัดจ้างร่วมกัน เพื่อลดค่าใช้จ่าย (Cooperation of cost-effectiveness in purchasing)
7. รูปแบบการใช้เทคโนโลยีร่วมกัน (Technology, consortia, and the relationship revolution)
8. รูปแบบการร่วมมือระดับนานาชาติ (Cooperating internationally)
9. รูปแบบการร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic development and consortia)
10. รูปแบบการร่วมมือกันของสถาบันขนาดเล็ก (What small college can do together)

จาก 10 รูปแบบ การจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความร่วมมือนั้น พบว่า รูปแบบที่สามารถนำมาใช้กับการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยได้แก่ รูปแบบการร่วมมือระดับนานาชาติ (Cooperating International) ส่วนประกอบที่สำคัญของรูปแบบนี้ในกลุ่มมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิก คือ ปรัชญาพื้นฐาน องค์ประกอบสู่ความสำเร็จ และยุทธศาสตร์การจัดกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปรัชญาพื้นฐาน ได้แก่ การก่อให้เกิดประสบการณ์นานาชาติ การเน้นการเรียนการสอนสหสาขาวิชา การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนอกชั้นเรียนในบริบทโลก การขยายวิสัยทัศน์ทางวัฒนธรรม ภาษาค่านิยม ตลอดจนจริยธรรม สำหรับประชาคมอุดมศึกษา และก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างประเทศอันเป็นรากฐานของสันติภาพโลก โดยมีองค์ประกอบสู่ความสำเร็จคือ การมีโอกาสเท่าเทียมกันในกลุ่มสมาชิก มีการตลาดที่ดี ทำให้มีสถาบันและประชาคมสนใจร่วมงานเพียงพอ กระบวนการตัดสินใจที่กำหนดไว้ มีความแน่นอนและชัดเจน งบประมาณเพียงพอ ถ้าเสี่ยงต้องรับทราบล่วงหน้า มีการทำประกัน มีความเป็นผู้นำที่มีพลังสูงที่เป็นรูปธรรม มีแนวทางยกเลิกถ้าไม่ประสบผลสำเร็จ

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ และระดับความร่วมมือพบว่า ความร่วมมือมีหลายรูปแบบและหลายระดับ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของการจำแนกประเภทความร่วมมือ และการนำไปใช้ประโยชน์ของแต่ละองค์กร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.1 ความหมายของความร่วมมือ (Collaboration)

ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่ม และองค์กรในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน การเริ่มต้นใน

การสร้างความร่วมมือนั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเผชิญปัญหาพร้อมกัน การแบ่งปัน ทัศนคติร่วมกัน การมุ่งหวังในผลผลิตร่วมกัน เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนด ทัศนคติ และผลลัพธ์ในการสร้างความร่วมมือขององค์กรในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดเป้าหมาย การบริหารจัดการ บุคลากร การจัดสรรทรัพยากร เป็นต้น

คำนิยามของ ความร่วมมือ (Collaboration) นั้น จากพจนานุกรมศัพท์ฉบับภาษาอังกฤษ ได้นิยามว่า “ความร่วมมือ (Collaboration)” หมายถึง การที่บุคคลมีการทำงานร่วมกันกับบุคคล อื่นๆ เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Collin Plain English Dictionary, 1996) และจากการศึกษา สารานุกรมนานาชาติทางสังคมศาสตร์ (International Encyclopedia of the Social Sciences, 1972) พบว่า ไม่มีนิยามของ “ความร่วมมือ หรือ Collaboration” มีเพียงนิยามของ “ความร่วมมือ แบบร่วมแรงร่วมใจ หรือ Cooperation “ ซึ่งนิยามไว้ว่า เป็นความร่วมมือแบบทางพฤติกรรม ศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงกัน โดยมีเป้าหมายและกำหนดผลประโยชน์ร่วมกัน เน้นการแลกเปลี่ยน หรือการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งๆ มีหลากหลายประเภท เช่น ความร่วมมือแบบ สมัยใจ (Voluntary) ความร่วมมือไม่สมัยใจ (Involuntary) ความร่วมมือแบบทางตรง (Direct) ความร่วมมือแบบทางอ้อม (Indirect) ความร่วมมือแบบเป็นทางการ (formal) ความร่วมมือแบบ ไม่เป็นทางการ เป็นต้น (Informal) เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้มีตั้งแต่ในกลุ่มขนาดเล็กตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไปจนถึงระดับประเทศ

6.2 ข้อดีและข้อเสียของการสร้างความร่วมมือ

การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรนั้น เปรียบเสมือนดาบที่มีสองคม ซึ่งมีทั้งข้อดีและ ข้อเสีย การได้รับผลประโยชน์จากการเข้าไปร่วมมือกันนั้น อาจได้รับผลในระยะเวลานั้นหรือระยะ ยาวก็ได้ อาจจะเป็นผลประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งบางครั้งอาจมีหุ้นส่วนบางรายอาจได้รับ ผลประโยชน์มากกว่ารายอื่น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการสร้างความร่วมมือนั้น ต้องตระหนักว่าผลประโยชน์ที่พึงได้รับ ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของการมีส่วนร่วมในความร่วมมือนั้นๆ (Dalhi, 1990)

ข้อดีของการสร้างความร่วมมือได้แก่ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ความก้าวหน้า ทางด้านนวัตกรรมทางด้าน การบริหารทักษะบุคลากร การพัฒนาองค์ความรู้ การให้ความ ช่วยเหลือและการจัดสร้างวัสดุอุปกรณ์และการบริการ โดยการเชื่อมโยงทรัพยากรระหว่างองค์กร ต่างๆ สามารถทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นในขณะที่ใช้งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม (Rossy, 1982) การร่วมมือกันระหว่างองค์กรช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของบุคลากร ให้มี ความตื่นตัวและผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การปรับปรุง คุณภาพการสื่อสารกันระหว่างองค์กร จะช่วยให้หุ้นส่วนขององค์กรสามารถที่จะแบ่งปันข้อมูล

ระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร (Jackson and Maddy, 2005)

การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรนั้น มักจะประสบปัญหาหลักๆ ได้แก่ การขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การตัดสินใจที่ล่าช้า ข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากร เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นความร่วมมือระหว่างองค์กรจะลดระดับลง ซึ่งการเป็นหุ้นส่วนกันนั้น หากขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ก็จะไม่สามารถสร้างสรรค์แนวความคิดใหม่ๆ หรือการแบ่งปันทรัพยากรได้เลย ด้านการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มที่มีความร่วมมือระหว่างกัน (consensus) เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการใดๆ เนื่องจากต้องใช้เวลาค่อนข้างมากจึงจะเกิดความเห็นพ้องต้องกันในกลุ่มสมาชิกได้ ด้านข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากรสมาชิกบางรายอาจไม่สามารถสนับสนุนด้านทรัพยากรได้ ดังนั้น สมาชิกที่มีความพร้อมหรือศักยภาพสูงกว่าอาจต้องลงทุนด้านทรัพยากรมากกว่า ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการถอนตัวออกจากกลุ่มได้ในภายหลัง ตลอดจนเมื่อเกิดภาวะวิกฤตหรือปัญหาความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่ม ระดับความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกอาจมีการลดระดับลงได้ เช่น การลดงบประมาณ การเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้บริหาร หรือการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการสร้างร่วมมือแบบหุ้นส่วนระหว่างกลุ่มสมาชิกได้โดยเฉพาะการถอนตัวของสมาชิกที่เป็นแกนนำความร่วมมือ (Jackson and Maddy, 2005)

6.3 รูปแบบของความร่วมมือ

จากการศึกษา รูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม ของ วัชรวิจัณฑ์ประกายกุล (2543) พบว่า มีรูปแบบของการร่วมมือระหว่างสถาบันในหลายรูปแบบ ดังนี้

กีเซลเลอร์ และรูเบนสไตน์ (Geisler and Rubenstein, 1989) ได้ศึกษาประเภทของการจัดการรูปแบบความสัมพันธ์และระบบความร่วมมือ (Models of Intersection and Some Mechanisms) ซึ่งสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. การขยายบริการของภาคอุตสาหกรรม (Industrial Extension Services) มีลักษณะของการให้บริการหรือความร่วมมือ ดังนี้ ให้คำปรึกษาและการถ่ายโอนข้อมูล จัดกิจกรรม Workshops, Classes จัดตั้งกองทุนให้แก่มหาวิทยาลัย ให้ทุนแก่มหาวิทยาลัย ภาควิชา ศูนย์ต่างๆ ห้องทดลอง ให้ความช่วยเหลือด้านผู้เชี่ยวชาญทางอุตสาหกรรม

2. การให้บริการ (Procurement of Services) มีลักษณะของการให้บริการหรือความร่วมมือคือ ภาคอุตสาหกรรมให้ความช่วยเหลือแก่มหาวิทยาลัยโดยพัฒนาต้นแบบและทดสอบผลิตภัณฑ์ การฝึกงานให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยให้ความช่วยเหลือแก่ภาคอุตสาหกรรม

โดยจัดการศึกษาและมีกรอบรณรงคงาน การทำสัญญาการวิจัยร่วมกัน การบริการค่าให้ปรึกษา สมาคมอุตสาหกรรมให้ค่าธรรมเนียมแก่มหาวิทยาลัยเพื่อใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัย

3. การให้ความร่วมมือด้านการวิจัย (Cooperative Research) มีลักษณะของการให้บริการหรือความร่วมมือ ดังนี้ ร่วมมือกันวางแผนและบริหารการวิจัย การมีส่วนร่วมของ อาจารย์และนักศึกษาโครงการร่วมมือวิจัย ที่เป็นการร่วมวิจัยโดยตรงระหว่างภาคอุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัย แบบมีผลประโยชน์ร่วมกัน การร่วมมือวิจัยโดยรับผิดชอบเงินเดือนผู้วิจัยของแต่ละองค์กรด้วยตนเอง จัดตั้งโครงการโอนย้ายบุคลากรชั่วคราวเพื่อดูแลงานวิจัย การจัดโปรแกรม การร่วมมือวิจัยเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยของภาคอุตสาหกรรม โดยมหาวิทยาลัยทำงานวิจัย เฉพาะทางให้กับบริษัทต่างๆ และการจัดตั้งกลุ่มวิจัยร่วมกัน (Research consortia) ภายใน มหาวิทยาลัยเดียว ระหว่างหลายบริษัท การวิจัยเฉพาะทางทั้งทางวิจัยพื้นฐานและการวิจัย ประยุกต์ของกลุ่มบริษัทในภาคอุตสาหกรรม

4. อุทยานวิจัย (Research Parks) มีลักษณะของการให้บริการหรือความร่วมมือ ดังนี้ มีความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็น ทางการ การให้ความช่วยเหลือทางด้านการวิจัย และการมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา การจัด สัมมนา และการจัดการศึกษาต่อเนื่อง และการทำสัญญาร่วมกัน เพื่อให้เกิดการวิจัยที่ยั่งยืนของ องค์กร

โบเฮซ ทาบูแคนอน (Bohez Tabucanon, 1999) ได้จัดประเภทรูปแบบการเป็นหุ้นส่วน หรือการร่วมมือของบริษัทอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัย 5 ประเภท ดังนี้

1. รูปแบบที่ไร้รูปแบบ (No-Model Model) มหาวิทยาลัยดำเนินการร่วมมือกับ บริษัท/องค์กรแต่ละแห่งด้วยตนเอง เป็นรายกรณีไป

2. รูปแบบตัวแทนองค์กร (Agency Model) มหาวิทยาลัยและบริษัท/องค์กร ติดต่อกันผ่านทางตัวแทนองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการในการติดต่อและประสานงานระหว่าง มหาวิทยาลัยและบริษัท/องค์กร โดยเฉพาะ

3. รูปแบบสมาชิกภาพ (Membership Model) มหาวิทยาลัยและบริษัท/องค์กร ติดต่อกันผ่านทางหน่วยงานกลางในมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นเพื่อดูแลโดยเฉพาะ และช่วย ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยและบริษัท/องค์กร โดยเฉพาะ

4. รูปแบบอุทยานวิจัย (University-Industry Research Oriented Park) การ มีความร่วมมือทางด้านการวิจัยพื้นฐานและการวิจัยเชิงประยุกต์ที่มหาวิทยาลัยและบริษัท/องค์กร มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีลำดับของการปฏิสัมพันธ์จากกลุ่มที่มีรูปแบบ ความร่วมมือในระดับที่ง่ายไปสู่ระดับที่ซับซ้อนขึ้นจาก Research Parks, Innovation Center, Science Park, Technology Park และBusiness-Oriented Parks ตามลำดับ

5. รูปแบบอุทยานธุรกิจ (Business-Oriented Parks) บริษัท/องค์กร ที่มีการร่วมมือกันโดยการร่วมทุนกับบริษัทขนาดเล็ก และขนาดกลาง โดยการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับบริษัท/องค์กรที่เข้าร่วมสามารถปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

ซาวเดอร์ (Sounder, 1993) ได้ศึกษาประเภทของความร่วมมือ (Types of Collaborations) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการ (Informal Type) เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเล็กที่ไม่ต้องมีพันธะสัญญา เป็นการรวมตัวกันเพื่อการประชุมเสวนาในกลุ่มที่มีความสนใจเดียวกัน เช่น โครงการของนักศึกษา คณะกรรมการนักศึกษา การประชุมเสวนาเฉพาะกิจในบางเวลา หรือการจัดกลุ่มเสวนาเพื่อหาข้อตกลง การให้ความร่วมมือในการให้คำปรึกษา ระหว่างกลุ่ม หรือการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ในเครือข่ายที่มีความสนใจร่วมกัน

2. ประเภทความร่วมมือแบบกึ่งทางการ (Semi Formal Type) เป็นความร่วมมือที่มีการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ระหว่างกลุ่ม ค่อนข้างมีแบบแผน เช่น การขอความร่วมมือในการติดตามขอข้อมูลของบัณฑิตหลังจากการศึกษาจากบริษัทผู้ประกอบการต่างๆ หรือการกำหนดข้อตกลงใดๆ ร่วมกัน ความร่วมมือในกลุ่มคณะกรรมการองค์กรทางอุตสาหกรรม และความร่วมมือที่เกิดจากคณะกรรมการด้านมาตรฐานขององค์กร เป็นต้น

3. ประเภทความร่วมมือแบบเป็นทางการ (Formal Type) เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มบุคคลหนึ่งๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีแบบโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือทางการศึกษา หรือ ความร่วมมือด้านการวิจัยร่วมกัน มีการจัดตั้งองค์กร/ หน่วยงานเพื่อดูแลด้านการดำเนินงาน เช่น การทำสัญญาข้อตกลงเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร (MOU)

โบแนคคอสซี่ และพิคคาลูกา (Bonaccorsi and Piccaluga, 1994) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจำแนกประเภทความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ของมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรม (Taxonomy for Industry – University Interorganizational Relations) โดยจำแนกประเภทไว้ต่างกันดังนี้

1. ความสัมพันธ์ด้านข้อมูลข่าวสารของบุคคล (Personal Information Relationships) เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นแบบรายบุคคล เช่น การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล อาจเป็นการให้คำปรึกษาแบบมีค่าใช้จ่าย หรือไม่ก็ได้ การเสวนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติร่วมกันแบบไม่เป็นทางการ การเผยแพร่งานวิจัย เป็นต้น

2. ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการระดับบุคคล (Personal Formal Relationships) เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมโยงกันในการให้ทุนและการศึกษาหลังปริญญาตรี การจัดหลักสูตรระหว่างสถาบัน และหลักสูตรการฝึกงานของนักศึกษา หรือการแลกเปลี่ยนบุคลากร

3. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก (Third Parties) เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยมีองค์จากหน่วยงานภายนอกเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ด้วย เช่น สถาบันวิจัยประยุกต์ หรือหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือประสานงานทั่วไป หรือหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาแก่สถาบัน เป็นต้น

4. ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการที่มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย เช่น การทำสัญญาในการทำวิจัย การฝึกอบรมพนักงาน การร่วมมือกันทำโครงการวิจัย หรือสร้างหลักสูตรร่วมกัน

5. ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ ที่ไม่กำหนดข้อตกลงล่วงหน้า (Formal Non-Targeted Agreements) การสรุปข้อตกลงของคณะกรรมการ การให้ทุนสนับสนุน หรือการจัดตั้งโครงการพิเศษ

6. การริเริ่มโครงสร้างโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน (Creation of Focused Structures) เช่น การทำสัญญาของสมาคม การประชุมร่วมกันของกลุ่มความร่วมมือวิจัย ของมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม การจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือวิจัยของมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรม การจัดตั้งอุทยานการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการควมรวมองค์กร หรือหน่วยงาน เป็นต้น

ทาว (Tao, 2000) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัย (The Industry – University Models) พบว่ามีความร่วมมือใน 3 รูปแบบ คือ ความร่วมมือของบริษัทแห่งเดียว กับหลายมหาวิทยาลัย (Single Company - Multiple Universities) ความร่วมมือของมหาวิทยาลัยแห่งเดียว กับหลายบริษัท (Single University - Multiple Companies) และความร่วมมือของบริษัทหลายแห่ง กับหลายมหาวิทยาลัย (Multiple Companies - Multiple Universities)

6.4 ประเภทของความร่วมมือ (Types of Collaboration)

การสร้างความร่วมมือนั้นมีหลากหลายรูปแบบและหลายประเภท เครือข่ายความร่วมมือแห่งชาติ (National Network for Collaboration: NNCO, 2005) ได้กำหนดขอบเขตของรูปแบบความร่วมมือระดับองค์กร จำแนกตามโครงสร้างพื้นฐานได้ 5 ประเภท ได้แก่ เครือข่าย (Networking) พันธมิตร (Cooperation or Alliance) หุ้นส่วน (Coordination or Partnership) กลุ่มนั้กกำลัง (Coalition) และกลุ่มรวมพลัง (Collaboration) โดยความร่วมมือแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังนี้

1. เครือข่าย (Networking) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสในการพบปะสนทนา ระหว่างองค์กร สร้างความเข้าใจร่วมกัน เป็นแหล่งเก็บรวมข้อมูล และให้การสนับสนุนพื้นฐานระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่มีลำดับชั้นการบริหาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบยืดหยุ่น

กำหนดบทบาทความรับผิดชอบแบบหลวมๆ การเชื่อมโยงกันในกลุ่มสมาชิกเป็นแบบขั้นต้น หรือระยะพื้นฐาน ไม่มีความซับซ้อน ภาวะผู้นำภายในเครือข่ายอยู่ในระดับต่ำ ระดับการตัดสินใจเกิดขึ้นน้อย ความขัดแย้งพบได้น้อย มีลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

2. พันธมิตร (Cooperation or Alliance) มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือที่เหมาะสมตามความจำเป็น มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน ลดความซ้ำซ้อนในงาน หรือการบริการของสมาชิกกลุ่ม เน้นการเป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบกึ่งทางการ มีการกำหนดบทบาทชัดเจนการเชื่อมโยงเป็นลักษณะของการแนะนำเน้นการเพิ่มผลผลิตทางการเงิน ภาวะผู้นำของความสัมพันธ์นี้ ผู้นำจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ ระดับการตัดสินใจค่อนข้างซับซ้อนและพบว่ามี ความขัดแย้งกันบ้างเล็กน้อย มีลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ

3. หุ่นส่วน (Coordination or Partnership) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันทรัพยากรในกลุ่มสมาชิกที่มีเป้าหมายเดียวกัน เน้นการรวมทรัพยากรเพื่อการสร้างผลผลิตใหม่ (Productivity) เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ มีการกำหนดบทบาทชัดเจน และมีการร่วมพัฒนาทรัพยากร และร่วมลงทุนด้านการเงิน ภาวะผู้นำมีอำนาจอิสระแต่จำกัดตามขอบเขตความร่วมมือที่กำหนดไว้ ระดับการตัดสินใจมีทั้งตัดสินใจร่วมกัน และแยกกลุ่มในการตัดสินใจการสื่อสาร สม่่าเสมอและชัดเจน

4. กลุ่มผนึกกำลัง (Coalition) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความคิด และใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อสร้างพันธะสัญญาในการพัฒนาร่วมกัน โดยมีระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี และสมาชิกทั้งหมดร่วมกันตัดสินใจ มีการกำหนดบทบาทและระยะเวลาที่ชัดเจน ลักษณะการเชื่อมโยง แบบเป็นทางการ ภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน ลักษณะภาวะผู้นำ มีการแบ่งปันกัน ระดับการตัดสินใจ แบบเป็นทางการ และการสื่อสาร เป็นไปตามลำดับความสำคัญ

5. กลุ่มรวมพลัง (Collaboration) มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นความสำเร็จ จากการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีการเทียบเคียงผลกระทบที่เกิดขึ้น สร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อกำหนดประเด็นและโอกาสร่วมกัน สมาชิกทั้งหมดมีการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์ (Consensus) มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม กำหนดระยะเวลาและการประเมินผลชัดเจน ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ ภาวะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูง มีความไว้วางใจสูง และสามารถสร้างผลผลิตสูง (Productivity) มีการแบ่งปันความคิดและการตัดสินใจในระดับเท่ากัน การสื่อสารแบบเป็นทางการ มีการพัฒนาอยู่ในระดับสูง

สำหรับพัฒนาการของความร่วมมือในระหว่างกระบวนการดำเนินงานนั้น ประเภทความร่วมมืออาจมีการพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นได้ ขึ้นกับความพร้อมและศักยภาพของกลุ่มที่เพิ่มขึ้นระหว่างดำเนินงาน (NNCO, 2005) นอกจากนี้สารานุกรมนานาชาติทางด้านสังคมศาสตร์ (International Encyclopedia of the Social Sciences, 1972) ได้กล่าวถึง ประเภทความร่วมมือทางด้านสังคมมนุษย์ (Types of cooperation) ซึ่งเกี่ยวกับงานด้านการเมือง ศาสนา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. ความร่วมมือแบบอัตโนมัติ (Automatic) เป็นความร่วมมือแบบสังคมวิทยา เกิดจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนกับสิ่งแวดล้อมไม่ทำร้ายกัน และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นความร่วมมือที่มีความสัมพันธ์มีความซับซ้อนเกี่ยวเนื่องกันทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ในยุคสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่

2. ความร่วมมือแบบจารีตประเพณี (Traditional) เป็นความร่วมมือที่เกี่ยวกับบรรทัดฐานของสังคม เช่น การช่วยเหลือกันระหว่างคนในครอบครัว การให้ความช่วยเหลือทางด้านอาหารสำหรับคนยากไร้ในสังคม การเป็นพันธมิตรกันในการทำสงคราม เป็นต้น ความร่วมมือนี้อยู่บนรากฐานของศีลธรรม และการช่วยเหลือเพื่อแบ่งปันประโยชน์ร่วมกัน

3. ความร่วมมือแบบพันธะสัญญา (Contractual) เป็นความร่วมมือที่พบได้มากในยุคสังคมเศรษฐกิจยุคใหม่ การร่วมมือกันกลุ่มนี้เน้นการร่วมมือแบบกำหนดข้อตกลงร่วมกันที่ชัดเจน และเจาะจงประเด็นในการร่วมมือกัน โดยอาจอยู่ภายใต้กฎหมาย หรือ กฎระเบียบใดๆ เช่น ความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภค การเป็นพันธมิตรด้านการเงิน การรวมกลุ่มทางด้านอสังหาริมทรัพย์ การวางแผนที่เน้นการมีผลประโยชน์ร่วมกัน ลักษณะพันธะสัญญาที่พบบ่อยมักจะเป็นแบบไม่เป็นทางการ

4. ความร่วมมือแบบทางตรง (Directed) เป็นความร่วมมือโดยนำมาจากระบบทหาร เน้นความร่วมมือแบบสั่งการโดยตรง ในสังคมปัจจุบันได้นำรูปแบบความร่วมมือดังกล่าวมาใช้ในกลุ่มองค์กรทางธุรกิจ กลุ่มสหภาพแรงงาน และระบบโรงเรียน แต่ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบความร่วมมือเป็นแบบยืดหยุ่นมากขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ความร่วมมือลักษณะนี้พบบ่อยมากในการดำเนินงานด้าน

5. ความร่วมมือด้วยตนเอง (Spontaneous) เป็นความร่วมมือที่เก่าแก่ และเป็นธรรมชาติที่สุด แนวทางในการปฏิบัติเปิดกว้างไม่ยึดติดกับธรรมเนียมประเพณี พันธะสัญญา หรือ คำสั่ง เป็นความร่วมมือโดยเน้นหลักการของการเป็นพันธมิตรระหว่างกลุ่ม เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือ การรวมกลุ่มเพื่อสู้รบในสงคราม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือแบบอัตโนมัติ (Automatic) พบบ่อยในการดำเนินงานด้านมนุษยศาสตร์และสังคมวิทยา (Human ecology) ความร่วมมือแบบจารีตประเพณี (Traditional)

พบมากในการดำเนินงานด้านชาติพันธุ์วิทยา และการกสิกรรม (Ethnology and Agricultural) และความร่วมมือแบบพันธสัญญา (Contractual) พบมากในการดำเนินงานด้านสังคมวิทยา (Ecology) ส่วนความร่วมมืออีกสองประเภท ได้แก่ ความร่วมมือแบบทางตรง (Directed) และความร่วมมือด้วยตนเอง (Spontaneous) นั้น มักจะพบในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ทางอุตสาหกรรม และการร่วมมือทางวิชาการ โดยความร่วมมือแบบทางตรงจะเน้นในการศึกษาความร่วมมือระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมและกลุ่มองค์กรทางราชการ ส่วนความร่วมมือด้วยตนเองนั้นมักพบในการดำเนินงานด้านการศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กหรือการเรียนรู้ทางด้านจิตวิทยา

ตอนที่ 7 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัย

ความร่วมมือด้านการวิจัย เป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนา และความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับสถาบันอุดมศึกษาและประเทศในภาพรวมได้ การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยนั้น สุวิทย์ เมษินทรีย์ (อ้างถึงใน สุกัญญา อามีน, 2548) ได้นำแนวคิด “วงจรการสร้างคุณค่า/มูลค่า (Value Creation Circle) ในการนำไปประเทศสู่การมีสภาพเศรษฐกิจที่มั่นคงยั่งยืน (Sustainable Economy) ผ่านกระบวนการสำคัญ 3 C คือ การร่วมมือกันสร้างสรรค์ (Co-creation) เพื่อร่วมกันสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) เพื่อไปสู่การมีฐานความเจริญเติบโตร่วมกัน (Co-prosperity) มาประยุกต์ใช้กับการวิจัยว่า จากนี้ไปการวิจัยจะต้องไม่เป็นการวิจัยเพียงเรื่องเดียว (Stand alone research) แต่ต้องเป็นการร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างสาขาวิทยาการ (Interdisciplinary) ระหว่างบริษัท (Inter firm) หรือระหว่างหน่วยงาน (Interagency) ด้วย นวัตกรรม (Innovation) หลายอย่าง ซึ่งจะเกิดจากคนหนุ่มสาวยุคใหม่ที่จะเป็นผู้ประกอบการ (Interagency) ในอนาคต ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล มหาวิทยาลัย บริษัทที่ดำเนินการดังกล่าวอยู่แล้ว เข้าไปเชื่อมต่อในแง่การการสร้างคุณค่า/มูลค่า (Value creation) OTOP เป็นตัวอย่างของการร่วมมือสร้างสรรค์ (Collaboration และ Co-creation) ด้วยการนำการจัดการแบบมืออาชีพ (Professional management) ของภาคเอกชน มารวมกับความคิดสร้างสรรค์จากปัญญาชน รวมทั้งให้สถาบัน อุดมศึกษาต่างๆ และนักศึกษา มาร่วมสร้างสรรค์และหลอมรวมกับวัฒนธรรม (Culture) และนำมุมมองที่เป็นภายนอก (Outside In) ผสมกับมุมมองจากภายใน (Inside) ที่มาจากชุมชนในที่สุด OTOP สามารถที่จะจัดตั้งกลุ่มเอง เป็นกลุ่มฐานความรู้ (Knowledge Based Cluster) ที่มีปัญญาชน ชุมชนและเอกชนมาทำงาน ร่วมกันอย่างมีพลัง ดังนั้น การทำงานแบบร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ (Co-creation) เพื่อให้เกิด นวัตกรรม (Innovation) ใหม่ๆ ได้นั้น จะต้องประกอบด้วยเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative network) ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำจุดแข็งของทุกภาคส่วนมาเสริมกัน ในลักษณะที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือต่อไป

7.1 ความหมายของความร่วมมือด้านการวิจัย (Research Collaboration)

แคส และ มาร์ติน (Katz and Martin, 1997) ได้นิยามคำว่า “ความร่วมมือด้านการวิจัย หรือ Research Collaboration “ หมายถึง “การทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย เพื่อบรรลุ จุดมุ่งหมายเดียวกันในการผลิตองค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์นั้นๆ” และในรายงานการศึกษาเกี่ยวกับ ภาระหน้าที่ของหุ้นส่วน (Responsible Partnering) ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปที่ศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของหุ้นส่วนในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร การบริหารจัดการ และภาพรวมที่มีผลต่อการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ข้อตกลงความร่วมมือด้านการวิจัย หรือ Collaborative Research Agreement” หมายถึง สัญญา ข้อตกลงที่กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และเงื่อนไขในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย หรือโครงการใดๆ ร่วมกัน” (European Commission, 2005)

ความร่วมมือด้านการวิจัยในปัจจุบัน ถือเป็นความต้องการในระดับประเทศ และเป็นสิ่งที่ ควรสนับสนุนอย่างมากสำหรับวงการการศึกษาเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ ประกอบกับการพัฒนา เครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรในระดับชาติ และนานาชาติ ส่วนใหญ่แล้วความร่วมมือด้าน การวิจัยที่เกิดขึ้นระยะแรกจะเป็นการเริ่มต้นจากระดับนักวิจัยรายบุคคลที่มีการทำงานวิจัยร่วมกัน และพัฒนาขึ้นการวิจัยร่วมกันเป็นกลุ่มนักวิจัย จากนั้นจึงพัฒนาเป็นองค์กรเพื่อมาดูแล เช่น ศูนย์ ความเป็นเลิศ หรือพัฒนาเป็นกลุ่มนักวิจัยที่มีความร่วมมือแบบสหสาขาวิชา (Interdisciplinary) การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยนั้น ซึ่งต้องมีการส่งเสริมในระดับนโยบายของประเทศมี นโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจน และกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างแท้จริง จากนโยบายการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยของ ประเทศต่างๆ นั้น ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะเน้นความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่าง มหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยรัฐบาลเป็นผู้ให้การสนับสนุนในการเพิ่มความ ร่วมมือด้านการวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ (Katz, and Martin, 1997) การพัฒนาความร่วมมือ ด้านการวิจัยนั้น ต้องมีการพัฒนานโยบายด้านการวิจัยให้มีการสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิด ความร่วมมือด้านการวิจัยให้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การประหยัดงบประมาณและเพิ่มผลผลิตด้าน การวิจัยเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการ วิจัย (Research Collaboration) ไว้หลายประเด็น เช่น การวัดและประเมินผลความร่วมมือด้าน การวิจัย ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย บทบาทของการสื่อสารและ ผลกระทบทางกายภาพและสังคม ที่ส่งผลต่อความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร และผลผลิต จากความร่วมมือด้านการวิจัยส่งผลกระทบต่อความร่วมมือด้านการวิจัยในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวัดและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย ตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถใช้ในการประเมินการวัดและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัยได้แก่ จำนวนนักวิจัยร่วมที่ปรากฏในรายงานวิจัยที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณา ดังเช่น งานวิจัยของสมิธ (M. Smith, 1958) ที่ได้ศึกษารายงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 4,189 ชิ้น จากวารสารนักจิตวิทยาของประเทศสหรัฐอเมริกา (American Psychologist) ในระหว่างช่วงปี ค.ศ. 1946-1957 พบว่า จำนวนนักวิจัยร่วมต่อผลงานวิจัย 1 ชิ้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จาก 1.3 เป็น 1.7 และจำนวนนักวิจัยร่วม สามารถนำมาเป็นตัวแปรในการวัดและประเมินความร่วมมือด้านการวิจัยขั้นพื้นฐานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดอ ซอลลา พรินซ์ (De Solla Prince, 1963) ที่พบว่า การเพิ่มขึ้นของจำนวนงานวิจัยที่มีนักวิจัยร่วมหลายคน (ต่อ 1 งานวิจัย) แสดงถึงอัตราการเติบโตของความร่วมมือด้านการวิจัย โดยที่รายชื่อผู้วิจัยที่ร่วมนำเสนอในผลงานวิจัยนั้นต้องเป็นผู้วิจัยด้วยตนเอง ไม่เพียงแต่มีชื่ออยู่ในงานวิจัยด้วยเหตุผลทางสังคมเท่านั้น นอกจากนี้ จำนวนนักวิจัยร่วมในงานวิจัยหนึ่งๆ ยังแสดงถึงการใช้ความสามารถทางปัญญาร่วมกันและอิทธิพลทางสังคมด้วยเช่นกัน (Edge, 1979 และ Strokes and Hartley, 1989) การใช้รายชื่อจำนวนนักวิจัยร่วมต่อผลงานวิจัย 1 ชิ้น เป็นตัวชี้วัดที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ และในการเก็บข้อมูลไม่ต้องใช้งบประมาณสูง แต่ตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถวัดได้เพียงความเติบโตของความร่วมมือด้านการวิจัยเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการของความร่วมมือ (Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R, 1997)

2. ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย ในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีนักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบในการเพิ่มจำนวนนักวิจัยร่วมในความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า มีหลายองค์ประกอบที่สามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย ดังนี้ (Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R, 1997)

1. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้เงินทุนสนับสนุนด้านการวิจัย
2. ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยของนักวิจัยในการสร้างผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับ
3. นโยบายเพิ่มการผลิตกำลังคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
4. ความต้องการทางด้านวัสดุอุปกรณ์ทางการวิจัยที่เพิ่มมากขึ้น
5. ความก้าวหน้าของศาสตร์ที่มีความเฉพาะทางมากขึ้น
6. ความต้องการผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เป็นผู้ร่วมวิจัยมากขึ้น
7. ความจำเป็นในการพัฒนาศาสตร์เฉพาะทางให้มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะระยะเริ่มต้น
8. ความจำเป็นในการเพิ่มทุนประสบการณ์วิจัยให้กับนักวิจัย
9. ความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์ความรู้ข้ามสาขาวิชา

10. ความจำเป็นในการทำงานร่วมกับนักวิจัยอื่นๆ เพื่อเรียนรู้แนวคิดและวิธีการทำงานวิจัยนำมาพัฒนาตนเองของนักวิจัย

3. บทบาทของการสื่อสารและผลกระทบทางกายภาพและสังคม การสื่อสารกันระหว่างนักวิจัยด้วยกันโดยเฉพาะในระดับบุคคล นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัย โดยการสื่อสารกันในระยะเริ่มแรกระหว่างนักวิจัยนั้นเริ่มต้นแบบไม่เป็นทางการและนำไปสู่ความร่วมมือด้านการวิจัยในระดับองค์กร การสื่อสารดังกล่าวสามารถช่วยลดระยะทางการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรได้เป็นอย่างดี (Katz, J. S., 1993) ดังนั้นระยะห่างในการสื่อสารระหว่างนักวิจัยแต่ละคน เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยด้วยกัน

4. ผลผลิตงานวิจัยและผลกระทบจากความร่วมมือด้านการวิจัย จากการศึกษาพบว่าผลผลิตงานวิจัยเป็นสัดส่วนตามที่สัมพันธ์กับระดับความร่วมมือ นั่นคือ องค์กรใดที่มีระดับความร่วมมือด้านการวิจัยสูงทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม ก็มีแนวโน้มที่จะผลิตผลงานวิจัยได้สูงเช่นกัน (Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R, 1997)

7.2 รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย (Research Collaboration Model)

จากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า มีหลากหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

7.2.1 รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยแบบจัดกลุ่ม (Consortium Research)

ความร่วมมือแบบจัดกลุ่ม หรือ Consortium นั้น มีการกำหนดวัตถุประสงค์การสร้างความร่วมมือแบบจัดกลุ่มทางการศึกษา (Consortium) นั้น มีหลากหลายรูปแบบ กล่าวคือ บางกลุ่มจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ความร่วมมือแบบจัดกลุ่มของมหาวิทยาลัยฝั่งตะวันตกด้านกิจกรรมนานาชาติ หรือ MUICA (Midwest Universities Consortium for International Activities) เป็นการรวมตัวของมหาวิทยาลัยวิจัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง 10 แห่ง ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1964 ได้รับการสนับสนุนโดยมูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) เน้นภารกิจทางการสอน การวิจัย และการบริการ เป็นต้น หรือกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ โดยเป็นกลุ่มเฉพาะบางพื้นที่หรือเฉพาะมลรัฐ เช่น The Association of Eastern North Carolina Colleges, Inc. ที่เป็นกลุ่มที่มีความสนใจเกี่ยวกับด้านภูมิศาสตร์ โดยเป็นการรวมกลุ่มของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในทางเหนือของมลรัฐแคโรไลนา เป็นต้น

บางกลุ่มมีการจัดตั้งขึ้นโดยมีหลายวัตถุประสงค์ เช่น คณะกรรมการความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษา หรือ CIC (Committee on Institutional Cooperation) เป็นการจัดกลุ่มของมหาวิทยาลัยวิจัย 12 แห่ง มีจุดมุ่งหมายในการรวมกลุ่มนักวิชาการเพื่อความเลิศทางวิชาการ แบ่งปันทรัพยากร และสนับสนุนความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เช่น การร่วมกันแก้ปัญหา การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความร่วมมือทางวิชาการ การส่งนักศึกษาไปฝึกงาน การร่วมมือวิจัย การพัฒนาหลักสูตรและการสอน เป็นต้น ตัวแทนสมาชิกของกลุ่มมาจากผู้บริหารระดับสูงของสถาบัน เช่น อธิการบดี เป็นต้น บางกลุ่มจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นการรวมกลุ่มของสถาบันทางการศึกษา (Educational Cluster) เช่น The Kansas City Regional Council on Higher Education, The Five College Cooperation (Massachusetts) หรือ ความร่วมมือแบบจัดกลุ่มของมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ ที่เรียกว่า CLUSTER (Consortium Linking Universities of Science and Technology for Education and Research) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศยุโรป 15 ประเทศ เพื่อความเลิศทางการวิจัยและการศึกษาด้านวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และสถาปัตยกรรมศาสตร์ (CLUSTER, 2005)

ความร่วมมือด้านการวิจัยแบบจัดกลุ่ม (Consortium Research) นั้น มีการรวมตัวกันของสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษาต่างๆ มากมาย เพื่อดำเนินการสร้างความร่วมมือทางด้านการวิจัยในด้านต่างๆ สำหรับความร่วมมือด้านการวิจัยแบบจัดกลุ่มทางด้านสังคมศาสตร์นั้น มีกลุ่มความร่วมมือทั้งในกลุ่มประเทศยุโรป และสหรัฐอเมริกา เช่น กลุ่มประเทศทวีปยุโรป มีความร่วมมือด้านการวิจัยแบบจัดกลุ่มทางสังคมวิทยา หรือ ECSR (European Consortium for Sociological Research) เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนงานวิจัยด้านสังคมวิทยาในทวีปยุโรป โดยสนับสนุนความร่วมมือระหว่างศูนย์การวิจัยต่างๆ มุ่งเน้นที่การปรับปรุงทรัพยากร เพื่อเพิ่มช่องทางในการสื่อสารกันระหว่างนักวิจัย และให้ความช่วยเหลือในการร่วมมือวิจัยและการจัดฝึกอบรมทางด้านสังคมวิทยา สมาชิกในกลุ่ม ECSR ได้แก่ มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานวิจัยในสถาบัน ศูนย์วิจัย หรือหน่วยงานสนับสนุนจากสถาบันอื่นๆ จาก 21 ประเทศ ที่เน้นการวิจัยทางด้านสังคมวิทยา (Sociological Research) การบริหารจัดการความร่วมมือแบบจัดกลุ่มทางการศึกษา (Consortium) มีการกำหนดสภากลุ่มทางการศึกษา (Consortium council) และจัดให้มีการประชุมสภาฯ ทุก 3 ปี กำหนดนโยบายโดยคณะกรรมการบริหาร (The Executive board) ซึ่งคณะกรรมการบริหารจะคัดเลือกจากตัวแทนสมาชิก จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารทุกปี และต้องมีการนำเสนอรายงานประจำปีของกลุ่ม (ECSR, 2005)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความร่วมมือด้านการวิจัยแบบจัดกลุ่มทางด้านสังคมและการเมืองระหว่างมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติ หรือ ICPSR (Inter-University Consortium for

Political and Social Research) เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1962 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม ข้อมูลที่สำคัญทางด้านสังคมศาสตร์ด้านการวิจัยและการสอน การจัดหลักสูตรฝึกอบรม และ สนับสนุนโครงการวิจัยร่วมกันของนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ สมาชิกของกลุ่มได้แก่ วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการวิจัยสังคมและการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีสมาชิกกว่า 950 แห่ง

7.2.2 ความร่วมมือด้านการวิจัยแบบเครือข่าย (Research Network)

การสร้างเครือข่าย (network) สามารถทำได้ในหลายระดับ ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ โดยมีเป้าหมาย เพื่อการแบ่งปันและการเรียนรู้โอกาสต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งการสร้าง เครือข่ายสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบขึ้นกับวัตถุประสงค์ โดยในแต่ละรูปแบบก็ให้ผลต่างกัน ไปในด้านนโยบาย การสนับสนุนด้านเงินทุน และความพยายามในการดำเนินงาน เครือข่าย ระดับสถาบัน จะเน้นที่การความเชื่อมโยงเฉพาะในกลุ่มที่มีความสนใจเชิงลึกในด้านเดียวกัน ส่วน เครือข่ายที่อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ได้แก่ เครือข่ายระดับรัฐบาล โดยการเชื่อมโยงในประเด็นใดประเด็น หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asean University Network : AUN) เป็น การรวมตัวกันระหว่างรัฐบาลในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ มุ่งเน้นในการสร้างหุ้นส่วน ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน

การสร้างเครือข่ายมีแนวทางสู่ความสำเร็จมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายที่ ชัดเจนเป็นรูปธรรมและครอบคลุมปัญหา การวางแผนประเมินโครงการจัดตั้งเครือข่ายระหว่าง การจัดตั้งเครือข่ายโดยเฉพาะเครือข่ายที่มีองค์กรให้การสนับสนุน การกำหนดโครงสร้างการ บริหารจัดการที่ดีและการวางแผนกลยุทธ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยยังคงวัฒนธรรมความ สัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการของเครือข่าย (United Nations, 1999) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นแรก การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและครอบคลุมปัญหา การสร้าง เครือข่ายการวิจัย จำเป็นต้องมีความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างกลุ่มสมาชิก เพื่อสามารถกระตุ้นให้ผู้สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก และเกิดความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมวิจัย ของเครือข่าย ตลอดจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นที่สอง การวางแผนประเมินโครงการระหว่างการจัดตั้งเครือข่าย เป็นการเตรียม ความพร้อมที่จะช่วยในการหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ และช่วยในการประเมินความสำเร็จ ในการจัดตั้งเครือข่ายวิจัย

ขั้นที่สาม การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ ความ สำเร็จในการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัย เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดีจะนำไปสู่การตัดสินใจ

ที่ดี และยังเป็นภาพสะท้อนภาพภายนอกของการวิจัยของเครือข่าย ทั้งด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

ขั้นสุดท้าย การวางแผนกลยุทธ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การวางแผนกลยุทธ์สามารถนำมากำหนดแผนการปฏิบัติงาน งบประมาณ การใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียง และการประเมินผล ของการทำกิจกรรมวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ ซึ่งควรที่จะคงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการของเครือข่าย

เครือข่ายการวิจัยมีจุดแข็งอยู่ที่การกระจายการปฏิบัติงาน โดยอยู่บนรากฐานของความสัมพัทธ์อย่างไม่เป็นทางการซึ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุน และการจัดทำโครงการวิจัย มีกฎข้อบังคับภายในกลุ่ม ไม่เน้นการจัดตั้งองค์กรมดูแลโดยเฉพาะ ดังเช่น คณะกรรมาธิการองค์การสหประชาชาติด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The United Nations Commission for Science and Technology for Development : UNCSTD) ได้จัดทำเครือข่ายการวิจัยระหว่าง North-South research networks ขึ้นในการประชุมที่ประเทศมอลต้า เมื่อวันที่ 28-30 กันยายน ค.ศ.1998 และที่ประเทศเจนีวา เมื่อวันที่ 8-10 ธันวาคม ค.ศ.1998 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนางานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมุ่งเน้นด้านเทคโนโลยีชีวภาพ โดยเน้นโครงการความร่วมมือวิจัย สนับสนุนด้านเงินทุนวิจัยโดยองค์การนานาชาติ (United Nations, 1999)

ลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายการวิจัย ระหว่าง North - South Research Networks นั้น แบ่งประเภทของเครือข่ายการวิจัยตามลักษณะการปฏิบัติงาน ได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. เครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลการวิจัย (Information exchange networks) เน้นการจัดการและการให้ความช่วยเหลือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารวิจัยระหว่างกลุ่มสมาชิกในเครือข่าย ทั้งด้านการระดมความคิด แลกเปลี่ยนผลงานวิจัย โดยยึดหลักของการแบ่งปันข้อมูล (Sharing information) เป็นสำคัญ เครือข่ายวิจัยในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นสถาบันการพัฒนาระดับนานาชาติ เช่น AGREN (Agricultural Research and Extension Network) มีสมาชิกมากกว่า 1,400 ประเทศ และ RDFN (The Rural Development Forestry Network) มีสมาชิกมากกว่า 2,300 ประเทศ

2. เครือข่ายประสานงานวิจัย (Research coordination networks) เน้นการทำโครงการวิจัยที่มีลักษณะงานวิจัยที่มีความสนใจในการทำวิจัยในกลุ่มสาขาหรือประเด็นเดียวกัน แต่การปฏิบัติงานมีความอิสระ ตัวอย่างที่ดีของเครือข่ายวิจัยในลักษณะนี้ คือ เครือข่ายสินค้า (Commodity networks) เป็นเครือข่ายที่นักวิจัยร่วมกันวิจัยเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้วิธีหลายรูปแบบ แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน เช่น สถาบันให้คำปรึกษาด้านวิจัยเกษตรกรรมนานาชาติ (The Institutes of the Consultative Group on International Agricultural Research: CGIAR)

ที่เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือวิจัยทางเกษตรกรรม และเครือข่ายเชื่อมโยงนักวิจัยโครงการเทคโนโลยีชีวภาพของคาสซาวา (The Cassava Biotechnology Network : CBN) เป็นต้น

3. เครือข่ายให้คำปรึกษาด้านนโยบายวิจัย (The research policy consultation networks) เน้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านนโยบายวิจัยและการสนับสนุนการวิจัย เช่น เครือข่ายการสนับสนุนการวิจัยทางเกษตรกรรม (CGIAR) ที่มีสมาชิกเป็นสถาบันวิจัยทางเกษตรกรรมระดับนานาชาติ 16 แห่ง เครือข่ายการวิจัยป่าเขตร้อนแถบยุโรป (The European Tropical Forestry Research Network : EFRN) เครือข่ายการพัฒนาเกษตรกรรมในทวีปยุโรปเขตโซนร้อน (The network of European agricultural tropically and sub-tropically oriented universities and scientific complexes related to agricultural development : NATURA) ที่มีสมาชิกเป็นมหาวิทยาลัยทางเกษตรกรรมและสถาบันวิจัยในกลุ่มยุโรปมากกว่า 35 ประเทศ เป็นต้น

การพัฒนาในปัจจุบันเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด เครือข่ายของเครือข่าย (Networks of networks) ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ เช่น สมาคมวิจัยความเข้มแข็งทางวิจัยเกษตรกรรมในทวีปแอฟริกากลางและตะวันออก (The Association for Strengthening Agricultural Research in Eastern and Central Africa : ASARECA) เป็นต้น จากการศึกษาเครือข่ายการวิจัยในปัจจุบันพบว่า มีเครือข่ายการวิจัยค่อนข้างมากโดยเฉพาะในต่างประเทศ เช่น เครือข่ายความร่วมมือแห่งชาติ (National Network for Collaboration: NNCO) เป็นเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มมหาวิทยาลัย Land Grant (มีมหาวิทยาลัยเป็นสมาชิกรวม 21 แห่ง) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมกับ องค์การ CSRESS (Cooperative State Research, Education, and Extension Service) โดยกลุ่มมหาวิทยาลัย Land Grant เป็นกลุ่มที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน เพื่อมุ่งลดปัญหาการแบ่งชนชั้นในสังคมอุดมศึกษาให้ผู้ใช้แรงงานในสังคมเกษตรกรรม และสังคมอุตสาหกรรมมีโอกาสในการศึกษาหาความรู้ เพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตน เครือข่ายความร่วมมือแห่งชาติ (NNCO) มุ่งเน้นการขยายฐานความรู้และขยายทักษะความร่วมมือระดับต่างๆ ระหว่างนักวิชาการ องค์การ หน่วยงานต่างๆ ขององค์การ เยาวชน และประชาชน โดยการก่อตั้งเครือข่ายความร่วมมือระดับชาติขึ้น เพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน และครอบครัวในระดับรากหญ้า โดยเน้นให้เกิดการไหลของความรู้ ความเชี่ยวชาญของนักวิชาการ พร้อมส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือแบบยั่งยืนภายในชุมชน และได้จัดทำกรอบแนวคิดความร่วมมือ (Collaboration Framework) เพื่อช่วยเหลือนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงานในการเริ่มต้นสร้างความร่วมมือ โดยอยู่บนกรอบของหลักการพื้นฐาน

(Core Foundation) ได้แก่ การแบ่งปันวิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ แคลนค่าขององค์กร และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องต่างๆ (NNCO, 2005)

7.3 เครือข่ายการวิจัย

รูปแบบเครือข่ายการวิจัยนั้น ระยะเวลาเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มของนักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน โดยมีกลุ่มองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทหลักให้การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ ตลอดจนนโยบายการวิจัย ต่อมาจึงมีการจัดตั้งองค์กรมาดูแลโดยตรง จัดให้มีเจ้าหน้าที่คอยประสานงานในการสร้างความร่วมมือกัน เครือข่าย อำนวยความสะดวกในการทำวิจัยร่วมกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การทำสัญญาระหว่างกลุ่มสมาชิก และการเผยแพร่ผลงานออกสู่สาธารณะ และพัฒนาเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างการบริหารที่มีลักษณะเป็นทางการในการสร้างความร่วมมือวิจัยในระหว่างกลุ่มสมาชิก (United Nations, 1999)

7.3.1 โครงสร้างเครือข่ายการวิจัย

โครงสร้างเครือข่ายการวิจัย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จำนวนสมาชิกของเครือข่าย โครงสร้างการบริหารจัดการ เลขานุการความร่วมมือของเครือข่าย และกิจกรรมวิจัย ภายใต้เครือข่าย เช่น บริการข้อมูลข่าวสาร โครงการวิจัยร่วม การประชุม สัมมนา เป็นต้น ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้ (United Nations, 1999)

1. จำนวนสมาชิกของเครือข่าย (Network membership) โดยทั่วไปแล้วสมาชิกเครือข่ายวิจัยจะเป็นสถาบันที่มีลักษณะเป็นองค์กรเดียว หรือองค์กรที่มีศักยภาพในตนเอง และไม่จำกัดจำนวนสมาชิก

2. โครงสร้างการบริหารจัดการ (Governance structures) เครือข่ายการวิจัยมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการได้หลากหลาย ซึ่งขึ้นกับลักษณะของกลุ่มสมาชิกในแต่ละเครือข่าย โดยองค์กรที่เป็นผู้จัดตั้งเครือข่ายมักจะเป็นผู้นำและดูแลกำหนดนโยบาย วางทิศทางของเครือข่าย จัดการประชุมเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงนักวิจัย หรือสถาบันวิจัยเฉพาะทางในระหว่างภูมิภาค หรืออาจมีการประชุมเลือกองค์กรที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวโดยการออกเสียงของกลุ่มสมาชิก หรือ หากเป็นกลุ่มเครือข่ายขนาดใหญ่ จะมีการจัดตั้งแผนกหรือฝ่ายที่ทำหน้าที่นี้โดยตรง

3. เลขานุการความร่วมมือของเครือข่าย (Coordinating secretary) เครือข่ายมีความจำเป็นที่จะต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการบริหารและสนับสนุน โดยเฉพาะในระยะแรก เลขานุการของเครือข่ายจำเป็นต้องมีศักยภาพในการประสานงานบริหาร และต้องสามารถประสานกับองค์กรผู้ให้ทุนและกลุ่มสมาชิก ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งนำไปสู่ความสำเร็จของเครือข่าย

4. กิจกรรมวิจัย (Research network activities) การจัดกิจกรรมวิจัยโดยมากมักขึ้นอยู่กับเงินทุนที่ได้รับในการสนับสนุนเครือข่ายวิจัย ซึ่งลักษณะกิจกรรมวิจัยของเครือข่ายมีหลายประเภท เช่น เครือข่ายการเผยแพร่ผลงานวิจัย (จดหมายข่าว เอกสารสรุปการประชุมสัมมนา) เครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการวิจัย (ฐานข้อมูลห้องสมุด บริการถาม-ตอบ ข้อมูลวิจัย) เครือข่ายความร่วมมือโครงการวิจัย เครือข่ายที่ปรึกษานโยบายวิจัย เป็นต้น

7.3.2 การบริหารจัดการเครือข่ายวิจัย (Managing research networks)

การบริหารจัดการเครือข่ายสู่ความสำเร็จนั้น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มและความอดทนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการของความร่วมมือ (NNCO, 2005) และการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัยนั้น ไม่มีกฎตายตัว ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแต่ละเครือข่าย โดยแนวทางปฏิบัติพื้นฐานที่ควรปฏิบัติ (United Nations, 1999) มีดังนี้

1. การบริหารเวลาและทรัพยากรของสมาชิก (Activate members' time and resources) เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดแรงผลักดันในการร่วมกิจกรรม และนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้
2. กำหนดเป้าหมายในการประสบความสำเร็จร่วมกัน (Achieve win-win situations) การสร้างเครือข่ายวิจัย ควรกำหนดสถานการณ์ หรือเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม ให้สมาชิกในกลุ่ม ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยสมาชิกในกลุ่มควรมีการลงทุนร่วมกันอย่างเท่าเทียมเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น
3. การจำกัดค่าใช้จ่าย (Limit interaction costs) การบริหารจัดการที่ดี จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ สามารถที่จะควบคุมค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและมีประโยชน์สูงสุด ประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร
4. การสรรหาคณะกรรมการ โดยคัดสรรจากสมาชิกที่มีความสนใจในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการ ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานที่มีคุณภาพ และประสบความสำเร็จ โดยการสรรหากรรมการ ดำเนินการได้หลากหลาย ตั้งแต่การตกลงด้วยวาจา การทำเอกสารอย่างเป็นทางการ และการทำสัญญา
5. การกำหนดคุณภาพของผลผลิต และดำเนินการอย่างโปร่งใส โครงการวิจัยร่วมอาจได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมถึงการดำเนินงานที่อาจมีสมาชิกบางกลุ่มหวังผลประโยชน์ส่วนตน โดยเฉพาะในเครือข่ายขนาดเล็ก ดังนั้น การกำหนดคุณภาพของผลผลิต และดำเนินการอย่างโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมวิจัยของเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

7.3.3 กลไก และระบบการบริหารโครงการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้กำหนดแนวทางกลไกการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและการติดตามประเมินผลโครงการวิจัยที่มีระบบบริหารจัดการที่ดี และโปร่งใส เพื่อให้ผลงานวิจัยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยมีการจัดวางกลไก และระบบการบริหารโครงการวิจัย ดังนี้ (พีรเดช ทองอำไพ, 2541)

1. **การพัฒนาข้อเสนอโครงการที่มีคุณภาพ** ทำได้โดยการเชิญผู้ให้ข้อมูล นักวิจัย ผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ มาร่วมกันพิจารณาปัญหาและสร้างกรอบการวิจัย หรือโจทย์วิจัย จากนั้นจึงมีการเสาะหานักวิจัยที่มีศักยภาพมาร่วมในการวิจัยนั้น

2. **การส่งเสริมนักวิจัยให้ทำงานอย่างมีคุณภาพ** เมื่อมีการอนุมัติโครงการแล้ว สกว. ต้องมีการติดตามดำเนินงานในระหว่างการวิจัยเป็นระยะ ในลักษณะของการมีผู้ทรงคุณวุฒิประจำโครงการ หรือผู้ประสานงานชุดโครงการเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่าง สกว. และตัวนักวิจัย นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะและช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้กับโครงการวิจัยนั้น

3. **การสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ** แนวคิดของ สกว. คือ เมื่อมีการสร้างข้อเสนอโครงการที่มีคุณภาพ และมีโอกาสในการทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ ก็เชื่อว่าจะได้ผลงานที่มีคุณภาพออกมาได้เช่นกัน ดังนั้นเมื่อการจัดการด้านต่างๆ ข้างต้น สามารถทำได้แล้ว ประกอบกับระบบการติดตามดำเนินงานที่รัดกุมและมีประสิทธิภาพ ก็เป็นที่คาดคะเนได้ว่าผลงานที่ออกมาจะได้คุณภาพ ดังนั้น งานวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบและมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือ ผลผลิตการวิจัย (Output) ของโครงการอย่างชัดเจน มีการระบุผู้ใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย กล่าวคือ ผลงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง และผลงานมีศักยภาพที่จะก่อให้เกิดผลกระทบ (Impact) สูงในการพัฒนา โครงการนั้นก็มีโอกาสได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการ นอกจากนี้ สกว. พยายามผลักดันให้นักวิจัยมีวิธีการจัดการโครงการที่ดี มีการจัดการการเงินและบัญชีอย่างโปร่งใส และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือหรือข้อแนะนำในการจัดการดังกล่าว การบริหารโครงการวิจัยให้ได้ผลผลิตการวิจัยที่ต้องการนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการแก้ปัญหาตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก ไม่ใช่เพื่อความต้องการของนักวิจัยแต่เพียงฝ่ายเดียว และยังส่งเสริมให้มีการพัฒนาข้อเสนอโครงการที่ดี และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ในกรณีนี้ สกว. มีการสนับสนุนโดยให้ทุนส่งเสริมการพัฒนาข้อเสนอโครงการ (Project Development Grant) เพื่อให้นักวิจัยพัฒนาข้อเสนอโครงการที่มีคุณภาพขึ้นมาได้ นอกจากนี้ต้องมีการติดตามโครงการและประเมินผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดเป็นระยะจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้เป้าหมายของการติดตามและประเมินผลคือ การให้ความช่วยเหลือแก้หัวหน้าโครงการในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่

เกิดขึ้น และเน้นว่าการประเมินโครงการเป็นการส่งเสริมนักวิจัยให้สามารถสร้างผลงานที่มีคุณภาพขึ้นมาได้ และผลจากการประเมินโครงการในระหว่างที่ยังไม่สิ้นสุดโครงการนั้นสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไปได้ โดยไม่ใช้การจับผิดนักวิจัย

4. การประเมินผลโครงการวิจัย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้กำหนดวิธีการประเมินผลโครงการวิจัยเพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาักวิจัย ไม่ใช่การจับผิดนักวิจัย ดังนั้นเป้าหมายในการประเมินผลงานวิจัยจะเน้นที่แนวทางในการพัฒนาโครงการวิจัยนั้นๆ ให้ดีขึ้น สำหรับวิธีการในการประเมินโครงการวิจัยนั้น มี 2 ระบบใหญ่ๆ คือ

4.1 วิธีเชิงระบบ (Systematic Approach) เป็นวิธีที่นิยมในวงการวิทยาศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ แต่อาจไม่เหมาะกับงานทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เนื่องจาก อาจขัดกับความเป็นธรรมชาติของคน วิธีเชิงระบบนี้มีวิธีการเก็บข้อมูลในลักษณะของโครงสร้างที่ค่อนข้างตายตัว มีระบบ และเปรียบเทียบได้หรือวิเคราะห์ได้ทางสถิติ นั่นคือ เป็นระบบที่พยายามแปลงคุณค่าในเชิงคุณภาพ (Qualitative data) วิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการที่อาจเรียกได้ว่าตรงไปตรงมา โดยส่วนใหญ่แล้วแบบสอบถามหรือแบบเก็บข้อมูลจะมีลักษณะเชิงปรนัย คือ มีตัวเลือกว่าใช่หรือไม่ การใส่ความรู้สึกส่วนบุคคลลงไปมีโอกาสค่อนข้างน้อย ซึ่งข้อนี้อาจเป็นทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของวิธีเชิงระบบนี้ จุดเด่นคือทำให้ความเห็นเป็นไปในเชิงตรงไปตรงมา ลดอคติและความไม่เท่ากันในพื้นที่ฐานของผู้ประเมินแต่ละคนได้มาก แต่ข้อเสียคือไม่สามารถใส่รายละเอียดปลีกย่อยลงไปได้มาก

4.2 วิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Approach) เป็นวิธีที่ไม่เป็นระบบตายตัว ไม่มีโครงสร้างการเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานหรือตายตัว เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะของอัตนัย เช่น โดยการบรรยาย จากการสัมภาษณ์ ซึ่งผลดังกล่าวมีความแปรปรวนสูงเนื่องจากความไม่เท่ากันของผู้ประเมินแต่ละท่าน นอกจากนี้ผลจากการประเมินยังคงเป็นลักษณะทางคุณภาพ ไม่สามารถแปลงมาเป็นลักษณะทางปริมาณได้และไม่สามารถนำมาใช้ในการเปรียบเทียบ ระหว่างของ 2 สิ่ง หรือ 2 โครงการ ได้อย่างยุติธรรม วิธีการนี้นิยมใช้ในงานทางด้านศิลปศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

การประเมินโครงการของ สกว. มี 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Input Evaluation) ซึ่งได้แก่ การประเมินข้อเสนอโครงการเป็นหลัก ขั้นที่ 2 คือ การประเมินระหว่างดำเนินการดำเนินงาน (Process Evaluation) โดยดำเนินการทุกกระยะ 6 เดือน และขั้นที่ 3 คือ การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Output Evaluation) ซึ่งอาจรวมไปถึง Impact Evaluation หากเป็นไปได้ การประเมินทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ ใช้วิธีเชิงระบบเป็นเกณฑ์ สำหรับแนวทางในการประเมินผลงานวิจัยนั้นมีหลากหลาย แต่ที่นิยมใช้มี 2 แบบ คือ วิธีดั้งเดิมเป็นหลัก

(Job-centered approach) และวิธียึดเป้าหมายเป็นหลัก (Objective-centered approach) สำหรับ สกว. นั้น ใช้วิธียึดเป้าหมายเป็นหลักเน้นที่ผลงานที่ผลิตออกมาได้ และให้ความสำคัญกับวิธีการดำเนินงานและความรับผิดชอบนั้นด้วย โดยมีการประเมินโครงการ 3 ขั้นตอน การประเมินข้อเสนอโครงการ การประเมินระหว่างการทำงาน และการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการนั้น มีเป้าหมายแตกต่างกันออกไป ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินข้อเสนอโครงการ (Input Evaluation) เป็นการประเมินโดยอาศัยวิธีการเชิงระบบ เพื่อให้ได้เป้าหมายที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ และเห็นศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้ได้ข้อเสนอโครงการที่มีศักยภาพสูง และนำไปสู่การวางเป้าหมายที่ชัดเจนในการประเมิน โดยวิธียึดเป้าหมายเป็นหลักต่อไป

2. การประเมินระหว่างการทำงาน (Process Evaluation) เป็นการประเมินโดยอาศัยวิธีการเชิงระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานในลักษณะปฏิบัติงานเป็นหลักส่วนหนึ่ง และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโครงการ เพื่อให้เข้าสู่เป้าหมาย หรือให้มีความพร้อมสำหรับการประเมิน โดยการยึดเป้าหมายเป็นหลักต่อไป

3. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Output Evaluation) เป็นการประเมินเชิงระบบ โดยใช้วิธียึดเป้าหมายเป็นหลัก เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้แต่แรก

ในการประเมินทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ มีเครื่องมือที่ใช้แตกต่างกันออกไปตามเป้าหมายที่ต้องการประเมิน แต่มีความคล้ายกันคือ เป็นวิธีการประเมินผลตามขีดขนาด หรือสเกล (Rating scale method) ผลที่ได้จากการประเมินสามารถระบุออกมาได้เป็นคะแนน หรือเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโครงการอื่น ก็อาจจัดลำดับของแต่ละโครงการได้ พร้อมกันนี้ ยังสามารถระบุแนวทางการแก้ไข (Immediate action) สำหรับประเด็นที่สำคัญเพื่อดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไปได้ โครงการวิจัยส่วนใหญ่มักถูกประเมินโดยผู้ให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเอง สำหรับ สกว. ได้มีการจัดระบบโครงการแบบชุดโครงการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้ประสานงานมีความใกล้ชิดกับโครงการต่างๆ และในหลายกรณีมีการตั้งผู้ทรงคุณวุฒิประจำโครงการ เพื่อคอยให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในด้านต่างๆ ดังนั้น ผู้ประสานงานอาจมีส่วนในการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินโครงการ และเนื่องจากการประเมินโครงการดังกล่าวเป็นไปในลักษณะสร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงให้โครงการมีคุณภาพหรือวิธีการดำเนินงานที่ดีขึ้น ไม่ใช่การจับผิด ดังนั้นหัวหน้าโครงการและผู้ร่วมโครงการอาจมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองได้ และอาจใช้หัวข้อหรือเกณฑ์ในการประเมินเป็นเสมือนแบบตรวจสอบตนเอง (Checklist) สำหรับโครงการ เพื่อให้ได้โครงการที่สมบูรณ์แบบตามเกณฑ์ที่วางไว้ต่อไป วิธีประเมินโครงการในเชิงระบบนี้ สามารถแปลงลักษณะ

ทางคุณภาพให้เป็นตัวเลข ซึ่งใช้ในการเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ทางสถิติได้ ดังนั้น จึงสามารถนำมาเฉลี่ยตามคุณภาพในลักษณะของภาพรวมของ สกว. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานด้านการวางแผน การสร้างความเชื่อถือให้กับผู้สนับสนุนงบประมาณ (รัฐบาล) และเป็นข้อมูลที่บ่งบอกความสามารถในการดำเนินงานของ สกว. เอง ได้อีกด้วย นอกจากนี้ ผลในเชิงตัวเลข ค่าเฉลี่ยของแต่ละโครงการ สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการให้รางวัลต่าง ๆ กับนักวิจัยที่มีคุณภาพสูงต่อไปในอนาคต

7.3.4 การสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน (Network Sustainability)

เครือข่ายที่มีความเข้มแข็งนั้น ต้องประกอบไปด้วยความสามารถในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสถาบันมาเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ความสามารถในการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้น และความสามารถในการรักษาเครือข่ายดำรงอยู่อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ สมาชิกในเครือข่ายจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในเครือข่าย และจำเป็นต้องกำหนดจุดเน้นของสถาบันตนเองให้ชัดเจน พร้อมทั้งมีการแบ่งปันทรัพยากรให้กับเครือข่ายอย่างพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย (Pornthip Kanjananiyot, 2005)

Malcolm Baldrige National Quality Award ได้นำเสนอแนวทางระบบการดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย (Systematic approaches) โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นแรก ตอบสนองต่อปัญหา โดยการกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายเชิงปฏิบัติของเครือข่ายในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ขั้นที่สอง การกำหนดระบบการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

ขั้นที่สาม การปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ และขั้นตอนสุดท้าย การดำเนินงานแบบบูรณาการเพื่อปรับปรุงเครือข่ายทำให้เกิดความยั่งยืนในที่สุด สถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพมีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนที่ดีจากทีมผู้บริหาร คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา ตลอดจนมีทรัพยากรที่เพียงพอจะได้รับบทบาทในการเป็นสถาบันเจ้าภาพ ในการเป็นศูนย์กลางการติดต่อของเครือข่าย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันเจ้าภาพที่เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่าง ศูนย์ยุโรปศึกษา (European Studies Center) และเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network : AUN) เป็นต้น

การดำเนินการสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น ต้องมีองค์ประกอบด้านบริหารจัดการที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ ภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) ข้อตกลงเชิงนโยบาย (Commitment in terms of policy) ทรัพยากรต่างๆ (Resources) การทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันที่อยู่บนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefits agreement) บรรยากาศในการทำงานที่มีความเป็นมิตรและสนุกกับงาน (Work enjoyable and friendly) และ

การสนับสนุนด้านเงินทุน (Funding) นอกจากนี้การดำเนินการจัดการเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการดำเนินงานร่วมกันภายในภูมิภาค เพื่อเรียนรู้วิธีการดำเนินงานที่ดี (Best practices) และนำไปปรับปรุงตามความต้องการ เป้าหมาย และบริบทของแต่ละประเทศ

พรทิพย์ กาญจนนนิยศ ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร มูลนิธิฟูลไบรท์ ได้จำแนกระดับของความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนระหว่างสถาบัน (Bilateral partnerships) โดยใช้การประชาสัมพันธ์เป็นตัวชี้วัดสามารถแบ่งได้ 4 ระดับ ดังนี้ (Pornthip Kanjananiyot, 2005)

ระดับแรก การสร้างหุ้นส่วนของสถาบันอุดมศึกษาในระยะเริ่มต้น เป็นการประชาสัมพันธ์การลงนามสัญญาข้อตกลงร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษาโดยผู้บริหารระดับสูงผ่านทางจดหมายข่าวของสถาบัน

ระดับที่สอง การดำเนินกิจกรรมร่วมกันของหุ้นส่วน เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมระหว่างสถาบันที่มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันต่อสาธารณชน แต่ไม่มุ่งเน้นผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ระดับที่สาม เมื่อความร่วมมือพัฒนาขึ้น สมาชิกในกลุ่มจะมุ่งเน้นที่การวางแผนและการทำกิจกรรมระยะยาวร่วมกันเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ และลดระดับของการประชาสัมพันธ์ลง ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นในการหาหุ้นส่วนใหม่ๆ มาร่วมกลุ่มเพิ่มขึ้น

ระดับที่สี่ เป็นระดับที่ทั้งสองฝ่ายเน้นในการวางแผนและการทำกิจกรรมในภาพรวม รวมทั้งวางระบบการประเมินผลพร้อมแนวทางในการปรับปรุงเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จในการร่วมมือของกลุ่ม ในระดับนี้การประชาสัมพันธ์จะมีความสำคัญเทียบเท่ากับการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม

จากกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อวงการการศึกษาไทย ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างนักคิด นักวิชาการ ที่มีความสามารถให้ได้ใช้ความรู้ และความสามารถเพื่อการพัฒนาองค์กร/สถาบันและประเทศชาติได้ สถาบันอุดมศึกษาได้มีการสร้างความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนระหว่างสถาบันมากขึ้นเรื่อยๆ (Bilateral partnerships) และได้พัฒนาความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนไปในวงกว้างมากขึ้น (Widened partnerships) เปลี่ยนสถานะเป็นเครือข่ายทางการอุดมศึกษา จากการศึกษาข้อมูลทางสถิติพบว่า สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยหลายแห่งเริ่มตระหนักว่าการทำสัญญาข้อตกลงระหว่างสถาบัน (Agreement) แสดงถึงศักยภาพทางด้านการศึกษาในระดับชาติและนานาชาติของสถาบัน โดยในช่วงปี ค.ศ. 2003-2004 นั้น มีสถาบันอุดมศึกษาของไทยทำสัญญาข้อตกลงระหว่างสถาบันร่วมกับมหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่นกว่าร้อยละ 40 ทำให้อัตรา

การทำสัญญาข้อตกลงระหว่างสถาบัน เพิ่มสูงขึ้นจากปี ค.ศ. 1999 ซึ่งมีจำนวน 1,189 ฉบับ เพิ่มขึ้นเป็น 1,536 ฉบับ ในปี ค.ศ.2004 (Pornthip Kanjananiyot, 2005)

7.3.5 การจัดสรรเงินทุนเพื่อเครือข่ายวิจัยที่ยั่งยืน (Financial sustainability)

การสร้างเครือข่ายวิจัย โดยทั่วไปมีแนวทางการได้รับเงินสนับสนุนการวิจัย 2 แนวทาง ได้แก่ การขอรับเงินสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ โดยอาจขอความสนับสนุนจากองค์กรเอกชน และการเก็บค่าสมาชิกเครือข่าย โดยการให้บริการที่เกี่ยวกับการวิจัยเป็นการแลกเปลี่ยน เช่น ข้อมูลสารสนเทศทางการวิจัย หรือบริการถาม-ตอบ เกี่ยวกับการวิจัย การประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร การเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นต้น แต่วิธีการนี้ไม่ยั่งยืน เพราะองค์กรที่ให้ทุน หรือสมาชิก อาจถอนตัวได้ ดังนั้นแนวทางการหาเงินทุนสนับสนุนเครือข่ายวิจัยที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาระบบการจัดสรรเงินที่ยั่งยืน โดยเครือข่ายจะต้องมี สถาบันนวัตกรรม การวางแผนกลยุทธ์และการทดลองใช้ (United Nations, 1999)

7.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินความร่วมมือ

การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือต่างๆ ระหว่างองค์กร เป็นวิธีการที่พัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ขององค์กรให้มีความแข็งแกร่ง โดยใช้ความเชี่ยวชาญของหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ เป็นฐานในการพัฒนาร่วมกัน นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรยังเป็นการสร้างเครือข่าย/พันธมิตรระหว่างองค์กรให้มากขึ้น ซึ่งการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือระหว่างองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยสนับสนุนที่เหมาะสม นักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินความร่วมมือไว้หลากหลาย ดังนี้

แมททีซและคณะ (Mattessich and other, 2001) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินความร่วมมือไว้ 20 ปัจจัย ซึ่งสามารถจัดแบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ สิ่งแวดล้อม (Environment) ลักษณะของสมาชิก (Membership Characteristic) กระบวนการ (Process) การสื่อสารและทำความเข้าใจ (Communication) วัตถุประสงค์ (Purpose) และการจัดสรรทรัพยากร (Resources) มีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ

- 1.1 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ความร่วมมือที่ชัดเจน
- 1.2 การแบ่งปันวิสัยทัศน์ของทีมวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
- 1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงของทีมวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย

2. สิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย

- 2.1 ความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกันที่มีมาก่อนของทีมวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย

- 2.2 ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
- 2.3 นโยบายขององค์กร /ภาครัฐ ที่เอื้อต่อการทำโครงการความร่วมมือวิจัย
3. ลักษณะของสมาชิกใน เครือข่ายการวิจัย/ โครงการวิจัย
 - 3.1 ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านการวิจัย ความไว้วางใจ และเคารพซึ่งกันและกันของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
 - 3.2 การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
 - 3.3 การรับทราบผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการดำเนินความร่วมมือของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
 - 3.4 การประนีประนอมในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาภายในของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
4. กระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัย
 - 4.1 การมีส่วนร่วมในการทำงานและร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
 - 4.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย ตั้งแต่ผู้บริหารถึงผู้ปฏิบัติ
 - 4.3 ความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนได้ในการดำเนินงาน
 - 4.4 การกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
 - 4.5 การเตรียมพร้อมในการประยุกต์/ปรับเปลี่ยน กระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในกรณีที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลง
 - 4.6 การพัฒนานโยบายและบทบาทในการมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย อย่างเหมาะสม
5. การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่มีความร่วมมือ
 - 5.1 การประชุม ติดต่อสื่อสาร และทำความเข้าใจอย่างเปิดเผย และสม่ำเสมอของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
 - 5.2 การประชุม ติดต่อสื่อสาร และให้ข้อมูลอย่างทั่วถึงของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย
6. ด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อความร่วมมือ
 - 6.1 การมีแหล่งทุนสนับสนุนความร่วมมือวิจัยที่เพียงพอ
 - 6.2 ทักษะความสามารถด้านการวิจัยและการบริหารโครงการวิจัยที่มีประสิทธิภาพของทีมนักวิจัย/ผู้ร่วมวิจัย

แมคคลอริน และซันเนลวอลด์ (Maglaughlin and Sonnenwald , 2005) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความร่วมมือด้านสหวิทยาการ (Factors that Impact Interdisciplinary Collaboration) พบว่ามีปัจจัยหลัก 4 ด้าน ดังนี้

1) ปัจจัยกระตุ้นในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านการสอนและการเรียนรู้ ด้านการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ความสนุกและสนใจในการเรียนรู้ และด้านรางวัลจากภายนอก

2) ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญของบุคคล เครือข่ายทางสังคม (Social Networks) ความไว้วางใจระหว่างกัน ความสามารถส่วนบุคคล และความชำนาญพื้นฐานของแต่ละบุคคล

3) ปัจจัยด้านภูมิหลังทั่วไป ประกอบด้วย ความพร้อมทางกายภาพขององค์กรในการสร้างความร่วมมือ รูปแบบการสนับสนุนในการสร้างความร่วมมือขององค์กรวิจัยแต่ละแห่ง การได้รับยอมรับในการสร้างความร่วมมือแบบสหสาขา ความสามารถเฉพาะทางด้านภาษา และการเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างผู้ที่มีมือร่วมกัน

4) ปัจจัยด้านทรัพยากร ประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษางานวิจัยและผลงานที่ตีพิมพ์ เผยแพร่ต่างๆ การเผยแพร่ผลงานวิจัย บุคลากรที่เข้าร่วม และเวลา

สภาวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ The Social Science and Humanities Research Council: SSHCR, 1999) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างความร่วมมือแบบหุ้นส่วนวิจัยกับองค์กรอื่นๆ (Guidelines for Building Research Partnerships) พบว่ามีปัจจัยหลัก 7 ด้าน ได้แก่

1) ปรัชญา ความเชื่อและคุณค่าในการสร้างความร่วมมือ เช่น ความคาดหวังในผลที่ได้รับจากการสร้างความร่วมมือที่แตกต่างกันของแต่ละองค์กร

2) วัตถุประสงค์ในการสร้างความร่วมมือ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์หลักและรองในความร่วมมือด้านการวิจัยนั้นๆ ของแต่ละองค์กร การมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการสร้างความร่วมมือ และการเชื่อมต่อกับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานร่วมกัน

3) ทรัพยากรในการสร้างความร่วมมือร่วมกัน เช่น การจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินความร่วมมือวิจัยของแต่ละองค์กร ความยืดหยุ่นในการจัดการทรัพยากรเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

4) บทบาทของแต่ละหน่วยงานที่ร่วมมือกัน เช่น บทบาทของแต่ละหน่วยงานในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินงาน และการทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการในการสร้างความร่วมมือกันนั้นๆ

5) การสร้างความร่วมมือภายในทีม เป็นการสร้างความพร้อมและต่อเนื่องในการทำงาน และการเตรียมแผนการรับมือในกรณีที่หัวหน้าทีมถอนตัวจากการทำงาน

6) การจัดการกับความขัดแย้ง การประเมินผลงาน และความเป็นเจ้าของผลงาน ในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กรจำเป็นต้องมีข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลประโยชน์ สิทธิในการเป็นเจ้าของผลงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือที่สร้างขึ้น

7) การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่ร่วมมือกันทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่มีความร่วมมือกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ เชพเพิร์ด (Shepherd, Murray, 2004) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรพบว่าปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่

1) การรับรู้ความจำเป็นและผลประโยชน์ที่พึงได้รับการสร้างความร่วมมือ ซึ่งหัวหน้าโครงการจะต้องพยายามสร้างการรับรู้ดังกล่าวให้แก่สมาชิกได้เข้าใจให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดการร่วมมืออย่างเต็มที่ รวมไปถึงการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างองค์กรในการสร้างความร่วมมือดังกล่าวด้วย

2) ทักษะคติเชิงบวกของสมาชิก เช่น การเคารพและไว้วางใจระหว่างกัน ความเต็มใจในการเรียนรู้และความเข้าใจวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละองค์กรที่มีความแตกต่างกัน ความประนีประนอมของผู้นำ การใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อความร่วมมือระหว่างองค์กร การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและระมัดระวังระหว่างสมาชิก ความมีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน

3) การสื่อสารระหว่างสมาชิกทั้งภายในและระหว่างองค์กร ต้องมีความต่อเนื่องและชัดเจนในการสื่อสารไปยังสมาชิกทุกคนที่ร่วมงาน โดยจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ระดับบุคคลและมีกลยุทธ์ในการสื่อสารที่ดีประกอบกันทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4) วิสัยทัศน์ ภารกิจ และจุดมุ่งหมายในการสร้างความร่วมมือ ซึ่งสมาชิกแต่ละองค์กรจำเป็นต้องกำหนดให้ชัดเจน และต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และจุดมุ่งหมายร่วมกันในการสร้างความร่วมมือนั้นๆ และแจ้งให้สมาชิกทุกคนทราบโดยทั่วถึงกันทั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว

ตอนที่ 8 การวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์เป็นการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคขององค์กรในปัจจุบัน (วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, 2548) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

8.1 กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์

กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Process) มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (Environmental Analysis) โดยพิจารณา “จุดแข็ง จุดอ่อน” ภายในองค์กร และ “โอกาส ภัยอุปสรรค” จากภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ทั้งที่เป็นปัจจัยเงื่อนไขในระยะเวลาที่ผ่านมา และที่จะเป็นปัจจัยเงื่อนไขในอนาคต

2. การจัดวางทิศทางองค์กร (Establishing Organizational Direction) ในขั้นตอนนี้เป็นการจัดวางทิศทางขององค์กรภาครัฐจะมีมุมมองที่ต่างกัน คือ องค์กรภาครัฐจะพิจารณาภารกิจขององค์กร (Organizational Mission) ซึ่งเน้นเหตุผลในการมีองค์กร และเป้าประสงค์ขององค์กร (Organizational Objectives) ซึ่งเน้นประโยชน์ที่ได้รับจากการมีองค์กร ส่วนในองค์กรภาคธุรกิจเอกชนนั้น จะพิจารณากำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร (Organizational Vision) ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางที่องค์กรต้องการไปให้ถึงภารกิจขององค์กร (Organizational Mission) และวัตถุประสงค์ขององค์กร (Organizational Objectives) ตามลำดับ

3. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Formulation) โดยพิจารณาออกแบบและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจากการวิเคราะห์ทางเลือกด้วยเทคนิคต่างๆ

4. การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ (Strategy Implementation) โดยดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นไปอย่างราบรื่น คำนึงถึงโครงสร้างขององค์กร (Organizational Structure) และวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) เพื่อนำสู่ความสำเร็จตามที่พึงประสงค์

5. การควบคุมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Control) โดยวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงานและวิธีการประเมินผลกระบวนการและประเมินผลสำเร็จขององค์กร

8.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) หมายถึง การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาสและภัยอุปสรรค โดยกำหนดสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อนว่ามีสถานภาพโน้มเอียงไปในทางเด่นหรือด้อย และกำหนดสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาสและภัยอุปสรรคว่ามีสถานภาพโน้มเอียงไปในทางเอื้อหรือไม่เอื้อ ซึ่งทำให้เกิดกรณีโน้มเอียง 4 กรณี (Wright et. al,

1992: 69-79) ได้แก่ กรณี “เด่นและเอื้อ” ควรจะเลือกกลยุทธ์การสร้างเติบโต (Growth Strategy) โดยการขยายกิจการด้วยตนเอง หรือการขยายกิจการด้วยการร่วมทุนกับองค์กรอื่น กรณี “ด้อยและไม่เอื้อ” ควรจะเลือกกลยุทธ์การตัดทอน (Retrenchment Strategy) โดยการตัดบางกิจกรรมออกไป หรือตัดบางส่วนขององค์กรออกไป หรือเลิกกิจการ กรณี “เด่นแต่ไม่เอื้อ” และ “เอื้อแต่ไม่เด่น” ควรจะเลือกกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategy) โดยเลือกดำเนินงานชนิดของกิจการหรือประเภทของกิจการที่กำลังดำเนินการอยู่ และจะไม่ขยายไปดำเนินกิจการประเภทอื่น

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ถูกใช้เป็นรากฐานของการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อบรรลุภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์กร ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการวิเคราะห์โอกาสและแนวโน้มขององค์กรควรจะเปลี่ยนแปลงภารกิจวัตถุประสงค์ นโยบาย หรือกลยุทธ์ขององค์กร (สมยศ นาวิการ, 2544) ดังนั้น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินงานขององค์กรและการวางแผนกลยุทธ์ต่อไปในอนาคต

การกำหนดกลยุทธ์ วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ (2542) ได้เสนอขั้นตอนของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ตำแหน่งสถานภาพขององค์กร เป็นการประเมินสถานภาพขององค์กรในปัจจุบันว่าอยู่ในตำแหน่งที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใดจากการสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร และการสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรพร้อมกับสรุปลักษณะเด่นเชิงโอกาสและลักษณะด้อยเชิงอุปสรรค ในขณะเดียวกันก็สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงทรัพยากร แล้วจึงกำหนดตำแหน่งในตาราง 2x2 ว่าอยู่ในตำแหน่งที่ “เอื้อและแข็ง” “เอื้อแต่อ่อน” “ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ “ไม่เอื้อและอ่อน”

2. พิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ในระดับองค์กร เช่น เลือกกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategies) โคนดำเนินงานเฉพาะแผนงานที่มีความรู้ความชำนาญเพียงชนิดเดียว และจะไม่ขยายแผนงานด้วยการทำแผนงานอื่นๆ เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากแผนงานเดิม หรือเลือกกลยุทธ์การสร้างเติบโต (Growth Strategies) โดยขยายงานด้วยการทำแผนงานอื่นๆ เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากแผนงานเดิม หรือเพิ่มงานโครงการใหม่ที่มีหน่วยงานที่มีสมรรถนะที่เพียงพอในการจัดทำ หรือเพิ่มกิจกรรมใหม่ที่จะช่วยให้งาน/โครงการเดิมมีความสมบูรณ์มากขึ้น หรือส่งเสริมโครงการที่สนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการจ้างเหมา หรือเลือกกลยุทธ์การตัดทอน (Retrenchment Strategies) โดยยกเลิกแผนงานที่หมดความจำเป็นออกไป หรือยกเลิกแผนงานประเภทที่มีหน่วยงานอื่นทำได้ดี ดีกว่า ออกไป หรือลดกิจกรรมบางประเภทในงาน/โครงการที่ยังต้องทำอยู่ให้เอกชนไปทำ

3. การวิเคราะห์ตำแหน่งของสถานภาพของแผนงาน เป็นการประเมินสถานภาพของแผนงานขององค์กรที่เลือกจะจัดทำว่า อยู่ในตำแหน่งที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใด พร้อมกับสรุปลักษณะเด่นเชิงโอกาสและลักษณะด้อยเชิงอุปสรรค ในขณะเดียวกันก็สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงทรัพยากร แล้วจึงกำหนดตำแหน่งในตาราง 2x2 ว่าอยู่ในตำแหน่งที่ “เอื้อและแข็ง” “เอื้อแต่อ่อน” “ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ “ไม่เอื้อและอ่อน”

4. พิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ในระดับของแผนงาน เช่น เพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการผลิตและการให้บริการ ปรับปรุงระบบการวางแผน การติดตาม ผลการปฏิบัติงาน และการประเมินงาน/โครงการ ส่งเสริมการประสานงาน/โครงการ ภายใต้แผนงานเดียวกัน สลับสับเปลี่ยนผู้บริหารระดับกองและฝ่าย เพื่อให้มีประสบการณ์ในงานขององค์กรอย่างกว้างขวาง สร้างขวัญและแรงจูงใจของบุคลากรในการดำเนินงาน/โครงการ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมของงาน/โครงการ ศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับบริการ ค้นคว้าวิธีลดต้นทุนในการดำเนินงาน/โครงการและระดมทุนจากเงินนอกงบประมาณ แผ่นดิน

5. การวิเคราะห์ตำแหน่งของสถานภาพของงาน/โครงการ ประเมินสถานภาพของงาน/โครงการขององค์กรที่เลือกจะจัดทำว่าอยู่ในตำแหน่งที่มีความโน้มเอียงไปในทางที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใด พร้อมกับสรุปลักษณะเด่นเชิงโอกาสและลักษณะด้อยเชิงอุปสรรค ในขณะเดียวกันก็สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงทรัพยากร แล้วจึงกำหนดตำแหน่งในตาราง 2x2 ว่าอยู่ในตำแหน่งที่ “เอื้อและแข็ง” “เอื้อแต่อ่อน” “ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ “ไม่เอื้อและอ่อน”

6. พิจารณาทางเลือกกลยุทธ์ในระดับของงาน/โครงการ เช่น ปรับปรุงรูปแบบของการผลิตและการให้บริการ ส่งเสริมการประสานงานกิจกรรมภายใต้งาน/โครงการเดียวกัน ศึกษาความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรม พัฒนาบุคลากรทั้งในด้านความรู้และทักษะในการทำงาน และส่งเสริมความรู้แก่ประชาชนผ่านการฝึกอบรม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนกลยุทธ์ 3 ประการ (สมัยศ นาวิกการ, 2544) ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) จะให้ขอบเขตที่มีเหตุผลเพื่อการประเมินฐานะปัจจุบันและอนาคตขององค์กรแก่ผู้บริหาร

2. ผู้บริหารสามารถกำหนดกลยุทธ์ทางเลือกขององค์กรที่เหมาะสมกับสถานการณ์บนรากฐานของการวิเคราะห์ SWOT ได้เป็นอย่างดี

3. การวิเคราะห์ SWOT เป็นระยะๆ จะช่วยให้ผู้บริหารรู้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในขององค์กรอยู่ตลอดเวลา

ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนางานวิจัยและความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปได้ดังนี้

สุนทรী จิตติอรุณชัย (2535) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพของการส่งเสริมการวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล ในด้านนโยบาย แผนงาน/โครงการ โครงสร้างการบริหารการวิจัย การจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย การดำเนินงานและลักษณะกิจกรรม บัณฑิตพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการวิจัย ผลงานวิจัยดีเด่น และการเผยแพร่ผลงานวิจัย และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการวิจัยในสถาบันทั้ง 2 แห่ง ในช่วงของแผนพัฒนา มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารเป็นหลักและใช้การสัมภาษณ์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนโยบายมุ่งพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยวิจัย โดยกำหนดให้การวิจัยมีความสำคัญทัดเทียมกับการผลิตบัณฑิตและสัมพันธ์กับการเรียนการสอน มีการบริหารงานโดยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย และมีองค์การบริหารการวิจัยในระดับมหาวิทยาลัย ได้แก่ คณะกรรมการการวิจัย คณะกรรมการประสานงานวิจัย และฝ่ายวิจัย สำหรับงบประมาณเพื่อการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งภายนอกมากที่สุด เงินอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินอยู่ในสัดส่วนที่เกือบคงที่ และมีแนวโน้มใช้เงินผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยมากขึ้น เพื่อสนับสนุนกลไกการดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ เช่น หน่วยปฏิบัติการวิจัย สถาบันวิจัย คณะกรรมการปฏิบัติการวิจัย อาศรมความคิด และสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเผยแพร่ผลงานวิจัย มีโครงการเผยแพร่ผลงานวิจัยทำหน้าที่หลัก ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ อาจารย์ที่ให้ความสนใจและมีความสามารถในการทำวิจัยที่มีคุณภาพยังไม่ีมากเท่าที่ควร ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาผลงานวิจัย ขาดแคลนบุคลากรสนับสนุนการวิจัย สำหรับมหาวิทยาลัยมหิดลนั้นพบว่า ปัญหาและอุปสรรค คือ การขาดองค์กรที่ทำหน้าที่ประสานงานระดับนโยบาย แผนงาน การปฏิบัติงาน และปัญหาการประสานงาน ในการกระจายเอกสารตำรา เอกสารเรียนการสอนออกไปยังศูนย์บริการการศึกษานอกพื้นที่ เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีพื้นที่กระจายออกไปหลายแห่ง

จากการศึกษาสภาพปัญหาทางด้านการวิจัยพัฒนาของประเทศไทยพบว่า การบริหารจัดการและการดำเนินงานยังขาดการประสานกลมกลืนระหว่างสถาบันอุดมศึกษา องค์การภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งส่งผลให้ขาดศักยภาพในการผลิตผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ภาครัฐยังให้ความสำคัญต่องานทางด้านวิจัยและพัฒนาน้อยเกินไป (ปรีชญา เวสารัชช์, 2546) และด้านการดำเนินงานการวิจัยของภาคเอกชนในประเทศไทยนั้น กลุ่มบริษัทขนาดใหญ่มีการดำเนินงานทางด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นของตนเองและมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ในกลุ่มบริษัทเอกชนขนาดกลางและขนาดเล็กจำนวนมากยังไม่มีกรวิจัยและพัฒนาที่เข้มแข็งเพียงพอเนื่องจาก มีข้อ

จำกัดเรื่องของเงินทุน และขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านเทคนิคและการวิจัย (ทฤษฎี สกุนวัฒน์, 2547) สำหรับสถาบันอุดมศึกษานั้น วิจารย์ พานิช (2546) กล่าวว่า การทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาส่วนใหญ่ทำโดยอาจารย์ แต่เนื่องด้วยอาจารย์มีภาระงานสอนมา ส่งผลให้อาจารย์ไม่มีเวลาผลิตงานวิจัยเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดจากการวิจัยนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาที่เพียงพอ

ด้านระบบการวิจัยประเทศไทย พบว่า (วิจารย์ พานิช, 2546 และ ทฤษฎี สกุนวัฒน์, 2547) มีปัญหาในด้านของการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชนในการผลิตงานวิจัย ส่งผลให้งานวิจัยของประเทศมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นผลงานการวิจัยในระดับคุณภาพสูง ส่วนผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพสูงก็มีการเผยแพร่ และถูกนำไปใช้ประโยชน์เพียงส่วนน้อยเท่านั้น และผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเฉพาะบุคคล เป็นวัฒนธรรมนักวิจัยเดี่ยว และจำกัดเฉพาะในแต่ละสาขาวิชา ขาดงานวิจัยสหสาขาวิชา ทำให้เกิดโครงการวิจัยเฉพาะที่หรือเฉพาะกิจ (Point Solution) ตามความถนัดของนักวิจัย และในด้านรูปแบบการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน เน้นการจัดเอกสารมากกว่าการจัดการเนื้อหาวิจัย เน้นการจัดการที่ให้แต่ละบุคคลดูแลกันเองหรือเป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคล ไม่เป็นระบบ ขาดการจัดการเชิงสถาบัน ไม่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือแผนงานวิจัยของสถาบันที่ชัดเจน และการดำเนินการวิจัยยังมีความร่วมมือระหว่างสาขาน้อยมาก นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือระหว่างนักวิจัยต่างสาขา งานวิจัยจึงขาดความสมบูรณ์หรือขาดความครอบคลุม ด้านเครือข่ายวิจัยยังไม่มี ความเข้มแข็งเพียงพอ มีข้อจำกัดค่อนข้างมากในการดำเนินการของเครือข่ายนักวิจัยทั้งภายในสถาบันอุดมศึกษา หรือระหว่างสถาบัน กับผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒน์ (2545) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยของอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการวิจัยของอาจารย์ในสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ ยังไม่เอื้อต่อการทำวิจัยของอาจารย์ อาจารย์ส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับงานสอนมากกว่างานวิจัย และมีเป้าหมายในการทำวิจัยเพื่อตำแหน่งทางวิชาการมากกว่าเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ หรือเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และพบว่ามหาวิทยาลัยของรัฐยังขาดการบริหารจัดการงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ยังมีลักษณะการรับองค์ความรู้จากต่างประเทศมากกว่าการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นักวิจัยที่มีคุณภาพยังมีน้อย และเน้นการวิจัยเดี่ยวมากกว่าการวิจัยแบบทีม ผลงานวิจัยส่วนใหญ่ยังมีลักษณะแยกส่วน งานวิจัยในลักษณะสหสาขาวิชามีน้อย และผลงานส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ด้านรูปแบบการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา มานิตย์ บุญประเสริฐ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบอุดมศึกษาและการอุดมศึกษาไทยพบว่า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ (เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ มาเลเซีย และมองโกเลีย) มีนวัตกรรมการบริหารจัดการแบบสมัยใหม่ (Modern Management) กล่าวคือ การนำแนวคิดการจัดการทางบริหารธุรกิจมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งการบริหารวิชาการ และการดำเนินการ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและสร้างเครือข่าย แสวงหารายได้ และควบคุมรายจ่าย มีอิสระในการปกครองตนเอง และมุ่งเน้นการควบคุมคุณภาพปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานของสถาบัน และในด้าน การบริหารงานวิจัยสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศ ทั้งระดับภูมิภาคและนานาชาติ มีการจัดตั้งกองทุน วิจัย (Research Fund) และศูนย์แห่งความเป็นเลิศ (Center of Excellence) สนับสนุนให้ บุคลากรทำโครงการวิจัยร่วมมือกับองค์กรนานาชาติ เน้นการตีพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยเผยแพร่ ในวารสารระดับนานาชาติและจัดตั้งหน่วยงานประสานงานวิจัยระดับสถาบัน สำหรับด้านรูปแบบ การบริหารจัดการภายในระดับมหาวิทยาลัยนั้นพบว่า รูปแบบเครือข่าย/ภาคี เป็นรูปแบบการ บริหารจัดการประเภทหนึ่งที่ยอมรับใช้กันมากในสถาบันอุดมศึกษาของต่างประเทศ นอกเหนือไป จากรูปแบบองค์กรที่เน้นกระบวนการ รูปแบบผู้ประกอบการหรือบริษัท และรูปแบบวิสาหกิจหรือ นวัตกรรม

ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการสร้างความร่วมมือ เช่น งานวิจัย ของ คิม (Kim, 2004) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับ บริษัทเอกชนที่มีความชำนาญทางด้านการผลิตเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเน้นการผลิตบุคลากรที่ มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี การฝึกอบรมอาชีพ การทำวิจัยร่วมกัน และนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์ในบริษัทเอกชน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษา และบริษัทเอกชนนั้น ส่งผลให้มีการอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจขององค์กรเติบโตขึ้น

ด้านกลยุทธ์ความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรม ระหว่างภาคอุตสาหกรรมและ มหาวิทยาลัย วัชรวิ จันทรประกายกุล (2543) ได้ศึกษากลยุทธ์ความร่วมมือระหว่าง ภาคอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะหารูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมระหว่าง อุตสาหกรรมไทยและมหาวิทยาลัยไทย รวมทั้งเสนอกลยุทธ์ความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัย โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร อินเทอร์เน็ต วารสารต่างประเทศ การส่ง แบบสอบถามไปยังมหาวิทยาลัยต่างประเทศ จากการสัมภาษณ์บุคคลทั้งในส่วนราชการ มหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรม ผลการวิจัยพบว่า ในประเทศต่างๆ มีรูปแบบความร่วมมือแบบ อุทยานวิจัย (Research-Oriented Park Model) โดยจะมีความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรม

และมหาวิทยาลัยมากที่สุด ตามด้วยแบบสมาชิกภาพ (Membership Model) และรูปแบบองค์กรตัวแทน (Agency Model) ตามลำดับ และพบว่า ความสามารถทางเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัยมีผลต่อความร่วมมือด้วย โดยถ้ามีความสามารถทางเทคโนโลยีสูง ความร่วมมือระหว่างองค์กรทั้งสองก็จะประสบความสำเร็จมากขึ้น จากผลการวิจัยพบว่ามหาวิทยาลัยของไทยมีการจัดตั้งสถาบันวิจัยและให้บริการแก่ภาคอุตสาหกรรมซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบองค์กรตัวแทนพบว่าการเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัยนั้นยังต่ำมาก ดังนั้น วัชรวิ จันทรประกายกุล (2543) จึงได้นำเสนอกลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยรูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทยควรเริ่มจากการพัฒนารูปแบบองค์กรตัวแทนที่มีอยู่เดิมให้แข็งแกร่งก่อน และรีบพัฒนาเข้าสู่รูปแบบสมาชิกภาพ หรือรูปแบบอุทยานวิจัยให้เร็วที่สุด และดำเนินความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัยภายใต้เป้าหมายคือ ความร่วมมือแบบองค์กรตัวแทนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการ และเข้าสู่รูปแบบอุทยานการวิจัยโดยมี 3 ขั้นตอน คือ ปรับเปลี่ยนกระบวนการให้บริการแก่อุตสาหกรรม ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือให้มากขึ้นโดยการขยายบทบาทขององค์กรตัวแทนให้มากขึ้น และจัดตั้งรูปแบบอุทยานวิจัยขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้สำรวจโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในต่างประเทศ จากข้อมูลความร่วมมือทางวิชาการในปี พ.ศ. 2546-2547 (สกอ., 2548) พบว่า ภูมิภาคที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงานต่างประเทศมากที่สุดคือ ภูมิภาคเอเชีย โดยคิดเป็นร้อยละ 40 ของ MOU ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย คิดเป็นร้อยละ 16 และ 10 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากประเภทของกิจกรรมตาม MOU พบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งรัฐและเอกชน มีกิจกรรมประเภทการแลกเปลี่ยนนักศึกษา/บุคลากรเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมประเภทการทำวิจัยร่วม การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการจัดทำหลักสูตรปริญญาโท/เอกร่วม มีจำนวนรวมน้อยกว่า การแลกเปลี่ยนนักศึกษา/บุคลากร นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมความร่วมมืออื่นๆ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ ด้านการประสานการศึกษา ด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาอาจารย์/บุคลากรปัญหา/อุปสรรคความร่วมมือระหว่างสถาบัน อุดมศึกษาไทยกับต่างประเทศ จัดกลุ่มตามลักษณะของปัญหาได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ปัญหาด้านอาจารย์/บุคลากร ปัญหาที่มีผลกระทบจากสภาพภายนอก จากการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 25442 กับปี พ.ศ. 2547 พบว่าสถาบันอุดมศึกษาไทย มี MOU กับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงานต่างประเทศเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29 (จาก 1,189 ฉบับ เป็น 1,536 ฉบับ) โดยมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นทั้งสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชน เมื่อพิจารณาจากประเทศที่สถาบันอุดมศึกษาไทยมี MOU จำนวนมากที่สุด 5 อันดับแรกของช่วงเวลาเปรียบเทียบทั้งสองช่วง พบว่า ยังคงเป็นประเทศ

เดิมทั้งห้าประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหราชอาณาจักร แต่มีอัตราที่เพิ่มขึ้นและลดลงต่างกันไปคือ ในปี พ.ศ. 2547 สถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสหราชอาณาจักร มีจำนวน MOU กับสถาบันอุดมศึกษาไทย น้อยลง ส่วนสถาบันอุดมศึกษาในญี่ปุ่นและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งอยู่ในภูมิภาคเอเชียทั้งสองประเทศ มีจำนวน MOU กับสถาบันอุดมศึกษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาในญี่ปุ่น มีจำนวน MOU เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว จากเดิมในปี พ.ศ. 2542 มี MOU จำนวน 122 ฉบับ เมื่อถึงปี พ.ศ. 2547 มี MOU จำนวน 254 ฉบับ ซึ่งให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาไทยเริ่มให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกันมากขึ้น ได้แก่ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับประเทศในภูมิภาคอื่นๆ คงเดิม ดังจะเห็นได้จากจำนวน MOU ที่ลงนามกับสถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสหราชอาณาจักร แม้จะมีจำนวนที่ลดลงแต่ก็ลดลงไปจากเดิมไม่มากนัก และสถาบันอุดมศึกษาของไทยที่มีจำนวนโครงการความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในต่างประเทศมากที่สุด ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 268 ฉบับ จากทั้งหมด 1,536 ฉบับ (สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 1,310 ฉบับ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน 226 ฉบับ)

เมื่อพิจารณาจากประเภทของกิจกรรมตาม MOU พบว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยรวม 20 แห่งมี MOU (กับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงานต่างประเทศ) ที่ ไม่มีการดำเนินกิจกรรม จำนวนรวม 353 ฉบับ จาก 1,145 ฉบับ ที่สถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวลงนามคิดเป็นร้อยละ 30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายสถาบัน พบว่าสถาบันอุดมศึกษาไทย 9 แห่งมี MOU ที่ไม่มีการดำเนิน กิจกรรมมากกว่าร้อยละ 30 และสถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งรัฐและเอกชน มีกิจกรรมประเภทการแลกเปลี่ยน นักศึกษา/บุคลากรเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมประเภทการทำวิจัยร่วม การแลกเปลี่ยน ข้อมูล และการจัดทำหลักสูตรปริญญาโท/เอกร่วม มีจำนวนรวมน้อยกว่าการแลกเปลี่ยนนักศึกษา/บุคลากร นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมความร่วมมืออื่นๆ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ ด้านการประสานการศึกษา ด้านการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาอาจารย์/บุคลากร และด้านปัญหา/อุปสรรคความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับต่างประเทศ จัดกลุ่มตามลักษณะของปัญหาได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา ปัญหาด้านอาจารย์/บุคลากร ปัญหาที่มีผลกระทบจากสภาพภายนอก

สถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศใช้กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือทางด้านการวิจัย (Research Collaboration) มาช่วยในการพัฒนาสถาบันให้มีความเข้มแข็งด้านองค์ความรู้และวิชาการ ทำให้สถาบันมีความโดดเด่นและมีศักยภาพด้านงานวิจัยเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังได้พันธมิตรที่มีความต้องการในการผลิตผลงานวิจัยในศาสตร์สาขาเดียวกันเพิ่มขึ้นอีกด้วย ตลอดจนสามารถพัฒนาอาจารย์ บุคลากรด้านการวิจัยของสถาบันให้มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์การ

ทำงานวิจัยที่มีความเป็นสากลในระดับชาติ และนานาชาติได้อีกทางหนึ่ง ดังเช่น งานวิจัยของ ฮาร์มเวิร์ธ (Harmsworth, 2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรทางด้านการศึกษา Iwi-Crown Research Institute และหน่วยงานจากภายนอกได้แก่ Māori Communication ประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งพบว่า การสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือทางด้านการวิจัยนั้นต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างองค์กรที่ต่อเนื่องและเข้มแข็ง รวมทั้งต้องมีการสร้างพันธภาวะ (commitment) ในระยะ ยาวกับนักวิจัยที่ทำงานร่วมกัน และในด้านการทำงานวิจัยขององค์กรที่ร่วมมือกันต้องมีส่วนร่วมในการ กำหนดบทบาทและการทำวิจัยร่วมกันด้วย จากผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือวิจัย ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบัน นั้น มีรูปแบบของการสร้างความร่วมมือวิจัย 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบองค์กรเดียวเป็นผู้บริหารจัดการงานวิจัย (One-Organization led Model)
2. รูปแบบหลายองค์กรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานวิจัยร่วมกัน
3. รูปแบบที่หน่วยงานเฉพาะทางทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (หน่วยงาน ภายนอก) เป็นผู้จัดการจัดการงานวิจัย และสถาบันที่ร่วมทำวิจัยเป็นผู้ร่วมปฏิบัติงานวิจัย (The Science-provider participatory model)

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัย (Research Collaboration) ใ้หลายประเด็น เช่น การวัดและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย ปัจจัยที่ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย บทบาทของการสื่อสารและผลกระทบทางกายภาพ และสังคมที่ส่งผลต่อความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร และผลผลิตจากความร่วมมือด้านการ วิจัยส่งผลกระทบต่อความร่วมมือด้านการวิจัยในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวัดและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย ตัวชี้วัดหนึ่งที่สามารถใช้ในการ ประเมินการวัดและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัยได้แก่ จำนวนนักวิจัยร่วมที่ปรากฏในการ รายงานวิจัยที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ ซึ่งถือเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณา ดังเช่น งานวิจัยของ สมิธ (M. Smith, 1958) ที่ได้ศึกษารายงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 4,189 ชิ้น จาก วารสาร นักจิตวิทยาของประเทศสหรัฐอเมริกา (American Psychologist) ในระหว่างช่วงปี ค.ศ.1946- 1957 พบว่า จำนวนนักวิจัยร่วมต่อผลงานวิจัย 1 ชิ้น มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จาก 1.3 เป็น 1.7 และ จำนวนนักวิจัยร่วม สามารถนำมาเป็นตัวแปรในการวัดและประเมินความร่วมมือด้านการวิจัยขั้น พื้นฐานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดอ ซอยลา พรินซ์ (de Solla Prince, 1963) ที่พบว่า การ เพิ่มขึ้นของจำนวนงานวิจัยที่มีนักวิจัยร่วมหลายคน (ต่อ 1 งานวิจัย) แสดงถึงอัตราการเติบโตของ ความร่วมมือด้านการวิจัย โดยที่รายชื่อนักวิจัยที่ร่วมนำเสนอในผลงานวิจัยนั้นต้องเป็นผู้วิจัยด้วย

ตนเอง ไม่เพียงแต่มีชื่ออยู่ในงานวิจัยด้วยเหตุผลทางสังคมเท่านั้น นอกจากนี้จำนวนนักวิจัยร่วมในงานวิจัยหนึ่งๆ ยังแสดงถึงการใช้ความสามารถทางปัญญาร่วมกันและอิทธิพลทางสังคมด้วยเช่นกัน (Edge, 1979 และ Strokes and Hartley, 1989) การใช้รายชื่อจำนวนนักวิจัยร่วมต่อผลงานวิจัย 1 ชิ้น เป็นตัวชี้วัดที่ได้รับการยอมรับและเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ และในการเก็บข้อมูลไม่ต้องใช้งบประมาณสูง แต่ตัวชี้วัดดังกล่าวสามารถวัดได้เพียงความเติบโตของความร่วมมือด้านการวิจัยเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงกระบวนการของความร่วมมือ (Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R, 1997)

2. ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบในการเพิ่มจำนวนนักวิจัยร่วมในความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า มีหลายองค์ประกอบที่สามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัย ดังนี้ (Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R, 1997)

1. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้เงินทุนสนับสนุนด้านการวิจัย
2. ความมุ่งมั่นในการทำวิจัยของนักวิจัยในการสร้างผลงานวิจัยที่เป็นที่ยอมรับ
3. นโยบายเพิ่มการผลิตกำลังคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
4. ความต้องการทางด้านวัสดุอุปกรณ์ทางการวิจัยที่เพิ่มมากขึ้น
5. ความก้าวหน้าของศาสตร์ที่มีความเฉพาะทางมากขึ้น
6. ความต้องการผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เป็นผู้ร่วมวิจัยมากขึ้น
7. ความจำเป็นในการพัฒนาศาสตร์เฉพาะทางให้มีความก้าวหน้า

โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้น

8. ความจำเป็นในการเพิ่มทุนประสบการณ์วิจัยให้กับนักวิจัย
9. ความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์ความรู้ข้ามสาขาวิชา
10. ความจำเป็นในการทำงานร่วมกับนักวิจัยอื่นๆ เพื่อเรียนรู้แนวคิดและวิธีการ

ในการทำงานวิจัย นำมาพัฒนาตนเองของนักวิจัย

3. บทบาทของการสื่อสารและผลกระทบทางกายภาพและสังคม การสื่อสารกันระหว่างนักวิจัยด้วยกันโดยเฉพาะในระดับบุคคล นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัย โดยการสื่อสารกันในระยะเริ่มแรกระหว่างนักวิจัยนั้นเริ่มต้นแบบไม่เป็นทางการและนำไปสู่ความร่วมมือด้านการวิจัยในระดับองค์กร การสื่อสารดังกล่าวสามารถช่วยลดระยะทางในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรได้เป็นอย่างดี (Katz, J. S., 1993) ดังนั้นระยะห่างในการสื่อสารระหว่างนักวิจัยแต่ละคน เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยด้วยเช่นกัน

4. ผลผลิตงานวิจัยและผลกระทบจากความร่วมมือด้านการวิจัย จากการศึกษาพบว่าผลผลิตงานวิจัยเป็นสัดส่วนตามที่สัมพันธ์กับระดับความร่วมมือ นั่นคือ องค์การใดที่มีระดับความร่วมมือด้านการวิจัยสูงทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม ก็มีแนวโน้มที่จะผลิตผลงานวิจัยได้สูงเช่นเดียวกัน (Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R, 1997)

งานวิจัยเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างมหาวิทยาลัยและศูนย์การวิจัยนั้น (Saez and Arribas, 2002) ได้มีผู้ศึกษาวิจัยกับลักษณะการดำเนินความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและศูนย์วิจัยต่างๆ โดยศึกษาลักษณะความร่วมมือด้านการวิจัยจากบริษัทต่างๆ ในประเทศสเปน 747 แห่ง และศึกษาประเภทของโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อการพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ในระหว่างปี ค.ศ. 1994-1996 ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือที่ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยพื้นฐานภายใต้การสนับสนุนของกลุ่มผู้ให้ทุนวิจัย โดยสนับสนุนให้วิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยผลของความร่วมมือระหว่างองค์กรที่มีความแตกต่างกันนั้น บริษัทต่างๆ จะมีข้อตกลงที่เป็นทางการในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มองค์กร เช่น กลุ่มคู่แข่ง กลุ่มผู้ส่งสินค้า กลุ่มลูกค้า หรือกลุ่มศูนย์วิจัยต่างๆ โดยมีการกำหนดเป้าหมายของความสำเร็จที่แตกต่างกัน

แนวคิดของความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยและภาคอุตสาหกรรมเป็นแนวคิดสำคัญในสังคม เพื่อเกิดการพัฒนาระบบนวัตกรรมของชาติ ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความยั่งยืนของการดำเนินความร่วมมือระหว่างองค์กร (Lee, 2000) โดยมุ่งที่ผลลัพธ์ของการให้และรับระหว่างสมาชิก ทั้งในมหาวิทยาลัยและบริษัท/ภาคอุตสาหกรรม การศึกษาวิจัยนี้สำรวจ ในปี ค.ศ. 1997 โดยการจัดสัมภาษณ์ 2 กลุ่ม สำหรับคณาจารย์มหาวิทยาลัย และผู้จัดการในบริษัท/อุตสาหกรรมด้าน เทคโนโลยี ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้การดำเนินความร่วมมือระหว่างองค์กรเกิดความยั่งยืน คือ ผู้มีส่วนร่วมในความร่วมมือจะต้องได้รับผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ที่คาดหวังและไม่คาดหวังผลประโยชน์ โดยผลประโยชน์ที่สำคัญที่สุดของบริษัทในภาคเอกชนคือ การเพิ่มขึ้นของผลงานวิจัย และการค้นพบใหม่ๆ และสำหรับผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยคือ การที่มหาวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยได้รับเงินสนับสนุนด้านเงินทุน และนักศึกษาปริญญาโทได้ศึกษาวิจัยจากประสบการณ์ตรง และได้ค้นหาแนวทางการวิจัยใหม่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย พร้อมทั้งพัฒนานากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทข้อมูลเอกสาร ในการวิจัยนี้ ได้แก่

1.1 เอกสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับ นโยบาย โครงการงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

1.2 จำนวนผลงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

2. ประเภทข้อมูลจากบุคคลในการวิจัยนี้ ได้แก่

2.1 ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระดับสถาบัน/ คณะ/สำนัก/ศูนย์ และหน่วยงานบริการวิชาการ

2.2 ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัย สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

2.3 ผู้รับผิดชอบโครงการความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระดับสถาบัน/คณะ/สำนัก/ศูนย์ ได้แก่ ประธานหน่วยงานความร่วมมือด้านการวิจัย และหัวหน้าโครงการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. ประเภทคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการเปิดหลักสูตรในกลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ตามสาขาวิชา ISCED 6 สาขาวิชา ได้แก่

3.1 ศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู ได้แก่ การประถมศึกษา การมัธยมศึกษา
 สุขศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ บริหารการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา ศิลปศึกษา
 ฯลฯ

3.2 มนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา ได้แก่ โบราณคดี อักษรศาสตร์
 วรรณคดีเปรียบเทียบ ศาสนาและเทววิทยา ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี
 ปรัชญา ฯลฯ

3.3 วิจารณ์ศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ได้แก่ มัณฑนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม
 ภาพพิมพ์ ศิลปกรรม ศิลปะการละคร ประวัติศาสตร์ศิลปะ ฯลฯ

3.4 นิติศาสตร์ ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายวิธีพิจารณา และ
 ธรรมนูญศาล กฎหมายมหาชน กฎหมายเอกชน กฎหมายเศรษฐกิจ กฎหมายการปกครอง
 และกฎหมายทั่วไป กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา กฎหมายระหว่างประเทศ ฯลฯ

3.5 สังคมศาสตร์ แบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

3.5.1 สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา
 ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ฯลฯ

3.5.2 การบริหารพาณิชยการและธุรกิจ ได้แก่ พาณิชยศาสตร์ การบัญชี
 การธนาคารและการเงิน การบริหารธุรกิจ การจัดการ การตลาด การประกันภัย ฯลฯ

3.5.3 การสื่อสารมวลชนและการเอกสาร ได้แก่ วารสารศาสตร์
 การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ การประชาสัมพันธ์ บรรณารักษศาสตร์ ฯลฯ

3.5.4 คหกรรมศาสตร์ ได้แก่ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ
 คหกรรมศาสตร์ศึกษา พัฒนาการครอบครัวและเด็ก ฯลฯ

3.6 วิชาอื่น ๆ ได้แก่ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการ
 สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ มีดังนี้

1. ประเภทคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษา
 ของรัฐ

กลุ่มตัวอย่างประเภทคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ของ
 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
 โดยมีเกณฑ์ในการเลือกประเภทสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังนี้

1.1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีงบประมาณสนับสนุนด้านการวิจัยด้านสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา 3 กลุ่ม ได้แก่ สูง ปานกลาง ต่ำ พิจารณาจากฐานข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษา ปี 2546 และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากทั้ง 3 กลุ่มๆ ละ 1 สถาบัน โดยให้มีความสอดคล้องกับเงื่อนไขด้านพันธกิจด้านการวิจัย และการเปิดหลักสูตรในกลุ่มสาขาวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา

1.2 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการกำหนดพันธกิจมุ่งเน้นการวิจัย เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนางานวิจัยจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการวิจัย ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และการปฏิบัติ

1.3 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีการเปิดหลักสูตรในสาขาวิชาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ตาม ISCED ใน 6 สาขาวิชา

จากเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้น กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รวม 23 หน่วยงาน ดังนี้

สถาบัน	จำนวน
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	11
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	9
3. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	3
รวม	23

2. ประเภทบุคคล

กลุ่มตัวอย่างประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัยต่างๆ ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยสถาบันจากองค์กรสนับสนุนการวิจัยของประเทศ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 53 คน มีดังนี้

ประเภทบุคคล	จำนวน
1. ผู้บริหารด้านการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	21
2. ผู้บริหารด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น	13
3. ผู้บริหารด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	9
4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	5
5. ผู้บริหารด้านการวิจัย องค์กรสนับสนุนการวิจัย	5
จากสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ และภาครัฐ	
รวม	53

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด แบบสำรวจ 1 ชุด และ แบบสอบถาม 1 ชุด มีรายละเอียดดังนี้ (ภายในภาคผนวก ข)

1. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัยต่างๆ ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยสถาบันจากองค์กรสนับสนุนการวิจัยของประเทศ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จำนวน 53 คน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัย เครือข่ายการวิจัยและรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

2. แบบสำรวจ

แบบสำรวจ สำหรับคณะ/หน่วยงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 แห่ง เพื่อสำรวจข้อมูลความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงาน ประกอบด้วยข้อมูลบุคลากรด้านการวิจัย จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์/เผยแพร่ จำนวนงบประมาณอุดหนุนและส่งเสริมโครงการความร่วมมือวิจัย และจำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกข้อมูลรายปี พ.ศ. 2544-2548 และประเภทของแหล่งทุน

ตอนที่ 2 จำนวนเครือข่ายการวิจัย และจำนวนองค์กร/หน่วยงาน ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

ตอนที่ 3 จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกข้อมูลรายปี พ.ศ. 2544-2548 และระบุชื่อหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย

3. แบบสอบถาม

แบบสอบถามเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ปัจจัยที่เป็นความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สำหรับหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ชุด แบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการโครงการความร่วมมือวิจัย/เครือข่ายวิจัย
- ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย
- ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจและแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จำนวน 6 คน เพื่อตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของการใช้ภาษา เพื่อให้เครื่องมือวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
2. นำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ ครอนบาคแอลฟา (Coefficient Alpha's Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ นโยบาย แผนพัฒนา แหล่งทุน สถาบันวิจัย เครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัย โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือ รูปแบบความร่วมมือ ระดับความร่วมมือ การบริหารจัดการความร่วมมือ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งไทยและต่างประเทศ

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัย เครือข่ายการวิจัยและรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จากผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน

ส่งเสริมการวิจัย ระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยจากองค์กรสนับสนุนการวิจัยของประเทศ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ รวมจำนวน 53 คน โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

2.1 นัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ โดยผ่านทางเลขานุการ แผนกธุรการ และติดต่อโดยตรงไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การโทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (email) เมื่อได้กำหนดนัดหมายแล้ว ผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้ง 3 สถาบัน โดยสัมภาษณ์ในช่วงพฤศจิกายน 2549 – มีนาคม 2550

3. ข้อมูลจากแบบสำรวจ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจากคณะ/หน่วยงานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รวม 23 หน่วยงาน โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูลและข้อจำกัดดังนี้

3.1 ส่งแบบสำรวจไปยังฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โดยไม่นับรวมคณะ/หน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ และติดตามความก้าวหน้าของการเก็บข้อมูลทางโทรศัพท์และไปรับข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสำรวจไปพร้อมกับที่เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะ/หน่วยงานต่างๆ ของทั้ง 3 สถาบัน

3.2 สำเนาและคัดแยกข้อมูลโครงการความร่วมมือวิจัยด้วยตนเอง เนื่องจากหลายหน่วยงานไม่มีระบบฐานข้อมูลวิจัยที่ดีและแยกข้อมูลเก็บไว้หลายแหล่ง และไม่ได้แยกฐานข้อมูลเกี่ยวกับโครงการความร่วมมือวิจัยไว้เป็นสัดส่วน ผู้วิจัยจึงได้ขออนุญาตสำเนาข้อมูลโครงการวิจัยทั้งหมดและนำมาคัดแยกข้อมูลโครงการความร่วมมือวิจัยด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ชื่อโครงการความร่วมมือวิจัย ชื่อหัวหน้าโครงการ จำนวนงบประมาณวิจัยแต่ละโครงการ และแหล่งทุนอุดหนุนโครงการวิจัย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัย และงบประมาณที่อุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย นอกจากนี้ยังได้รายชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย เพื่อจัดส่งแบบสอบถามต่อไป

สำหรับข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ ได้แก่ บางหน่วยงานไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย และบางหน่วยงานขาดฐานข้อมูลด้านการวิจัยที่สามารถอ้างอิงได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เก็บข้อมูลจากฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยารวม จำนวน 16 หน่วยงาน แต่เก็บข้อมูลจริงได้เพียง 11

หน่วยงาน เนื่องจากบางหน่วยงานไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย ได้แก่ สถาบันภาษา สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ และศูนย์บริการวิชาการ (Unisearch) และบางหน่วยงานขาดฐานข้อมูลด้านการวิจัยที่สามารถอ้างอิงได้ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์

2) มหาวิทยาลัยขอนแก่น เก็บข้อมูลจากฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 9 หน่วยงาน ไม่นับรวมคณะนิติศาสตร์ เนื่องจากเพิ่งก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ. 2549

3) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เก็บข้อมูลจากฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 3 หน่วยงาน เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ เพิ่งเริ่มพัฒนางานวิจัยของสถาบันอย่างจริงจังเมื่อปี พ.ศ.2548 ทำให้ผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยที่ผ่านมามีจำนวนค่อนข้างน้อย และมีโครงการความร่วมมือวิจัยที่ยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการอีกหลายโครงการ แต่ในงานวิจัยนี้เก็บเฉพาะข้อมูลที่แล้วเสร็จเท่านั้น

4) ข้อมูลด้านงบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย และบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากหลายหน่วยงานมีฐานข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาจากรายงานประจำปีของแต่ละหน่วยงานและตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลกลางที่จำแนกรายคณะ/หน่วยงาน จากฝ่ายวิจัยของสถาบันอีกครั้งหนึ่งเพื่อความถูกต้องและความทันสมัยของข้อมูล

4. ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะการดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ปัจจัยที่เป็นความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ชุด โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังนี้

1) ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ซึ่งได้รายชื่อมาจากข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสำรวจ จำนวน 290 รายชื่อ ที่มาจากคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยรายชื่อหัวหน้าโครงการที่มีผลงานวิจัยหลายโครงการจะส่งแบบสอบถามเพียงฉบับเดียว เพราะเป็นการสอบถามความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย มีใช้ข้อมูลเฉพาะของแต่ละโครงการวิจัย

2) ส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าโครงการวิจัยทั้งหมด 290 ชุด โดยส่งทางไปรษณีย์ พร้อมจดหมายแนะนำตัวผู้วิจัยและรายละเอียดของงานวิจัยโดยย่อ และแนบสออดซองเปล่าติด

แสดมภ์ เพื่อให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มิถุนายน – ตุลาคม พ.ศ. 2550 ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 209 ชุด คิดเป็นร้อยละ 72.07

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ของความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หน่วยงานภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ โดยใช้ค่าเชิงสถิติ หาค่าความถี่และร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ หาค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และใช้เกณฑ์วิเคราะห์ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดประเภทความร่วมมือระดับองค์กร (NNCO, 2005) โดยวิเคราะห์ใน 5 มิติ ได้แก่วัตถุประสงค์ ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กร การแบ่งปันทรัพยากร การร่วมลงทุนด้านการเงิน และระดับการตัดสินใจขององค์กร เพื่อให้ได้ผลสรุปของประเภทรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรของสถาบันอุดมศึกษาของ 5 ประเภท ดังนี้

1. **เครือข่ายการวิจัย (Research Networking)** หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน เป็นแหล่งเก็บรวบรวมข้อมูล และให้การสนับสนุนขั้นพื้นฐานด้านการวิจัยระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การจัดประชุม สัมมนา ทางด้านการวิจัย การเผยแพร่ผลงานวิจัย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการวิจัย เป็นต้น

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบยืดหยุ่น หรือไม่เป็นทางการ การกำหนดบทบาทความรับผิดชอบเป็นแบบหลวมๆ ไม่ตายตัว เป็นการเชื่อมโยงขั้นต้น ลักษณะการสื่อสารไม่เป็นทางการ ไม่มีการแบ่งปันทรัพยากรหรือการลงทุนร่วมกัน ภาวะผู้นำอยู่ในระดับต่ำ ระดับการตัดสินใจเกิดขึ้นน้อย

2. **พันธมิตรการวิจัย (Research Alliance)** หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการรวมกลุ่ม มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน และลดความซ้ำซ้อนของงาน โดยความร่วมมือเกิดขึ้นตามความจำเป็น

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรเป็นแบบกึ่งทางการ มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกคร่าวๆ ลักษณะการสื่อสารเป็นทางการโดยผ่านกลุ่มประสานงานกลาง ลักษณะการ

เชื่อมโยงมาจากการแนะนำ มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิต และเพิ่มอำนาจการต่อรองของกลุ่ม ระดับการตัดสินใจของกลุ่มค่อนข้างซับซ้อน ความร่วมมือแบบจัดกลุ่ม (Consortium/ Cluster) จัดอยู่ในความร่วมมือประเภทนี้

3. หุ้นส่วนการวิจัย (Research Partnership) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันทรัพยากรในกลุ่มสมาชิกให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เน้นการรวมทรัพยากรเพื่อสร้างผลผลิตด้านการวิจัยใหม่ มีการแบ่งปันความเสี่ยงและผลตอบแทนร่วมกัน

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ โดยการทำสัญญา (Contract) มีการกำหนดบทบาทชัดเจน ลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ สม่่าเสมอ และชัดเจน มีการแบ่งปันทรัพยากร และพัฒนาทรัพยากรใหม่ร่วมกัน มีการร่วมลงทุนด้านการเงิน ภาวะผู้นำมีอำนาจอิสระแต่จำกัดตามขอบเขตความร่วมมือที่กำหนดไว้ ระดับการตัดสินใจมีทั้งตัดสินใจร่วมกัน และแยกกลุ่มตัดสินใจ

4. กลุ่มวิจัยผสมผสาน (Research Coalition) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความคิด มีกำหนดพันธะสัญญาของการพัฒนาาร่วมกัน ระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการภายใต้ข้อตกลงร่วมกัน (Formal Agreement) มีการกำหนดบทบาท และระยะเวลาที่ชัดเจน มีการแบ่งปันทรัพยากรและพัฒนาทรัพยากรใหม่ร่วมกันโดยสมัครใจ มีการร่วมลงทุนด้านการเงิน มีการแบ่งปันภาวะผู้นำกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ระดับการตัดสินใจแบบเป็นทางการโดยสมาชิกทั้งหมดตัดสินใจร่วมกัน การสื่อสารเป็นไปตามลำดับความสำคัญ

5. กลุ่มวิจัยรวมพลัง (Research Collaboration) หมายถึง ความร่วมมือด้านการวิจัยขององค์กร/สถาบันต่างๆ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีการเทียบเคียงผลกระทบที่เกิดขึ้น สร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อกำหนดประเด็นและโอกาสร่วมกัน

ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ โดยการลงนามในสัญญาข้อตกลงร่วมกัน (Formal Agreement and written in work assignments) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่มชัดเจน มีกำหนดระยะเวลาและการประเมินผลที่แน่นอน มีการแบ่งปันความคิดและการตัดสินใจในระดับเท่ากัน สมาชิกทั้งหมดมีการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์ (Consensus) ภาวะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูง มีระดับความไว้วางใจสูง มีผลผลิตทางการวิจัยสูง การสื่อสารแบบเป็นทางการ มีการพัฒนาอยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรของ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ประเภท เกณฑ์การ วิเคราะห์	เครือข่าย การวิจัย (Research Networking)	พันธมิตร การวิจัย (Research Alliance)	หุ้นส่วน การวิจัย (Research Partnership)	กลุ่มวิจัย ผสมผสาน (Research Coalition)	กลุ่มวิจัย รวมพลัง (Research Collaboration)
วัตถุประสงค์	เพื่อเป็นแหล่ง เก็บข้อมูลด้าน การวิจัย	เพื่อความ ร่วมมือเฉพาะ เรื่องตามความ จำเป็น และ ลดความซ้ำซ้อน	เพื่อแบ่งปัน และ พัฒนาทรัพยากร ด้านการวิจัย ร่วมกัน	เพื่อแบ่งปัน ความคิด และ ใช้ทรัพยากร ร่วมกัน	เพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ร่วมกัน
ลักษณะ ความเชื่อมโยง ระหว่างองค์กร	แบบไม่เป็น ทางการ	แบบกึ่งทางการ	แบบเป็นทางการ โดยทำสัญญา (Contract)	แบบเป็นทางการ ภายใต้ข้อตกลง ร่วมกัน (Formal Agreement)	แบบเป็นทางการ โดยลงนามใน สัญญาข้อตกลง ร่วมกัน (work assignments)
การแบ่งปัน ทรัพยากร	ไม่มี	ไม่มี	แบ่งปัน และ พัฒนาทรัพยากร ใหม่ร่วมกัน	ใช้และพัฒนา ทรัพยากรใหม่ ร่วมกัน	มีการแบ่งปัน และพัฒนา ทรัพยากรใหม่ ร่วมกันโดย สมัครใจ
การร่วมลงทุน ด้านการเงิน	ไม่มี	ไม่มี	มีการลงทุนด้าน การเงินร่วมกัน	มีการลงทุนด้าน การเงินร่วมกัน	มีการลงทุนด้าน การเงินร่วมกัน
ระดับการ ตัดสินใจ	น้อย	ซับซ้อน ไม่ ชัดเจน	มีทั้งตัดสินใจ ร่วมกัน และแยก กลุ่มตัดสินใจ	สมาชิกทั้งหมด ร่วมตัดสินใจ	สมาชิกทั้งหมด ร่วมตัดสินใจ อย่างเป็น เอกฉันท์ (Consensus)

4. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของ
รัฐ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อจัดทำ
กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อพัฒนากลยุทธ์
ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีขั้นตอนการดำเนินการ
วิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์ แผน/นโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยของประเทศ ได้แก่ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553) กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และนโยบายและแนวทางการวิจัยขององค์กรที่ส่งเสริมการวิจัยของภาครัฐ

1.2 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความร่วมมือต่างๆ เช่น รูปแบบความร่วมมือ ระดับความร่วมมือ การบริหารจัดการความร่วมมือจากเอกสาร รายงานการวิจัยที่ตีพิมพ์เป็นเอกสาร และเว็บไซต์ทั้งของไทยและต่างประเทศ

2. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค รูปแบบความร่วมมือวิจัย และแนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1) **แบบสัมภาษณ์** เก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค แนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จำนวน 53 คน

2) **แบบสำรวจ** สัมภาษณ์เกี่ยวกับโครงการร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 แห่ง สำหรับผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดับสถาบัน/คณะ/สำนัก/ศูนย์

3) **แบบสอบถาม** เก็บข้อมูลปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย และปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ชุด และได้รับกลับคืน 209 ชุด คิดเป็นร้อยละ 72.07

3. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง และสรุปสภาพแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคม ศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ SWOT

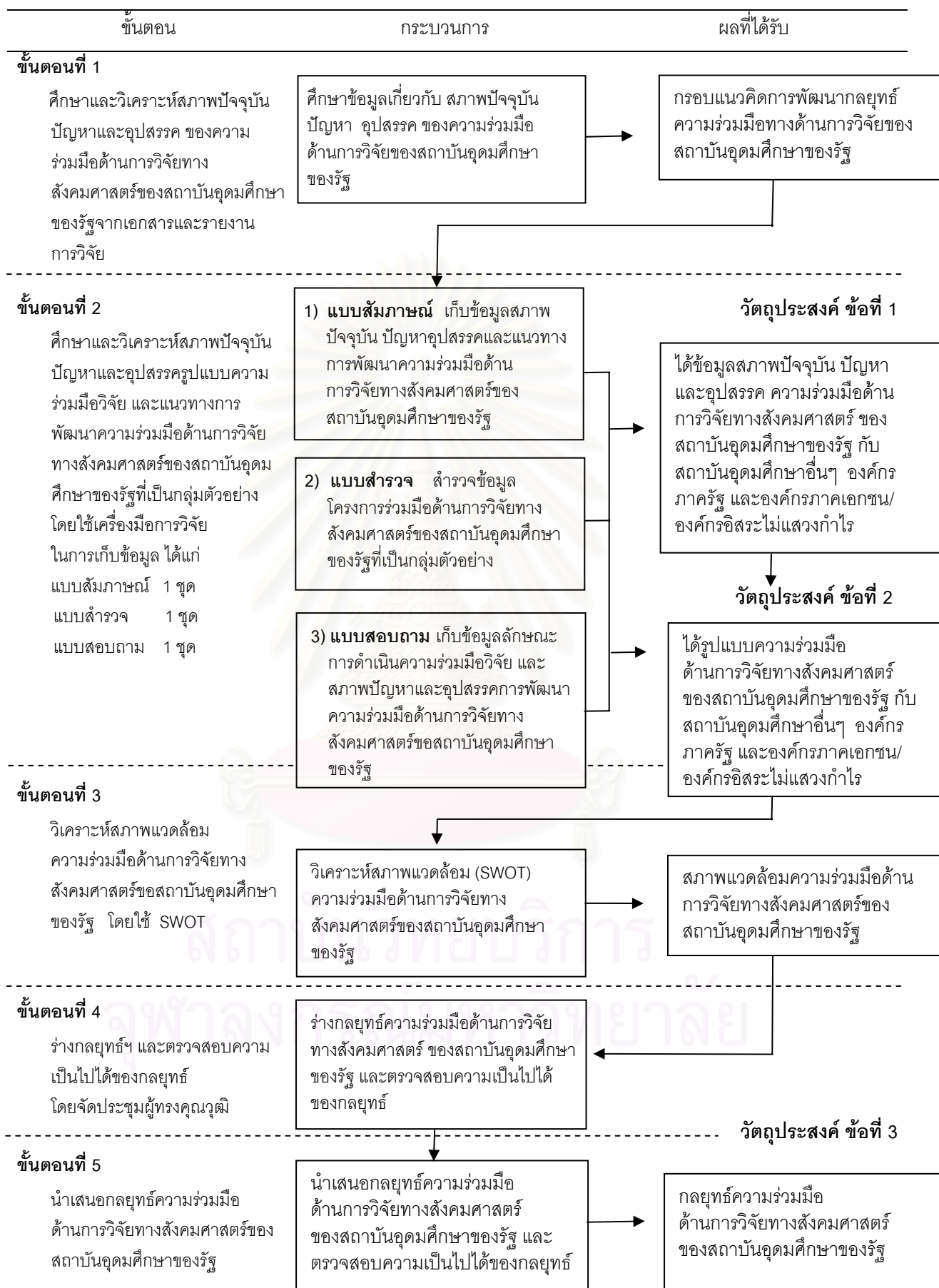
4. ร่างกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ โดยจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เมื่อวันศุกร์ที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2551 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้อง 407 อาคาร 3 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำกลยุทธ์สาขาสังคมศาสตร์/

มนุษยศาสตร์ ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และ นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ รวมจำนวน ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ดังนี้

1. ดร.จินตนาภา ไสภณ	ที่ปรึกษาด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
2. ศ.เรืออากาศโท ดร.ทวีป ศิริวิเศษ	กรรมการพัฒนาระบบประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับอุดมศึกษา / ผู้ประสานงานโครงการ สกว.
3. รศ.ดร.สุพรรณณี ฉายะบุตร	ประธานเครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนล่าง
4. นางประไพพิศ มงคลรัตน์	ผู้อำนวยการสำนักบริหารวิชาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. นายภูมิศักดิ์ พิทักษ์เชื่อนพันธ์	ผู้อำนวยการ สำนักบริหารการวิจัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6. นายฉัตรชัย โรจนวิทิต	ผู้อำนวยการ ส่วนบริการงานวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
7. รศ.ดร.ทวิวงศ์ ศรีบุรี	ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยและสิ่งแวดล้อม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ผศ.ดร.สุวัฒนา ชาติานิติ	ผู้อำนวยการ โครงการศูนย์ผลึกความรู้
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9. รศ.ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์	อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10. รศ.ดร.วราภรณ์ บวรศิริ	อาจารย์ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รศ.ดร.สุกัญญา ไชวילהกุล	อาจารย์ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์	อาจารย์ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. นำข้อเสนอแนะจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไข และนำเสนอกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร เพื่อพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ตอนที่ 5 การกำหนดทิศทางการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ตอนที่ 6 ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากผลสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัย ระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัย หัวหน้าโครงการความร่วมมือวิจัยด้านสังคมศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยจากหน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ รวมจำนวน 53 คน เกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยสรุปตามประเด็นคำถามดังนี้

1. ความสำคัญของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมจำนวน 53 คน วิเคราะห์ภาพรวมของความสำคัญของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์เปรียบเทียบกับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ในด้านต่างๆ ได้แก่ ลักษณะเฉพาะของศาสตร์ ระเบียบวิธีวิจัย ผลงานวิจัย การวัดและประเมินผล และการเชื่อมโยงงานวิจัยระหว่างทั้งสองศาสตร์ สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1.1 ลักษณะเฉพาะของศาสตร์

จากผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ 25 คน จาก 53 คน หรือร้อยละ 47.17 เห็นว่า งานวิจัยทางสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเฉพาะของศาสตร์ที่แตกต่าง กันเพราะมีปรัชญาพื้นฐานที่ต่างกัน งานวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นงานวิจัยที่เน้นมิติทางสังคม วัฒนธรรมและพฤติกรรมมนุษย์ สามารถเข้าถึงและให้ประโยชน์กับชุมชน/กลุ่มคนและช่วยแก้ปัญหาสังคมหรือประเทศนั้นๆ ได้ สามารถมองปัญหาต่างๆ ในภาพรวมที่เป็นนามธรรม และบูรณาการได้เป็นอย่างดี ขณะที่งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์เน้นการมองปัญหาเฉพาะจุด เน้นมิติทางด้านผลผลิต การวัดและประเมินผลที่เห็นผลชัดเจนในเชิงรูปธรรม ที่สามารถประเมินเป็นตัวเลขและประเมินค่าได้ เช่น ผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ สิทธิบัตรต่างๆ เป็นต้น แต่ก็สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับสังคมโลกได้กว้างกว่างานวิจัยทางสังคมศาสตร์

1.2 ระเบียบวิธีวิจัยและผลการวิจัย

จากผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ 32 คน จาก 53 คน หรือร้อยละ 60.38 เห็นว่า ระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์นั้นมีความหลากหลาย และไม่ตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนตามสภาพสิ่งแวดล้อมได้ตามความเหมาะสม ทั้งคำนิยามที่ใช้ในการทำวิจัย แต่ละชั้นมีคำจำกัดความที่แตกต่างกันแม้ในคำนิยามเดียวกัน ขึ้นอยู่กับขอบเขตการวิจัยที่ศึกษา ซึ่งต่างกับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ที่มีระเบียบวิธีที่ชัดเจนกว่า มีการควบคุมสภาวะแวดล้อมที่สามารถระบุตัวแปรได้ ทำให้ผลการวิจัยของงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ได้ผลเร็วและผลงานวิจัยมีความเป็นสากลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั่วไป ขณะที่ผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์นั้นมีความเฉพาะตัวสูง สามารถนำไปใช้เฉพาะชุมชนหรือประเทศที่มีสิ่งแวดล้อมใกล้เคียงกันเท่านั้น เช่น การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัสดุการต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบกับงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ค่อนข้างมาก การเก็บข้อมูลทำได้ยากกว่าและใช้เวลามากกว่า แม้ว่าปัจจุบันจะมีการพัฒนาฐานข้อมูลที่ดีขึ้นแล้วก็ตาม

1.3 การวัดและประเมินผล

จากผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ 29 คน จาก 53 คน หรือร้อยละ 54.72 เห็นว่า ปัจจุบันการวัดและประเมินผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์พบว่า ใช้หลักการทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นตัวตั้ง ดังจะเห็นได้จาก การใช้ค่า Impact Factor และการอ้างอิง (Citation) เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าของงานวิจัย โดยเน้นการนำผลงานไปใช้อ้างอิงในระดับสากลนั้นไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะและผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เนื่องจากงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาส่วนใหญ่ เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและพฤติกรรมมนุษย์ มีความหลากหลายทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างและ

ความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น ปัญหาด้านการศึกษา แรงงานย้ายถิ่น ความยากจน เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหาเชิงนามธรรมที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาวิจัย และเป็นปัญหาเฉพาะถิ่นเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถนำไปปรับใช้ได้ทั่วโลก นอกจากนี้การศึกษาวิจัยยังใช้เวลานานและได้ผลช้ากว่าทางวิทยาศาสตร์มาก แม้ว่าผลการวิจัยทางสังคมศาสตร์นั้นสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ และแก้ปัญหาสังคมได้ตรงจุดกว่าทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องมีการนำไปทดลองพัฒนาต่อยอด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงหรือให้ได้องค์ความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงประยุกต์ใช้กับสังคมได้

1.4 การเชื่อมโยงงานวิจัยของวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์

จากผลการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ 25 คน จาก 53 คน หรือร้อยละ 47.17 เห็นว่า ปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านมิติทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การพัฒนางานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์แม้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในสังคมโลกาภิวัตน์ แต่การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายและรอบด้าน จากสภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากอีกทั้งปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นมากมายจำเป็นที่จะต้องใช้งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ประกอบด้วยงานวิจัยด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเข้ามาช่วยแก้ไข ปัจจุบันจึงมีงานวิจัยเชิงบูรณาการเกิดขึ้นมากมายที่เน้นการมองปัญหาอย่างรอบด้าน ทั้งมิติทางด้านสังคม ศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพราะบางครั้งความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ก็ส่งผลกระทบต่อสังคมก่อให้เกิดปัญหาทางด้านจริยธรรม เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาความร่วมมือวิจัยระหว่างทั้งสองศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นและควรสนับสนุน

2. การพัฒนาความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมจำนวน 53 คน สามารถวิเคราะห์ทิศทางการพัฒนาความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสภาพปัจจุบันของการสนับสนุนความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของภาครัฐ ได้ดังนี้

2.1 พัฒนาการความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การวิจัยทางสังคมศาสตร์มีจุดเริ่มต้นเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เป็นการวิจัยขั้นพื้นฐานที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 3 และ 4 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อาศัยนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยในยุคแรกมีสถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์แห่งแรกคือ CUSRI (Chulalongkorn University Social Sciences Research Institution) ตั้งอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบัน

คือ สถาบันวิจัยสังคม สังกัดคณะรัฐศาสตร์ ในอดีตการวิจัยทางสังคมศาสตร์ยังไม่มีการทำวิจัย ในลักษณะปัจเจกบุคคลที่นักวิจัยทำวิจัยเอง จะเป็นการทำวิจัยผ่านการติดต่อไปยังส่วนกลางของ มหาวิทยาลัย คือ สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ โครงการส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ การ ไฟฟ้า การสร้างเขื่อน การใช้แรงงานในชนบท ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความเข้มแข็งในการ ดึงอาจารย์จากคณะต่างๆ เข้ามาทำวิจัยได้ แต่ก็ยังเป็นการทำวิจัยที่สังกัดอยู่ภายใต้คณะ ดังนั้น ผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ในยุคแรกจึงมีการนำไปใช้ประโยชน์ค่อนข้างชัดเจนภายใต้กรอบของ มหาวิทยาลัยซึ่งได้รับความเชื่อถือในการตอบปัญหาสังคมในหลายเรื่อง นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในยุคแรกๆ เป็นนักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา และนักจิตวิทยา ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ถ่ายทอดความรู้ให้นักวิจัยรุ่นต่อมาและขยายวงไปยังสถาบันอื่นๆ เช่น สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นต้น

ยุคต่อมาเป็นช่วงที่มหาวิทยาลัยเข้ามามีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น งานวิจัยในยุคนี้เป็น งานวิจัยที่เน้นลักษณะของการวิจัยแบบเน้นพื้นที่ (Area-Based) ซึ่งมีการผลิตงานวิจัยออกมา จำนวนมาก เป็นยุคที่มหาวิทยาลัยได้รับทุนจากต่างประเทศ เช่น มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rocky Feller Foundation) และมูลนิธิต่างๆ ก่อให้เกิดสถาบันวิจัยอีกแห่งหนึ่งทางด้านสังคมศาสตร์ เกิดขึ้น ได้แก่ สถาบันวิจัยสังคมและประชากรของมหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันวิจัยประชากร ศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งจะเน้นด้านประชากรอย่างเดียว สำหรับนักวิจัยในยุคนี้ เป็นนักวิจัยที่เป็นผลผลิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น ลูกศิษย์หรือผู้ช่วยวิจัย ทำให้เกิดการ วิจัยทางสังคมศาสตร์ที่กว้างขวางขึ้นในมหาวิทยาลัยอื่นๆ และมีความร่วมมือกับต่างประเทศมาก ขึ้น เช่น มูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) และ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ในช่วงนี้เริ่มมีการก่อตั้งหน่วยงานวิจัยทางด้านสังคม ศาสตร์เพิ่มเติมอีกหลายแห่ง ได้แก่ สถาบันวิจัยภาษาและการพัฒนาชนบทเน้นด้านภาษาศาสตร์ และดนตรีของมหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันไทยคดีศึกษา (Thai Studies) และโครงการเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่เน้นเกี่ยวกับการศึกษาพื้นที่ (Area Study) ซึ่งเป็นการวิจัยทางสังคม ศาสตร์ที่เน้นเฉพาะด้านของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยขอนแก่นเริ่ม ตื่นตัวเกี่ยวกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพิ่มมากขึ้นโดยเน้นการวิจัยด้านภูมิภาค ซึ่งนักวิจัยใน ช่วงนั้นเป็นผลผลิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับคุณภาพของผลงานวิจัยในระยะแรก เนื่องจากมีความร่วมมือด้านการวิจัยของไทยกับต่างประเทศโดยตลอด โดยนักวิจัยไทยได้ร่วมวิจัย กับนักวิจัยชาวต่างชาติที่มีชื่อเสียงทำให้นักวิจัยไทยได้มีชื่อร่วมในผลงานวิจัยระดับนานาชาติ และ ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และเกิดการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างต่อเนื่อง มาถึงปัจจุบัน

2.2 สภาพปัจจุบันของการสนับสนุนความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมจำนวน 53 คน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคของการสนับสนุนความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้บริหารประเทศ และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยของประเทศกับสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์แล้วพบว่า งบประมาณมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก แม้ว่างานวิจัยและพัฒนา และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญที่แสดงถึงการพัฒนาของประเทศ แต่แท้จริงแล้วการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่สมดุลกับงานวิจัยวิทยาศาสตร์ เพราะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาสังคมและชุมชนของประเทศได้ นอกจากนี้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผลิตขึ้นมาได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้วิธีทางสังคมศาสตร์เข้ามาช่วยในการเชื่อมโยงองค์ความรู้เหล่านั้นเข้าสู่ชุมชนเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง แต่เนื่องจากนโยบายภาครัฐที่ผ่านมาเน้นการพัฒนางานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก และละเลยงานวิจัยสังคมศาสตร์ไปทำให้งานวิจัยทางสังคมศาสตร์อ่อนแอไปมาก

นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาไม่ได้ให้ความสนใจงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเน้นงานวิจัยทางด้านเศรษฐกิจ และวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก เน้นการสร้างรายได้ให้กับประเทศ ทำให้จำนวนงบประมาณที่สนับสนุนทางด้านสังคมศาสตร์มีน้อยกว่าทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก ส่งผลให้การพัฒนาระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลขององค์กรกับการนำไปใช้ประโยชน์ที่เป็นระบบยังไม่สมบูรณ์ ทั้งในเชิงการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศและการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกรงปัญหาด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ นอกจากนี้การขาดระบบการติดตามประเมินผลโครงการวิจัยที่สมบูรณ์ เนื่องจากโครงการวิจัยส่วนหนึ่งให้ทุนโดยสำนักงานงบประมาณ และขาดการเชื่อมโยงข้อมูลกับสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ทำให้ไม่สามารถติดตามนักวิจัยในโครงการดังกล่าวได้ และการยุบศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเดิมสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ทำหน้าที่ในการอบรมนักวิจัยใหม่ เป็นการสร้างเครือข่ายนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ดี เป็นการอบรมให้ความรู้ด้านการวิจัย และร่วมกันทำวิจัยโครงการใหญ่ที่เน้นการพัฒนาประเทศ ทำให้ได้พัฒนานักวิจัยและได้ผลงานวิจัยระดับประเทศพร้อมกัน ซึ่งเมื่อศูนย์ฯ ดังกล่าวถูกยกเลิกไป เมื่อปี พ.ศ. 2546 ทำให้งานวิจัยและเครือข่ายทางสังคมศาสตร์อ่อนแอไปมาก

ปัจจุบันแม้ว่านโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เน้นการสนับสนุนงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะเรื่องหลักการ เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม และการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมฐานความรู้ โดยมีนโยบายด้านสังคมที่เน้นการใช้คำว่าสังคมฐานความรู้ ไม่ใช่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ เหมือนแต่ก่อน แสดงถึงการเปิดโอกาสในการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้อย่างชัดเจน แต่ การพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน จากการศึกษา วิจัยปัญหาการวิจัยของประเทศที่สำคัญพบว่า ปัญหาสำคัญลำดับแรก คือ ผู้บริหารประเทศไม่ให้ความสำคัญกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์เท่าที่ควร ตามมาด้วยปัญหาด้านบุคลากรวิจัย ซึ่งพบว่า นักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีจำนวนมากแต่มีปัญหาด้านคุณภาพโดยพิจารณาจากตัวชี้วัด การตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการนานาชาติและการนำเสนอผลงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่ามีจำนวนผลงานวิจัยน้อยกว่าทางวิทยาศาสตร์อย่างมาก ปัญหาด้านระบบงบประมาณ สนับสนุนการวิจัยของหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ซึ่งอำนาจการตัดสินใจเป็นของสำนักงานประมาณ ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นฝ่ายกำหนดนโยบายการวิจัยของชาติแต่ ไม่มีอำนาจการตัดสินใจด้านงบประมาณ ทำให้การสนับสนุนงานวิจัยทำได้ไม่เต็มที่ ส่งผลกระทบ ต่อคุณภาพงานวิจัย และปัญหาผู้ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยมักจะอยู่ในกลุ่มนักวิจัยหน้าเดิมๆ ที่มีศักยภาพสูงและมีประสบการณ์ ทำให้นักวิจัยรุ่นใหม่ขาดโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อทำงานวิจัย ระดับชาติ ส่งผลให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยรุ่นใหม่

3. ความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยได้ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยของภาครัฐ และผู้บริหารฝ่ายวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 42 คน เป็น การศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นตัวตั้ง ในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ โดยเน้นศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการ วิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำมาจัดกลุ่มประเภทของความร่วมมือ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำกล ยุทธ์พัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป สรุปผลตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจข้อมูลจากเอกสารและเว็บไซต์ และการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายวิจัยของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคม

ศาสตร์ของแต่ละสถาบัน มีดังนี้

3.1.1 ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายวิจัย/รวมกลุ่มของหน่วยงานด้านการวิจัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางานวิจัยอย่างกว้างขวาง โดยการดำเนินความร่วมมือวิจัยดังกล่าว มีทั้งที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีบทบาทเป็นแม่ข่ายและเป็นสมาชิก โดยมีการประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไรทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 และกรุงเทพมหานคร** เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาได้รับการเสนอแนวคิดในการจัดตั้งจากคณะกรรมการการศึกษาสาขาการศึกษา โดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษา 12 สถาบัน เป็นหน่วยประสานงานให้เกิดเครือข่ายในภูมิภาคต่างๆ มีรูปแบบของโครงสร้างเครือข่าย 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ (สภาวิจัยแห่งชาติ) ระดับภูมิภาค (กลุ่มจังหวัด) ระดับจังหวัด และระดับกลุ่มเครือข่ายย่อย ลักษณะของการดำเนินงานของเครือข่าย เน้นการพึ่งพาตนเอง การทำงานแบบเชื่อมโยง การร่วมมือรวมพลัง และการวิจัยแบบ Area-based Research ด้านการบริหารเครือข่ายนั้น เครือข่ายระดับภูมิภาคจะมีกรรมการบริหารเครือข่ายซึ่งอาจเป็นคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประธาน และกำหนดให้ศูนย์ประสานงานเครือข่ายเป็นองค์กรหลักในการบริหารและขับเคลื่อนเครือข่าย โดยอาจใช้สถานที่ทำงานของประธานเป็นที่ตั้งศูนย์ประสานงาน เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาประกอบด้วย 12 เครือข่าย ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ซึ่งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันแม่ข่ายของเครือข่ายวิจัยการศึกษาภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 และกรุงเทพมหานคร

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันแม่ข่ายของเครือข่ายวิจัยการศึกษาภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 และกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และกรุงเทพมหานคร โดยการดำเนินงานของเครือข่ายอยู่ภายใต้ ศูนย์เครือข่ายวิจัยการศึกษาแบบบูรณาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งศูนย์ดังกล่าวทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กรระดับนโยบายและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาบุคลากร โดยเน้นเป็นพิเศษในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร และภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 ให้มีความสามารถด้านการวิจัย สนับสนุนการวิจัย และใช้การวิจัยแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในเขตพื้นที่เป้าหมาย และพัฒนาเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษาในประเด็นที่เป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของพื้นที่ที่รับผิดชอบให้สูงขึ้นกว่าเดิม เน้นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดงานวิจัยแบบบูรณาการ คือ การใช้หลักการพึ่งพาตนเอง (Self-

dependence) การทำงานแบบเชื่อมโยงศักยภาพ (Networking) หรือจุดแข็งขององค์กรต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (Collaborative research) ในรูปแบบที่เท่าเทียมกัน และการแสวงหาแนวทาง การแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทของของท้องถิ่น (Area-based research) และเน้นการเผยแพร่งานวิจัยในวงกว้าง เพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการวิจัย ขยายองค์ความรู้และแพร่กระจายความรู้ให้เป็นที่เข้าใจทั่วถึง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยในการพัฒนางาน หรือองค์กรที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศในการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) กิจกรรมของเครือข่ายด้านการพัฒนาบุคลากร คือ จัดการฝึกอบรมระยะสั้นหรือสนับสนุนการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based training) และบริการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในการทำวิจัยที่สามารถทำให้ทำวิจัยได้สำเร็จ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ เพื่อให้กลุ่มครูอาจารย์ในสถานศึกษาหรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ประสงค์จะทำวิจัย มีทักษะความสามารถด้านการวิจัยที่นำไปสู่การจัดการศึกษาโดยใช้วิจัยเป็นฐานได้ ด้านการสร้างเครือข่ายวิจัยการศึกษาประกอบด้วย เครือข่ายครูในโรงเรียน เครือข่ายครูระหว่างโรงเรียน เครือข่ายกลุ่มสาระวิชา เครือข่ายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และเครือข่ายครูระหว่างจังหวัด

2) เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างสมาคมบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย และสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อผลิตพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาระบบและนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งภายในเครือข่ายและระหว่างเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย 12 เครือข่าย เป็นฐานในการดำเนินงานและสร้างความร่วมมือ โดยแต่ละเครือข่ายประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดตามแนวกลุ่มเศรษฐกิจหรือการพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ มีคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เป็นประธานเครือข่าย โดยทั้ง 12 เครือข่าย มีสถาบันแม่ข่ายดังนี้

1) ภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 1	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2) ภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 และกรุงเทพมหานคร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3) ภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 3	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4) ภาคกลางตอนบน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
6) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกลุ่ม 1	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
7) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกลุ่ม 2	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
8) ภาคตะวันออก	มหาวิทยาลัยบูรพา

9) ภาคเหนือตอนล่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
10) ภาคเหนือตอนบน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
11) ภาคใต้ตอนล่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
12) ภาคใต้ตอนบน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

3) **เครือข่ายการวิจัยเพื่อความยั่งยืนของภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (SUMERNET: Sustainable Mekong Research Network)** เป็นเครือข่ายการวิจัยที่ศูนย์เศรษฐศาสตร์นิเวศน์ คณะเศรษฐศาสตร์ร่วมเป็นสมาชิก เครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายความร่วมมือวิจัยที่เน้นการวิจัยประยุกต์เชิงนโยบาย การพัฒนาเครือข่ายการวิจัย การระดมเงินทุน การเผยแพร่ผลงานวิจัย โดยเน้นการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ที่มุ่งเน้นการให้การศึกษาในกลุ่มคนยากไร้ เพื่อลดความอดอยาก สนับสนุนความเท่าเทียมกันของชายและหญิง ลดอัตราการตายของเด็กและเยาวชน ต่อสู้กับปัญหาโรคเอดส์และสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กิจกรรมของเครือข่ายมีการดำเนินการวิจัย จัดการสัมมนา เผยแพร่ผลงานวิจัยทางหนังสือและวารสาร สมาชิกเครือข่ายประกอบด้วย สถาบันวิจัยอิสระจากต่างประเทศ ศูนย์วิจัยในสถาบันอุดมศึกษา องค์กรอิสระ เครือข่ายระดับภูมิภาคและนานาชาติ และสถาบันวิจัยระดับนานาชาติ รวม 12 สถาบัน

4) **เครือข่ายการวิจัยและแลกเปลี่ยนบุคลากร AGBEP (ASEAN Graduate Business and Economic Program)** เป็นโครงการภายใต้เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network) ประกอบด้วยสมาชิกจากสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนที่มีคณะวิชาทางเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจและคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกของเครือข่าย วัตถุประสงค์ของเครือข่ายเพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งทางวิชาการ พัฒนานักวิชาการและนักศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เน้นการพัฒนาระดับบัณฑิตศึกษาและมุ่งให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจระดับนานาชาติ กิจกรรมของเครือข่ายประกอบด้วย การจัดสัมมนาวิชาการ การแลกเปลี่ยนบุคลากร การวิจัยร่วม และการจัดทำวารสารวิชาการเกี่ยวกับการวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจของภูมิภาคอาเซียน โดยเริ่มดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา และมีการจัดประชุมเครือข่ายเป็นประจำทุกปี โดยมีการหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

5) **การจัดกลุ่มความร่วมมือของสถาบันการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย (TCOBS: Thailand Consortium of Business Schools)** เป็นการรวมตัวกันของสถาบันวิชาการทางด้านบริหารธุรกิจของประเทศไทย สมาชิกของกลุ่มประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เครือข่ายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนสาขาวิชาบริหารธุรกิจ สนับสนุนการทำวิจัยร่วมกัน และเป็นเวทีในการเผยแพร่ผลงานวิจัยร่วมกัน มีกิจกรรมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากรระหว่างกลุ่มสมาชิก สนับสนุนด้านทุนวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยสู่ระดับนานาชาติ

6) **เครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนบน** เครือข่ายนี้เริ่มจัดตั้งเป็นทางการเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2547 เป็นเครือข่ายการวิจัย 1 ใน 8 ของเครือข่ายบริหารการวิจัยที่จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นการรวมตัวกันของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มภาคกลางตอนบนครอบคลุมพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี อยุธยา ลพบุรี ชัยนาท อ่างทอง สิงห์บุรี และสระบุรี มีภาคีความร่วมมือของมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนทั้งสิ้น 57 แห่ง โดยมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันแม่ข่าย และมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นหนึ่งในสมาชิกเครือข่าย พันธกิจหลักที่สำคัญคือ การระดมกำลังสมอง เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นบนฐานความรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือการทำงาน ควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัย สร้างทุนทางปัญญาให้กับชุมชน มุ่งสู่เวทีการแข่งขันของประเทศและสากลและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และการดำเนินงานของโครงการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก มีบทบาทในการดำเนินงาน ดังนี้

1. สร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายบริหารการวิจัยกับชุมชนในการพัฒนาโจทย์ งานวิจัยและนำเอาผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจชุมชนในระดับฐานราก

2. เน้นการบูรณาการในการดำเนินโครงการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษา มีความเข้มแข็งในเชิงวิชาการและการดำเนินงานวิจัยมากขึ้น

3. สร้างนวัตกรรมในการทำงานที่เน้นความยุติธรรม มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

4. เพื่อสร้างความแข็งแกร่งของสถาบันอุดมศึกษาในด้านการวิจัย ด้วยการเพิ่มโอกาสการวิจัยให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่

7) **การจัดกลุ่มความร่วมมือของมหาวิทยาลัยไทยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม** (TUCEM: Thai University Consortium for Environmental Management) กลุ่มนี้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2541 เป็นการจัดกลุ่มความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยไทย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม กับกลุ่มนักวิชาการไทยในต่างประเทศ (Association of Aboard Thai Professional)

เช่น อเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ได้แก่ ATPAC ATPER และ ATPIU สำหรับในประเทศไทยเป็นความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำภายในประเทศจำนวน 6 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และปัจจุบันขยายความร่วมมือไปยังสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าร่วมกิจกรรมรวม 18 แห่ง การจัดกลุ่มดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานแบบการจํกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา (Consortium) มีการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน ประหยัดงบประมาณในการเชิญวิทยากรและจัดกิจกรรม และมีการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสามารถขยายผลไปสู่ชุมชนได้ กิจกรรมทางวิชาการ ได้แก่ การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี โดยการจัดฝึกอบรม สัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาหลักสูตร การให้คำปรึกษาในโครงการต่างๆ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาและบุคลากร การประสานงานกิจกรรมในต่างประเทศ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในต่างประเทศและการดำเนินงานวิจัยระดับสูง และการสร้างความร่วมมือในระดับนานาชาติ (Global Networking) โดยอาศัยนักวิชาการไทยในต่างประเทศ เช่น การจัดตั้งศูนย์ประสานของเครือข่ายนานาชาติ The Greening of Industry Network ประจำภูมิภาคเอเชีย มีโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากหน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัยจาก ต่างประเทศ เช่น จาก Council of State Governments ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1.2 ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายวิจัย/การรวมกลุ่มของหน่วยงานด้านการวิจัยเพื่อการพัฒนาการวิจัย โดยการดำเนินความร่วมมือวิจัยดังกล่าวมีทั้งที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีบทบาทเป็นแม่ข่ายและสมาชิกเครือข่ายการวิจัย/กลุ่มดังกล่าว โดยมีการประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไรทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **เครือข่ายการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เป็นเครือข่ายการวิจัย 1 ใน 8 ของเครือข่ายบริหารการวิจัย ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา โดยใช้ชื่อ เครือข่ายบริหารการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน 25 แห่ง เครือข่ายดังกล่าวมุ่งเน้นการเป็นแกน กลางประสานเครือข่ายการวิจัย เพื่อพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สนับสนุนและเสริมสร้างการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ

ฐานรากและมุ่งเน้นการบริหารจัดการให้เกิดการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีความต่อเนื่องครบวงจร

2) **เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารสนเทศติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เครือข่ายนี้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2545 โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ได้มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่นร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านข้อมูลและวิชาการสารสนเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางวิชาการต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิสัยทัศน์ของเครือข่ายฯ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้วยการประมวลผลเชิงบูรณาการ จากระบบฐานข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่และข้อมูลปฐมภูมิในพื้นที่ที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการและเป็นชุมชนปัญญาด้านวิชาการสารสนเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศ ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาวิชาการสารสนเทศและสารบรรณารักษ์ทั้งในด้านการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาในทุกกลุ่มประชาชนเป้าหมาย
2. เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ ในการติดตามสถานการณ์สารเสพติดและสารบรรณารักษ์ที่เหมาะสม
3. สร้างเครือข่ายนักวิชาการและกลุ่มผู้สนใจ เป็นการรองรับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาสารเสพติดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และยังสามารถต่อเนื่องไปยังระดับประเทศ
4. เพื่อประสานแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับเครือข่ายในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคใต้ คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภาคกลาง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงาน ป.ป.ส. ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค
5. เพื่อให้การศึกษาอบรมทางวิชาการด้านสารสนเทศและสารบรรณารักษ์แก่ผู้สนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ด้านการวิจัยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ให้เครือข่ายฯ สนับสนุนและดำเนินการวิจัยโดยมุ่งเน้นที่ตัวยาที่เป็นปัญหาหลักของภูมิภาค ได้แก่ ยาบ้า กัญชา สารระเหย ฯลฯ รวมทั้งมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายหลักของภูมิภาค ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้แรงงานกลุ่มวัยรุ่น ฯลฯ นอกจากนี้จะเน้นการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดของภาครัฐ ทั้งในด้านการป้องกันและบำบัดรักษา ซึ่งครอบคลุมไปถึงโอกาสการเข้าไปเกี่ยวข้องและผู้เสพผู้ค้า

3) **เครือข่ายทางวิชาการและวิจัยกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMSARN: Greater Mekong Sub-region Academic and Research Network)** เป็นการรวมกลุ่มกันของมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้แก่ ไทย ลาว กัมพูชา จีน พม่า และเวียดนามที่มีความโดดเด่นทางด้านวิชาการและการวิจัย โดยการสนับสนุนของ ADB (Asian Development

Bank) รัฐบาลญี่ปุ่นและสถาบัน AIT (ประเทศไทย) และสถาบันอุดมศึกษาของไทย จีน ลาว กัมพูชา รวม 11 แห่ง ทำหน้าที่สนับสนุนการมีบทบาททางสถาบันด้านวิชาการและการวิจัยของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการสนับสนุนโครงการวิจัยร่วมที่เน้นการบูรณาการและกิจกรรมต่างๆ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยเน้นการแก้ปัญหาชายแดนและปัญหาความร่วมมือของกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการเผยแพร่ข้อมูลด้านวิชาการและการวิจัยในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

4) **เครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษากลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMSTEC: Greater Mekong Sub-Region Tertiary Education Trust)** เครือข่ายนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย และไทย โดยรวมกลุ่มกับมหาวิทยาลัยในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มีเป้าหมายในการเชื่อมโยงงานด้านวิชาการ และการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย โดยสนับสนุนการจัดคอร์สฝึกอบรมให้ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และสนับสนุนงานวิจัยที่จะสร้างผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ในลักษณะบูรณาการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และให้ความสำคัญกับผลงานความร่วมมือวิจัย โดยมีสมาชิกจากมหาวิทยาลัยต่างๆ รวม 13 แห่ง ในการนี้สถาบันแม่โขง (Mekong Institution) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายนี้ โดยมีการจัดคอร์สฝึกอบรมให้ความรู้ทางด้านการวิจัยและวิชาการ เพื่อพัฒนาสู่การเป็นเครือข่ายวิจัย และสนับสนุนทุนการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งเริ่มต้นดำเนินการสนับสนุนทุนวิจัยในปี พ.ศ. 2550

5) **เครือข่ายความร่วมมือมหาวิทยาลัยไทย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (TUCEM: Thai University Consortium for Environmental Management)** เครือข่ายนี้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2541 เป็นความร่วมมือทางวิชาการระหว่างเครือข่ายความร่วมมือมหาวิทยาลัยไทย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม กับเครือข่ายนักวิชาการไทยในต่างประเทศ (Association of Aboard Thai Professional) เช่น อเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ได้แก่ ATPAC ATPER และ ATPIJ สำหรับในประเทศไทยเป็นความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำภายในประเทศจำนวน 6 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

3.1.3 ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายวิจัย/รวมกลุ่มของหน่วยงานด้านการวิจัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนางานวิจัยอย่างกว้างขวาง โดยการดำเนิน

ความร่วมมือวิจัยดังกล่าว มีการประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไรทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **เครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม** (GMS/UniNet on NREM: GMS University Network on Natural Resources and Environmental Management) เป็นเครือข่ายที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้โครงการ NREM (Natural Resources and Environmental Management) มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย และมุ่งสร้างความร่วมมือวิจัยเชิงนโยบายด้าน Economic Corridor เป็นความร่วมมือของกลุ่มประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยรวมกลุ่มกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6 ประเทศ (จีน พม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา และไทย) รวม 11 แห่ง ได้แก่ Yunnan Agricultural University, Kunming University of S&T, Yangon Technological University, Hanoi University of Technology, National University of Laos, Vietnam National University-HCMC, Royal University of Phnom Penh, Royal University of Agricultural (Cambodia) มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งเครือข่ายนี้มีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเป็นแม่ข่ายในการประสานงาน

2) **เครือข่ายของหน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง** (French-Upper Mekong Sub-region Academic Cooperation Centre) หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศฝรั่งเศสและประเทศไทย มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมด้านวิชาการและการค้นคว้าวิจัย โดยเน้นการนำเทคโนโลยีจากประเทศฝรั่งเศสมาวิจัยและแลกเปลี่ยนความรู้กับประเทศไทย ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในเชิงวิชาการและการประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการวิจัยร่วมกันระหว่างนักวิจัยไทยและฝรั่งเศส โดยการสนับสนุนทุนโครงการวิจัยในประเทศไทยและฝรั่งเศส นอกจากนี้โครงการวิจัยร่วมแล้ว หน่วยความร่วมมือทางวิชาการฝรั่งเศสฯ มีการจัดสัมมนาอบรมเกี่ยวกับองค์ความรู้ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีจากประเทศฝรั่งเศสและไทยอย่างสม่ำเสมอ

3) **เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนบน** เป็นเครือข่ายการวิจัย 1 ใน 8 ของเครือข่ายบริหารการวิจัยที่จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นการรวมตัวกันของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มภาคเหนือตอนบนมีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นแม่ข่าย และมีการบริหารจัดการเครือข่ายโดยคณะกรรมการเครือข่าย สมาชิกเครือข่ายประกอบด้วยสถาบันอุดมศึกษา 15 แห่ง โดยมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงได้เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา

3.2 รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัยต่างๆ ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยจากองค์กรสนับสนุนการวิจัยของประเทศ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา รวมจำนวน 53 คน และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร/เว็บไซต์ พบว่า

ปัจจุบันการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร มีลักษณะต่างคนต่างทำตามพันธกิจหรือเป้าหมายของหน่วยงานไม่มีการร่วมมือกันในระดับสถาบัน และขาดการประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมวิจัยร่วมกัน สำหรับความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า เป็นการรวมกลุ่มของคณะ/หน่วยงานวิจัยในสาขาวิชาเดียวกัน ซึ่งเป็นความร่วมมือระดับองค์กรกับสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายการวิจัย (Networking) และบางส่วนมีรูปแบบความร่วมมือแบบพันธมิตรการวิจัยประเภทการจัดกลุ่มสถาบัน (Consortium) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า เป็นการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและวิชาการควบคู่กัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อมุ่งพัฒนางานวิจัยและวิชาการเฉพาะสาขาวิชาร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาเดียวกัน

สำหรับด้านการดำเนินงานพบว่า รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยแบบเครือข่ายการวิจัย (Networking) และการจัดกลุ่มสถาบันเพื่อการวิจัย (Consortium) ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการจัดตั้งหน่วยประสานงานหลักขึ้นภายในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นแม่ข่าย มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการวิจัยและมีการทำข้อตกลงระหว่างสถาบัน/องค์กรในการดำเนินความร่วมมือร่วมกันที่ชัดเจน ด้านการดำเนินกิจกรรมวิจัยและวิชาการต่างๆ จะมีการนัดประชุมเป็นครั้งๆ ไป โดยบางเครือข่าย/กลุ่ม อาจมีการจัดสัมมนาประจำปี เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

สำหรับลักษณะของการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

กลุ่มแรก ความร่วมมือด้านการวิจัยที่เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐ
ความร่วมมือด้านการวิจัยดังกล่าว เป็นการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ซึ่งสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยในระดับอุดมศึกษา ทั้งในด้านนโยบายและงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายวิจัยเบื้องต้น โดยเริ่มแรกของแนวคิดการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยได้เริ่มต้นแนวคิดการสร้างเครือข่ายการวิจัยขึ้นในปี พ.ศ.2545 ได้แก่ เครือข่ายการวิจัย CRN (Cooperative Research

Network) ซึ่งเป็นเครือข่ายตามสาขาวิชาทั้งหมด รวม 44 เครือข่าย โดยคาดหวังว่าจะพัฒนาไปสู่ ศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) มุ่งเน้นการดึงศักยภาพความเชี่ยวชาญของ นักวิชาการ/นักวิจัย ที่มีความรู้ความสามารถซึ่งกระจายอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยวิจัยต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนภายในประเทศ รวมทั้งหน่วยวิจัยในมหาวิทยาลัย/สถาบันชั้นนำ ต่างประเทศ เพื่อผลักดันในการพัฒนาวิชาการและสร้างหลักสูตร รวมทั้งผลิตบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอกที่เน้นงานวิจัย พัฒนาและสร้างผลงานวิจัยที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย และเน้นการระดมทรัพยากรที่มีจำกัดให้มีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งทรัพยากรบุคคลและอุปกรณ์เพื่อการศึกษาและ วิจัยที่มีราคาแพง

ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ.2546 อันเนื่องมาจากคุณภาพโดยรวม ของสถาบันอุดมศึกษาไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่มาก ดัชนีชี้วัด (KPI) สำคัญที่บ่ง บอกเชิงคุณภาพ ได้แก่ สัดส่วนอาจารย์วุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งศาสตราจารย์ในสถาบัน ประสิทธิภาพการผลิตผลงานทางวิชาการและสิทธิบัตร (จำนวนผลงานต่อคนต่อปี) การมี บรรยาการการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม (จำนวนเงินทุนวิจัยต่อคนต่อปี) และขีดความสามารถใน การผลิตบุคลากรในระดับปริญญาเอก (จำนวนบัณฑิตปริญญาเอกที่สำเร็จการศึกษา) ตลอดจน โครงการสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนางานวิจัยทางอุดมศึกษา มักจะขาด การเชื่อมโยงในภาพรวมที่ส่งผลต่อการพัฒนาในเชิงคุณภาพ เช่นทุนพัฒนาอาจารย์ต่างๆ ทุน เครือข่าย CRN (Cooperative Research Network) ทุนพัฒนาศักยภาพการวิจัยอาจารย์และทุน วิจัยต่างๆ แต่ละโครงการมีลักษณะต่างคนต่างทำ และผลกระทบในเชิงพัฒนามักจะไปไม่ถึง มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้กำหนดนโยบายในการปฏิรูประบบการพัฒนา คณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษาใหม่ โดยผลักดันให้เกิดแผนพัฒนาบุคลากรสายวิชาการใน ระบบอุดมศึกษาภายใต้ชื่อโครงการ “เครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาบุคลากรอาจารย์ใน สถาบันอุดมศึกษาสู่การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ” ซึ่งเป็นการบูรณาการ โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาอาจารย์และบุคลากรวิชาการเข้าด้วยกันให้เกิดความ เชื่อมโยง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการสร้างบุคลากรระดับที่มีความ เชี่ยวชาญสูงและผลิตผลงานเชิงองค์ความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่นำไปสู่การเพิ่มขีดความ สามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งผลให้เครือข่ายการวิจัย CRN ที่พัฒนาขึ้นในระดับหนึ่งต้อง หยุดชะงักเพราะภาครัฐหยุดการสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่หากเครือข่ายการวิจัยใดต้องการ ดำเนินการต่อก็สามารถทำได้โดยต้องหางบประมาณสนับสนุนเอง ส่วนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับ การพัฒนาบุคลากรและการวิจัยทางอุดมศึกษา ได้ถูกนำมาบูรณาการเป็นโครงการเครือข่าย เชิงกลยุทธ์ฯ ทำให้การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้าง

การดำเนินงานใหม่ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรวิจัยและความร่วมมือวิจัยโดยเฉพาะเครือข่ายการวิจัยที่เกิดจากการสนับสนุนจากภาครัฐในปัจจุบันจึงยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรและต้องมีการพัฒนาอีกมาก

ความร่วมมือวิจัยในกลุ่มนี้ ได้แก่ เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา เครือข่ายการวิจัยระดับอุดมศึกษา โดยเครือข่ายดังกล่าวเน้นการพัฒนาบุคลากรและงานวิจัยในองค์รวม ซึ่งมอบหมายให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภูมิภาครวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและพัฒนางานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่/ภูมิกษณัณัณั และมีส่วนช่วยในแต่ละภูมิภาคเป็นผู้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายการวิจัยที่สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรวิจัยและงานวิจัยเฉพาะสาขา ได้แก่ โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญสูงเฉพาะสาขาและสร้างศูนย์ความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมี 20 เครือข่าย ครอบคลุมตั้งแต่สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปจนถึงสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

กลุ่มที่สอง ความร่วมมือด้านการวิจัยสาขาวิชาต่างๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันของหน่วยงานในแต่ละสาขาวิชาในสถาบันต่าง ๆ ความร่วมมือด้านการวิจัยลักษณะนี้มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชา การรวมตัวกันลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของหน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย/กลุ่ม และผู้ประสานงานหลักหรือประธานเครือข่าย/กลุ่ม ที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีฐานของความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ในระดับหนึ่งที่สามารถพัฒนาสู่การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยที่ยั่งยืนในอนาคต นอกจากนี้วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของบริหารเครือข่าย/กลุ่มเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้เครือข่ายประสบความสำเร็จ ปัจจุบันความร่วมมือด้านการวิจัยของสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการของคณะ/หน่วยงานที่มีสาขาเดียวกันดำเนินงานกันเอง โดยมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งองค์การภาครัฐ ภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร และสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งขึ้นกับการสร้างความสัมพันธ์ด้านวิชาการและการวิจัยของแต่ละสถาบัน ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมทางวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิก การทำวิจัยร่วมกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับพันธกิจของแต่ละเครือข่าย/กลุ่ม และความต่อเนื่องในการสื่อสารประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายเป็นสำคัญ เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา (12 เครือข่าย แบ่งตามเขตภูมิภาค การจัดกลุ่มความร่วมมือของสถาบันการศึกษา สาขาบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย (TCOBS) การจัดกลุ่มความร่วมมือของมหาวิทยาลัยไทยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (TUCEM) เครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่ม

น้ำโขง (GMSTEC) และเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (GMS/UniNet on NREM) เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบความร่วมมือแบบเครือข่ายการวิจัย(Networking) และการจัดกลุ่ม (Consortium) เมื่อนำเครือข่าย/กลุ่มการวิจัยดังกล่าวมาจัดกลุ่มรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย จำแนกตามลักษณะการดำเนินงาน สรุปได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 7 รูปแบบความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

1. **ความร่วมมือวิจัยเชิงนโยบาย** เป็นความร่วมมือวิจัยระดับนโยบายที่มุ่งเน้นการนำนโยบายและทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาของภาครัฐ เพื่อนำมาบริหารจัดการอุดมศึกษา สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เช่น เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา เป็นการรวมกลุ่มของอธิการบดี/ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งของภาครัฐและเอกชน โดยดำเนินการบริหารแบบเครือข่าย ที่แบ่งกลุ่มการบริหารงานตามภูมิภาคต่างๆ รวม 9 เครือข่าย มุ่งเน้นการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. **ความร่วมมือวิจัยเพื่อผลิตและพัฒนานักวิจัย** เป็นความร่วมมือวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย เพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นกลางและรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพด้านการวิจัย

ที่สูงขึ้น และเพิ่มจำนวนนักวิจัยให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและดำเนินการโดยการรวมกลุ่มกันของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เช่น โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษา (POD Network) สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือวิจัยที่เน้นการพัฒนาบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาครุคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และเครือข่ายการวิจัยและแลกเปลี่ยนบุคลากรสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ (AGBEP) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3. ความร่วมมือวิจัยแบบกลุ่มเรื่อง เป็นการรวมกลุ่มของหน่วยงานเฉพาะสาขาวิชา มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยในสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิจัยและบุคลากรวิจัย ความร่วมมือลักษณะนี้มักเกิดจากนักวิจัยที่มีประสบการณ์วิจัยสูงที่มีเครือข่ายนักวิจัยที่มีความสัมพันธ์กันส่วนตัวระดับหนึ่งร่วมงานวิจัยด้วยกัน และพัฒนาเป็นความร่วมมือการวิจัยระดับองค์กร โดยส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวของสถาบันต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา (12 เครือข่าย แบ่งตามเขตภูมิภาค) การจัดกลุ่มความร่วมมือของสถาบันการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย (TCOBS) การจัดกลุ่มความร่วมมือของมหาวิทยาลัยไทยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (TUCEM) เครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMSTEC) และเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (GMS/UniNet on NREM) เป็นต้น

4. ความร่วมมือวิจัยแบบเชิงพื้นที่ เป็นความร่วมมือที่เกิดจากการรวมกลุ่มของสถาบันอุดมศึกษาโดยแบ่งตามเขตภูมิภาคเป็นหลัก (Area-based) มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยในแต่ละเขตพื้นที่ โดยเน้นการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาชุมชนและพื้นที่นั้นๆ ไม่จำกัดสาขาวิชาในการสนับสนุนงานวิจัย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบูรณาการหรือการวิจัยแบบชุดโครงการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคีวิจัย ความร่วมมือลักษณะนี้สามารถจัดอยู่ในกลุ่มความร่วมมือแบบประชานิยมไปพร้อมกัน เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา ของสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นต้น

5. ความร่วมมือแบบประชานิยม เป็นความร่วมมือที่มุ่งการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ในการกำหนดประเด็นการวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาชุมชน เช่น เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารสนเทศติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายการ

วิจัย ภายใต้โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เป็นต้น

โดยสรุปรูปแบบความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้นมีลักษณะเฉพาะที่แบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์และลักษณะการดำเนินงานของการจัดตั้ง ซึ่งความร่วมมือการวิจัยบางรูปแบบ อาจมีลักษณะของรูปแบบความร่วมมือเชิงนโยบาย ความร่วมมือแบบประชานิยมและความร่วมมือวิจัยเชิงพื้นที่ภายในเครือข่าย/กลุ่มเดียวกัน อย่างไรก็ตามความร่วมมือวิจัยทุกรูปแบบ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในการประสานสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นแกนกลางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

4. สภาพแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

จากผลสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยระดับสถาบัน/ คณะ/ หน่วยงานวิจัย และหัวหน้าโครงการความร่วมมือวิจัยด้านสังคมศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน ในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์สรุปสภาพแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของแต่ละสถาบัน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัย และหัวหน้าโครงการความร่วมมือวิจัยด้านสังคมศาสตร์ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 21 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) ผลการสัมภาษณ์สรุปสภาพปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อนของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ด้านภูมิศาสตร์</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ตั้งมานาน มีความพร้อมกว่าสถาบันอื่นๆ ในภูมิภาค ทั้งด้าน จำนวนบุคลากร และความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และงบประมาณ มหาวิทยาลัยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลาง เครือข่ายและศูนย์ต่างๆ ของภาคกลาง เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา ภาคกลางตอนล่างกลุ่ม 2 และกรุงเทพฯ มหานคร และ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น มหาวิทยาลัยมีศักยภาพในด้านต่างๆ ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ <p>ด้านนโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยมีนโยบายพัฒนาให้เป็น มหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศและมีเป้าหมาย ในการยกระดับงานวิจัยสู่ระดับโลก มหาวิทยาลัยมีนโยบายสร้างศักยภาพของ อาจารย์/นักวิจัย และสร้างเสริมโครงสร้างพื้นฐาน การวิจัยและกำหนดทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน มหาวิทยาลัยเน้นการเสริมสร้างความ แข็งแกร่งทางวิชาการ และวิจัย ทั้งในศาสตร์เดียวกัน และการบูรณาการระหว่างศาสตร์หรือสหสาขาวิชา มหาวิทยาลัยสนับสนุนการพัฒนา ระบบ การทำงานวิชาการ/วิจัยร่วมกัน ระหว่างอาจารย์ ต่างศาสตร์ และระหว่างอาจารย์กับนิสิตให้เข้มแข็ง 	<p>ด้านนโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดนโยบายการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ วิจัยในระดับสถาบัน/ หน่วยงาน ที่ชัดเจน ขาดหน่วยงานประสานงานกลางในการดำเนิน กิจกรรมความร่วมมือวิจัยระดับสถาบัน การพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งในด้านบุคลากรและ ผลงานวิจัย ขาดนโยบายการสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้ง เครือข่ายวิจัยในแต่ละสาขาวิชา กฎระเบียบในการเบิกจ่ายค่าใช้จ่าย ในการวิจัยมีความยุ่งยาก ทำให้เกิดความล่าช้า และ เสียเวลาในการทำวิจัย การกำหนดภาระงานสอนและงานวิจัย ไม่สอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การ เป็นมหาวิทยาลัย ขาดการเชื่อมโยงงานวิจัยระหว่างหน่วย งานวิจัยภายในและระหว่างมหาวิทยาลัย ส่งผลให้มี ความซ้ำซ้อนในการทำวิจัยและการแข่งขันกันเอง ของหน่วยงาน ขาดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ นักวิจัยและบุคลากรเสริมด้านการวิจัยของสถาบัน ให้มีความก้าวหน้าทางอาชีพและสวัสดิการที่มั่นคง ขาดฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยที่เป็น ระบบ

ตารางที่ 2 (ต่อ) จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ด้านบุคลากรวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยมีบุคลากรวิจัยที่หลากหลาย สาขาวิชา ครอบคลุมทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์และนักวิจัยที่มีศักยภาพสูงทั้งด้านการสอนและการวิจัย มหาวิทยาลัยมีนักวิจัยที่มีชื่อเสียงระดับชาติ และนานาชาติ ในหลายสาขาวิชา มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์และนักวิจัยที่มีศักยภาพสูงในการหาทุนสนับสนุนโครงการวิจัย จากแหล่งทุนภายนอก <p>ด้านวัฒนธรรมวิจัยและทัศนคติ</p> <p>นักวิจัยในหน่วยงานทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความตระหนักและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานวิจัย</p> <p>ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> จำนวนผลงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ และวิทยาศาสตร์สุขภาพและเทคโนโลยี มีปริมาณมาก และได้รับรางวัลด้านการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ผลงานวิจัยส่วนใหญ่มีคุณภาพสูง และได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ <p>ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยมีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริหารโครงการวิจัย การทำวิจัย และการเข้าถึงแหล่งทุนวิจัย สถาบันมีสนับสนุนทุนสมทบในวงเงิน 10% ของเงินทุนวิจัยที่ศูนย์วิจัยเฉพาะทางแสวงหาได้จากภายนอก และสนับสนุนให้ทุนนักวิจัยระดับหลังปริญญาเอกตามความเหมาะสม 	<p>ด้านบุคลากรวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดบุคลากรด้านการวิจัยที่เพียงพอ ได้แก่ นักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย อาจารย์ขาดแรงจูงใจในการทำวิจัยที่เป็นโครงการความร่วมมือวิจัย เพราะมีความยุ่งยากในการประสานงาน และการดำเนินงาน ขาดผู้ประสานงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย อาจารย์ที่มีศักยภาพด้านการวิจัยสูง ในหลายหน่วยงานเข้าสู่วัยเกษียณ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างนักวิจัยใหม่และนักวิจัยรุ่นเก่า อาจารย์ต่างคนต่างทำวิจัย ขาดการทำงานร่วมกัน เช่น การไปประมวลโครงการวิจัยต่างๆ แข่งกันเอง ขาดการปรึกษากัน บุคลากรสนับสนุนด้านการวิจัยขาดความก้าวหน้าในอาชีพ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการว่าจ้างตามระยะเวลาโครงการวิจัย ซึ่งเป็นช่วงสั้นๆ และอัตราค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนที่ต่ำตามระเบียบการว่าจ้างของมหาวิทยาลัย ทำให้นักวิจัยไม่อยากเข้ามาทำงานวิจัย <p>ด้านวัฒนธรรมวิจัยและทัศนคติ</p> <ol style="list-style-type: none"> นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ไม่เน้นการทำวิจัย ส่วนใหญ่เน้นไปด้านการสอนและเขียนตำราทางวิชาการมากกว่า นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ไม่ค่อยให้ความสนใจแจ้งข้อมูลโครงการวิจัยเพื่อเข้าระบบฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 (ต่อ) จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>3. มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนหน่วยวิจัย/ ศูนย์วิจัย เพื่อให้มีความพร้อมและศักยภาพที่จะพัฒนาสู่การเป็นศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทาง</p> <p>4. มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้มีศูนย์วิจัยเฉพาะทาง (CE) หน่วยปฏิบัติการวิจัย (RU) และอาศรมวิจัย (Research Forum) เพื่อพัฒนางานวิจัยในแต่ละสาขาวิชา</p> <p>5. มหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการวิจัย โดยการตั้งหน่วยสนับสนุนวิจัยสู่อุตสาหกรรม (UIR) เป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม</p> <p>6. มหาวิทยาลัยมีการจัดตั้งกองทุนรัชดาภิเษก สมโภช เพื่อจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัย ทั้งสำหรับอาจารย์/นักวิจัยและนิสิต</p>	<p>ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผลงานวิจัยด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีน้อยมาก 2. ผลงานวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีจำนวนผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารน้อยมาก 3. อาจารย์บางท่านที่มีความเชี่ยวชาญด้าน การวิจัยสูง ทำหลายโครงการวิจัยในเวลาเดียวกัน ส่งผลให้ผลงานวิจัยมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร 4. ขาดงานวิจัยพื้นฐานที่เป็นองค์ความรู้ของ ศาสตร์ เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาทำวิจัย เพราะภาระงานมาก <p>ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเบิกจ่ายงบประมาณการวิจัยจาก ทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ผู้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเก็บหลักฐานการจ่ายเงิน เป็นเวลา 10 ปี เพื่อการตรวจสอบ ซึ่งมีความยุ่งยาก ในการดำเนินการและการจัดเก็บ 2. มหาวิทยาลัยกำหนดให้ตั้งบุดหนุนการ ดำเนินงานของคณะ/สถาบันที่รับผิดชอบไม่ต่ำกว่า รั้อยละ 10 และต้องกันเงินไว้เพื่อเป็นค่าสาธารณูปโภค (ค่าไฟ) อีกส่วนหนึ่ง ทำให้โครงการวิจัยต้องแบกภาระ ค่าใช้จ่ายเพิ่ม ทั้งที่ได้หักเงินอุดหนุนให้กับคณะ/ สถาบันในการดำเนินงานแล้ว 3. ระบบงบประมาณการเงินงบประมาณแผ่นดิน ของมหาวิทยาลัยมีความล่าช้า ทำให้การบริหารโครงการไม่มีความคล่องตัว 4. ผลตอบแทนในการทำวิจัยต่ำ ทำให้นักวิจัยไม่ มีแรงจูงใจในการทำวิจัย

ตารางที่ 3 โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โอกาส	อุปสรรค
<p>ด้านนโยบาย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับเป็นมหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งของประเทศไทย ทำให้มีชื่อเสียงและเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอื่นๆ ได้ดียิ่งขึ้น มหาวิทยาลัยมีการสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือวิจัยได้ง่ายขึ้น ภาครัฐมีโครงการวิจัยบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่เน้นงานวิจัยทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์หลายโครงการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เปิดโอกาสให้กับการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อย่างมาก 	<p>ด้านนโยบาย</p> <ol style="list-style-type: none"> ขาดกลยุทธ์ที่ชัดเจนจากหน่วยงานสนับสนุน และส่งเสริมการวิจัยระดับประเทศ ขาดนโยบายสนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในระดับประเทศ ขาดแผนงบประมาณสนับสนุนงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่ชัดเจนจากภาครัฐ แหล่งทุนวิจัยส่วนใหญ่ เน้นการสนับสนุนการวิจัยประยุกต์มากกว่างานวิจัยเชิงทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้ขาดการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา <p>ด้านการประเมินผลงานวิจัยอาจารย์</p> <p>เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัย และไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย เนื่องจากพิจารณาตามจำนวนผลงานวิจัยมากกว่าคุณภาพของงาน เช่น โครงการวิจัยร่วมทำได้ยากและใช้ความพยายามมากกว่างานวิจัยเดี่ยว แต่การประเมินสัดส่วนของน้ำหนักการทำงานใช้เกณฑ์เดียวกัน</p>

4.2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยระดับสถาบัน/ คณะ/ หน่วยงานวิจัย และหัวหน้าโครงการความร่วมมือวิจัยด้านสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 13 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) ผลการสัมภาษณ์สรุปสภาพปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ดังนี้

ตารางที่ 4 จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ด้านภูมิศาสตร์</p> <p>1. มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ตั้งมานาน มีความพร้อมกว่าสถาบันอื่นๆ ในภูมิภาค ทั้งด้านจำนวนบุคลากร และความพร้อมด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ</p> <p>2. มหาวิทยาลัยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางเครือข่ายและศูนย์ต่างๆ ของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เครือข่ายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น ทำให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในระดับภูมิภาคได้มาก</p> <p>3. มหาวิทยาลัยมีศักยภาพในด้านต่างๆ ในการเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เช่น สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง GMSARN และ GMSTEC เป็นต้น</p> <p>ด้านนโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย</p> <p>1. มหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัย และมีเป้าหมายชัดเจนในการยกระดับงานวิจัยสู่ระดับสากล</p> <p>2. มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายเป็นสถาบันชั้นนำในการวิจัย สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</p> <p>3. มหาวิทยาลัยสนับสนุนและส่งเสริมให้มีกลไกพัฒนากองทุนวิจัยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล</p> <p>4. มหาวิทยาลัยมีมาตรการและกลไกในการวิจัยให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อประโยชน์สูงสุด</p> <p>5. มหาวิทยาลัยเน้นสร้างความเป็นเลิศในการวิจัยในสาขาวิชาที่มีความพร้อม และที่อยู่ในบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง</p>	<p>ด้านนโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย</p> <p>1. ขาดหน่วยงานประสานงานกลางในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือวิจัยระดับสถาบัน</p> <p>2. การพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายในด้านผลงานวิจัย</p> <p>3. ขาดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอาชีพนักวิจัยและบุคลากรส่วนประสานงานด้านการวิจัยของสถาบัน ให้มีความก้าวหน้าทางอาชีพและสวัสดิการที่มั่นคง</p> <p>ด้านบุคลากรวิจัย</p> <p>1. อาจารย์ที่เป็นนักวิจัยศักยภาพสูงระดับนานาชาติยังมีจำนวนน้อย</p> <p>2. ขาดบุคลากรด้านการวิจัยที่เพียงพอ ได้แก่ นักวิจัย และผู้ช่วยวิจัย</p> <p>3. อาจารย์ขาดแรงจูงใจในการทำวิจัยที่เป็นโครงการความร่วมมือวิจัย เพราะมีความยุ่งยากในการประสานงาน และการดำเนินงาน</p> <p>4. อาจารย์มีภาระงานสอนมาก ทำให้ไม่สนใจที่จะทำวิจัย หรือทำงานวิจัยล่าช้ากว่ากำหนด</p> <p>5. ขาดผู้ประสานงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย</p> <p>6. บุคลากรวิจัยในบางสาขาวิชาไม่เพียงพอ</p> <p>7. นักวิจัยขาดความรู้ในการบริหารจัดการโครงการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ</p> <p>ด้านวัฒนธรรมวิจัยและทัศนคติ</p> <p>1. นักวิจัยขาดการทำเป็นทีม ขาดการรวมกลุ่มทำวิจัยแบบบูรณาการ</p> <p>2. นักวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยายังขาดความกระตือรือร้นในการทำวิจัย</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ) จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>6. มหาวิทยาลัยเน้นการพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นศูนย์กลางของการวิจัยและสร้างมูลค่าเพิ่มที่สำคัญให้แก่อุตสาหกรรม</p> <p>7. มหาวิทยาลัยเน้นการพัฒนาเครือข่าย/พันธมิตรเพื่อสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งในและต่างประเทศ</p> <p>8. มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้มี กลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัยและพัฒนา และศูนย์วิจัยเฉพาะทาง เพื่อพัฒนางานวิจัยในแต่ละสาขา</p> <p>ด้านบุคลากรวิจัย</p> <p>1. มหาวิทยาลัยมีบุคลากรวิจัยที่หลากหลายสาขาวิชา ครอบคลุมทั้งด้านวิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา</p> <p>2. มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์และนักวิจัยที่มีศักยภาพสูงทั้งด้านการสอนและการวิจัย</p> <p>3. มหาวิทยาลัยมีคณาจารย์และนักวิจัยที่มีศักยภาพสูงในการทำวิจัยและการหาทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก</p> <p>4. นักวิจัยของมหาวิทยาลัยมีความใกล้ชิดกับพื้นที่และชุมชน ทำให้การศึกษาริวิจัยเข้าถึงชุมชนได้เป็นอย่างดี เช่น ศูนย์วิจัยพหุลักษณะน้ำโขง เป็นต้น</p> <p>ด้านวัฒนธรรมวิจัยและทัศนคติ</p> <p>นักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ มีความกระตือรือร้น และรวมกลุ่มทำวิจัยได้อย่างเข้มแข็ง</p>	<p>ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย</p> <p>1. ขาดงานวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมที่เชื่อมโยงองค์ความรู้กับการพัฒนาประเทศ</p> <p>2. ขาดการศึกษาริวิจัยเชิงลึกหรืองานวิจัยพื้นฐาน</p> <p>3. โครงการวิจัยความร่วมมือวิจัยกับนักวิจัยต่างประเทศยังมีน้อย</p> <p>4. ผลงานวิจัยที่ดีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติที่มี Impact Factor สูงและผลงานที่ได้รับอ้างอิงมีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา</p> <p>5. ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์อย่างมีรูปธรรมสามารถนำไปสร้างนวัตกรรมใหม่ที่นำไปสู่การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา และการผลิตสินค้าหรือบริการในเชิงพาณิชย์ยังมีน้อย</p> <p>ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย</p> <p>1. คณะ/หน่วยงาน ให้ความสำคัญกับการวิจัยค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา</p> <p>2. ขาดระบบการประเมินผลและติดตามผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>3. การนำผลการวิจัยไปต่อยอดและเผยแพร่สู่ภายนอกยังมีน้อย โดยเฉพาะบทความทางวิชาการ</p> <p>4. ขาดความเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัยและภายในประเทศ</p> <p>5. มหาวิทยาลัยยังขาดกลไกการศึกษาปัญหาและประเด็นการวิจัยที่เป็นปัญหาและความต้องการของชุมชน ส่งผลให้ผลงานวิจัยที่ตอบสนองปัญหาชุมชน สังคม และประเทศมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยที่อยู่บนความเชี่ยวชาญของอาจารย์</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ) จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย</p> <p>ผลงานวิจัยมีคุณภาพสูง และได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์</p> <p>ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มหาวิทยาลัยมีการจัดตั้งกองทุน 40 ปี เพื่อการ พัฒนาบุคลากร และเผยแพร่ผลงานวิจัย และกองทุนวิจัย 40 ปี เพื่อสนับสนุนโครงการวิจัย ของมหาวิทยาลัย วงเงิน 100 ล้านบาท/กองทุน 2. มหาวิทยาลัยมีการจัดตั้งเครือข่ายเจ้าหน้าที่ สนับสนุนงานวิจัยในระดับคณะ เพื่อประสานงานด้าน วิจัยระหว่างหน่วยงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำงาน 3. มหาวิทยาลัยมีโครงการพัฒนาศักยภาพ นักวิจัยและพัฒนาคุณภาพผลงานวิจัยชัดเจน 4. มหาวิทยาลัยเน้นพัฒนาฐานข้อมูลการวิจัย และฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยของ มหาวิทยาลัย และที่เกี่ยวข้องกับภาคตะวันออก เชียงเหนือ และมีระบบการสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ 5. มหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนการใช้ ประโยชน์จากการวิจัย โดยจัดตั้ง สำนักบริหารจัดการ ทรัพย์สินทางปัญญา (IPMO) ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ (UBI) สำนักงานการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี (TLO) และศูนย์ประสานงานเขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ภาคตะวันออกเชียงเหนือ 6. มหาวิทยาลัยมีการทำวิจัยในระดับภูมิภาค เน้นกลไกของการมีส่วนร่วมของสถาบัน การศึกษา หน่วยงานในพื้นที่ ผู้แทนชุมชน และตัวแทนปราชญ์ ชาวบ้านที่ชัดเจน 	

ตารางที่ 5 โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

โอกาส	อุปสรรค
<p>ด้านภูมิศาสตร์และนโยบาย</p> <p>1. สถาบันได้รับการจัดอันดับด้านการวิจัยในกลุ่มดีเยี่ยม อาเซียน ทำให้มีชื่อเสียงและเป็นการสร้างโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอื่นๆ ได้ดียิ่งขึ้น</p> <p>2. ภาครัฐมีโครงการวิจัยบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่เน้นงานวิจัยทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์หลายโครงการ เปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัย ขอนแก่นมีบทบาทในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากยิ่งขึ้น</p> <p>3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เปิดโอกาสให้กับการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อย่างมากประเด็นปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศที่มีมากขึ้นในสังคม ทำให้รัฐบาลมองเห็นความสำคัญของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มากยิ่งขึ้น</p>	<p>ด้านนโยบาย</p> <p>1. ขาดกลยุทธ์ที่ชัดเจนจากหน่วยงานสนับสนุน และส่งเสริมการวิจัยระดับประเทศ</p> <p>2. ขาดนโยบายสนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในระดับประเทศ</p> <p>3. ขาดแผนงบประมาณสนับสนุนงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่ชัดเจนจากภาครัฐ</p> <p>4. แหล่งทุนวิจัยส่วนใหญ่ เน้นการสนับสนุนการวิจัยประยุกต์มากกว่างานวิจัยเชิงทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้ขาดการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา</p> <p>ด้านการประเมินผลงานวิจัยอาจารย์</p> <p>เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัย และไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย เนื่องจากพิจารณาตามจำนวนผลงานวิจัยมากกว่าคุณภาพของงาน เช่น โครงการวิจัยร่วมทำได้ยากและใช้ความพยายามมากกว่างานวิจัยเดี่ยว แต่การประเมินสัดส่วนของน้ำหนักการทำงานใช้เกณฑ์เดียวกัน</p>

4.3 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยระดับสถาบัน/ คณะ/ หน่วยงานวิจัย และหัวหน้าโครงการความร่วมมือวิจัยด้านสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จำนวน 9 คน (รายชื่อดังภาคผนวก ก) ผลการสัมภาษณ์สรุปสภาพปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ดังนี้

ตารางที่ 6 จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ด้านภูมิศาสตร์</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยมีชื่อสถาบันที่ดี ทำให้ได้รับความร่วมมือที่ดีจากหน่วยงานต่างๆ ประกอบกับมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และงบประมาณ ทำให้สามารถพัฒนาความร่วมมือวิจัยได้ดี มหาวิทยาลัยมีที่ตั้งเป็นศูนย์กลางเครือข่ายและศูนย์ต่างๆ ของภาคเหนือตอนบน เช่น เครือข่ายของหน่วยความร่วมมือทางวิชาการ ฝรั่งเศส-อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ เครือข่ายภาคเหนือตอนบน (อวน.คบ.) เป็นต้น ทำให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในระดับภูมิภาคได้มาก มหาวิทยาลัยมีศักยภาพในด้านต่างๆ ในการเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มภาคเหนือตอนบน เช่น เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนบน และเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (GMS/UniNet on NREM) เป็นต้น <p>ด้านนโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยเน้นการวิจัยในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญและเฉพาะทาง เช่น งานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์เครื่องสำอางค์ แพทย์แผนไทยประยุกต์ แพทย์ทางเลือก และโลจิสติกส์ เป็นต้น มหาวิทยาลัยเน้นการเป็นองค์กรหลักด้านการวิจัย เป็นตัวแทนของชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือเป็นหลัก โดยเน้นความเป็นเลิศ 3 ด้าน ได้แก่ ขาและผลิตภัณฑ์ชา การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 	<p>ด้านนโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ ความเข้มแข็งด้านนโยบายและศักยภาพการวิจัยมีน้อย เพราะอยู่ในช่วงการเริ่มต้นพัฒนางานวิจัยของสถาบัน ส่วนใหญ่ผลงานวิจัยที่กำลังดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จ โดยในอีก 5 ปี ข้างหน้า จึงจะเห็นศักยภาพด้านการวิจัยที่ชัดเจน มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ ยังขาดนโยบายในการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการวิจัยอย่างจริงจัง มหาวิทยาลัยขาดนโยบายในการส่งเสริมความร่วมมือวิจัยที่ชัดเจน <p>ด้านบุคลากรวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> บุคลากรด้านการวิจัยมีไม่เพียงพอ ทั้งนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย บุคลากรวิจัยที่มีศักยภาพสูง มีจำนวนน้อย ขาดบุคลากรสนับสนุนงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการช่วยประสานงาน โดยเฉพาะโครงการความร่วมมือวิจัยกับต่างประเทศ นักวิจัยส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ใหม่ ประสบการณ์วิจัยมีน้อย ขาดทักษะในการบริหารเวลาและการทำงาน รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งทุนวิจัย อาจารย์มีภาระงานสอนมาก ทำให้มีเวลาในการทำวิจัยน้อย อาจารย์บางส่วนไปศึกษาต่อต่างประเทศ มีผลกระทบต่อโครงการวิจัย ทำให้ไม่แล้วเสร็จตามกำหนด บุคลากรมีอัตราการเข้าออกงานสูง (Turnover) เพราะมหาวิทยาลัยอยู่ในภูมิภาคที่มีความห่างไกล

ตารางที่ 6 (ต่อ) จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>3. มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายให้เป็นองค์กรหลักในการวิจัยของจังหวัดกลุ่มภาคเหนือ ในระดับประเทศ และในระดับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงภายในที่ชัดเจน</p> <p>4. มหาวิทยาลัยมีเงินงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักวิจัยและการทำงานวิจัยอย่างเต็มที่</p> <p>ด้านบุคลากรวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถาบันมีบุคลากรวิจัยที่มีศักยภาพสูงที่เกษียณแล้ว มาเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยในหลากหลายสาขาวิชา 2. สถาบันมีบุคลากรวิจัยที่มีศักยภาพสูง มาเป็นผู้บริหารหน่วยงานวิจัย สร้างโครงการวิจัยที่เป็นความร่วมมือระดับชาติ และนานาชาติ 3. สถาบันมีการเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการและวิจัยมาให้การอบรมอย่างต่อเนื่อง 4. สถาบันมีบุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การจัดการพิพิธภัณฑ์ การอนุรักษ์ การจัดการ และจัดโปรแกรมในพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์ศึกษา (Museum Study) เป็นต้น 5. อาจารย์ส่วนใหญ่ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และอยากทำงานวิจัย <p>ด้านวัฒนธรรมวิจัยและทัศนคติ</p> <p>สถาบันเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ สามารถสร้างพื้นฐานวัฒนธรรมวิจัยที่ดีให้กับนักวิจัยได้</p>	<p>ด้านวัฒนธรรมวิจัยและทัศนคติ</p> <p>อาจารย์บางส่วน ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน และขาดความมุ่งมั่นในการทำวิจัย ขาดวัฒนธรรมวิจัยในองค์กร</p> <p>ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนผลงานวิจัยยังน้อย เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ และเพิ่งเริ่มพัฒนางานวิจัย 2. ผลงานวิจัยบางส่วนเป็นงานวิจัยที่ให้ประโยชน์ต่อสังคมน้อย เพราะอาจารย์ยังขาดความเข้าใจ และมีทักษะการวิจัยน้อย 3. โครงการความร่วมมือวิจัยยังมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาโครงการวิจัยเดี่ยว <p>ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กฏระเบียบการเบิกจ่ายเงินทุนวิจัยของแหล่งทุนภายนอกผ่านมหาวิทยาลัยไม่คล่องตัว เพราะการเบิกจ่ายล่าช้า และมีกฏระเบียบขั้นตอนมาก นักวิจัยต้องสำรองจ่ายก่อนล่วงหน้า ไม่สะดวกต่อการทำงานวิจัย ทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยากทำวิจัย 2. สถาบันเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ การเผยแพร่ผลงานวิจัยของสถาบันมีค่อนข้างน้อย 3. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นผู้มีศักยภาพทางการวิจัยสูง แต่ไม่สามารถเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ทำให้การพัฒนางานวิจัยล่าช้า 4. ระบบการบริหารจัดการด้านธุรการไม่คล่องตัว เจ้าหน้าที่ธุรการมีน้อย อาจารย์ต้องทำงานบริหารและงานเอกสารเอง ทำให้อาจารย์มีเวลาในการทำวิจัยน้อยลง

ตารางที่ 6 (ต่อ) จุดแข็ง และจุดอ่อน ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย ผลงานวิจัยจำนวนหนึ่งมีคุณภาพสูง ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ</p> <p>ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันในกำกับของรัฐบาล มีการบริหารจัดการวิจัยแบบรวมศูนย์ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินโครงการต่างๆ มหาวิทยาลัยการจัดงบประมาณสนับสนุนการวิจัยอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรวิจัย มหาวิทยาลัยมีการระบบการควบคุมคุณภาพของงานวิจัย คือ ระบบการสนับสนุนงานวิจัย (Pre-Audit Research) ระบบการติดตามความก้าวหน้างานวิจัย (Ongoing – Audit Research) และระบบการประเมินผลงานวิจัย (Post –Audit Research) มหาวิทยาลัยมีการสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศและกำหนดทิศทางการงานวิจัย โดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ชัดเจน มหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มวิจัย เพื่อการพัฒนาวิจัยเฉพาะสาขาวิชา โดยเน้นตามนโยบายของรัฐและมหาวิทยาลัย 	<ol style="list-style-type: none"> คณะกรรมการพิจารณาโครงการวิจัยทางสังคมศาสตร์ไม่ได้มาจากสายสังคมศาสตร์ ทำให้เกิดช่องว่างในการทำความเข้าใจ การเชิญวิทยากรมีค่าใช้จ่ายสูง เพราะมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงอยู่ในภูมิภาคเดินทางลำบาก

ตารางที่ 7 โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

โอกาส	อุปสรรค
<p>ด้านภูมิศาสตร์และนโยบาย</p> <p>1. พื้นที่ในเขตชายแดนภาคเหนือเป็นแหล่งวัฒนธรรม และความขัดแย้งที่หลากหลายมีประเด็นในการศึกษาวิจัยได้มากสามารถร่วมมือกับกลุ่มประเทศ GMS เช่น การท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การค้าชายแดน การขนส่ง โลจิสติกส์</p> <p>2. ภาครัฐมีโครงการวิจัยบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่เน้นงานวิจัยทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์หลายโครงการ เปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมีบทบาทในการพัฒนาภาคเหนือมากยิ่งขึ้น</p> <p>3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เปิดโอกาสให้กับการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อย่างมาก</p> <p>4. ประเด็นปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศที่มีมากขึ้นในสังคม ทำให้รัฐบาลมองเห็นความสำคัญของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มากยิ่งขึ้น</p>	<p>ด้านนโยบาย</p> <p>1. ขาดกลยุทธ์ที่ชัดเจนจากหน่วยงานสนับสนุน และส่งเสริมการวิจัยระดับประเทศ</p> <p>2. ขาดนโยบายสนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในระดับประเทศ</p> <p>3. ขาดแผนงบประมาณสนับสนุนงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่ชัดเจนจากภาครัฐ</p> <p>4. แหล่งทุนวิจัยส่วนใหญ่ เน้นการสนับสนุนการวิจัยประยุกต์มากกว่างานวิจัยเชิงทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้ขาดการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา</p> <p>ด้านการประเมินผลงานวิจัยอาจารย์</p> <p>เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่เน้นจำนวนบทความตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ ไม่สอดคล้องต่อลักษณะเฉพาะของศาสตร์ ที่เน้นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในระดับชุมชน และประเทศ</p>

5. ข้อเสนอแนะการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยระดับสถาบัน/คณะ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปสาระสำคัญในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

5.1 ด้านนโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัยจากภาครัฐ

ด้านนโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัยจากภาครัฐพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 42 ใน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 79.24 ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ภาครัฐควรมีเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับภูมิภาค เช่น สกอ. อาจร่วมมือกับ วช. จัดตั้งเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานกลางที่ดูแลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยเฉพาะ	22
2. ภาครัฐควรมีการวางแผนปฏิบัติการ (Action Plan) และจัดทำแผนผัง (Road map) การวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ให้มีความชัดเจน ทั้งเรื่องของประเด็นการวิจัย และงบประมาณสนับสนุนให้มากขึ้น	17
3. ภาครัฐควรเพิ่มจำนวนนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยเน้นการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ให้มากขึ้น	15
4. ภาครัฐควรมีหน่วยงานกลางที่ดูแลงานวิจัยสังคมศาสตร์โดยเฉพาะ เช่นเดียวกับทางวิทยาศาสตร์	13
5. ภาครัฐควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการวิจัยของประเทศให้มากขึ้น ไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 1 ของ GDP และควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ให้มากขึ้น	10
6. ภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันของภาคอุดมศึกษา ภาคการผลิต และภาคอุตสาหกรรม	8
7. ภาครัฐควรมีการสนับสนุนการทำงานวิจัยแบบกำหนดประเด็นการวิจัยมาให้ และโครงการวิจัยที่นักวิจัยสามารถกำหนดเองได้ เพื่อสร้างโอกาสให้นักวิจัยได้ทำงานวิจัยได้กว้าง และเพิ่มมากขึ้น	7
8. หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัยของภาครัฐ ควรมีเกณฑ์การให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่แยกออกมาต่างหาก โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้าน และแยกรายละเอียดและลักษณะของการวิจัยออกมา เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา วรรณกรรม สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ฯลฯ	5
9. ภาครัฐควรเน้นการให้ความสำคัญและการส่งเสริมงานวิจัยพื้นฐานให้มากขึ้น อย่างเน้นงานวิจัยทางการพัฒนาและกลยุทธ์ที่แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น	4
10. ภาครัฐควรมีการจัดลำดับทางการศึกษา (Rating) ที่มีความเป็นสากลมากขึ้น มีความร่วมมือกับหน่วยจัดลำดับทางการศึกษาอื่นๆ ด้วย เพื่อจะได้รู้ว่าแต่ละสาขาแต่ละสถาบันกำลังขาดความเชี่ยวชาญในด้านใดและต้องเพิ่มเติมด้านใดบ้าง	4

5.2 ด้านนโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ด้านนโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 34 ใน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 64.15 ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่แสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย หรือมหาวิทยาลัยที่เน้นการเรียนการสอน และกำหนดภาระงานของอาจารย์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบัน	33
2. มหาวิทยาลัยควรมีงบประมาณสนับสนุนในการสร้างความร่วมมือพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ หน่วยงานและองค์กรภายนอกทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้หน่วยงานสามารถต่อยอดความร่วมมือ และพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนนักวิจัย การจ้างผู้เชี่ยวชาญ และการทำวิจัยร่วมกันในอนาคต	32
3. มหาวิทยาลัยควรมีการสร้างเครือข่ายทางด้านวิชาการ และการวิจัยให้เข้มแข็งในแต่ละสาขาวิชา ก้าวไปสู่การเป็นเลิศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนระหว่างสถาบัน การพัฒนากลุ่มวิจัย	30
4. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้แก่อาจารย์และนักวิจัยทำโครงการวิจัยร่วม ทั้งในด้านกิจกรรมโครงการต่างๆ การประเมินผลงาน และการให้ผลตอบแทน เพราะการทำวิจัยร่วมต้องใช้เวลาและความมุ่งมั่นในการทำวิจัยที่มากกว่าโครงการวิจัยเดี่ยว และยังเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับนักวิจัยและสถาบันไปพร้อมกัน	28
5. มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการงานวิจัย ที่มีความคล่องตัว สะดวกต่อการดำเนินการวิจัย ทั้งในเรื่องของครุภัณฑ์ สถานที่ การเบิกเงินงบประมาณการวิจัย และระบบการติดตามประเมินผล	23
6. มหาวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายที่เน้นให้นักวิจัยด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีการทำงานร่วมกันมากขึ้น เน้นการศึกษผลกระทบต่อสังคมเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยใช้หัวข้อการวิจัย (Theme) เป็นตัวตั้ง อย่าเอาสาขาวิชา (Discipline) เป็นตัวตั้ง	22
7. มหาวิทยาลัยควรมีการรวมกลุ่มนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์เพื่อร่วมกันกำหนดแผนผัง (Roadmap) การพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน	20
8. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายการให้รางวัล สำหรับคณะ/หน่วยงานที่มีผลงานการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับองค์กรระดับนานาชาติ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงในการทำงานวิจัย ให้สามารถทำงานให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นไปอีก	16

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
9. มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดทิศทางการพัฒนา และส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือวิจัย เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศ	14
10. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือวิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบันหรือระหว่างสถาบันที่ชัดเจน สนับสนุนให้เกิดกลุ่ม (Cluster) หรือสมัชชาที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละศาสตร์สาขา สร้างความร่วมมือวิจัยในระดับสถาบันและพัฒนาสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยที่เข้มแข็งในอนาคต	13
11. มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดเป้าหมายของการวิจัยให้ชัดเจน ในการพัฒนางานวิจัยที่เชื่อมโยงกับการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ ที่เน้นการนำผลงานวิจัยไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ในชุมชนและสังคมของประเทศ	12
12. มหาวิทยาลัยควรมีการสำรวจตนเองว่ามีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านใดบ้าง และควรพัฒนางานวิจัยในด้านนั้นให้มีความเป็นเลิศ โดยเน้นการวิจัยเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศเป็นหลัก	12
13. มหาวิทยาลัยควรปรับนโยบายการประเมินผลงานของอาจารย์ ให้สอดคล้องกับการพัฒนางานวิจัยให้มากขึ้น เช่น ใช้ผลงานวิจัยมาทดแทนงานสอนได้ เพราะงานวิจัยมีคุณค่าที่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้	10
14. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายในการประเมินผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่แตกต่างจากงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เพราะลักษณะเฉพาะในการดำเนินการวิจัยของศาสตร์ และลักษณะการเผยแพร่ผลงานวิจัยมีความแตกต่างกัน	8
15. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายสนับสนุนให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทำงานเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการวิจัยของอาจารย์ เพื่อสนับสนุนให้เกิดชุมชนวิจัยระหว่างอาจารย์และนักศึกษา สร้างแรงจูงใจและเปิดโอกาสในการพัฒนานักศึกษาก้าวสู่การเป็นนักวิจัยอาชีพในอนาคต	6
16. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนในการทำวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) และมีการไปนำเสนอผลงานในต่างประเทศที่มากพอ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา	5

5.3 ด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัย

ด้านการพัฒนาบุคลากรวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 31 ใน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 58.49 ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรมีแนวทางการพัฒนาวิชาชีพนักวิจัยในสถาบัน ให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความมั่นคง และผลตอบแทนที่คุ้มค่า เพื่อรักษาคนเก่งไว้ในระบบอุดมศึกษา	24
2. ควรมีแนวทางการส่งเสริมนักวิจัยใหม่ให้มีการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัย ทั้งด้านกระบวนการวิจัย การบริหารจัดการโครงการงานวิจัย การเข้าถึงแหล่งทุนวิจัย และการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานอื่นๆ รวมถึงการสร้างเครือข่ายนักวิจัยในแต่ละสาขาวิชา	22
3. ควรมีการแบ่งสัดส่วนภาระงานให้เหมาะสมในทางปฏิบัติ หรือให้อาจารย์สามารถเลือกสายงานสอน/งานวิจัย หรืองานบริการวิชาการที่ชัดเจนได้ เพื่อที่จะสามารถพัฒนางานในส่วนต่างๆ ได้เต็มที่ เช่น อาจารย์ที่อยู่สายงานวิจัย อาจมีภาระงานด้านวิจัย : การสอน เท่ากับ 70 : 30 หรืออาจารย์ที่เน้นการสอนก็จะมีภาระงานด้านการสอนมากกว่างานวิจัย เป็นต้น	20
4. ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์และนักวิจัยในการทำวิจัย เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการทำวิจัยมากขึ้น เช่น การให้รางวัล/ผลตอบแทน หรือทุนสนับสนุนในการเผยแพร่ผลงานในระดับนานาชาติ การขอตำแหน่งทางวิชาการ สนับสนุนให้อาจารย์และนักวิจัย ไปทำงานวิจัยในต่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนางานวิจัยและศักยภาพของนักวิจัย ตลอดจนอาจารย์จะได้นำประสบการณ์วิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน เป็นต้น	20
5. ควรมีแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมวิจัยที่ดีให้กับอาจารย์และนักวิจัย เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีและถูกต้องในการทำวิจัย เน้นการทำงานเป็นทีม และเปิดกว้างในการทำงานร่วมกับนักวิจัยในสาขาอื่นๆ เพื่อการพัฒนางานวิจัยเชิงสหสาขา	17
6. ควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยให้อาจารย์นำงานวิจัยและงานสอนมาผนวกเข้าด้วยกัน และสนับสนุนให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ช่วยวิจัย เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้การทำวิจัยจากประสบการณ์จริง	15
7. ควรมีการจัดสรรตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ (TA) และผู้ช่วยวิจัย (RA) ที่จัดสรรจากส่วนกลางให้มากขึ้น โดยให้นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเข้ามาช่วยในโครงการวิจัยของอาจารย์ ซึ่งเป็นการลดภาระงานของอาจารย์และเป็นการพัฒนาบัณฑิต ศึกษาร่วมกัน	11
8. ควรมีการปรับระเบียบการจ้างเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนด้านการวิจัยระดับคณะ ให้สามารถมีเงินเดือนสูงขึ้นกว่าปัจจุบันได้ เพราะคณะฯ มีงบประมาณแต่ไม่สามารถจ้างได้ เพราะติดขัดเรื่องกฎระเบียบ และควรเปิดโอกาสด้านความก้าวหน้าทางอาชีพให้กับเจ้าหน้าที่สายสนับสนุน	7

5.4 ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย

ด้านการบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 33 ใน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 62.26 ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ควรมีการจัดระบบการบริหารงบประมาณโครงการวิจัยใหม่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำวิจัย เช่น การจัดสรรงบประมาณแบบเหมาจ่าย ลดขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักวิจัย	24
2. ควรมีกกลไกในการสร้างโครงการความร่วมมือวิจัยที่เป็นรูปธรรม เช่น จัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลด้านการวิจัย และช่วยประสานงานในโครงการความร่วมมือวิจัยในด้านต่างๆ เช่น ธุรการ การจัดสัมมนา การติดต่อประสานงาน การเบิกจ่ายงบประมาณ การติดตามงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักวิจัยสามารถทำงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงโครงการวิจัยเดี่ยวที่ใกล้เคียงกันเป็นโครงการรวม เพื่อพัฒนางานวิจัยในลักษณะสหสาขาวิชาในขณะเดียวกัน	23
3. ควรมีการกำหนดเงื่อนไขเชิงบังคับ เพื่อให้สามารถผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการวิจัยมากขึ้น เช่น การมีทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งให้เฉพาะกับโครงการวิจัยที่มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/ องค์กรตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เป็นต้น	20
4. ควรมีการกำหนดภาระงานให้อาจารย์มีโครงการวิจัยที่เป็นความร่วมมือวิจัย เพื่อสามารถผลักดันผลงานความร่วมมือวิจัยได้มากขึ้น	19
5. ควรมีกกลไกสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการวิจัยสำหรับนักวิจัยในแต่ละสาขาวิชา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการวิจัย จัดสัมมนาและอบรมให้ความรู้ด้านการวิจัย และสร้างโอกาสการทำงานวิจัยร่วมกันในอนาคต	18
6. ควรมีการสร้างภาคีวิจัยหรือชุมชนวิจัยในแต่ละสาขาวิชา โดยมีองค์กรมารองรับ ซึ่งจะตั้งองค์กรหลัก เช่น สกว. วช. สสส. มหาวิทยาลัยอื่นๆ หรือองค์กรอิสระต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน และสามารถพัฒนาองค์กรเป็นสมาคมวิชาชีพที่เข้มแข็งได้ต่อไป และควรมีความเชื่อมโยงกับผู้สนับสนุนทุนวิจัย นักวิจัย หน่วยงานภายนอก และผู้ใช้งานวิจัย เพื่อพัฒนาเครือข่ายวิจัยที่เข้มแข็งในอนาคต	17
7. ควรมีการสร้างระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย (Mentoring) ที่เป็นรูปธรรม และเน้นให้เกิดการสร้างผลงานวิจัยและมีการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ	16
8. ควรมีงบประมาณจ้างนักวิจัยในระดับคณะ/ศูนย์วิจัยโดยเฉพาะ เพื่อจะได้มีบุคลากรที่ทำงานวิจัยโดยตรง และสามารถพัฒนางานวิจัยได้เต็มที่	15
9. ควรมีการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลด้านการวิจัย และฐานข้อมูลนักวิจัยที่ครบถ้วนทั้งระบบ และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับชุมชน เพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง และควรจัดตั้งหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัย ในการติดตามประเมินผลการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	15

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
10. ควรมีการสนับสนุนให้ไปนำเสนอผลงานทางวิชาการ หรือจัดกลุ่มวิชาการ (Forum) ในระดับชาติ และนานาชาติ นำเสนอผลงานวิจัยทางวิชาการให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Peer Group) และความคิดให้เพิ่มมากขึ้น	13
11. ควรมีการสร้างบรรยากาศในการทำวิจัย เพื่อการแลกเปลี่ยนนำเสนอ ผลงานวิจัย โดยการจัดประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย หรือการมีเวทีกลางในการ นำความคิดเห็นด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้าน การวิจัย และการทำงานของแต่ละหน่วยงานในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต	12
12. ควรมีการเชื่อมโยงการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาเข้ากับศูนย์วิจัยต่างๆ และมี แนวทาง การปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อพัฒนางานวิจัยและพัฒนานักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษาโดยตรง	11
13. ควรมีการสนับสนุนเรื่องของการแปลบทความวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อ สนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัยในระดับนานาชาติ เพราะการแปลต้องใช้เวลาและ ค่าใช้จ่ายมาก หากนักวิจัยต้องแปลเองทำให้เสียเวลาในการทำโครงการวิจัยอื่นๆ มาก	9
14. ควรมีการพัฒนาวารสารวิชาการของคณะ/สถาบันให้เป็นวารสารระดับชาติ หรือนานาชาติในทุกสาขาวิชา และมีการส่งเสริมคณาจารย์และนักวิจัยของหน่วยงาน นำเสนอผลงานวิชาการในระดับชาติและนานาชาติอย่างเป็นรูปธรรม	8
15. ควรสนับสนุนให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างวารสารวิชาการต่างๆ และนักวิจัย ให้มากขึ้น ไม่ใช่เป็นการส่งเอกสารเท่านั้น และควรให้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง หรือ Two-way feedback เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวารสารและนักวิจัย ซึ่ง ทำให้เกิดความเข้าใจ และความรู้สึกที่ดี	7

5.5 ด้านการประเมินผลและพัฒนาคุณภาพของผลงานวิจัย

ด้านประเมินผลและพัฒนาคุณภาพของผลงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 28 ใน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 52.83 ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. การประเมินผลงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ควรใช้การเขียน ตำรา รายงานวิจัย/การสร้างสรรค์งานทางศิลปะ และการนำผลงานวิจัยไปใช้ ประโยชน์ มาเป็นเกณฑ์ในการประเมินมากกว่าการวัดจากจำนวนบทความที่เผยแพร่ ในวารสารที่มี Impact Factor ในระดับชาติและนานาชาติ โดยมีการกำหนดแนวทางการประเมินผลที่เหมาะสม เพราะงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่ เป็นการวิจัยเพื่อ แก้ปัญหาชุมชน ท้องถิ่น และเฉพาะกลุ่ม ยากที่จะนำไปปรับใช้ในระดับนานาชาติได้	24

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
2. ควรมีระบบการประเมินผลงานของอาจารย์ตามคุณภาพของผลงาน เช่น การจัดลำดับคะแนนผลงาน หรือ RANKING ตามคุณภาพของงาน เพราะบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ มีกระบวนการคัดเลือกเฉพาะผลงานที่มีคุณภาพสูงเท่านั้น ดังนั้นงานวิจัยดังกล่าวควรได้รับการประเมินค่าผลงานที่มีคะแนนที่สูงกว่างานวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารนานาชาติทั่วไป เป็นต้น	21
3. ควรจัดให้มีระบบการประเมินศักยภาพการทำงานวิจัย และระบบการประเมินผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพเพื่อรักษาคุณภาพและสร้างมาตรฐานของงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา	17
4. ควรมีแนวทางหรือคู่มือการเขียนผลงานวิจัย การนำเสนอผลงาน เกณฑ์การพิจารณาโครงการวิจัยที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักวิจัยได้ศึกษาและนำเสนอโครงการวิจัยที่มีคุณภาพ	11
5. ควรมีระบบการจัดกลุ่มวารสาร โดยมีการจัดประชุมและเชิญผู้ดูแลวารสารทางวิชาการทั้งหมด มาเสนอแนะแนวทางในการพิจารณาค่า Impact Factor ในแต่ละกลุ่มประเภทวารสารให้มีความใกล้เคียงกัน ที่เหมาะสมกับศาสตร์และสังคมไทย โดยไม่ยึดความเป็นนานาชาติมากเกินไป	8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ

จากการสำรวจผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของ คณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 23 แห่ง ประกอบด้วย บุคลากรด้านการวิจัยจำแนกตามระดับการศึกษาและตำแหน่งทางวิชาการ บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่และงานสร้างสรรค์ระดับชาติ/นานาชาติ งบประมาณอุดหนุนโครงการวิจัยด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และโครงการวิจัยจำแนกตามแหล่งทุนของ ปีงบประมาณ 2544-2548 และหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยจำแนกตามประเภทองค์กร มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถาบัน มีข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลคือ บางหน่วยงานไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย และบางหน่วยงานขาดฐานข้อมูลด้านการวิจัยที่สามารถอ้างอิงได้ ดังนี้

1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เก็บข้อมูลจากฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 16 หน่วยงาน แต่เก็บข้อมูลจริงได้เพียง 11 หน่วยงาน เนื่องจากบางหน่วยงานไม่อนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลงานวิจัย ได้แก่ สถาบันภาษา สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ และศูนย์บริการวิชาการ (Unisearch) และบางหน่วยงานขาดฐานข้อมูลด้านการวิจัยที่สามารถอ้างอิงได้ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์

2) มหาวิทยาลัยขอนแก่น เก็บข้อมูลจากฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 9 หน่วยงาน ไม่นับรวมคณะนิติศาสตร์ เนื่องจากเพิ่งก่อตั้งคณะเมื่อปี พ.ศ. 2549

3) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เก็บข้อมูลจากฝ่ายวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่มีงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 3 หน่วยงาน เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ เพิ่งเริ่มพัฒนางานวิจัยของสถาบันอย่างจริงจังเมื่อปี พ.ศ.2548 ทำให้ผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยที่ผ่านมามีจำนวนค่อนข้างน้อย และมีโครงการความร่วมมือวิจัยที่ยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการอีกหลายโครงการ แต่ในงานวิจัยนี้เก็บเฉพาะข้อมูลที่แล้วเสร็จเท่านั้น

4) ข้อมูลด้านงบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัยและบทความวิจัย ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากหลายหน่วยงานมีฐานข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาจากรายงานประจำปีของแต่ละหน่วยงานและตรวจสอบข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลกลางที่จำแนกรายคณะ/หน่วยงาน จากฝ่ายวิจัยของสถาบันอีกครั้งหนึ่งเพื่อความถูกต้องและความทันสมัยของข้อมูล

ดังนั้น ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามระดับการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระดับการศึกษา คณะ/หน่วยงาน	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะครุศาสตร์	57	16.47	206	59.54	83	23.99
2. คณะนิติศาสตร์	-	-	19	67.86	9	32.14
3. คณะนิเทศศาสตร์	3	5.56	32	59.26	19	35.19
4. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	2	1.59	73	57.94	51	40.48
5. คณะรัฐศาสตร์	1	2.04	15	30.61	33	67.35
6. คณะเศรษฐศาสตร์	-	-	22	33.85	43	66.15
7. คณะอักษรศาสตร์	10	5.62	103	57.87	65	36.52
8. สถาบันวิจัยสังคม	4	22.22	11	61.11	3	16.67
9. สถาบันเอเชียศึกษา	-	-	6	66.67	3	33.33
10. สถาบันไทยศึกษา	-	-	4	100.00	-	-
11. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	2	9.52	12	57.14	7	33.33
รวม	79	8.80	503	56.01	316	35.19

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2549

จากตารางพบว่า จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งอาจารย์และนักวิจัย กึ่งหนึ่งมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท (ร้อยละ 56.01) และมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก ร้อยละ 35.19 มีเพียงร้อยละ 8.80 เท่านั้นที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยคณะ/หน่วยงานที่มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยวุฒิปริญญาเอกมากที่สุด ได้แก่ คณะครุศาสตร์ (83 คน) คณะอักษรศาสตร์ (65 คน) และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี (51 คน) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 บุคลากรด้านการวิจัยจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำแหน่งวิชาการ คณะ/หน่วยงาน	นักวิจัย		อาจารย์		ผู้ช่วยศาสตราจารย์		รองศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะครุศาสตร์	-	-	179	51.88	99	28.70	63	18.26	4	1.16
2. คณะนิติศาสตร์	-	-	2	6.90	8	27.59	16	55.17	3	10.34
3. คณะนิเทศศาสตร์	-	-	21	36.21	12	20.69	24	41.38	1	1.72
4. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	-	-	47	37.01	42	33.07	34	26.77	4	3.15
5. คณะรัฐศาสตร์	-	-	19	28.79	23	34.85	19	28.79	5	7.58
6. คณะเศรษฐศาสตร์	-	-	13	20.31	16	25.00	34	53.13	1	1.56
7. คณะอักษรศาสตร์	-	-	127	44.10	94	32.64	63	21.88	4	1.39
8. สถาบันวิจัยสังคม	18	85.71	-	-	2	9.52	1	4.76	-	-
9. สถาบันเอเชียศึกษา	5	55.56	1	11.11	-	-	3	33.33	-	-
10. สถาบันไทยศึกษา	2	40.00	-	-	2	40.00	1	20.00	-	-
11. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	6	35.29	2	11.76	2	11.76	5	29.41	2	11.76
รวม	31	3.01	411	39.94	300	29.15	263	25.56	24	2.33

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2549

จากตารางพบว่า บุคลากรด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งวิชาการเป็นอาจารย์มากที่สุด (ร้อยละ 39.94) รองลงมาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ในจำนวนใกล้เคียงกัน คือ (ร้อยละ 29.15 และร้อยละ 25.56) มีเพียงร้อยละ 2.33 เท่านั้นที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ โดยคณะ/หน่วยงาน ที่มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์มากที่สุด ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ (5 คน) และ คณะครุศาสตร์ (4 คน) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี (4 คน) และคณะอักษรศาสตร์ (4 คน) ตามลำดับ ส่วนคณะ/หน่วยงานที่ไม่มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์เลย ได้แก่ สถาบันวิจัยสังคม สถาบันเอเชียศึกษา และสถาบันไทยศึกษา

ตารางที่ 10 บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ปีงบประมาณ 2544-2548 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะ/ หน่วยงาน	ปีงบประมาณ 2544		2545		2546		2547		2548		รวม	
	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ
1. คณะครุศาสตร์	-	-	23	-	38	-	33	-	46	-	140	-
2. คณะนิติศาสตร์	1		6		-		10		10		27	-
3. คณะนิเทศศาสตร์	1	1	-	-	1	-	2	-	10	1	14	2
4. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	13	-	25	-	22	-	24	-	24	-	108	-
5. คณะรัฐศาสตร์	5	-	4	1	9	-	5	-	1	-	24	1
6. คณะเศรษฐศาสตร์	2	5	1	2	-	-	-	-	-	-	3	7
7. คณะอักษรศาสตร์	-	-	23	-	38	-	33	-	46	-	140	-
8. สถาบันวิจัยสังคม	7	2	9	-	4	1	7	-	6	-	33	3
9. สถาบันเอเชียศึกษา	-	-	1	-	4	-	5	-	5	-	15	-
10. สถาบันไทยศึกษา	-	-	1	1	1	1	9	3	6	-	17	5
11. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	2	4	5	3	6	-	2	-	11	-	26	7
รวม	31	12	98	7	123	2	130	3	165	1	547	25

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า จำนวนบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับชาติและนานาชาติ ในปีงบประมาณ 2544-2548 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่เป็น บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติมากกว่าระดับนานาชาติ (ระดับชาติ 547 เรื่อง และระดับนานาชาติ 25 เรื่อง) โดยคณะ/หน่วยงานที่มีบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับชาติมากที่สุด ได้แก่ คณะครุศาสตร์และคณะอักษรศาสตร์ (140 เรื่อง) รองลงมาคือคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี (108 เรื่อง) และเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าคณะ/หน่วยงานทางด้านสังคมศาสตร์มีจำนวนบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับนานาชาติที่น้อยมาก เพียง 25 เรื่อง เท่านั้นในรอบ 5 ปี โดยคณะ/หน่วยงานที่มีบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับนานาชาติมากที่สุด ได้แก่ คณะเศรษฐศาสตร์ และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ (7 เรื่อง) ส่วนคณะ/หน่วยงานที่จำนวนบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับชาติและนานาชาติน้อยที่สุด ได้แก่ คณะเศรษฐศาสตร์ (รวม 10 เรื่อง)

ตารางที่ 11 งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีงบประมาณ 2544-2548 (หน่วย: ล้านบาท)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีงบประมาณ คณะ/ หน่วยงาน	2544			2545			2546			2547			2548			รวม		
	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก
1. คณะครุศาสตร์	0.62	-	0.84	-	0.12	14.08	1.96	0.51	24.20	5.95	1.22	49.51	0.93	-	1.59	8.84	1.85	90.22
2. คณะนิติศาสตร์	-	-	8.56	-	-	15.40	-	0.12	18.60	-	0.27	47.15	-	0.15	2.50	-	0.54	92.21
3. คณะนิเทศศาสตร์	1.20	0.31	5.06	0.45	0.42	1.18	0.47	0.60	1.95	3.79	2.64	15.19	0.39	0.71	2.30	5.1	4.68	25.68
4. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	0.99	1.75	48.44	1.93	3.21	17.74	5.80	0.85	1.60	18.93	7.33	81.62	2.78	0.58	12.65	29.44	13.72	162.05
5. คณะรัฐศาสตร์	2.90	-	28.36	2.91	0.43	25.58	5.06	0.32	31.07	16.38	25.40	146.29	1.81	24.25	34.24	26.16	50.4	265.54
6. คณะเศรษฐศาสตร์	-	-	29.76	-	24.94	0.08	-	0.70	52.27	-	25.84	122.15	-	-	17.91	-	51.48	222.17
7. คณะอักษรศาสตร์	-	0.14	1.83	1.86	0.24	124.98	2.20	0.78	33.39	4.32	1.50	174.66	0.26	-	-	8.64	2.66	334.86
8. สถาบันวิจัยสังคม	3.29	3.99	42.79	5.96	-	7.72	1.50	-	7.88	15.68	4.26	63.41	1.43	-	0.72	24.57	8.25	122.52
9. สถาบันเอเชียศึกษา	0.12	-	0.29	0.18	-	2.73	0.69	-	67.66	2.36	-	79.39	0.96	-	-	4.19		150.07
10. สถาบันไทยศึกษา	-	0.18	-	-	0.67	0.20	-	0.90	0.18	-	2.01	0.38	-	0.26	-	-	4.02	0.76
11. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	-	0.30	0.32	-	0.30	0.52	-	0.30	15.74	-	1.50	20.94	-	0.30	1.50	-	2.70	39.02
รวม	9.12	6.67	166.25	13.29	30.32	210.21	17.68	5.08	254.54	67.41	71.97	800.69	8.56	26.25	73.41	106.94	140.3	1505.1

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2544-2548 ส่วนใหญ่มาจากแหล่งทุนภายนอก (1505.1 ล้านบาท) รองลงมาคืองบประมาณอุดหนุนที่มาจากงบประมาณภายในของสถาบันและงบประมาณแผ่นดิน คือ 140.3 ล้านบาท และ 106.94 ล้านบาท โดยคณะ/หน่วยงานที่มีงบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกมากที่สุดในรอบ 5 ปี ได้แก่ คณะอักษรศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ (334.68 ล้านบาท, 265.54 ล้านบาทและ 222.17 ล้านบาท ตามลำดับ)

2.1.2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีดังนี้

ตารางที่ 12 บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามระดับการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ระดับการศึกษา คณะ/หน่วยงาน	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	28	21.21	85	64.39	19	14.39
2. คณะวิทยาการจัดการ	2	4.08	41	83.67	6	12.24
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์	9	24.32	26	70.27	2	5.40
4. คณะศึกษาศาสตร์	-	-	58	63.04	34	36.96
5. สถาบันวิจัยและพัฒนา	2	16.67	9	75.0	1	8.33
6. ศูนย์พหุลักษณะสังคมลุ่มแม่น้ำโขง *	-	-	3	27.27	8	72.73
7. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง*	-	-	14	100.0	-	-
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนาฯ สำหรับเด็กออทิสติก	9	52.94	8	47.06	-	-
9. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา *	-	-	15	93.75	1	6.25
รวม	50	13.16	259	68.16	71	18.68

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2549

จากตาราง พบว่า จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นทั้งอาจารย์และนักวิจัย ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท (ร้อยละ 68.16) และมีเพียงร้อยละ 18.68 เท่านั้น ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก โดยคณะ/หน่วยงานที่มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอกมากที่สุด ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ (34 คน) รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (19 คน) ส่วนคณะ/หน่วยงานที่ไม่มีบุคลากรด้านการวิจัยที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอกเลย ได้แก่ ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก

ตารางที่ 13 บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตำแหน่งวิชาการ คณะ/หน่วยงาน	นักวิจัย		อาจารย์		ผู้ช่วยศาสตราจารย์		รองศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	-	73	28.97	37	26.62	22	24.18	-	-
2. คณะวิทยาการจัดการ	-	-	29	11.51	15	10.79	5	5.49	-	-
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์	-	-	28	11.11	7	5.04	2	2.20	-	-
4. คณะศึกษาศาสตร์	-	-	23	9.13	37	26.62	32	35.16	-	-
5. สถาบันวิจัยและพัฒนา	12	66.67	73	28.97	37	26.62	22	24.18	-	-
6. ศูนย์พหุลักษณะสังคมลุ่มแม่น้ำโขง *	-	-	4	1.59	3	2.16	4	4.40	-	-
7. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง*	4	22.22	5	1.98	2	1.44	3	3.30	-	-
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนาฯ สำหรับเด็กออทิสติก	-	-	17	6.75	-	-	-	-	-	-
9. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา *	2	11.11	-	-	1	0.72	1	1.10	-	-
รวม	18	3.60	252	50.40	139	27.80	91	18.20	-	-

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2549

จากตารางพบว่า บุคลากรด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น กึ่งหนึ่งดำรงตำแหน่งวิชาการเป็นอาจารย์มากที่สุด (ร้อยละ 50.40) รองลงมาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ (ร้อยละ 27.80 และ 18.20) และพบว่า ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์เลย โดยคณะ/หน่วยงานที่มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์มากที่สุด ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ (32 คน) รองลงมา คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสถาบันวิจัยและพัฒนา (22 คน)

ตารางที่ 14 บทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะ/หน่วยงาน	ปีงบประมาณ		2544		2545		2546		2547		2548		รวม	
	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	1	-	13	3	38	-	33	10	19	-	104	13		
2. คณะวิทยาการจัดการ	2	-	-	-	-	-	2	-	1	1	5	1		
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. คณะศึกษาศาสตร์	-	-	2	-	14	-	20	-	39	-	75	-		
5. สถาบันวิจัยและพัฒนา	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-		
6. ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย *	-	-	-	-	5	-	6	-	16	-	27	-		
7. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคแม่ข่าย *	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-		
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนาสำหรับเด็กออทิสติก	-	-	-	-	-	-	6	-	9	-	15	-		
9. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
รวม	8	-	15	3	57	-	68	10	86	1	234	14		

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และตรวจสอบกับฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

หมายเหตุ : * ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย เริ่มดำเนินการ ปี 2545 ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคแม่ข่าย เริ่มดำเนินการ ปี 2547 และ ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา เริ่มดำเนินการ ปี 2546

จากตารางพบว่า มีผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่เป็นบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติมากกว่าระดับนานาชาติ (ระดับชาติ 234 เรื่อง ระดับนานาชาติ 14 เรื่อง) โดยคณะ/หน่วยงานที่มีบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับชาติมากที่สุด ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (104 เรื่อง) รองลงมาคือ คณะศึกษาศาสตร์ (75 เรื่อง) และเป็นที่น่าสนใจว่า ส่วนใหญ่คณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่มีบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับนานาชาติ โดยคณะ/หน่วยงานที่มีบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับนานาชาติมากที่สุดในรอบ 5 ปี ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (13 เรื่อง) และคณะ/หน่วยงานที่ไม่มีบทความวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ระดับชาติและนานาชาติเลย ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์

ตารางที่ 15 งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาปีงบประมาณ 2544-2548 (หน่วย: ล้านบาท)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีงบประมาณ คณะ/ หน่วยงาน	2544			2545			2546			2547			2548			รวม		
	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	-	-	0.98	-	8.48	0.83	0.82	3.24	0.72	0.10	9.27	2.10	0.27	19.89	4.63	1.19	40.88
2. คณะวิทยาการจัดการ	0.81	0.37	6.40	0.48	0.26	-	0.37	0.38	3.40	2.66	0.29	2.65	0.44	-	10.63	4.75	1.30	23.09
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์	0.65	-	-	0.59	0.07	-	0.56	-	-	0.24	-	-	-	-	-	2.04	0.07	-
4. คณะศึกษาศาสตร์	0.99	0.07	-	2.48	0.04	-	1.36	1.20	1.73	4.69	0.17	2.30	7.08	0.32	11.92	16.59	1.79	15.96
5. สถาบันวิจัยและพัฒนา	-	-	-	0.16	-	-	-	0.06	0.32	0.27	0.06	6.55	0.41	0.07	13.70	0.84	0.19	20.57
6. ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย*	-	-	-	-	0.11	-	-	2.12	-	1.42	-	-	2.43	-	1.96	3.85	2.22	1.96
7. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคแม่ข่าย*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.79	-	0.10	0.50	-	1.00	2.29	-	0.11
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนา สำหรับเด็กออทิสติก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา *	-	-	-	-	-	-	-	0.40	6.42	-	-	5.76	-	-	1.12	-	0.40	13.30
รวม	2.44	0.44	6.40	4.69	0.47	8.48	3.12	4.98	15.11	11.79	0.62	26.64	12.96	0.65	60.23	35.00	7.16	115.87

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

หมายเหตุ : * ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย เริ่มดำเนินการ ปี 2545 ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคแม่ข่าย เริ่มดำเนินการ ปี 2547 และศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา เริ่มดำเนินการ ปี 2546

จากตารางพบว่า งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีงบประมาณ 2544-2548 ส่วนใหญ่มาจากแหล่งทุนภายนอก (115.87 ล้านบาท) รองลงมาคือ งบประมาณแผ่นดิน และงบประมาณภายในของสถาบัน (35 ล้านบาท และ 7.16 ล้านบาท ตามลำดับ) สำหรับคณะ/หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกมากที่สุด ในรอบ 5 ปี ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (40.88 ล้านบาท)

2.1.3 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ข้อมูลเบื้องต้นด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีดังนี้

ตารางที่ 16 บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามระดับการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ระดับการศึกษา คณะ/หน่วยงาน	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สำนักวิชาศิลปศาสตร์ อาจารย์ไทย	-	-	47	90.38	5	9.61
อาจารย์ต่างประเทศ	25	78.13	7	21.87	1	3.12
2. สำนักวิชาการจัดการ อาจารย์ไทย	-	-	23	88.46	3	11.54
อาจารย์ต่างประเทศ	-	-	-	-	1	100
3. สำนักวิชานิติศาสตร์ อาจารย์ไทย	-	-	17	100	-	-
รวม	25	19.38	94	72.87	10	7.75

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2549

จากตารางพบว่า บุคลากรด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงทั้งอาจารย์และนักวิจัย ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท (ร้อยละ 72.87) และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกเพียง ร้อยละ 7.75 โดยคณะ/หน่วยงานที่มีบุคลากรด้านการวิจัยวุฒิปริญญาเอกมากที่สุด ได้แก่ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ (5 คน) ส่วนคณะ/หน่วยงานที่ไม่มีบุคลากรด้านการวิจัยวุฒิปริญญาเอกเลย ได้แก่ สำนักวิชานิติศาสตร์

ตารางที่ 17 บุคลากรด้านการวิจัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ตำแหน่งวิชาการ คณะ/หน่วยงาน	นักวิจัย		อาจารย์		ผู้ช่วยศาสตราจารย์		รองศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สำนักวิชาศิลปศาสตร์	-	-	81	96.43	3	3.57	-	-	-	-
2. สำนักวิชาการจัดการ	-	-	24	88.89	3	11.11	-	-	-	-
3. สำนักวิชานิติศาสตร์	-	-	16	94.12	1	5.88	-	-	-	-
รวม	-	-	121	94.53	7	5.47	-	-	-	-

หมายเหตุ: ข้อมูลปี พ.ศ. 2549

จากตารางพบว่า บุคลากรด้านการวิจัยของคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งวิชาการเป็นอาจารย์มากที่สุด (ร้อยละ 94.53) รองลงมาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (ร้อยละ 5.47) และไม่มีผู้ใดดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์เลย

ตารางที่ 18 บทควมวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ ปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปีงบประมาณ คณะ/หน่วยงาน	2545		2546		2547		2548		รวม	
	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ	ชาติ	นานาชาติ
1. สำนักวิชาศิลปศาสตร์	-	-	-	-	3	-	-	-	3	-
2. สำนักวิชาการจัดการ	-	-	-	-	1	-	-	2	1	2
3. สำนักวิชานิติศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	4	-	-	2	4	2

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า คณะ/หน่วยงานทางด้านสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มีบทความวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับชาติและนานาชาติค่อนข้างน้อย (ระดับชาติ 4 เรื่อง ระดับนานาชาติ 2 เรื่อง) สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเป็นมหาวิทยาลัยใหม่และเพิ่งเริ่มพัฒนางานวิจัยของสถาบันได้ไม่นานนัก ประกอบกับจำนวนบุคลากรวิจัยมีค่อนข้างน้อย ทำให้การพัฒนางานวิจัยของสถาบันยังไม่สามารถทำได้เต็มที่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 งบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปีงบประมาณ 2544-2548 (หน่วย: ล้านบาท)
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปีงบประมาณ คณะ/ หน่วยงาน	2544			2545			2546			2547			2548			รวม		
	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก	งบฯ แผ่นดิน	งบฯ ภายใน	งบฯ ภายนอก
1. สำนักวิชาศิลปศาสตร์	-	-	-	-	0.12	1.68	-	1.01	0.91	-	0.25	1.20	-	0.75	1.10	-	2.13	4.88
2. สำนักวิชาการจัดการ	-	-	-	-	0.69	-	-	0.30	-	-	0.40	-	-	0.68	0.83	-	2.07	0.83
3. สำนักวิชานิติศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.22	0.13	-	0.22	0.13
รวม	-	-	-	-	0.81	1.68	-	1.31	0.91	-	0.64	1.20	-	1.65	2.05	-	4.42	5.84

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า จำนวนงบประมาณอุดหนุนโครงการความร่วมมือวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ปีงบประมาณ 2544-2548 งบประมาณส่วนใหญ่มาจากแหล่งทุนภายนอก (5.84 ล้านบาท) สำหรับคณะ/หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกมากที่สุด ได้แก่ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ (4.88 ล้านบาท)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลการสำรวจจำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 โครงการความร่วมมือด้านวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน ปีงบประมาณ 2544-2548

ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทโครงการวิจัย คณะ/ หน่วยงาน	ปีงบประมาณ 2544-2548												รวม			
	งบประมาณแผ่นดิน				งบประมาณภายใน				งบประมาณภายนอก				โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม	
	โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		จำ	ร้อยละ	จำ	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	นวน	ละ	นวน	ละ
1. คณะครุศาสตร์	-	-	24	29.63	59	100	-	-	-	-	57	70.37	59	30.73	81	14.09
2. คณะนิติศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	100	-	-	15	2.61
3. คณะนิเทศศาสตร์	1	20	6	20.00	4	80	12	40.00	-	-	6	20.00	5	2.6	24	4.17
4. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	-	-	11	18.03	20	95.24	18	29.51	1	4.76	21	34.43	21	10.94	50	8.7
5. คณะรัฐศาสตร์	-	-	6	8.33	21	100	2	2.78	-	-	58	80.56	21	10.94	66	11.48
6. คณะเศรษฐศาสตร์	-	-	3	4.00	-	-	7	9.33	-	-	62	82.67	-	-	72	12.52
7. คณะอักษรศาสตร์	-	-	3	3.57	82	100	7	8.33	-	-	71	84.52	82	42.71	81	14.09
8. สถาบันวิจัยสังคม	-	-	13	11.71	2	100	1	0.90	-	-	84	75.68	2	1.04	98	17.04
9. สถาบันเอเชียศึกษา	-	-	8	30.77	-	-	-	-	-	-	10	38.46	-	-	18	3.13
10. สถาบันไทยศึกษา	-	-	-	0.00	-	-	-	0.00	-	-	22	22.00	-	-	22	3.83
11. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	1	50.0	4	7.69	1	50.0	1	1.92	-	-	43	82.69	2	1.04	48	8.35
รวม	2	1.04	78	13.56	189	98.44	48	8.35	1	0.52	449	78.09	192	25.03	575	74.97

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า ในรอบ 5 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการดำเนินโครงการความร่วมมือด้านวิจัยมากกว่าโครงการวิจัยเดี่ยว (ร้อยละ 74.97) ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก (ร้อยละ 78.09) โดยคณะ/หน่วยงานที่มีโครงการความร่วมมือวิจัยมากที่สุด คือ สถาบันวิจัยสังคม (ร้อยละ 17.04) คณะอักษรศาสตร์ (ร้อยละ 14.09) และคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 14.09)

ตารางที่ 21 โครงการความร่วมมือด้านวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน ปีงบประมาณ 2544-2548
ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประเภทโครงการวิจัย คณะ/ หน่วยงาน	ปีงบประมาณ 2544-2548												รวม			
	งบประมาณแผ่นดิน				งบประมาณภายใน				งบประมาณภายนอก				โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม	
	โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	16	10.74	26	42.62	24	16.11	11	18.03	109	73.15	24	39.34	149	0.71	61	24.21
2. คณะวิทยาการจัดการ	-	-	13	72.22	14	54.29	1	5.56	5	26.31	4	22.22	19	51.35	18	7.14
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์	2	28.57	16	64.00	4	57.14	8	32.00	1	14.29	1	4.00	7	21.88	25	9.92
4. คณะศึกษาศาสตร์	5	6.76	80	96.39	61	82.43	1	1.20	8	10.81	2	2.41	74	47.13	83	32.94
5. สถาบันวิจัยและพัฒนา	-	-	2	100.0	-	-	-	-	11	100.0	-	-	11	84.62	2	0.79
6. ศูนย์พหุลักษณะสังคมลุ่มแม่น้ำโขง *	13	100.0	21	84.00	-	-	-	-	-	-	4	16.00	13	34.21	25	9.92
7. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง*	-	-	11	84.62	-	-	-	-	-	-	2	15.38	-	-	13	5.16
8. ศูนย์วิจัยและพัฒนาสำหรับเด็กออทิสติก	19	100.0	14	100.0	-	-	-	-	-	-	2	14.29	19	54.29	16	6.35
9. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา *	-	-	1	6.25	-	-	-	-	-	-	8	50.00	-	-	9	3.57
รวม	55	18.84	184	73.01	103	35.27	21	8.33	134	45.89	47	18.65	292	53.68	252	46.32

หมายเหตุ : * ศูนย์พหุลักษณะสังคมลุ่มแม่น้ำโขง เริ่มดำเนินการ ปี 2545 ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เริ่มดำเนินการ ปี 2547 และศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา เริ่มดำเนินการ ปี 2546

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า ในรอบ 5 ปี มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการดำเนินโครงการวิจัยที่เป็นโครงการวิจัยเดี่ยวจำนวนใกล้เคียงกับโครงการความร่วมมือด้านวิจัย (ร้อยละ 53.68 และ 46.32 ตามลำดับ) โดยโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน (ร้อยละ 73.01) และคณะ/หน่วยงานที่มีการดำเนินโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยมากที่สุด คือ คณะศึกษาศาสตร์ (ร้อยละ 32.94) และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 24.21)

ตารางที่ 22 โครงการความร่วมมือด้านวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน ปีงบประมาณ 2544-2548
ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ประเภทโครงการวิจัย คณะ/ หน่วยงาน	ปีงบประมาณ 2544-2548												รวม			
	งบประมาณแผ่นดิน				งบประมาณภายใน				งบประมาณภายนอก				โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม	
	โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1. สำนักวิชาศิลปศาสตร์	1	100.0	2	7.14	-	-	10	35.71	-	-	16	57.14	1	3.45	28	96.55
2. สำนักวิทยาการจัดการ	-	-	-	-	-	-	10	62.5	-	-	6	37.5	-	-	16	100
3. สำนักวิชานิติศาสตร์	-	-	-	-	-	-	1	50.0	-	-	1	50.0	-	-	2	100
รวม	1	100.0	2	4.35	-	-	21	45.65	-	-	23	50.0	1	2.17	46	97.87

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า ในรอบ 5 ปี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมีการดำเนินโครงการวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในปีงบประมาณ 2544-2548 เป็นโครงการความร่วมมือด้านวิจัยมากกว่าโครงการวิจัยเดี่ยว (ร้อยละ 97.87) โดยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก (ร้อยละ 48.93) และงบประมาณภายในสถาบันในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 45.65) และคณะ/หน่วยงานที่มีโครงการความร่วมมือวิจัยมากที่สุด คือ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ (ร้อยละ 96.55) สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ เพิ่งเริ่มมีการพัฒนางานวิจัยอย่างจริงจังเมื่อปี 2549 ที่ผ่านมา ทำให้ในปีงบประมาณ 2544-2548 จำนวนโครงการวิจัยความร่วมมือด้านวิจัย และหน่วยงานที่สนับสนุนด้านการความร่วมมือวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีจำนวนค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 23 โครงการความร่วมมือด้านวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกตามแหล่งทุน
ปีงบประมาณ 2544-2548

จำนวนโครงการวิจัย คณะ/ หน่วยงาน	ปีงบประมาณ 2544-2548												รวม			
	งบประมาณแผ่นดิน				งบประมาณภายใน				งบประมาณภายนอก				โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม	
	โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		โครงการเดี่ยว		โครงการร่วม		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2	1.04	78	13.56	189	98.44	48	8.35	1	0.52	449	78.09	192	25.03	575	74.97
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	55	18.84	184	73.01	103	35.27	21	8.33	134	45.89	47	18.65	292	53.68	252	46.32
3. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	1	100.0	2	4.35	-	-	21	45.65	-	-	23	50.0	1	2.17	46	97.87
รวม	58	7.34	264	30.24	292	44.57	90	10.31	135	15.47	519	59.45	485	26.95	873	73.05

โดยภาพรวมสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีการดำเนินโครงการวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในปีงบประมาณ 2544-2548 เป็นโครงการความร่วมมือด้านวิจัยมากกว่าโครงการวิจัยเดี่ยว (ร้อยละ 73.05) โดยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก (ร้อยละ 59.45)

2.3 จำนวนหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลการสำรวจจำนวนหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 24 ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
จำแนกตามประเภทองค์กร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทองค์กร คณะ/หน่วยงาน	สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (Ug-U)		ภาครัฐ (Ug-G)		ภาคเอกชน /องค์กรอิสระ (Ug-P)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะครุศาสตร์	17	45.95	18	48.65	2	5.41
2. คณะนิติศาสตร์	1	8.33	10	83.33	1	8.33
3. คณะนิเทศศาสตร์	2	13.33	11	73.33	2	13.33
4. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี *	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
5. คณะรัฐศาสตร์	1	4.00	22	88.00	2	8.00
6. คณะเศรษฐศาสตร์	2	6.06	26	78.79	5	15.15
7. คณะอักษรศาสตร์	3	21.43	8	57.14	3	21.43
8. สถาบันวิจัยสังคม	5	35.71	3	21.43	6	42.86
9. สถาบันเอเชียศึกษา	4	13.79	15	51.72	10	34.48
10. สถาบันไทยศึกษา	5	50.00	3	30.00	2	20.00
11. วิทยาลัยประชากรศาสตร์	1	6.67	8	53.33	6	40.00
รวม	41	20.10	124	60.78	39	19.12

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

หมายเหตุ : * คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี เอกสารไม่ระบุแหล่งที่มาของหน่วยงานที่มีความร่วมมือวิจัย

จากตารางพบว่า ในปีงบประมาณ 2544-2548 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการดำเนินโครงการความร่วมมือด้านวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยากับองค์กรภาครัฐมากที่สุด (ร้อยละ 60.78) และมีความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs) เพียงร้อยละ 19.12 เท่านั้น โดยคณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านวิจัยกับองค์กรภาครัฐมากที่สุด คือ คณะรัฐศาสตร์ (ร้อยละ 88.00) และคณะนิติศาสตร์ (ร้อยละ 83.33) คณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 45.95) และคณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs) มากที่สุดคือ สถาบันเอเชียศึกษา (ร้อยละ 34.48)

ตารางที่ 25 ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
จำแนกตามประเภทองค์กร ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะ/หน่วยงาน	ประเภทองค์กร	สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (Ug-U)		ภาครัฐ (Ug-G)		ภาคเอกชน/องค์กรอิสระฯ (Ug-P)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์		8	23.53	18	52.94	8	23.53
2. คณะวิทยาการจัดการ		-	-	7	-	-	-
3. คณะศิลปกรรมศาสตร์		3	75.00	1	25.00	-	-
4. คณะศึกษาศาสตร์		-	-	6	85.71	1	14.29
5. สถาบันวิจัยและพัฒนา		-	-	5	100	-	-
4. ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย *		11	68.75	4	25.00	1	6.25
5. ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคแม่ข่าย *		6	50.00	6	50.00	-	-
6. ศูนย์วิจัยและพัฒนาสำหรับเด็กออทิสติก		1	33.33	1	33.33	1	33.33
7. ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา *		11	68.75	3	18.75	2	12.50
รวม		40	38.46	51	49.04	13	12.5

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

หมายเหตุ : * ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย เริ่มดำเนินการ ปี 2545 ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคแม่ข่าย เริ่มดำเนินการ ปี 2547 และศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา เริ่มดำเนินการ ปี 2546

จากตารางพบว่า ในปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการดำเนินโครงการความร่วมมือด้านวิจัยกับองค์กรจากภาครัฐ มากที่สุด (ร้อยละ 49.04) และมีความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs) เพียงร้อยละ 12.5 เท่านั้น โดยคณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านวิจัยกับองค์กรภาครัฐมากที่สุด คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 42.86) คณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ได้แก่ ศูนย์พหุลักษณะสังคมแม่ข่าย และศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา (ร้อยละ 68.75) และคณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs) มากที่สุดคือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 23.53)

ตารางที่ 26 ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
จำแนกตามประเภทองค์กร ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

คณะ/หน่วยงาน	ประเภทองค์กร	สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (Ug-U)		ภาครัฐ (Ug-G)		ภาคเอกชน/องค์กรอิสระฯ (Ug-P)	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สำนักวิชาศิลปศาสตร์		5	41.67	6	50.0	1	8.33
2. สำนักวิทยาการจัดการ		-	-	2	22.22	-	-
3. สำนักวิชานิติศาสตร์		-	-	1	11.11	-	-
รวม		5	33.33	9	60	1	6.67

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

จากตารางพบว่า ในปีงบประมาณ 2544-2548 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงมีโครงการวิจัยที่ค่อนข้างน้อยและเมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า มีการดำเนินโครงการความร่วมมือด้านวิจัยกับจากภาครัฐมากที่สุด คือ ร้อยละ 60 และมีความร่วมมือด้านการวิจัยกับภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs) น้อยที่สุด เพียงร้อยละ 6.67 เท่านั้น โดยคณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านวิจัยกับจากภาครัฐมากที่สุดคือ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ (ร้อยละ 50) และเป็นที่น่าสังเกตว่า สำนักวิชาศิลปศาสตร์ก็มีความร่วมมือด้านการวิจัยกับทุกประเภทขององค์กรในปริมาณที่สูงกว่าสำนักวิชาอื่นๆ เช่นกัน โดยคณะ/หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านวิจัยกับองค์กรอื่นๆ น้อยที่สุด คือ สำนักวิชานิติศาสตร์ (ร้อยละ 11.11)

ตารางที่ 27 ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยของหน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำแนกตามประเภทองค์กร

สถาบัน	ประเภทองค์กร		ภาครัฐ (Ug-G)		ภาคเอกชน/องค์กรอิสระ (Ug-P)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	41	20.10	124	60.78	39	19.12
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	40	38.46	51	49.04	13	12.5
3. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	5	33.33	9	60	1	6.67
รวม	86	30.63	184	56.61	53	12.76

แหล่งข้อมูล : ฐานข้อมูลด้านวิจัยของแต่ละคณะ/หน่วยงาน และฐานข้อมูลด้านการวิจัยส่วนกลางสถาบัน ปี พ.ศ. 2544-2548

โดยภาพรวมผลการสำรวจจำนวนหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมากที่สุดได้แก่ องค์กรจากภาครัฐ (ร้อยละ 56.61) รองลงมาคือ สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (ร้อยละ 30.63) และหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยน้อยที่สุดได้แก่ องค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (ร้อยละ 12.76)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังหัวหน้าโครงการวิจัยที่มีประสบการณ์การทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย จำนวน 290 ชุด ได้รับกลับคืนจำนวน 209 ชุด คิดเป็นร้อยละ 72.07 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำเสนอได้ 4 ส่วนตามลำดับดังนี้

3.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อความ	จำนวน (N = 209)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	81	38.8
หญิง	128	61.2
2. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	6	2.9
ปริญญาโท	84	40.6
ปริญญาเอก	119	57.5
3. ตำแหน่งวิชาการ/ ตำแหน่งงาน		
อาจารย์	43	20.6
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	45	21.5
รองศาสตราจารย์	80	38.3
ศาสตราจารย์	20	9.6
นักวิจัย		
ผู้ชำนาญการ	13	6.22
ผู้เชี่ยวชาญ	7	3.35
ผู้ชำนาญการพิเศษ	1	0.48
4. ตำแหน่งทางบริหาร ภายในมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน		
ไม่มี	101	53.1
มี	98	46.9
5. ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	16	7.7
6-10 ปี	27	13.0
11-15 ปี	26	12.5
15-20 ปี	24	11.5
มากกว่า 20 ปี	116	55.8
6. ภาระงานด้านการสอน		
ต่ำกว่า 5 ชั่วโมง/ สัปดาห์	43	16.2
5-8 ชั่วโมง/ สัปดาห์	60	30.3
9-12 ชั่วโมง/ สัปดาห์	64	32.3
มากกว่า 12 ชั่วโมง/ สัปดาห์	42	21.2
7. เวลาในการทำโครงการร่วมวิจัย		
น้อยกว่า 1 ปี	23	11.4
1 - 2 ปี	149	74.1
มากกว่า 2 ปี	29	14.4

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิงร้อยละ 61.2 และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก (ร้อยละ 57.5) และมีตำแหน่งวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ (ร้อยละ 38.3) มีเพียงร้อยละ 9.6 เท่านั้นที่ดำรงตำแหน่ง

ศาสตราจารย์ ด้านการดำรงตำแหน่งทางบริหารพบว่า กึ่งหนึ่งดำรงตำแหน่งทางบริหาร (ร้อยละ 53.1) ทั้งในระดับคณบดี รองคณบดี ผู้ช่วยคณบดี หัวหน้าภาควิชา ประธานกรรมการบริหาร หลักสูตร และอื่นๆ

ด้านประสบการณ์การทำงานพบว่า กึ่งหนึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี (ร้อยละ 55.8) และมีภาระงานสอน 9-12 ชั่วโมง/ สัปดาห์ (ร้อยละ 32.3) และ 5-8 ชั่วโมง/สัปดาห์ (ร้อยละ 30.3) มากที่สุด สำหรับการใช้เวลาในการทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาทำวิจัยแต่ละโครงการโดยเฉลี่ย 1-2 ปี (ร้อยละ 74.1)

ตารางที่ 29 ประสบการณ์การทำวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อความ	1-5		6-10		11-15		16-20		21-25		26-30		รวม	
	โครงการ		โครงการ		โครงการ		โครงการ		โครงการ		โครงการ		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
1. ประสบการณ์ทำวิจัย 10 ปี ที่ผ่านมา														
โครงการวิจัยเดี่ยว	126	78.26	26	16.15	5	3.11	2	1.24	1	0.62	1	0.62	161	35.54
โครงการความร่วมมือวิจัย														
สาขาวิชาเดียวกัน	116	72.96	29	18.24	6	3.77	4	2.51	4	2.51	-	-	159	35.10
สหสาขาวิชา	107	80.45	20	15.04	4	3.01	1	0.75	1	0.75	-	-	133	29.36
2. ประสบการณ์ทำวิจัยในปัจจุบัน (เฉพาะที่กำลังดำเนินการอยู่)														
โครงการวิจัยเดี่ยว	94	97.92	2	2.08	-	-	-	-	-	-	-	-	96	33.22
โครงการความร่วมมือวิจัย														
สาขาวิชาเดียวกัน	108	96.43	4	3.57	-	-	-	-	-	-	-	-	112	38.75
สหสาขาวิชา	81	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81	28.03

จากตารางพบว่า ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยมากกว่าโครงการวิจัยเดี่ยว และมักทำวิจัยร่วมในสาขาวิชาเดียวกัน (ร้อยละ 35.10) มากที่สุด โดยทำวิจัยเฉลี่ย 1-5 โครงการต่อคน

สำหรับประสบการณ์การทำวิจัยในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ไม่แตกต่างกับการทำวิจัยในอดีตเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามยังคงทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยในสาขาวิชาเดียวกันมากที่สุด (ร้อยละ 38.75) และทำวิจัยเฉลี่ย 1-5 โครงการต่อคน

ตารางที่ 30 ลักษณะการทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อความ	1-5 โครงการ		6-10 โครงการ		11-15 โครงการ		16-20 โครงการ		21-25 โครงการ		26-30 โครงการ		รวม	
	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ	จำ นวน	ร้อยละ
1. จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัย 10 ปีที่ผ่านมา จำแนกตามประเภท โครงการวิจัย														
วิจัยพื้นฐาน	63	86.30	9	2.10	1	0.23	-	-	-	-	-	-	73	21.16
วิจัยประยุกต์	91	68.94	19	14.39	15	11.36	5	3.79	-	-	2	1.51	132	38.26
วิจัยปฏิบัติการ	59	89.39	5	7.57	1	1.51	1	1.51	-	-	-	-	66	19.13
วิจัยและพัฒนา	63	85.13	7	10.60	2	3.03	1	1.51	1	1.51	-	-	74	21.45
2. ลักษณะโครงการความร่วมมือวิจัย 10 ปีที่ผ่านมา จำแนกตามประเภท ความร่วมมือระหว่าง														
บุคคล กับบุคคล	84	78.50	10	9.34	8	7.48	5	4.67	-	-	-	-	107	32.03
หน่วยงานในสถาบันเดียวกัน	83	83.0	15	15.0	1	1.0	1	1.0	-	-	-	-	85	25.45
หน่วยงาน ต่างสถาบัน	68	97.14	2	2.86	-	-	-	-	-	-	-	-	70	20.96
สถาบันอุดมศึกษา กับภาครัฐ	63	87.50	3	4.17	2	2.78	2	2.78	2	2.78	-	-	72	21.56
สถาบันอุดมศึกษา กับเอกชน	14	93.33	1	6.67	-	-	-	-	-	-	-	-	15	4.49
สถาบันอุดมศึกษา กับ NGOs	33	89.19	2	5.40	1	2.70	1	2.70	-	-	-	-	37	11.08

จากตารางพบว่า ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการทำโครงการวิจัยประเภทวิจัยประยุกต์มากที่สุด (ร้อยละ 38.26) โดยเฉลี่ย 1-5 โครงการ ต่อคน

สำหรับประเภทของความร่วมมือในการทำวิจัยระหว่างองค์กรนั้นพบว่า โครงการวิจัยส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือระดับบุคคล (ร้อยละ 32.03) รองลงมาคือ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษาเดียวกัน (ร้อยละ 25.45) และความร่วมมือวิจัยกับภาครัฐ (ร้อยละ 21.56) โดยมีความร่วมมือวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลกับเอกชนน้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 4.49 และในแต่ละประเภทโครงการความร่วมมือวิจัยมีการทำวิจัยโดยเฉลี่ย 1-5 โครงการต่อคน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 ลักษณะแหล่งทุนในโครงการความร่วมมือวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อความ	1-5 โครงการ		6-10 โครงการ		11-15 โครงการ		16-20 โครงการ		21-25 โครงการ		26-30 โครงการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. แหล่งทุนโครงการความร่วมมือวิจัย ทุนส่วนตัว	22	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	5.13
งบประมาณคณะ/หน่วยงาน	90	90.91	5	5.05	4	4.04	-	-	-	-	-	-	99	23.08
งบประมาณแผ่นดิน	74	80.43	13	14.13	3	3.26	2	2.17	-	-	-	-	92	21.45
แหล่งทุนภายนอก ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ	20	95.24	1	4.76	-	-	-	-	-	-	-	-	21	4.89
องค์กรภาครัฐ	84	71.19	20	16.95	3	2.54	7	5.93	4	3.39	-	-	118	27.50
องค์กรภาคเอกชน	18	85.71	2	9.52	1	4.76	-	-	-	-	-	-	21	4.89
องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร	50	89.28	5	8.93	1	1.78	-	-	-	-	-	-	56	13.05
2. แหล่งทุนโครงการความร่วมมือวิจัย ทุนส่วนตัว	22	100.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	5.13
งบประมาณคณะ/หน่วยงาน	90	90.91	5	5.05	4	4.04	-	-	-	-	-	-	99	23.08
งบประมาณแผ่นดิน	74	80.43	13	14.13	3	3.26	2	2.17	-	-	-	-	92	21.45

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบ สอบถามส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก คือ องค์กรภาครัฐ (ร้อยละ 27.50) รองลงมาคือ งบประมาณของคณะ/หน่วยงาน/สถาบันของ ผู้วิจัยเอง (ร้อยละ 23.08) และงบประมาณแผ่นดิน (ร้อยละ 21.45) และได้รับทุนสนับสนุนจาก องค์กรภาคเอกชนและสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ น้อยที่สุดเพียง ร้อยละ 4.89 โดยได้รับสนับสนุน งบประมาณจากแต่ละแหล่งทุนเฉลี่ย 1-5 โครงการ ต่อคน

ตารางที่ 32 เหตุผลในการทำโครงการความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

อันดับที่	ข้อความ	ร้อยละ
1	ชอบทำวิจัย	40.7
2	ประโยชน์ด้านการเรียนการสอน	34.5
3	ตามเงื่อนไขของแหล่งทุน	32.5
4	หาทุนสนับสนุนการทำวิจัย	31.5
5	ความก้าวหน้าทางวิชาการ	25.3
6	อื่นๆ	16.7

จากตารางพบว่า เหตุผลอันดับแรกการทำโครงการความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัยของผู้ตอบ แบบสอบถาม คือ ชอบทำวิจัย (ร้อยละ 40.7) สำหรับเหตุผลอันดับ 2 3 และ 4 มีน้ำหนักใกล้เคียง กัน คือ เพื่อประโยชน์ด้านการเรียนการสอน (ร้อยละ 34.5) ทำโครงการความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัย

ตามเงื่อนไขของแหล่งทุน (ร้อยละ 32.5) และเพื่อมุ่งหาทุนสนับสนุนการทำวิจัย (ร้อยละ 31.5) และมีเพียงร้อยละ 25.3 ที่ทำวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

3.2 การบริหารจัดการ โครงการความร่วมมือวิจัย

ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ โครงการความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 33 ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ โครงการความร่วมมือวิจัย

ข้อความ	จำนวน (N = 209)	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์หลักในการทำโครงการความร่วมมือวิจัย		
เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัย/ พัฒนารูปแบบข้อมูลการวิจัย	102	48.8
เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่องตามความจำเป็น ลดความซ้ำซ้อนในการทำวิจัย	62	29.7
เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่อง ในระยะเวลาสั้นๆ แบ่งปันทรัพยากรวิจัยร่วมกัน	86	41.1
เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่อง ในระยะเวลายานกลาง พัฒนาพันธะสัญญาความร่วมมือ	73	34.9
เพื่อความร่วมมือเฉพาะเรื่อง ในระยะยาว มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ	76	36.4
เป้าหมายความสำเร็จของการวิจัยร่วมกัน		
อื่นๆ	7	3.3
2. การทำสัญญาข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างบุคคล/ หน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ		
ไม่มี	66	31.6
มีสัญญา เป็นทางการ	68	32.5
มีสัญญาเป็นทางการ และกำหนดภาระงานชัดเจน	72	34.4
3. ลักษณะความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในงานวิจัย		
แบบยึดหยุ่น ตัดสินใจตามเสียงสมาชิกส่วนใหญ่	47	22.5
แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง ไม่มีอำนาจตัดสินใจ	10	4.8
แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง มีอำนาจตัดสินใจได้	50	23.9
แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง สมาชิกร่วมตัดสินใจ	89	42.6
แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง สมาชิกร่วมตัดสินใจเป็นเอกฉันท์	7	3.3
4. การกำหนดบทบาท หน้าที่ และเวลาในการทำวิจัย		
กำหนดบทบาท คร่าวๆ	27	12.9
กำหนดบทบาท ค่อนข้างชัดเจน	58	27.8
กำหนดบทบาท อย่างชัดเจน	37	17.7
กำหนดบทบาท อย่างชัดเจน และระบุเวลาการดำเนินงาน	44	21.1
กำหนดบทบาท อย่างชัดเจน ระบุเวลาการดำเนินงาน และการประเมินผล	39	18.7

ตารางที่ 33 (ต่อ) ข้อมูลด้านการบริหารจัดการ โครงการความร่วมมือวิจัย

ข้อความ	จำนวน (N = 209)	ร้อยละ
5. บุคลากรสนับสนุนงานวิจัย		
ไม่มี ผู้ประสานงานกลาง	10	4.8
มี หัวหน้าโครงการวิจัยประสานงานเอง	101	48.3
มี ผู้ประสานงานกลาง	46	22.0
มี ฝ่ายประสานงานกลาง	24	11.5
มี หน่วยงานประสานงานกลาง	23	11.0
6. ด้านการร่วมทุนเพื่อการวิจัยกับหน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ		
ไม่มี	142	67.9
มี	62	29.7
7. ด้านการกำหนดพันธภาวะความร่วมมือวิจัยของหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ		
ไม่มี	97	46.4
มี	104	49.8
8. ด้านการสื่อสารภายในกลุ่มวิจัย		
ไม่เป็นทางการ เป็นครั้งคราว เฉพาะเวลาที่มีการจัดกิจกรรม	65	31.1
เป็นทางการ ไม่สม่ำเสมอ ผ่านหน่วยประสานงานกลาง	51	24.4
เป็นทางการ สม่ำเสมอ ผ่านหน่วยประสานงานกลาง	45	21.5
เป็นทางการ สม่ำเสมอ ผ่านหน่วยประสานงานกลาง สื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร	26	12.4
เป็นทางการ สม่ำเสมอ ผ่านหน่วยประสานงานกลาง สื่อสารกับบุคคลทุกระดับ สื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร	22	10.5
9. ด้านวัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย		
ไม่มี การแบ่งปันวัสดุ/อุปกรณ์	86	41.1
มี การจัดสรร วัสดุ/อุปกรณ์ ชุดใหม่ เพื่อการวิจัยโดยเฉพาะ	64	30.6
มี การแบ่งปันวัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย (Share Resources) จากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร	48	23.0
มี การรวมวัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย (Pool Resources) จากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร	11	5.3

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัย/พัฒนาฐานข้อมูลการวิจัย (ร้อยละ 48.8) รองลงมาคือ เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่อง ในระยะเวลาสั้นๆ และแบ่งปันทรัพยากรวิจัยร่วมกัน (ร้อยละ 41.1) ด้านการทำสัญญาข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือกันพบว่ามีส่วนใหญ่มีการทำสัญญาเป็นทางการ และมีการกำหนดภาระงานชัดเจน (ร้อยละ 34.4)

ด้านลักษณะความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในงานวิจัย พบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง และสมาชิกร่วมกันตัดสินใจมากที่สุด (ร้อยละ 42.6) ด้านการกำหนดบทบาท หน้าที่ และเวลาในการทำวิจัย พบว่า โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยส่วนใหญ่มีการกำหนดบทบาท ค่อนข้างชัดเจน (ร้อยละ 27.8)

ด้านบุคลากรสนับสนุนงานวิจัยพบว่า โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยส่วนใหญ่มีหัวหน้าโครงการวิจัยเป็นผู้ประสานงานเอง (ร้อยละ 48.3) มีเพียงร้อยละ 11 ที่มีหน่วย

ประสานงานกลางดูแล ด้านการร่วมทุนเพื่อการวิจัยกับหน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยไม่มีการร่วมทุนเพื่อทำวิจัย (ร้อยละ 67.9) แต่มีการกำหนดพันธภาวะหรือข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินความร่วมมือวิจัย (ร้อยละ 46.4) และมีการสื่อสารภายในกลุ่มวิจัยแบบไม่เป็นทางการ โดยสื่อสารกันเป็นครั้งคราวเฉพาะเวลาที่มีการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 31.1) และไม่มีการแบ่งปันวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัยจากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร (ร้อยละ 41.1)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการบริหารจัดการโครงการความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประเภทการดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กร จากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น (รายละเอียดในหน้า 114) พบว่า การดำเนินโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานแบบหุ้นส่วนวิจัย (Research Partnership) ที่มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัย/พัฒนาฐานข้อมูลการวิจัย (ร้อยละ 48.8) และเพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่องในระยะเวลาสั้นๆ และแบ่งปันทรัพยากรวิจัยร่วมกัน (ร้อยละ 41.1) ด้านลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพบว่า ส่วนใหญ่มีการทำสัญญาเป็นทางการ และมีการกำหนดภาระงานชัดเจน (ร้อยละ 34.4) สำหรับदारร่วมลงทุนด้านการเงินพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการร่วมทุนเพื่อทำวิจัย (ร้อยละ 67.9) ด้านระดับการตัดสินใจในการดำเนินงานของโครงการความร่วมมือวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกในโครงการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง และสมาชิกร่วมกันตัดสินใจ (ร้อยละ 42.6) โดยผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานกลางได้แก่ หัวหน้าโครงการวิจัย (ร้อยละ 48.3) ด้านการสื่อสารภายในระหว่างสมาชิกในกลุ่มวิจัยเป็นแบบไม่เป็นทางการ โดยสื่อสารกันเป็นครั้งคราวเฉพาะเวลาที่มีการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 31.1) และไม่มีการแบ่งปันวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัยจากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร (ร้อยละ 41.1)

3.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย

จากแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 34 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย

ข้อความ	\bar{X}	S.D.
1. วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ		
การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.48	0.754
การแบ่งปันวิสัยทัศน์ของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.16	0.809
การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.20	0.889
2. สิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือวิจัย		
ความสัมพันธ์เดิมที่มีมาก่อนหน้าของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.35	0.809
ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.52	0.647
นโยบายขององค์กรภาครัฐ/ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร	3.86	0.993
3. ลักษณะของสมาชิกในโครงการวิจัย		
ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านการวิจัย ความไว้วางใจ และ	4.61	0.598
ความเคารพซึ่งกันและกันของผู้ร่วมวิจัย/ หน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ		
การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ของผู้ร่วมวิจัย/ หน่วยงาน/ องค์กรที่ร่วมมือ	4.26	0.743
การรับทราบผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการดำเนินความร่วมมือ ของผู้ร่วมวิจัย/	4.16	0.843
หน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ		
การประนีประนอมในการตัดสินใจ แก้ปัญหาภายในที่วิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.20	0.722
4. กระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัย		
การมีส่วนร่วมในการทำงานและความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.54	0.655
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือทุกระดับ ตั้งแต่	4.28	0.719
ระดับผู้บริหาร-ผู้ปฏิบัติ		
ความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน	4.29	0.668
การกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.36	0.707
การเตรียมพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในกรณีสถานการณ์เปลี่ยนแปลง	4.06	0.791
การพัฒนานโยบายและบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	3.89	0.871
5. การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่มีความร่วมมือ		
การประชุม สื่อสาร และทำความเข้าใจของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ	4.47	0.671
การสื่อสารและให้ข้อมูลระหว่างผู้ร่วมวิจัย หรือหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ	4.39	0.676
6. การจัดการทรัพยากรเพื่อความร่วมมือ		
การมีแหล่งทุนสนับสนุนความร่วมมือวิจัย	4.54	0.713
ทักษะความสามารถด้านการวิจัยและการบริหารโครงการวิจัยของผู้ร่วมวิจัย/	4.50	0.632
หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือกัน		
รวม	4.332	0.710

จากตารางพบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยทั้ง 6 กลุ่ม ในระดับมาก ($\bar{X}=4.332$)

โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับแรก ได้แก่ ลักษณะของสมาชิกในโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย กล่าวคือ สมาชิกต้องความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านการวิจัย มีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกันของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือกัน ($\bar{X}=4.61$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับที่สอง มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการทำงานและความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ ($\bar{X}=4.54$) และปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อความร่วมมือที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ การมีแหล่งทุนสนับสนุนความร่วมมือวิจัย ($\bar{X}=4.54$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับที่สาม ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือวิจัย คือ การทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยต้องคำนึงถึงศักยภาพและความเชี่ยวชาญของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือเป็นลำดับแรก ($\bar{X}=4.52$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับที่สี่ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยและการกำหนดเป้าหมายของโครงการมีความสำคัญเป็นลำดับแรก ($\bar{X}=4.48$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกที่มีความร่วมมือที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรก คือ การประชุม สื่อสาร และทำความเข้าใจของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ ($\bar{X}=4.47$)

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงข้อคิดเห็นว่า การคัดเลือกผู้ร่วมวิจัยนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะการจัดสรรเวลาในการทำวิจัยร่วมกัน และความรับผิดชอบต่องานของผู้วิจัย เพราะผู้ร่วมวิจัยมาจากหลายหน่วยงาน/สถาบัน/องค์กร ประกอบกับภาระงานของแต่ละบุคคลที่อาจมีมากจนไม่มีเวลาร่วมทำวิจัย ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือล่าช้าได้ (35 คน จาก 209 คน หรือ ร้อยละ 2.39)

3.4 ปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากแบบสอบถามปลายเปิดมีจำนวนผู้ตอบข้อคำถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ นำเสนอได้ดังนี้

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
ด้านนโยบาย	
1. ระเบียบราชการที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย เช่น การบริหารจัดการโครงการวิจัยที่เป็นระบบ Top down ทำให้เกิดความล่าช้าในการเบิกจ่ายงบประมาณ ระเบียบการจัดจ้างพนักงานที่มีผลตอบแทนต่ำ ทำให้คนเก่งไม่อยากเป็นนักวิจัย	23

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
2. นโยบายของภาครัฐให้ความสำคัญกับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ค่อนข้างน้อย มีงบประมาณสนับสนุนงานวิจัยทางสังคมศาสตร์น้อยกว่างานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ค่อนข้างมาก และขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง	22
3. แหล่งทุนวิจัยที่สนับสนุนงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มีค่อนข้างน้อย และขาดความต่อเนื่อง และไม่ทั่วถึงในระดับภูมิภาค	12
4. สถาบันอุดมศึกษา ขาดนโยบายและกฎระเบียบในการส่งเสริมด้านความร่วมมือวิจัย และ ขาดหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือวิจัย และขาดความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายการวิจัย ที่เน้นการมีส่วนร่วม	12
ด้านบุคลากรวิจัย	
1. อาจารย์มีภาระงานสอนมาก และมีภาระงานหลายด้าน ทำให้เวลาในการทำวิจัยน้อย ส่งผลกระทบต่อพัฒนางานวิจัย	25
2. ความแตกต่างระหว่างศาสตร์และสาขาวิชาในการทำวิจัยร่วมกัน ทำให้เกิดความแตกต่างด้านทัศนคติ และความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน ซึ่งมักเกิดปัญหา	13
3. นักวิจัยที่มีศักยภาพสูง มักมีภาระงานด้านบริหารมาก จนไม่มีเวลาทำวิจัย หรือทำวิจัย แต่ไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร เพราะภาระงานมาก	8
ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย	
1. การประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพระหว่างนักวิจัยหรือหน่วยงานที่ร่วมวิจัย เช่น การเชิญนักวิจัยร่วมงานวิจัย อย่างกระชั้นชิด การแจ้งข้อมูลข่าวสารที่ล่าช้า เป็นต้น	17
2. การบริหารเวลาในการทำงานวิจัย และการจัดสรรเวลาให้ตรงกันของนักวิจัยในการทำโครงการวิจัยร่วมกัน	10
3. เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมความร่วมมือวิจัย เช่น การพิจารณาผลงานวิจัยที่ให้ค่าน้ำหนักกับการเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยมากกว่าคุณภาพของโครงการวิจัย และการประเมินผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่อิงเกณฑ์งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น	10
ด้านวัฒนธรรมวิจัย	
1. การขาดวัฒนธรรมวิจัยที่ดีของนักวิจัย ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนางานวิจัย เช่น การยึดระบบอาวุโสในการเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ทำให้นักวิจัยที่เก่ง แต่ขาดความอาวุโส ไม่อยากทำวิจัยร่วม และหันไปทำวิจัยเดี่ยวแทน และการมีอคติตาของนักวิจัย ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น	9
2. ผู้วิจัยมักทำงานวิจัยเฉพาะในกลุ่มคนที่รู้จัก ไม่เปิดโอกาสให้นักวิจัยหน้าใหม่	7

ปัญหา อุปสรรค	ความถี่
ด้านคุณภาพผลงานวิจัย	
1. ผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ยังไม่ตอบสนองการแก้ปัญหาของท้องถิ่นและสังคมได้เท่าที่ควร	8
2. การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์อยู่ในวงจำกัด ไม่แพร่หลายสู่สาธารณะ	7

3.5 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ นำเสนอได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ด้านนโยบาย	
1. ควรมีการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ และกำหนดเป้าหมายในการสร้างเครือข่ายการวิจัยในทุกสาขาวิชา เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำวิจัย	27
2. ควรมีการจัดทำแผนพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การเพิ่มเงินทุนสนับสนุนงานวิจัย	17
3. ควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือวิจัยโดยเฉพาะของสถาบันสนับสนุนด้านงบประมาณ และทรัพยากรสนับสนุนด้านการศึกษาที่เพียงพอ	15
4. ควรมีการปรับกฎระเบียบด้านการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการวิจัยให้มีความคล่องตัว และเอื้อต่อการดำเนินงานวิจัย เช่น งบประมาณการวิจัยไม่ควรขึ้นกับปีงบประมาณ เป็นต้น	12
5. ควรมีการปรับแนวทางการประเมินผลงานวิจัยและประเมินตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์และนักวิจัย เช่น การเปิดกว้างให้สามารถนำผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยไปขอตำแหน่งทางวิชาการได้	11
6. ควรปรับนโยบายการจัดสรรภาระงาน ให้เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัยของอาจารย์	10
7. ควรมีทิศทางการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันที่ชัดเจน และเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร	10
ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย	
1. ควรมีการจัดกิจกรรมการวิจัยที่เน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความรู้ในการวิจัย และกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือวิจัย	15
2. ควรมีหน่วยงาน/องค์กร กลางที่รับผิดชอบการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะ	12
3. ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อพัฒนางานวิจัย ให้มีความทันสมัยและทันต่อข้อมูล	10

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
4. ควรส่งเสริมให้มีบรรยากาศในการพัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เช่น ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ การประชุมเครือข่ายการวิจัย การรวมกลุ่มวิจัย เป็นต้น	10
ด้านบุคลากรวิจัย	
1. ควรมีการพัฒนาทักษะด้านการวิจัย และการบริหารโครงการความร่วมมือวิจัย ให้แก่นักวิจัยอย่างสม่ำเสมอ เช่น การสัมมนา อบรมความรู้ด้านการวิจัย การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการวิจัยจากแต่ละสาขาวิชา เพื่อสร้างมุมมองใหม่ การมีพี่เลี้ยงนักวิจัย เป็นต้น	13
2. ควรมีการสร้างวัฒนธรรมวิจัยที่ดีให้นักวิจัย เช่น การทำงานเป็นที่ระหว่างอาจารย์ด้วยกัน และระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นต้น	10

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผู้วิจัยได้ประมวลผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการวิจัย ของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามและแบบสำรวจของทั้ง 3 แห่ง และผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารด้านการวิจัย จากองค์กรสนับสนุนด้านการวิจัยของประเทศ ผู้บริหารด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ประธานเครือข่ายการวิจัย และหัวหน้าโครงการความร่วมมือวิจัย เพื่อสรุปสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ นำเสนอข้อมูลได้ดังนี้

โอกาส

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สนับสนุนการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยของบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษาภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายการวิจัยต่างๆ ในระดับภูมิภาค
2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เปิดโอกาสให้กับการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อย่างมาก เน้นให้สถาบันการศึกษาทำการวิจัยร่วมกับชุมชนโดยชุมชนเป็นนักวิจัยหลัก

3. กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่างๆ เป็นโอกาสในการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อช่วยแก้ปัญหาสังคม
4. การเปิดเสรีทางการค้า หรือ FTA เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาตนเองให้ก้าวเข้าสู่ระดับนานาชาติ โดยการพัฒนาให้เทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ
5. ประเด็นปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศที่มีมากขึ้นในสังคม ทำให้รัฐบาลมองเห็นความสำคัญของงานวิจัยทางสังคมศาสตร์มากยิ่งขึ้น และการบริหารโครงการเมกะโปรเจกต์ต่างๆ ของภาครัฐ จำเป็นต้องมีข้อมูลการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจของผู้บริหารประเทศ
6. ภาครัฐมีนโยบายการบริหารประเทศแบบบูรณาการ และให้การสนับสนุนโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ เน้นการพัฒนากลุ่มจังหวัด เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภูมิภาคมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายวิจัย เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
7. ภาครัฐสนับสนุนให้มีจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยระดับภูมิภาคของ สกอ. สกว.ภาค และเครือข่ายการวิจัย ทำให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในระดับชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น และส่งเสริม/สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง
8. ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุน IT ทำให้ระบบสารสนเทศมีการพัฒนาข้อมูลอย่างรวดเร็วและดีขึ้น ทำให้สามารถพัฒนาฐานข้อมูลด้านการวิจัย และเครือข่ายทางวิชาการและการวิจัยต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น
9. ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนและพัฒนาฐานข้อมูลด้านการวิจัยของประเทศ และฐานข้อมูลการวิจัยในระดับภูมิภาค
10. ภาครัฐเน้นการติดตามและประเมินผลการวิจัยของประเทศในภาพรวม โดยดำเนินการจัดทำมาตรฐานการวิจัยทั้งระบบ
11. ภาครัฐสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย เพื่อสร้างและต่อยอดองค์ความรู้ และการบริหารเพื่อการดำเนินงานวิจัยเฉพาะทาง
12. นโยบายด้านต่างประเทศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนและประเทศอื่นๆ
13. ภาครัฐมีกฎหมายส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาประเทศ ที่ส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการแข่งขันทางการค้า เพื่อให้ภาคเอกชนมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนามากยิ่งขึ้น ได้แก่ การได้รับสิทธิประโยชน์สามารถนำคนต่างด้าวซึ่งมีช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการเข้ามาทำงานได้ การยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร และการ

หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินที่ใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนา การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลของค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนา และการยกเว้นการจัดเก็บภาษีร้อยละ 7 สำหรับงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา

14. แหล่งทุนมีนโยบายให้การสนับสนุนการวิจัย เน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในลักษณะสหสาขา

15. ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาในหลากหลายสาขาวิชา และเน้นการพัฒนาวิจัยทั้งรุ่นใหม่และรุ่นกลาง เพื่อพัฒนางานวิจัยให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ

อุปสรรค

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับ อุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. งบประมาณสนับสนุนในการพัฒนางานวิจัยค่อนข้างจำกัดและกระจุกกระจายขาดพลังในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศ และความเชื่อมโยงในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศยังไม่ชัดเจน
2. หน่วยงานสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยระดับประเทศยังไม่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนความร่วมมือวิจัยและการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยที่ชัดเจน
3. ภาครัฐกำหนดแผนพัฒนางานวิจัยของประเทศในภาพรวมไม่ได้แยกประเด็นเฉพาะสาขา ส่งผลให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่ไม่ตรงเป้าหมาย
4. การเชื่อมโยงการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยทั้งระบบ กฎหมายและกฎระเบียบที่สนับสนุนการวิจัยยังเป็นแบบแยกส่วน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การทำงานเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ ส่งผลให้การพัฒนางานวิจัยไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ระบบฐานข้อมูลการวิจัย (Database) ระดับประเทศยังเป็นแบบแยกส่วน ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบวิจัยของประเทศ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัย
6. ภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการพัฒนางานวิจัยที่ค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เน้นการวิจัยและพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
7. แหล่งทุนวิจัยส่วนใหญ่ เน้นการสนับสนุนการวิจัยประยุกต์มากกว่างานวิจัยเชิงทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้ขาดการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐาน นอกจากนี้แหล่งทุนวิจัยต่างประเทศได้กำหนดกรอบการวิจัยไว้แล้ว ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยไม่มาก
8. การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐและเอกชน ยังไม่ทันต่อความต้องการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้

9. ระบบราชการไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัยของบุคลากรระหว่างเครือข่าย การยืมตัวนักวิจัยข้ามหน่วยงานทำได้ยากมาก เพราะต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ทำให้การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการทำงานร่วมกันของนักวิจัยโดยลักษณะส่วนตัว
10. การรวมกลุ่มในลักษณะคลัสเตอร์ไม่ครอบคลุมนักวิจัยทั่วประเทศ ทำให้การพัฒนางานวิจัยไม่ทั่วถึงในทุกสาขาวิชา
11. การเสนอโครงการวิจัยมีระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่อาจบูรณาการโครงการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
12. การเสนอหัวข้อการวิจัยไม่ได้มาจากความต้องการของท้องถิ่น แต่เป็นความต้องการของภาครัฐ
13. การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการสร้างความร่วมมือวิจัยระดับประเทศและระหว่างประเทศ เป็นภาระของแต่ละสถาบันที่ต้องดำเนินการเอง
14. ความเชื่อมโยงด้านงานวิจัยในสาขาต่างๆ ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่นๆ ยังมีค่อนข้างน้อย และที่มีอยู่ก็ยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ
15. เครือข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ยังมีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง
16. การสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยยังค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากมหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ในประเทศ มักไม่ให้ความสำคัญในการเป็นเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยขนาดเล็กๆ ในประเทศไทยเท่าที่ควร
17. การดำเนินการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ยึดกฎระเบียบ ขาดความคล่องตัว และไม่เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัย การบริหารจัดการงบประมาณโครงการวิจัยค่อนข้างยุ่งยาก
18. หน่วยงานแต่ละแห่งของมหาวิทยาลัย มีข้อกำหนดในการหักเงินค่าสาธารณูปโภคจากโครงการวิจัยที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความลักลั่นในทางปฏิบัติ
19. เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัย และไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย
20. ความก้าวหน้าของอาชีพนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีน้อย และไม่น่าสนใจ

จุดแข็ง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับจุดแข็งในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปสาระสำคัญในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัย

1.1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีนโยบายพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย และมีเป้าหมายในการยกระดับงานวิจัยสู่ระดับนานาชาติ โดยสอดคล้องกับนโยบายรัฐและแนวทางการวิจัยของชาติ

1.2 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีนโยบายสร้างศักยภาพของอาจารย์/นักวิจัย และส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานการวิจัยและกำหนดทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน

1.3 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐสนับสนุนการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการและวิจัย ทั้งในศาสตร์เดียวกัน และการบูรณาการระหว่างศาสตร์หรือสหสาขาวิชา

1.4 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐสนับสนุนการพัฒนาระบบการทำงานวิชาการ/วิจัยร่วมกัน ระหว่างอาจารย์ และระหว่างอาจารย์กับนิสิต

1.5 สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนและภูมิภาค มีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาประเทศ

1.6 สถาบันอุดมศึกษามีการสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือวิจัยและสร้างเครือข่ายการวิจัยได้ง่ายขึ้น

1.7 สถาบันอุดมศึกษามีระบบการให้รางวัลแก่นักวิจัยและผลงานวิจัยดีเด่น

2. ด้านบุคลากรวิจัย

2.1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นแหล่งรวมบุคลากรด้านการวิจัยในสาขาต่างๆ ที่มีศักยภาพด้านการทำวิจัย

2.2 นักวิจัยมีความสนใจในการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยมากขึ้น

2.3 นักวิจัยมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิจัย เพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศ และเห็นความสำคัญของความร่วมมือวิจัย และการสร้างเครือข่ายการวิจัย

3. ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย

3.1 สถาบันอุดมศึกษาให้การสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัยเฉพาะทาง และศูนย์ความเป็นเลิศ เพื่อการพัฒนางานวิจัยเฉพาะสาขาวิชา โดยเน้นตามนโยบายของรัฐและมหาวิทยาลัยเป็นหลัก

3.2 สถาบันอุดมศึกษามีการสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศและพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง

3.3 สถาบันอุดมศึกษามีการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการวิจัย โดยจัดตั้งหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ และหน่วยสนับสนุนวิจัยสู่อุตสาหกรรม เป็นต้น

3.4 สถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาฐานข้อมูลการวิจัยและฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยของสถาบัน

3.5 สถาบันอุดมศึกษามีระบบงบประมาณจัดสรรทุนเพื่อพัฒนางานวิจัยระดับสถาบันและระดับคณะ

จุดอ่อน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับจุดอ่อนในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สรุปสาระสำคัญในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัย

1.1 การบริหารจัดการงบประมาณโครงการวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัย มีข้อกำหนดที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความลักลั่นในทางปฏิบัติ

1.2 งบประมาณด้านทรัพยากรเพื่อการวิจัยสำหรับหน่วยงานมีจำกัดและไม่เพียงพอ เช่น สถานที่ วัสดุอุปกรณ์เพื่อการวิจัยเบื้องต้น เป็นต้น

1.3 เครือข่ายการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ที่มีอยู่ มีจำนวนน้อยและไม่เข้มแข็ง

1.4 การพิจารณาค่าคะแนนของผลงานโครงการความร่วมมือวิจัย ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย

2. ด้านการบริหารจัดการงานวิจัย

2.1 เครือข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำ และมักแข่งขันกันเอง

2.2 มหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ในประเทศ มักไม่ให้ความสำคัญในการเป็นเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยขนาดเล็กๆ เท่าที่ควร

2.3 การประสานงานกับเครือข่ายการวิจัยและเชื่อมโยงฐานข้อมูลของสาขาวิชาต่างๆ ระหว่างหน่วยงาน ยังไม่เป็นระบบ ทำให้การเชื่อมโยงองค์ความรู้ไม่เป็นเชิงบูรณาการ

2.4 การศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยที่เป็นความต้องการของชุมชน สังคม และประเทศมีไม่มาก

2.5 การติดตามข้อมูลและการสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ยังไม่เป็นระบบ

3. ด้านผลงานวิจัยและคุณภาพของงานวิจัย

- 3.1 ผลงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีการเผยแพร่ในวารสารระดับชาติและนานาชาติน้อยมาก
- 3.2 ผลงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่เป็นโครงการความร่วมมือวิจัยมีน้อยมาก
- 3.3 งานวิจัยพื้นฐานที่เป็นองค์ความรู้ของศาสตร์มีจำนวนน้อย
- 3.4 งานวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคม ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้กับการพัฒนาประเทศมีจำนวนน้อย
- 3.5 การนำผลการวิจัยไปต่อยอดและเผยแพร่สู่ภายนอกยังมีน้อย โดยเฉพาะการเผยแพร่ผลงานวิจัยในลักษณะบทความทางวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติ
- 3.6 การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการที่ใช้การตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ ทำให้งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมีน้อยมาก
- 3.7 การเผยแพร่ผลงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งเป็นการวิจัยแบบมีข้อสัญญาห้ามเผยแพร่ข้อมูล (Commission research) อีกส่วนหนึ่งลิขสิทธิ์ของผลงานวิจัยเป็นของเจ้าของแหล่งทุน ทำให้นักวิจัยไม่มีแรงจูงใจ และไม่สนใจนำผลการวิจัยไปเผยแพร่

ตอนที่ 5 การกำหนดทิศทางการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การกำหนดทิศทางการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในงานวิจัยนี้ได้นำผลการประเมินสภาพแวดล้อม พิจารณาร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสอบถาม โดยพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2551-2553) ซึ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิจัยในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาคที่นำไปสู่การสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาศูนย์กลางการวิจัยเฉพาะทาง และการพัฒนาบุคลากรการวิจัยร่วมกัน และให้มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในการสร้างศักยภาพและความสามารถของทรัพยากรบุคคล เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพึ่งพาตนเอง มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาของประเทศ เพื่อพัฒนาสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยของประเทศ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาการกำหนดทิศทางการพัฒนากลยุทธ์ให้มีความสอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาบุคลากรในอุดมศึกษาในหลายมิติ รวมถึงการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัย และการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษา ทั้งในด้านนโยบาย การบริหารจัดการ กลไกและงบประมาณ ทั้งได้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่เน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาเป็นแกนนำชุมชนในการนำทุนและการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อรองรับการผลิตและสร้างภูมิคุ้มกันในพื้นที่ และการเสริมสร้างทุนทางสังคม กำหนดให้สถาบันการศึกษาทำการวิจัยร่วมกับชุมชนและให้ชุมชนเป็นนักวิจัยหลักเป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการ สร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถจัดการความรู้ในชุมชนของตนเองและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชน รวมทั้งต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเกิดรายได้แก่ชุมชน และการเสริมสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้องค์กรพัฒนาเอกชน/ภาควิชาการ เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างองค์ความรู้และยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมวิจัยและพัฒนากับชุมชน และร่วมตรวจสอบการบริหารจัดการภาครัฐ จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดทิศทางการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยกำหนดพันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังนี้

วิสัยทัศน์

พัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

พันธกิจ

1. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในสาขาวิชาเดียวกันและสหสาขาวิชา ทั้งในระดับชาติและนานาชาติที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
2. ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงของเครือข่ายการวิจัยด้านสังคมศาสตร์กับระบบจุฬาลักษณ์วิจัย
3. ส่งเสริมบุคลากรวิจัยให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัยและการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย

- พัฒนาความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

เป้าประสงค์

- เพื่อเพิ่มศักยภาพของเครือข่ายวิจัยด้านสังคมศาสตร์ในระดับสถาบัน ให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
- เพื่อให้เกิดการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์ระดับสถาบันในสาขาวิชาเดียวกันและสหสาขาวิชา ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ
- เพื่อเพิ่มศักยภาพบุคคลกรวิจัยในการบริหารเครือข่ายการวิจัยและการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย
- เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์สู่สังคมและประเทศ

จากพันธกิจและเป้าประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ได้ร่างกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (ภาคผนวก ค) โดยจัดทำเป็นรูปแบบ Matrix (Tows Matrix) ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ SO

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	กลยุทธ์ (SO)
<p>1. มีนโยบายพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศ และมีเป้าหมายในการยกระดับงานวิจัย สู่ระดับนานาชาติ โดยสอดคล้องกับนโยบายรัฐและแนวทางการวิจัยของชาติ</p>	<p>1. กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านต่างๆ</p> <p>2. การเปิดเสรีทางการค้า หรือ FTA เป็นโอกาสของสถาบันอุดมศึกษา ในการพัฒนาสถาบันให้ก้าวเข้าสู่ระดับนานาชาติ โดยการพัฒนาให้เทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ</p>	<p>1. กำหนดนโยบายที่เน้นพัฒนาศักยภาพการวิจัยเฉพาะสาขาที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ เพื่อสร้างความเป็นเลิศเฉพาะด้าน</p> <p>2. พัฒนาคุณภาพของผลงานวิจัยสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาให้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ</p>
<p>2. สนับสนุนการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ และวิจัย ทั้งในศาสตร์เดียวกัน และบูรณาการระหว่างศาสตร์หรือสหสาขาวิชา</p> <p>3. นักวิจัยมีความสนใจในการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยมากขึ้น</p> <p>4. นักวิจัยสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีหลากหลายสาขา สามารถศึกษาวิจัยและแก้ปัญหาสังคมได้</p>	<p>3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เปิดโอกาสให้กับการพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์อย่างมาก เน้นให้สถาบันการศึกษาทำการวิจัยร่วมกับชุมชนโดยชุมชนเป็นนักวิจัยหลัก</p> <p>4. ภาครัฐมีนโยบายการบริหารประเทศแบบบูรณาการ เน้นการพัฒนากลุ่มจังหวัด โดยใช้การวิจัยแบบเน้นพื้นที่ (Area-based Research)</p>	<p>3. สนับสนุนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยในสาขาวิชาเดียวกันและสหสาขาวิชา</p> <p>4. สนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่</p> <p>5. สนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมและพัฒนาชุมชน และเน้นการนำผลงานไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ SO

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	กลยุทธ์ (SO)
<p>5. นโยบายสร้างศักยภาพของอาจารย์/นักวิจัย และสร้างเสริมโครงสร้างพื้นฐานการวิจัยและกำหนดทิศทางการวิจัยที่ชัดเจน</p> <p>6. นโยบายสนับสนุนและพัฒนาระบบการทำงานวิชาการ/วิจัยร่วมกัน ระหว่างอาจารย์ต่างศาสตร์และระหว่างอาจารย์กับนิสิต</p> <p>7. สถาบันอุดมศึกษามีระบบการให้รางวัลแก่นักวิจัยและผลงานวิจัยดีเด่น</p> <p>8. นักวิจัยมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิจัย</p>	<p>5. ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาในหลากหลายสาขาวิชา และเน้นการพัฒนา นักวิจัยทั้งรุ่นใหม่และรุ่นกลาง</p> <p>6. แหล่งทุนมีนโยบายให้การสนับสนุนการวิจัย เน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในลักษณะสหสาขา</p> <p>7. ภาครัฐสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาในหลากหลายสาขาวิชา และเน้นการพัฒนา นักวิจัยทั้งรุ่นใหม่และรุ่นกลาง</p>	<p>6. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยของอาจารย์และนักวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ</p> <p>7. พัฒนาศักยภาพของนักวิจัยรุ่นใหม่ในด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา</p> <p>8. ส่งเสริมโครงการความร่วมมือวิจัย โดยให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาร่วมทำวิจัย</p> <p>9. ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำโครงการความร่วมมือวิจัย และการวิจัยสหสาขา โดยปรับปรุงการประเมินผลงานด้านการวิจัยของอาจารย์</p> <p>10. พัฒนาระบบประเมินภาระงานด้านวิจัย ให้เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัยและการทำวิจัย</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ SO

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	กลยุทธ์ (SO)
<p>9. สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนและภูมิภาค</p> <p>10. เป็นแหล่งรวมบุคลากรด้านการวิจัยในสาขาต่างๆ ที่มีศักยภาพด้านการทำวิจัยและเข้าถึงแหล่งทุนจำนวนมาก</p> <p>11. สนับสนุนจัดตั้งกลุ่มวิจัย เพื่อการพัฒนางานวิจัยเฉพาะสาขาวิชา</p>	<p>8. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สนับสนุนการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยของบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษาภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายการวิจัยต่างๆ ในระดับภูมิภาค</p> <p>9. นโยบายด้านต่างประเทศของ สกอ. เปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมกับประเทศอื่นๆ</p>	<p>11. ส่งเสริมประชาคมวิจัย สร้างเครือข่ายทางวิชาการ และเครือข่ายการวิจัย ในระดับคณะ สถาบันและภูมิภาค ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกับสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆ</p>
<p>12. สถาบันอุดมศึกษาสนับสนุนการสร้างบรรยากาศการวิจัย</p>	<p>10. แหล่งทุนมีนโยบายให้การสนับสนุนการวิจัย เน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยในลักษณะสหสาขา</p>	<p>12. ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการวิจัย โดยจัดสัมมนาวิจัยเพื่อทำ Roadmap งานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของสถาบัน</p> <p>13. ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการวิจัย โดยจัดอบรมพัฒนาศักยภาพการวิจัยของอาจารย์และนักวิจัย</p>

ตารางที่ 35 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ SO

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)	กลยุทธ์ (SO)
<p>13. มีการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากการวิจัย โดยจัดตั้งสำนักบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ</p> <p>14. มีระบบงบประมาณจัดสรรทุนเพื่อพัฒนางานวิจัยระดับสถาบันและระดับคณะ</p>	<p>11. ภาครัฐมีกฎหมายส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาประเทศ ที่ส่งเสริมให้มีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ภาคเอกชนมีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนามากยิ่งขึ้น</p> <p>12. ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง</p>	<p>14. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย โดยจัดตั้งสำนักงานส่วนกลางดูแลการใช้ประโยชน์จากการวิจัย ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายการวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ</p> <p>15. ส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนในการสนับสนุนทุนวิจัย โดยเน้นการวิจัยที่เป็นประโยชน์โดยตรงกับชุมชนและสังคม</p>

ตารางที่ 36 ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ ST

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (ST)
<p>1. สนับสนุนการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ และวิจัย ทั้งในศาสตร์เดียวกัน และการบูรณาการระหว่างศาสตร์หรือสหสาขาวิชา</p>	<p>1. ความเชื่อมโยงในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศยังไม่ชัดเจน</p> <p>2. การสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทย มักไม่ให้ความสำคัญในการเป็นเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยขนาดเล็กๆ ในประเทศเท่าที่ควร</p>	<p>1. กำหนดนโยบายส่งเสริมโครงการความร่วมมือวิจัยโดยเฉพาะ โดยสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม</p> <p>2. พัฒนาโครงสร้างระบบบริหารจัดการงานวิจัย เพื่อสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐด้านการส่งเสริมการวิจัย</p> <p>3. กำหนดภาระงานให้อาจารย์ทำโครงการความร่วมมือวิจัย</p>
<p>2. มีการพัฒนาฐานข้อมูลการวิจัยและฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยของสถาบัน</p>	<p>3. ระบบฐานข้อมูลการวิจัย (Database) ระดับประเทศยังเป็นแบบแยกส่วน ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบวิจัยของประเทศ เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัย</p>	<p>4. พัฒนาฐานข้อมูลด้านการวิจัย โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการวิจัย ฐานข้อมูลนักวิจัยสาขาต่างๆ และผลงานวิจัยที่ถูกลำนำไปใช้ประโยชน์โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายการวิจัย ผู้สนับสนุนการวิจัย และผู้ใช้ผลงานวิจัย</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ ST

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (ST)
<p>3. นักวิจัยมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิจัย</p>	<p>4. ความก้าวหน้าของอาชีพนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีน้อย และไม่น่าสนใจ</p> <p>5. เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัย และไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย</p>	<p>5. ส่งเสริมแรงจูงใจกับผู้ที่เข้ามาในอาชีพนักวิจัย โดยการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม</p> <p>6. พัฒนาระบบการประเมินผลงานอาจารย์ ที่เอื้อและจูงใจต่อการทำโครงการความร่วมมือวิจัย</p>
<p>4. สนับสนุนการพัฒนาระบบการทำงานวิชาการ/วิจัยร่วมกัน ระหว่างอาจารย์ต่างศาสตร์ และระหว่างอาจารย์กับนิสิต</p>	<p>6. ระบบราชการไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัยของบุคลากรระหว่างเครือข่าย</p> <p>7. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สนับสนุนการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยของบุคลากรทางการศึกษา</p>	<p>7. กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการทำวิจัยร่วมระหว่างองค์กรสำหรับอาจารย์และนักวิจัย เช่น การให้คิดเป็นภาระงานด้านการวิจัยได้ เป็นต้น</p> <p>8. สนับสนุนให้อาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการวิจัยเป็นฐาน และส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ช่วยวิจัย</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ ST

จุดแข็ง (S)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (ST)
<p>5. สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนและภูมิภาค</p> <p>6. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สนับสนุนการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยของบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษา ภาครัฐ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายการวิจัยต่างๆ ในระดับภูมิภาค</p>	<p>8. การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในการสร้างความร่วมมือวิจัยระดับประเทศและระหว่างประเทศ เป็นภาระของแต่ละสถาบันที่ต้องดำเนินการเอง</p> <p>9. ความเชื่อมโยงด้านงานวิจัยในสาขาต่างๆ ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่นๆ มีค่อนข้างน้อย และไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอ</p>	<p>9. ส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายการวิจัย โดยจัดตั้งศูนย์ประสานความร่วมมือวิจัยระดับสถาบัน/คณะ และเชื่อมโยงกับเครือข่ายการวิจัยต่างๆ สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ เอกชน ชุมชนและท้องถิ่น</p>
<p>7. มีนโยบายพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำของประเทศ และมีเป้าหมายในการยกระดับงานวิจัย สู่อระดับนานาชาติ โดยสอดคล้องกับนโยบายรัฐและแนวทางการวิจัยของชาติ</p>	<p>10. การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐและเอกชน ยังไม่ทันต่อความต้องการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้</p> <p>11. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กำหนดให้ภาควิชาการ เป็นพี่เลี้ยงในการสร้างองค์ความรู้ ยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน</p>	<p>10. กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยของสถาบัน ให้สอดคล้องกับการมุ่งสู่มหาวิทยาลัย</p> <p>11. กำหนดนโยบายการพัฒนานักวิจัยในชุมชน โดยมีนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา</p>

ตารางที่ 37 ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WO

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)	กลยุทธ์ (WO)
1. เครื่องข่ายการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ที่มีอยู่มีจำนวนน้อยและไม่เข้มแข็ง	1. ภาครัฐสนับสนุนให้มีจัดตั้งเครือข่ายวิชาการและเครือข่ายการวิจัยระดับภูมิภาค 2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 กำหนดให้สถาบันการศึกษา เป็นแกนนำชุมชนในการนำทุนและการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาวิจัยต่อยอด เพื่อรองรับการผลิตและสร้างภูมิคุ้มกันในพื้นที่	1. สนับสนุนและพัฒนาเครือข่ายการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาให้มีความเข้มแข็ง มีกิจกรรมต่อเนื่อง และยั่งยืน 2. ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มวิจัย ศูนย์วิจัยเฉพาะทาง และศูนย์ความเลิศด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในทุกสาขาวิชา
2. งบประมาณด้านทรัพยากรเพื่อการวิจัยสำหรับหน่วยงานมีจำกัดและไม่เพียงพอ เช่น สถานที่ วัสดุอุปกรณ์เพื่อการวิจัยเบื้องต้น เป็นต้น	3. แหล่งทุนมีนโยบายให้การสนับสนุนการวิจัย เน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัย ในลักษณะสหสาขา	3. สนับสนุนโครงการวิจัยที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรด้านการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ 4. ส่งเสริมโครงการความร่วมมือวิจัย โดยปรับแก้ไขกฎระเบียบ ให้มีความคล่องตัว
3. อาชีพนักวิจัยและบุคลากรเสริมด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ไม่มีความก้าวหน้าทางอาชีพและสวัสดิการที่มั่นคง	4. ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาในหลากหลายสาขาวิชา และเน้นการพัฒนา นักวิจัยทั้งรุ่นใหม่และรุ่นกลาง เพื่อพัฒนา นักวิจัยให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ	5. กำหนดนโยบายพัฒนาอาชีพนักวิจัย โดยให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการ และสวัสดิการที่มั่นคงแก่นักวิจัย 6. กำหนดให้หน่วยงานระดับคณะ/สถาบัน สามารถจัดจ้างนักวิจัยได้เอง โดยไม่กำหนดฐานเงินเดือน

ตารางที่ 37 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WO

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)	กลยุทธ์ (WO)
<p>4. การจัดสรรภาระงานของอาจารย์ไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัย บางแห่งเน้นภาระงานสอนที่มาก จนทำให้อาจารย์ไม่มีเวลาทำวิจัย</p> <p>5. อาจารย์มีภาระงานสอนและงานอื่นๆ มาก ทำให้มีเวลาในการทำวิจัยน้อย หรือไม่สนใจทำวิจัย</p> <p>6. การพิจารณาภาระงานโครงการความร่วมมือวิจัย ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย</p>	<p>5. ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาในหลากหลายสาขาวิชา และเน้นการพัฒนาแก่นักวิจัยทั้งรุ่นใหม่และรุ่นกลาง เพื่อพัฒนาให้นักวิจัยให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ</p>	<p>7. พัฒนาระบบการจัดสรรภาระงานที่สนองการมุ่งเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย โดยแยกบุคลากรสายการสอน และสายงานวิจัยอย่างชัดเจน เพื่อให้การพัฒนางานวิจัยมีประสิทธิภาพ</p>
<p>7. การศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยที่เป็นความต้องการของชุมชน สังคม และประเทศมีไม่มาก</p>	<p>6. แหล่งทุนวิจัยส่วนใหญ่ เน้นการสนับสนุนการวิจัยประยุกต์มากกว่างานวิจัยเชิงทฤษฎีที่เป็นองค์ความรู้พื้นฐาน ทำให้ขาดการสนับสนุนงานวิจัยพื้นฐาน</p> <p>7. ภาครัฐสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างและต่อยอดองค์ความรู้ และบริหารการดำเนินงานวิจัยเฉพาะทาง</p>	<p>8. กำหนดประเด็นการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่สมดุลระหว่างวิจัยพื้นฐานและวิจัยเชิงประยุกต์</p> <p>9. ส่งเสริมการทำวิจัยที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ใช้ โดยสร้างกลไกศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยที่เป็นความต้องการของชุมชน และสังคมผลงานวิจัย</p>

ตารางที่ 38 ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WT

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (WT)
1. การติดตามข้อมูลและการสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ยังไม่เป็นระบบ	1. ภาครัฐเน้นการติดตามและประเมินผลการวิจัยของประเทศในภาพรวม โดยดำเนินการจัดทำมาตรฐานการวิจัยทั้งระบบ	1. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลงานวิจัยของสถาบัน ที่เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ 2. ส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยมีระบบรางวัลสำหรับนักวิจัย
2. การบริหารจัดการงบประมาณโครงการวิจัยของแต่ละมหาวิทยาลัย มีข้อกำหนดที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความคลั่งกันในทางปฏิบัติ	2. การดำเนินการวิจัยยึดกฎระเบียบ ขาดความคล่องตัว และไม่เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัยและการบริหารงบประมาณโครงการวิจัยยุ่งยาก 3. หน่วยงานแต่ละแห่งของสถาบันมีข้อกำหนดในการหักเงินค่าสาธารณูปโภคจากโครงการวิจัยที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความคลั่งกันในทางปฏิบัติ	3. สนับสนุนการทำโครงการความร่วมมือวิจัย โดยปรับระบบการบริหารจัดการโครงการวิจัย ให้มีความคล่องตัวและเอื้อต่อการทำวิจัย 4. กำหนดนโยบายการบริหารโครงการวิจัยของสถาบันให้มีมาตรฐานเดียวกันในทุกหน่วยงาน
3. การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการที่ใช้การตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ ทำให้งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมีน้อยมาก	4. เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยและไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย	5. สนับสนุนการทำโครงการความร่วมมือวิจัย โดยปรับปรุงเกณฑ์การประเมินผลงานทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของศาสตร์ และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 38 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WT

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (WT)
<p>4. ขาดการประสานงานกับเครือข่ายการวิจัยและเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่ครบถ้วนในสาขาวิชาต่างๆ ระหว่างหน่วยงาน</p> <p>5. เครือข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำ และมักแข่งขันกันเอง</p>	<p>5. การเสนอโครงการวิจัยมีระยะเวลาค่อนข้างจำกัด ทำให้ไม่อาจบูรณาการโครงการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>6. มหาวิทยาลัยใหญ่ๆ ในประเทศ มักไม่สนใจสร้างความร่วมมือวิจัยกับมหาวิทยาลัยขนาดเล็ก</p>	<p>6. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยและการบริหารจัดการโครงการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ให้นักวิจัย โดยเฉพาะโครงการความร่วมมือวิจัย</p> <p>7. สนับสนุนการทำโครงการความร่วมมือวิจัย โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนาความร่วมมือวิจัยระดับสถาบัน ทำหน้าที่ประสานงานความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ อำนวยความสะดวกด้านการวิจัย และการเชื่อมโยงกับเครือข่ายการวิจัย</p> <p>8. พัฒนาระบบสนับสนุนงานวิจัย โดยส่งเสริมให้นิสิตบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการความร่วมมือวิจัย เพื่อช่วยการประสานงานและทำวิจัยร่วม</p>

ตารางที่ 38 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WT

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (WT)
6. เครื่องข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มี ค่าน้ำข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง	7. เครื่องข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ยังมี ค่าน้ำข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหาร จัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง 8. การรวมกลุ่มในลักษณะคลัสเตอร์ไม่ครอบคลุม นักวิจัยทั่วประเทศ ไม่ทั่วถึงในทุกสาขาวิชา 9. ความเชื่อมโยงด้านงานวิจัยในสาขาต่างๆ กับ สถาบันอื่นๆ ยังมีค่าน้ำข้างน้อย และไม่เข้มแข็ง	9. พัฒนาคุณภาพด้านการวิจัยของนักวิจัยใหม่ โดยจัดตั้งระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยใหม่ (Mentor) เพื่อให้ให้นักวิจัยที่มีประสบการณ์การวิจัยสูงคอย ให้คำปรึกษาในการทำวิจัยและเข้าถึงแหล่งทุน 10. ส่งเสริมการรวมกลุ่มนักวิจัย โดยการสร้าง ชุมชนนักวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับ หน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาความร่วมมือวิจัย ในอนาคต
7. ผลงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มีการเผยแพร่ในวารสารระดับชาติและ นานาชาติน้อยมาก 8. การนำผลการวิจัยไปต่อยอดและเผยแพร่สู่ ภายนอกยังมีน้อย โดยเฉพาะบทความ ทางวิชาการ	10. งบประมาณสนับสนุนในการพัฒนางานวิจัย ค่าน้ำข้างจำกัดและกระจัดกระจาย ขาดพลังในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา ประเทศ และความเชื่อมโยงในการกำหนด นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ ยังไม่ชัดเจน	11. สนับสนุนการตีพิมพ์ผลงานวิจัยระดับนานาชาติ 12. สนับสนุนการแปลบทความวิชาการเป็น ภาษาอังกฤษ 13. ให้ทุนนำเสนองานวิชาการในเวทีนานาชาติ 14. สนับสนุนการจัดทำหนังสือเพื่อเผยแพร่ ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ 15. ส่งเสริมให้มีวารสารของแต่ละหน่วยงานเป็น วารสารระดับชาติและนานาชาติ

ตารางที่ 38 (ต่อ) ตารางเมตริกซ์ (Matrix) กลยุทธ์ WT

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)	กลยุทธ์ (WT)
<p>17. งานวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคม เชื่อมโยงองค์ความรู้กับการพัฒนาประเทศมีจำนวนน้อย</p> <p>18. งานวิจัยพื้นฐานที่เป็นองค์ความรู้ของศาสตร์มีจำนวนน้อย</p>	<p>14. งบประมาณสนับสนุนในการพัฒนางานวิจัยค่อนข้างจำกัด ขาดพลังในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศ และขาดความเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศ</p> <p>15. การเสนอหัวข้อการวิจัยไม่ได้มาจากความต้องการของท้องถิ่น แต่เป็นความต้องการของภาครัฐ</p>	<p>21. กำหนดนโยบายและแผนงานพัฒนางานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาอย่างเป็นรูปธรรม</p> <p>22. ส่งเสริมวิทยวิจัยที่เน้นการแก้ไขปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ</p> <p>23. ส่งเสริมวิทยวิจัยที่เน้นการพัฒนางานวิจัยพื้นฐาน โดยให้นักวิจัยแต่ละสาขาสามารถเสนอหัวข้อการวิจัยได้เอง</p>
<p>19. เครือข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง ส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำ และมักแข่งขันกันเอง</p> <p>20. การประสานงานกับเครือข่ายการวิจัยและเชื่อมโยงฐานข้อมูลของสาขาวิชาต่างๆ ระหว่างหน่วยงาน ยังไม่เป็นระบบ ทำให้การเชื่อมโยงองค์ความรู้ไม่เป็นเชิงบูรณาการ</p>	<p>16. การความเชื่อมโยงการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยทั้งระบบ กฎหมายและกฎระเบียบที่สนับสนุนการวิจัยยังเป็นแบบแยกส่วน</p> <p>17. ภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการพัฒนางานวิจัยที่ค่อนข้างน้อย</p>	<p>24. ส่งเสริมโครงการความร่วมมือวิจัยกับภาคเอกชน โดยเน้นการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือวิจัย</p> <p>25. ส่งเสริมโครงการความร่วมมือวิจัยที่เน้นความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยเน้นการวิจัยแบบสหสาขา</p>

ตอนที่ 6 ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การจัดทำกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์ดังกล่าวโดยการจัดการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน (ภายในภาคผนวก ก) ประกอบด้วย ผู้บริหารฝ่ายวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยจากหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และผู้บริหารเครือข่ายการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการประชุมมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างกลยุทธ์ สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดกลยุทธ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 1.1 ควรพิจารณาให้มีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ
 - 1.2 ควรเพิ่มเติมประเด็นเกี่ยวกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เพิ่มเติมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการจัดทำแผนกลยุทธ์
 - 1.3 ควรแยกแยะระหว่างกลยุทธ์ระดับนโยบายและระดับแผนงาน
 - 1.4 ควรมีการกำหนดแผนระยะสั้นและระยะยาวเพิ่มเติม
2. การกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของแผนกลยุทธ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 2.1 ควรระบุให้เห็นผลชัดเจนในทางปฏิบัติให้มากขึ้น
 - 2.2 ควรเพิ่มเติมตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
3. ความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 3.1 ควรมีการระบุขอบเขตความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับหน่วยงานองค์กรอื่นๆ ให้ชัดเจน
 - 3.2 ควรเพิ่มเติมข้อมูลของเครือข่าย A, B, C ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
4. กลยุทธ์นโยบายความร่วมมือวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 4.1 ควรเพิ่มเติมประเด็นการสร้างความร่วมมือวิจัยกับท้องถิ่นและชุมชน
 - 4.2 ควรส่งเสริมการพัฒนานักวิจัยระดับท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือวิจัยกับชุมชน โดยเน้นการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยตรง
5. กลยุทธ์ความร่วมมือวิจัยและกลยุทธ์การบริหารงานวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 5.1 ควรพิจารณาความสอดคล้องของกลยุทธ์ ไม่มุ่งเน้นที่การบริหารงานวิจัยมากเกินไป

- 5.2 ควรจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
6. กลยุทธ์การบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 6.1 ควรใช้หลักการของกัลยาณมิตรในการบริหาร เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการสร้างความร่วมมือวิจัย เน้นการสร้างจิตสำนึกร่วมกัน
 - 6.2 ควรใช้หลักการ Win-Win Situation และการเจรจาต่อรองมาใช้ในการบริหารความร่วมมือด้านการวิจัย
7. กลยุทธ์ด้านการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 7.1 ควรกำหนดระบบสนับสนุน/ ส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มากกว่าการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ ให้พิจารณาในลักษณะการนำความเป็นนานาชาติเข้ามาสู่ประเทศมากกว่านำประเทศไปสู่ความเป็นนานาชาติ
 - 7.2 ควรมีการสร้างแรงจูงใจแก่นักวิจัย โดยการนำผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์สามารถนำมาขอตำแหน่งทางวิชาการได้
 - 7.3 ควรมีวารสารเฉพาะด้านการนำผลงาน วิจัยไปใช้ประโยชน์
 - 7.4 ควรเพิ่มวิธีการที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการกำหนดกลวิธี/กิจกรรมต่างๆ ในแผนกลยุทธ์
8. กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 8.1 ควรมีการปรับเปลี่ยนสถานะของนักวิจัยให้เป็นอาจารย์และส่งเสริมให้ทำวิจัย เป็นการสร้างแรงจูงใจ เพื่อพัฒนาอาชีพนักวิจัยและพัฒนางานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
 - 8.2 การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ ไม่ควรนับภาระงานในการประเมินผลงาน เพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการ เพราะมีค่าตอบแทนเฉพาะสำหรับผู้บริหารอยู่แล้ว
 - 8.3 ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยร่วมระหว่างอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
 - 8.4 การจัดสรรภาระงานเน้นที่ตัวอาจารย์ค่อนข้างมาก ควรเพิ่มเติมประเด็นภาระงานของนักวิจัยในสถาบันวิจัย
9. กลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรวิจัย มีข้อเสนอแนะดังนี้
 - 9.1 แหล่งทุนวิจัยควรเน้นการหาทุนสนับสนุนจากภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐ
 - 9.2 ควรเน้นการสร้างความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Counterpart Fund) โดยพิจารณาจากศักยภาพของตัวนักวิจัยเป็นสำคัญ

10. ประเด็นเพิ่มเติม มีข้อเสนอแนะดังนี้

ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ออกนอกระบบราชการ ควรเพิ่มเติมประเด็นสถานภาพของสถาบันในข้อเสนอแนะ เพราะอาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอาชีพนักวิจัยในอนาคต

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับแก้ไขกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยจัดทำกลยุทธ์ 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ระดับนโยบาย (กลยุทธ์ระยะยาว) กลยุทธ์ระดับแนวทาง (กลยุทธ์ระยะปานกลาง) และกลยุทธ์ระดับผลิต หรือ กลวิธี/กิจกรรม (กลยุทธ์ระยะสั้น) เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายและแผนการพัฒนาของชาติ โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 5 กลยุทธ์ระดับนโยบาย 12 กลยุทธ์ระดับแนวทาง และ 33 กลวิธี/กิจกรรม ดังนี้

1. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

1.1. เสริมสร้างแผนงานพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

1.1.1. จัดสัมมนาระดมสมองร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดประเด็นการวิจัย และกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือวิจัย สำหรับเครือข่ายการวิจัย (Road Map)

1.1.2. จัดสรรทุนสนับสนุนเฉพาะสำหรับโครงการวิจัยความร่วมมือวิจัยทั้งในสาขาเดียวกัน/สหสาขา และงานวิจัยที่เกิดจากเครือข่ายการวิจัย

1.2. สร้างพันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

1.2.1. กำหนดเกณฑ์ในการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัย/ พันธมิตรร่วมวิจัยในระดับสถาบันที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศให้มีกิจกรรมวิจัยและพัฒนาต่อเนื่อง

1.2.2. จัดประชุมสัมมนางานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในทุกสาขาวิชา เพื่อสร้างเครือข่ายการวิจัยระหว่างสถาบันและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ถ่ายทอดเทคโนโลยี/องค์ความรู้ และนำเสนอผลงานวิจัย

1.2.3. จัดตั้งกลุ่มวิจัยบูรณาการ เพื่อพัฒนางานวิจัยสหสาขาในระดับสถาบัน และระดับเครือข่ายวิจัย

1.2.4. จัดตั้งกลุ่มการวิจัยเพื่อชุมชนและท้องถิ่น พัฒนางานวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

1.3. ปรับปรุง กฎ/ระเบียบของสถาบัน เพื่อสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

1.3.1. ปรับกฎระเบียบการจ่ายเงินสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัยให้เป็นระบบ เหมาะจ่ายและลดขั้นตอนเอกสารเพื่อความคล่องตัว

1.3.2. ปรับระเบียบการจัดจ้างนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย ให้หน่วยงานมีอิสระในการจัดจ้างเองได้ตามความเหมาะสม ไม่ผูกกับฐานเงินเดือนข้าราชการ

1.3.3. ปรับกฎระเบียบการจ้างบุคลากร แบบทวิสังกัด ที่อาจารย์และนักวิจัยสามารถทำงานวิจัยข้ามหน่วยงานได้ (ยืมตัวนักวิจัย)

1.3.4. ปรับกฎระเบียบการประเมินผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยให้มีค่าคะแนนที่สูงกว่าการทำวิจัยโครงการเดียว

1.4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

1.4.1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัยของทุกหน่วยงานในสถาบันให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย

1.4.2. เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอกทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและใช้ประโยชน์ระหว่างสถาบัน

2. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

2.1. พัฒนาบุคลากรวิจัยที่เข้ามาร่วมในเครือข่ายการวิจัยให้มีคุณภาพ

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

2.1.1. กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บริหาร และผู้เข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

2.1.2. จัดสัมมนาพัฒนาผู้บริหารเครือข่ายวิจัยให้มีภาวะผู้นำ และศักยภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัย และการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย

2.1.3. จัดตั้งโครงการพัฒนาคุณภาพนักวิจัยที่เข้าร่วมเครือข่ายวิจัย โดยให้นักวิจัยอาวุโสที่มีประสบการณ์วิจัยสูงเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง และเป็นพี่ปรึกษาโครงการความร่วมมือวิจัย

2.2. ส่งเสริมแรงจูงใจในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยของอาจารย์/นักวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

2.2.1. ปรับ/เปลี่ยน สถานะของนักวิจัย ให้เทียบเท่าอาจารย์ มีความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งบริหาร และค่าตอบแทน เป็นต้น เพื่อดึงคนเก่งเข้าสู่อาชีพนักวิจัย ส่งเสริมความร่วมมือวิจัยของสถาบัน

2.2.2. จัดตั้งรางวัลหน่วยงานที่มีความร่วมมือวิจัยดีเด่น และพัฒนาต่อเนื่อง โดยให้เงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติม

2.2.3. จัดตั้งรางวัลผลงานความร่วมมือวิจัยดีเด่น ระดับสถาบัน/ เครือข่ายการวิจัย

2.2.4. ส่งเสริมให้อาจารย์นำงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน ในระดับบัณฑิตศึกษา โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในงานวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยและงานสอนไปพร้อมกัน

2.2.5. ให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการความร่วมมือวิจัยและงานวิจัยของเครือข่ายการวิจัย

3. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

3.1 พัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อการบริหารงานเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

3.1.1 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความร่วมมือวิจัย เป็นหน่วยงานกลาง ในทุกหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการสร้างความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอก

3.1.2 จัดตั้งทีมบุคลากรสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย ในระดับหน่วยงาน/ เครือข่ายวิจัย เพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของทีมวิจัย

3.1.3 จัดตั้งโครงการให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ช่วยวิจัยของอาจารย์/ หน่วยงานวิจัย เพื่อพัฒนางานวิจัยร่วมกันและเป็นการสร้างนักวิจัยอาชีพในอนาคต

3.1.4 พัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย ให้มีความคล่องตัว เช่น การเบิกจ่ายงบประมาณ และการยืมตัวนักวิจัย การยืมอุปกรณ์การวิจัยระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เป็นต้น

3.2 พัฒนาระบบติดตามประเมินผลเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

3.2.1 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยและการต่อยอดโครงการความร่วมมือวิจัยอย่างต่อเนื่อง

3.2.2 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การใช้ทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การนำผลงานความร่วมมือวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

4. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : พัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

4.1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อส่งเสริมความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

4.1.1 กำหนดกฎระเบียบในการบริหารวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัย โดยสามารถยืม/เช่าวัสดุอุปกรณ์วิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบัน และเครือข่ายการวิจัย

4.2. ส่งเสริมการหาแหล่งทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

4.2.1. จัดสัมมนานักวิจัยพบแหล่งทุนต่างๆ เพื่อแนะนำแหล่งทุนแก่นักวิจัยและ
เครือข่ายวิจัย

4.2.2. จัดโครงการร่วมทุนวิจัย (Counterpart Fund) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ
ภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

5. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้
ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

5.1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กร ในการเผยแพร่ผลงานวิจัย
ระดับชาติ และนานาชาติ

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

5.1.1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไป
ใช้ประโยชน์ระหว่างสถาบัน/องค์กร

5.1.2. จัดสัมมนาเครือข่ายวารสารวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาประจำปี
เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัย

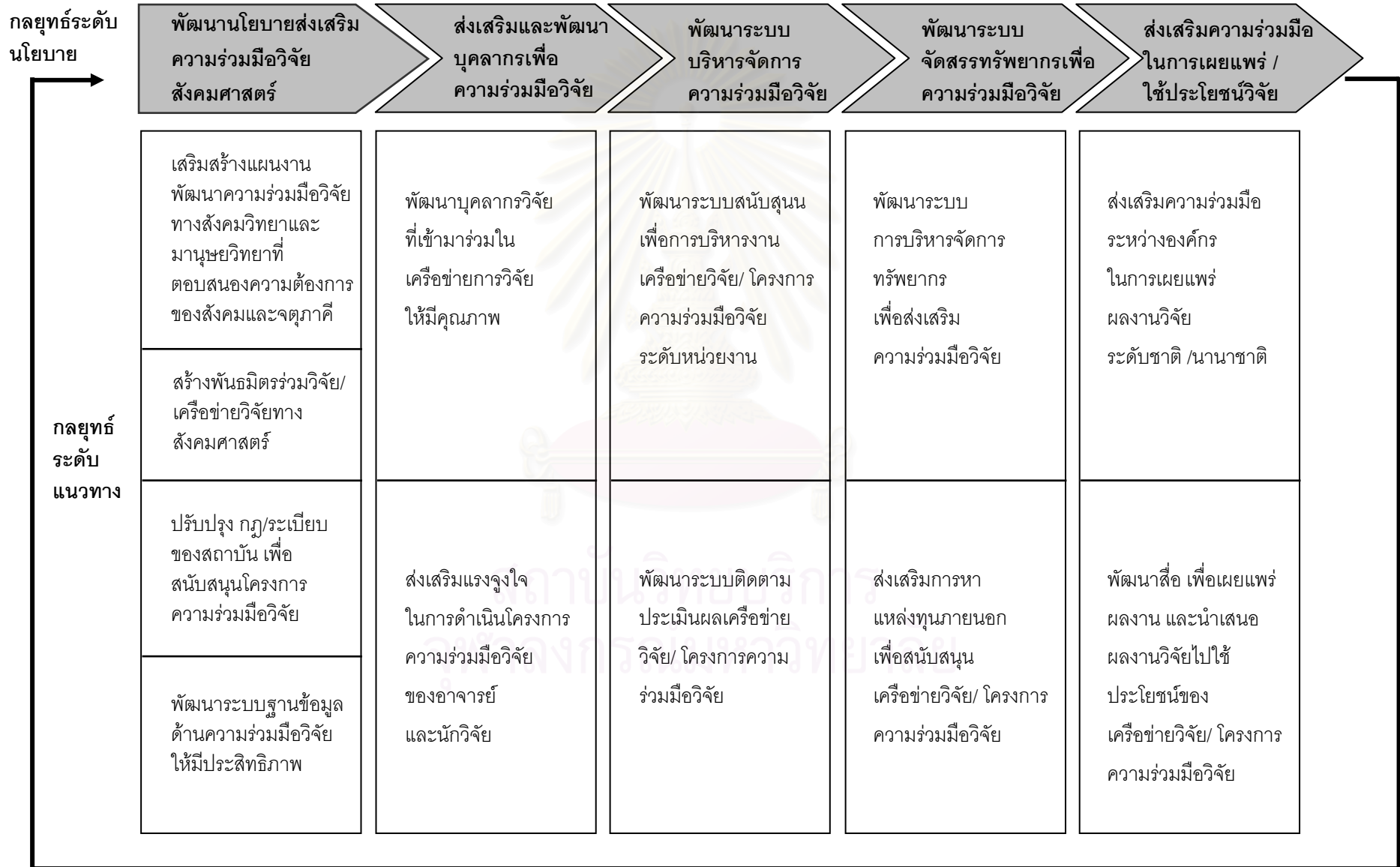
5.2. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงาน และนำเสนอผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของ
เครือข่าย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

5.2.1. จัดตั้งวารสารวิจัยจากห้องสู่ห้อง ของเครือข่ายการวิจัย เพื่อส่งเสริม/เผยแพร่
ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเป็นความร่วมมือระดับสถาบัน/หน่วยงาน

กลยุทธ์การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐ ทั้ง 5 ด้าน ดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำรายละเอียดของกลยุทธ์ทั้ง 3 ระดับ พร้อมตัวชี้วัด และ
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ดังตารางต่อไปนี้

ภาพที่ 8 กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ตารางที่ 39 กลยุทธ์/นโยบายที่ 1: พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนา นโยบายส่งเสริม ความร่วมมือวิจัย ทางสังคมศาสตร์			จำนวนผลงานความร่วมมือ วิจัยสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา ระดับ หน่วยงาน/สถาบันที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัยระดับ สถาบัน และระดับ คณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดม ศึกษาของรัฐ	1. วิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารระดับสูง ที่ตระหนักถึงความ สำคัญของการ พัฒนาความร่วมมือ วิจัยสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา
	1.1 เสริมสร้างแผนงานพัฒนา ความร่วมมือวิจัยทาง สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่ตอบสนองความต้องการ ของสังคมและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		ร้อยละของโครงการตาม แผนงานพัฒนาความร่วมมือ วิจัยทางสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยาที่จัดทำได้จริง		2. ความตระหนักถึง ความสำคัญในการ สร้างความร่วมมือ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
		1.1.1 จัดสัมมนาระดมสมองร่วมกับ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดประเด็น การวิจัย และกิจกรรมการพัฒนา ความร่วมมือวิจัย สำหรับ เครือข่ายการวิจัย (Road Map)	จำนวนผลงานวิจัยของ เครือข่ายการวิจัยที่ได้รับ การกำหนดเพื่อตอบสนอง ความต้องการของสังคมและ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ฝ่ายวิจัยระดับ คณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดม ศึกษาของรัฐ	
		1.1.2 จัดสรรทุนสนับสนุนเฉพาะ สำหรับโครงการวิจัยความ ร่วมมือวิจัย ทั้งในสาขาเดียวกัน/ สหสาขา และงานวิจัยที่เกิดจาก เครือข่ายการวิจัย	1. จำนวนโครงการความร่วมมือ ด้านการวิจัยในสาขาเดียวกัน และสหสาขา ที่เพิ่มขึ้น 2. จำนวนงบประมาณสนับสนุน โครงการความร่วมมือด้าน การวิจัยทางสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยาที่เพิ่มขึ้น		

ตารางที่ 39 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 1: พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
	1.2 สร้างพันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายวิจัยทางสังคม วิทยาและมานุษยวิทยา		จำนวนกลุ่มพันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายการวิจัยสังคมวิทยา และมานุษยวิทยาที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัยระดับ สถาบัน และระดับ คณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดม ศึกษาของรัฐ	
		1.2.1 กำหนดเกณฑ์ในการจัดตั้ง พันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายการ วิจัยในระดับสถาบัน ที่เชื่อมโยง กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ให้มี กิจกรรมวิจัยและพัฒนาต่อเนื่อง	1. จำนวนหน่วยงาน/ สถาบัน ที่เข้าร่วมพันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายการวิจัย 2. จำนวนพันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายการวิจัยที่มีการ ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ	ฝ่ายวิจัยระดับ คณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดม ศึกษาของรัฐ	
		1.2.2 จัดประชุมสัมมนางานวิจัยทาง สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในทุกสาขาวิชา เพื่อสร้าง เครือข่ายการวิจัยระหว่างสถาบัน และ แลกเปลี่ยนข่าวสาร ถ่ายทอดเทคโนโลยี/องค์ความรู้ และนำเสนอผลงานวิจัย	1. จำนวนเครือข่ายการวิจัย สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 2. จำนวนคนที่เข้าร่วมการ ประชุมสัมมนาในแต่ละ สาขาวิชา 3. จำนวนผลงานวิจัย กิจกรรม ที่เกิดจากการประชุมสัมมนา		

ตารางที่ 39 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 1: พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		1.2.3. จัดตั้งกลุ่มวิจัยบูรณาการ เพื่อพัฒนาความร่วมมือวิจัยสหสาขา ในระดับสถาบัน และระดับเครือข่ายวิจัย โดยมีนักวิจัยอาวุโสเป็นที่ปรึกษา	1. จำนวนกลุ่มวิจัยบูรณาการในระดับสถาบัน และระดับเครือข่ายวิจัย 2. จำนวนผลงานความร่วมมือวิจัยที่เกิดจากกลุ่มบูรณาการ	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		1.2.4. จัดตั้งกลุ่มวิจัยเพื่อชุมชนและท้องถิ่น พัฒนางานวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น	1. จำนวนกลุ่มวิจัยเพื่อชุมชนและท้องถิ่น 2. จำนวนผลงานความร่วมมือวิจัยที่เกิดจากกลุ่มวิจัยเพื่อชุมชนและท้องถิ่น	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
	1.3. ปรับปรุง กฎ/ระเบียบของสถาบัน เพื่อสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย		จำนวนกฎ/ระเบียบของสถาบันที่สนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบันของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		1.3.1. ปรับปรุงระเบียบการจ่ายเงินสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย ให้เป็นระบบเหมาะสม และลดขั้นตอนเอกสาร เพื่อความคล่องตัว	จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่เพิ่มขึ้น		

ตารางที่ 39 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 1: พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		1.3.2. ปรับระเบียบการจัดจ้างนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย ให้หน่วยงานมีอิสระในการจัดจ้างเองได้ตามความเหมาะสม ไม่ผูกกับฐานเงินเดือนข้าราชการ	จำนวนนักวิจัยในหน่วยงาน/ สถาบันที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัย ระดับสถาบัน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		1.3.3. ปรับกฎระเบียบการจ้างบุคลากร แบบทวิสังกัด ที่อาจารย์และนักวิจัยสามารถทำงานวิจัยข้ามหน่วยงานได้ (ยืมตัวนักวิจัย)	จำนวนนักวิจัยที่มีการทำงานข้ามสังกัด		
		1.3.4. ปรับกฎระเบียบการประเมินผลงานโครงการความร่วมมือวิจัย ให้มีค่าคะแนนที่สูงกว่าการทำวิจัยโครงการเดี่ยว	จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่เพิ่มขึ้น		

ตารางที่ 39 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 1: พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
	1.4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพ		จำนวนฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยที่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		1.4.1. เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย กับหน่วยงานภายนอกทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและใช้ประโยชน์ระหว่างสถาบัน	จำนวนฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยของแต่ละหน่วยงานที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ		
		1.4.2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย ของทุกหน่วยงานในสถาบัน ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย	จำนวนฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยของแต่ละหน่วยงาน	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	

ตารางที่ 40 กลยุทธ์/นโยบายที่ 2: ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเพื่อความร่วมมือวิจัย			1. จำนวนบุคลากรเข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยที่มีคุณภาพและพัฒนาต่อเนื่อง 2. จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัยที่มีคุณภาพ	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา 2. ความตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความร่วมมือของอาจารย์และนักวิจัย
	2.1. พัฒนาศักยภาพวิจัยที่เข้ามาร่วมในเครือข่ายการวิจัยให้มีคุณภาพ		1. จำนวนผู้บริหารที่มีคุณภาพในการบริหารเครือข่ายวิจัย 2. ผู้เข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยที่มีคุณภาพในการทำวิจัย	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		2.1.1. กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บริหาร และผู้เข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย	จำนวนผู้บริหาร/ ผู้เข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพ		
		2.1.2. จัดสัมมนาพัฒนาผู้บริหารเครือข่ายวิจัยให้มีภาวะผู้นำและศักยภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัย และการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย	จำนวนผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำและทักษะการบริหารเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพ		

ตารางที่ 40 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 2: ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		2.1.3. จัดตั้งโครงการพี่เลี้ยงนักวิจัย โดยมีนักอาวุโสที่มีประสบการณ์วิจัยสูงเป็นวิทยากรและเป็นพี่ที่ปรึกษาโครงการความร่วมมือวิจัย	1. จำนวนนักวิจัยใหม่ที่มีศักยภาพด้านการวิจัย 2. จำนวนนักวิจัยอาวุโสที่เป็นที่ปรึกษาแก่นักวิจัยใหม่	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
	2.2. ส่งเสริมแรงจูงใจในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยของอาจารย์และนักวิจัย		จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		2.2.1. ปรับ/เปลี่ยน สถานะของนักวิจัยให้เทียบเท่าอาจารย์ มี ความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งบริหาร และ ค่าตอบแทน เป็นต้น เพื่อดึงดูดคนเก่งเข้าสู่อาชีพนักวิจัย ส่งเสริมความร่วมมือวิจัยของสถาบัน	1. จำนวนนักวิจัยในหน่วยงานสถาบันที่เพิ่มขึ้น 2. อัตราความพึงพอใจของนักวิจัยในการทำงานอาชีพนักวิจัยที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบันของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	

ตารางที่ 40 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 2: ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		2.2.2. จัดตั้งรางวัลหน่วยงานที่มีความร่วมมือวิจัยดีเด่น และพัฒนาต่อเนื่อง โดยให้เงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติม	จำนวนหน่วยงานที่มีความร่วมมือวิจัยดีเด่น	ฝ่ายวิจัย ระดับสถาบัน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		2.2.3. จัดตั้งรางวัลผลงานความร่วมมือวิจัยดีเด่น ระดับสถาบัน/เครือข่ายการวิจัย	จำนวนรางวัลผลงานความร่วมมือวิจัยดีเด่น	ฝ่ายวิจัย ระดับสถาบัน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		2.2.4 ส่งเสริมให้อาจารย์นํางานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในงานวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยและงานสอนไปพร้อมกัน	จำนวนผลงานวิจัยที่เกิดจากอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		2.2.5 ให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการความร่วมมือวิจัยและงานวิจัยของเครือข่ายการวิจัย	จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	

ตารางที่ 41 กลยุทธ์/นโยบายที่ 3: พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย			ระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพ	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือวิจัย สังคมศาสตร์
	3.1 พัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อการบริหารงานเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน		จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่เพิ่มขึ้น		2. ความตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความร่วมมือของจุดภาคีวิจัย
		3.1.1 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความร่วมมือวิจัย เป็นหน่วยงานกลาง ในทุกหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการสร้างความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอก	จำนวนศูนย์ส่งเสริมความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน		
		3.1.2 จัดตั้งทีมบุคลากรสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย	จำนวนบุคลากรสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพ		

ตารางที่ 41 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 3: พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		3.1.3 จัดตั้งโครงการให้นักศึกษาบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ช่วยวิจัยของอาจารย์/หน่วยงานวิจัย	จำนวนนักศึกษาบัณฑิตศึกษาที่เป็นผู้ช่วยวิจัยของอาจารย์/หน่วยงานวิจัย	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		3.1.4 พัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย ให้มีความคล่องตัว	จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่เพิ่มขึ้น		
	3.2 พัฒนาระบบติดตามประเมินผลเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย		<ol style="list-style-type: none"> จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีการพัฒนาต่อยอด และมีการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีการพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง จำนวนผลงานความร่วมมือวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ 	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		3.2.1 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การพัฒนาเครือข่ายการวิจัย และการต่อยอดโครงการความร่วมมือวิจัยอย่างต่อเนื่อง	รายงานการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายการวิจัย และการต่อยอดโครงการความร่วมมือวิจัยตามระยะเวลาที่กำหนด	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	

ตารางที่ 41 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 3: พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		3.2.2 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การใช้ทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ	จำนวนทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยที่มีการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ	ฝ่ายวิจัยระดับ คณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		3.2.3 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การนำผลงานความร่วมมือวิจัย ไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ชาติ และนานาชาติ	รายงานการติดตามและ ประเมินผลการนำผลงานความร่วมมือวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ชาติ และนานาชาติ ตามระยะเวลาที่กำหนด		

ตารางที่ 42 กลยุทธ์/นโยบายที่ 4: พัฒนาระบบจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
4. พัฒนาระบบจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย			<ol style="list-style-type: none"> จำนวนทรัพยากร เพื่อความร่วมมือวิจัยที่ถูกใช้คุ้มค่า จำนวนทุนวิจัยที่ได้รับ การสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก 	ฝ่ายวิจัยระดับ สถาบัน และระดับ คณะ/หน่วยงาน ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	<ol style="list-style-type: none"> วิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารระดับสูง ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ตารางที่ 42 กลยุทธ์/นโยบายที่ 4: พัฒนาระบบจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
	4.1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อส่งเสริมความร่วมมือวิจัย		จำนวนการใช้ทรัพยากรเพื่อการวิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบัน/เครือข่ายการวิจัยที่เพิ่มขึ้น	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	2. ความตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความร่วมมือของอาจารย์และนักวิจัย
		4.1.1. กำหนดกฎระเบียบในการบริหารวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัย โดยสามารถยืม/เช่า วัสดุอุปกรณ์วิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบัน/เครือข่ายการวิจัย	อัตราการยืม/เช่า วัสดุอุปกรณ์วิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบัน/เครือข่ายการวิจัย	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
	4.2. ส่งเสริมการหาแหล่งทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย		จำนวนเงินทุนจากแหล่งทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	

ตารางที่ 42 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 4: พัฒนาระบบจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		4.2.1. จัดสัมมนานักวิจัยพบแหล่งทุนต่างๆ เพื่อแนะนำแหล่งทุนแก่นักวิจัย และเครือข่ายวิจัย	จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		4.2.2. จัดโครงการร่วมทุนวิจัย (Counterpart Fund) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร	จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับการร่วมทุนวิจัย (Counterpart Fund) กับหน่วยงานต่างๆ		

ตารางที่ 43 กลยุทธ์/นโยบายที่ 5: ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
5. ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์			จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่/นำไปใช้ประโยชน์ จากความร่วมมือระหว่างองค์กร	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
	5.1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กร ในการเผยแพร่ผลงานวิจัย ระดับชาติ และนานาชาติ		จำนวนเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์		

ตารางที่ 43 (ต่อ) กลยุทธ์/นโยบายที่ 5: ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับนโยบาย	กลยุทธ์ระดับแนวทาง	กลยุทธ์ระดับกิจกรรม	ตัวบ่งชี้	เจ้าภาพ/ผู้ปฏิบัติ	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
		5.1.1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ระหว่างสถาบัน/องค์กร	จำนวนหน่วยงานที่มีความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	2. ความตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความร่วมมือของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
		5.1.2. จัดสัมมนาเครือข่ายวารสารวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาประจำปี เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัย	จำนวนวารสารวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่เข้าร่วมเครือข่าย		
	5.2. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงาน และนำเสนอผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของเครือข่าย/ โครงการความร่วมมือวิจัย		จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่/ นำไปใช้ประโยชน์ จากความร่วมมือระหว่างองค์กรผ่านสื่อที่ได้รับการพัฒนา	ฝ่ายวิจัยระดับสถาบัน และระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	
		5.2.1. จัดตั้งวารสารวิจัยจากห้องสมุดของเครือข่ายการวิจัย เพื่อส่งเสริม/เผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเป็นความร่วมมือระดับสถาบัน/หน่วยงาน	จำนวนสมาชิกวารสารจากห้องสมุดของเครือข่ายวิจัย	ฝ่ายวิจัยระดับคณะ/หน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐใช้ระเบียบวิธีเชิงบรรยาย (Descriptive Research) การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร
2. ศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร
3. พัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในงานวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทข้อมูลเอกสาร ในการวิจัยนี้ ได้แก่
 - 1.1 เอกสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับ นโยบาย โครงการงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
 - 1.2 จำนวนผลงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร
2. ประเภทข้อมูลจากบุคคลในการวิจัยนี้ ได้แก่
 - 2.1 ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระดับสถาบัน/คณะ/สำนัก/ศูนย์ และหน่วยงานบริการวิชาการ

2.2 ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัย ของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

2.3 ผู้รับผิดชอบโครงการความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัย ได้แก่ ประธานหน่วยงานความร่วมมือด้านการวิจัย และหัวหน้าโครงการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. ประเภทคณะ/หน่วยงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเปิดหลักสูตรในกลุ่มวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ตามกลุ่มสาขาวิชา ISCED ประกอบด้วย 6 สาขาวิชา ได้แก่

3.1 ศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู ได้แก่ การประถมศึกษา การมัธยมศึกษา สุขศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ บริหารการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา ศิลปศึกษา ฯลฯ

3.2 มนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา ได้แก่ โบราณคดี อักษรศาสตร์ วรรณคดีเปรียบเทียบ ศาสนาและเทววิทยา ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ปรัชญา ฯลฯ

3.3 วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ได้แก่ มัณฑนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ศิลปกรรม ศิลปะการละคร ประวัติศาสตร์ศิลปะ ฯลฯ

3.4 นิติศาสตร์ ได้แก่ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายวิธีพิจารณา และ ธรรมนูญศาล กฎหมายมหาชน กฎหมายเอกชน กฎหมายเศรษฐกิจ กฎหมายการปกครอง และกฎหมายทั่วไป กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา กฎหมายระหว่างประเทศ ฯลฯ

3.5 สังคมศาสตร์ แบ่งเป็น 4 กลุ่มวิชา ได้แก่

3.5.1 สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ฯลฯ

3.5.2 การบริหารพาณิชยกรรมและธุรกิจ ได้แก่ พาณิชยศาสตร์ การบัญชี การธนาคารและการเงิน การบริหารธุรกิจ การจัดการ การตลาด การประกันภัย ฯลฯ

3.5.3 การสื่อสารมวลชนและการเอกสาร ได้แก่ วารสารศาสตร์ การสื่อสารมวลชน นิเทศศาสตร์ การประชาสัมพันธ์ บรรณารักษศาสตร์ ฯลฯ

3.5.4 คหกรรมศาสตร์ ได้แก่ ผ้าและเครื่องแต่งกาย อาหารและโภชนาการ คหกรรมศาสตร์ศึกษา พัฒนาการครอบครัวและเด็ก ฯลฯ

3.6 วิชาอื่นๆ ได้แก่ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของประชากรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ต้องการศึกษาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิจัยครั้งนี้คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง(Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกประเภทสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังนี้

1.1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีงบประมาณสนับสนุนด้านการวิจัยด้านสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา 3 กลุ่ม ได้แก่ สูง ปานกลาง ต่ำ พิจารณาจากฐานข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษา ปี 2546 และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากทั้ง 3 กลุ่มๆ ละ 1 สถาบัน โดยให้มีความสอดคล้องกับเงื่อนไขด้านพันธกิจด้านการวิจัย และการเปิดหลักสูตรในกลุ่มสาขาวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา

1.2 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่มีการกำหนดพันธกิจมุ่งเน้นการวิจัย เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีเป้าหมายในการพัฒนางานวิจัยจะมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการวิจัย ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และการปฏิบัติ

1.3 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีการเปิดหลักสูตรในสาขาวิชาทางสังคมวิทยาและ มนุษยวิทยา ตาม ISCED ใน 6 สาขาวิชา

จากเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้น กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ แบ่งกลุ่มตามเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. **แบบสัมภาษณ์** เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัย เครือข่ายการวิจัย รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัยต่างๆ ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยสถาบันจากองค์กรสนับสนุนการวิจัยของประเทศ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมจำนวน 53 คน มีดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน
1. ผู้บริหารด้านการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	21
2. ผู้บริหารด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น	13
3. ผู้บริหารด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	9
4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	5
5. ผู้บริหารด้านการวิจัย องค์กรสนับสนุนการวิจัย จากสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ และภาครัฐ	5
รวม	53

2. แบบสำรวจ เก็บข้อมูลข้อมูลเกี่ยวกับโครงการร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับคณะ/หน่วยงานด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง รวม 23 หน่วยงาน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับโครงการร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ดังนี้

สถาบัน	จำนวน
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	11
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	9
3. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	3
รวม	23

3. แบบสอบถาม เก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานวิจัยที่เป็นความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ชุด ได้รับคืน 209 ชุด คิดเป็นร้อยละ 72.07

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสอบถาม เก็บข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจากเอกสารและรายงานการวิจัย

2. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค รูปแบบความร่วมมือวิจัย และแนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1) **แบบสัมภาษณ์** เก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค แนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ จำนวน 53 คน

2) **แบบสำรวจ** สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 23 แห่ง สำหรับผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐระดับสถาบัน/คณะ/หน่วยงานวิจัย

3) **แบบสอบถาม** เก็บข้อมูลปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย และปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สำหรับหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 ชุด และได้รับกลับคืน 209 ชุด คิดเป็นร้อยละ 72.07

3. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 แห่ง และสรุปสภาพแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์ SWOT

4. ร่างกลยุทธ์การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบและกลยุทธ์ โดยการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำเสนอกยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค ของความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ หน่วยงานภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ โดยใช้ค่าเชิงสถิติ หาค่าความถี่และร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าเชิงสถิติ หาค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS และใช้เกณฑ์วิเคราะห์ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดประเภทความร่วมมือระดับองค์กร (NNCO, 2005) (รายละเอียดหน้า 114)

4. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อจัดทำกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์การภาครัฐ และองค์การภาคเอกชน/ องค์การอิสระไม่แสวงกำไร

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค ได้ดังนี้

งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้บริหารประเทศ และขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยของประเทศกับสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์แล้วพบว่า งบประมาณมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากนโยบายภาครัฐที่ผ่านมาเน้นการพัฒนางานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ค่อนข้างมาก และละเลยงานวิจัยสังคมศาสตร์ไปทำให้งานวิจัยทางสังคมศาสตร์อ่อนแอไปมาก ปัจจุบันแม้ว่านโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เน้นการสนับสนุนงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องหลักการเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาสังคม วัฒนธรรมและการพัฒนาสังคมไปสู่สังคมฐานความรู้ แต่การพัฒนางานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน รวมทั้งปัญหาด้านบุคลากรวิจัยซึ่งพบว่านักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีจำนวนมากแต่มีปัญหาด้านคุณภาพ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการนานาชาติ และมีการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติที่มีจำนวนผลงานวิจัยน้อยกว่าทางวิทยาศาสตร์อย่างมาก และในด้านการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 นโยบายและการส่งเสริมความร่วมมือวิจัย

ภาครัฐกำหนดแผนพัฒนางานวิจัยของประเทศในภาพรวมไม่ได้แยกประเด็นเฉพาะสาขา ส่งผลให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่ไม่ตรงเป้าหมาย ด้านงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนางานวิจัยค่อนข้างจำกัดและกระจุกกระจาย ขาดพลังในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศ

และความเชื่อมโยงในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของประเทศยังไม่ชัดเจน รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยทั้งระบบ กฎหมายและกฎระเบียบที่สนับสนุนการวิจัยยังเป็นแบบแยกส่วน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะของแต่ละหน่วยงาน ทำให้การทำงานเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ ส่งผลให้การพัฒนางานวิจัยไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเครือข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง

นอกจากนี้ด้านการร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ พบว่า สถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่มีความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภาครัฐค่อนข้างมาก ในลักษณะการได้รับทุนสนับสนุนเพื่อทำโครงการความร่วมมือวิจัยและให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาต่างๆ ของภาครัฐ ส่วนความร่วมมือกับภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไรมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากภาคเอกชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์มากนัก ส่วนใหญ่เน้นงานวิจัยและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างมาก นอกจากนี้ในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานภายนอกพบว่า ระบบราชการในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัยของบุคลากรระหว่างเครือข่าย การยืมตัวนักวิจัยข้ามหน่วยงานทำได้ยาก เพราะต้องขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ทำให้การทำวิจัยส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นการทำงานร่วมกันของนักวิจัยในลักษณะส่วนตัว

1.2 บุคลากรเพื่อสนับสนุนความร่วมมือวิจัย

นักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีน้อย เพราะไม่มีความก้าวหน้าของอาชีพและไม่มีแรงจูงใจ โดยเฉพาะนักวิจัยที่ไม่ใช่อาจารย์จะได้รับโอกาสน้อยกว่าอาจารย์มาก ส่งผลให้นักวิจัยที่มีศักยภาพสูงในระบบอุดมศึกษาหันไปทำงานวิจัยให้ภาคเอกชนมากขึ้น สำหรับอาจารย์การจัดสรรภาระงานของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัย บางแห่งเน้นภาระงานสอนมากทำให้อาจารย์ไม่มีเวลาทำวิจัย การพิจารณาผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยไม่เอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย และเกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย อาจารย์ส่วนใหญ่จึงหันไปสอนภาคพิเศษและเป็นวิทยากรมากกว่าทำวิจัย เพราะได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่าขณะที่การทำวิจัยที่มีค่าตอบแทนต่ำและใช้เวลานาน ด้านการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยพบว่าอาจารย์และนักวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการปลูกฝังทัศนคติ วิธีการและวัฒนธรรมด้านการวิจัยที่เป็นสากลที่เน้นการทำงานเป็นทีม ขาดทักษะด้านการบริหารจัดการโครงการความร่วมมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพและขาดทักษะการเข้าถึงแหล่งทุนวิจัย นอกจากนี้บุคลากรที่ช่วยประสานงานความร่วมมือวิจัยหรือทีมวิจัยที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างหายาก เพราะต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้

ความสามารถด้านการวิจัยและมีทักษะการบริหารจัดการที่ดีในการทำให้โครงการความร่วมมือวิจัยประสบความสำเร็จได้ ด้านการประเมินผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยของอาจารย์/นักวิจัยพบว่า การประเมินค่าผลงานวิจัยไม่สอดคล้องกับการประเมินด้านคุณภาพของผลงานวิจัย โดยการพิจารณาค่าน้ำหนักคะแนนของโครงการความร่วมมือวิจัยมีค่าน้อยกว่าการทำโครงการวิจัยเดี่ยวทำให้อาจารย์และนักวิจัยไม่เกิดจูงใจในการทำวิจัยที่เป็นโครงการความร่วมมือวิจัย ด้านการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์พบว่า อาจารย์และนักวิจัยส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมเท่าใดนัก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกฎระเบียบในการกำหนดให้กรรมสิทธิ์ในผลงานวิจัยเป็นของหน่วยงาน

1.3 การบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

ปัจจุบันเครือข่าย/โครงการความร่วมมือวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ มีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง เนื่องจากขาดการบริหารจัดการที่ดีและต่อเนื่อง หน่วยงานส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำตามภารกิจของตนเองและมักแข่งขันกันเอง การประสานงานกับเครือข่ายการวิจัยและเชื่อมโยงฐานข้อมูลของสาขาวิชาต่างๆ ระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ ทำให้การเชื่อมโยงองค์ความรู้ไม่เป็นเชิงบูรณาการ และการติดตามข้อมูลและการสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ยังไม่เป็นระบบ ผลงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนสังคมและประเทศมีไม่มาก เนื่องจากขาดกลไกในการศึกษาปัญหาสังคมเพื่อกำหนดประเด็นการวิจัย นอกจากนี้การเชื่อมโยงฐานข้อมูลการวิจัยเพื่อส่งเสริมความร่วมมือวิจัยระดับสถาบันยังเป็นแบบแยกส่วน ขาดการเชื่อมโยงและการนำข้อมูลไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเครือข่ายการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายสนับสนุน/ส่งเสริมการวิจัยของภาครัฐ และผู้บริหารฝ่ายวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นการศึกษาแบบความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นตัวตั้ง ในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร มีลักษณะต่างคนต่างทำตามพันธกิจหรือเป้าหมายของหน่วยงานไม่มีการร่วมมือกันในระดับสถาบัน และขาดการประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมวิจัยร่วมกัน สำหรับความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า เป็นการรวมกลุ่มของคณะ/หน่วยงานวิจัยในสาขาวิชาเดียวกัน ซึ่งเป็นความร่วมมือระดับองค์กรกับสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ โดยส่วนใหญ่มีรูปแบบการดำเนินงาน ในลักษณะเครือข่ายการวิจัย (Networking) และบางส่วนมีรูปแบบความร่วมมือแบบพันธมิตรการวิจัยประเภทการจัดกลุ่มสถาบัน (Consortium) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยพบว่า เป็นการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยและวิชาการควบคู่กัน รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อมุ่งพัฒนางานวิจัยและวิชาการเฉพาะ สาขาวิชาร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาเดียวกัน

2.1 รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สำหรับด้านการดำเนินงานพบว่า รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยแบบเครือข่ายการวิจัย (Networking) และการจัดกลุ่มสถาบันเพื่อการวิจัย (Consortium) ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีการจัดตั้งหน่วยประสานงานหลักขึ้นภายในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นแม่ข่าย มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารการวิจัยและมีการทำข้อตกลงระหว่างสถาบัน/องค์กรในการดำเนินความร่วมมือร่วมกันที่ชัดเจน ด้านการดำเนินกิจกรรมวิจัยและวิชาการต่างๆ จะมีการนัดประชุมเป็น ครั้งๆ ไป โดยบางเครือข่าย/กลุ่ม อาจมีการจัดสัมมนาประจำปี เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

สำหรับลักษณะของการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

กลุ่มแรก ความร่วมมือด้านการวิจัยที่เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐ
 ความร่วมมือด้านการวิจัยดังกล่าว เป็นการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่ สำนักงาน คณะกรรมการอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ซึ่งสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยใน ระดับอุดมศึกษา ทั้งในด้านนโยบายและงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายวิจัยเบื้องต้น โดยเริ่มแรกของแนวคิดการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัยนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยได้เริ่มต้นแนวคิดการ สร้างเครือข่ายการวิจัยขึ้นในปี พ.ศ.2545 ได้แก่ เครือข่ายการวิจัย CRN (Cooperative Research Network) ซึ่งเป็นเครือข่ายตามสาขาวิชาทั้งหมด รวม 44 เครือข่าย โดยคาดหวังว่าจะพัฒนาไปสู่ ศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) มุ่งเน้นการดึงศักยภาพความเชี่ยวชาญของ นักวิชาการ/นักวิจัย ที่มีความรู้ความสามารถซึ่งกระจายอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยวิจัยต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนภายในประเทศ รวมทั้งหน่วยวิจัยในมหาวิทยาลัย/สถาบันชั้นนำ ต่างประเทศ เพื่อผลักดันในการพัฒนาวิชาการและสร้างหลักสูตร รวมทั้งผลิตบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาเอกที่เน้นงานวิจัย พัฒนาและสร้างผลงานวิจัยที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทย และเน้นการระดมทรัพยากรที่มีจำกัดให้มี

การใช้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งทรัพยากรบุคคลและอุปกรณ์เพื่อการศึกษาและวิจัยที่มีราคาแพง

ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ.2546 อันเนื่องมาจากคุณภาพโดยรวมของสถาบันอุดมศึกษาไทยยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลอยู่มาก ดัชนีชี้วัด (KPI) สำคัญที่บ่งบอกเชิงคุณภาพ ได้แก่ สัดส่วนอาจารย์วุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งศาสตราจารย์ในสถาบัน ประสิทธิภาพการผลิตผลงานทางวิชาการและสิทธิบัตร (จำนวนผลงานต่อคนต่อปี) การมีบรรยากาศการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม (จำนวนเงินทุนวิจัยต่อคนต่อปี) และขีดความสามารถในการผลิตบุคลากรในระดับปริญญาเอก (จำนวนบัณฑิตปริญญาเอกที่สำเร็จการศึกษา) ตลอดจนโครงการสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนางานวิจัยทางอุดมศึกษา มักจะขาดการเชื่อมโยงในภาพรวมที่ส่งผลต่อการพัฒนาในเชิงคุณภาพ เช่นทุนพัฒนาอาจารย์ต่างๆ ทุนเครือข่าย CRN (Cooperative Research Network) ทุนพัฒนาศักยภาพการวิจัยอาจารย์และทุนวิจัยต่างๆ แต่ละโครงการมีลักษณะต่างคนต่างทำ และผลกระทบในเชิงพัฒนามักจะไปไม่ถึงมหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้กำหนดนโยบายในการปฏิรูประบบการพัฒนา คณาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษาใหม่ โดยผลักดันให้เกิดแผนพัฒนาบุคลากรสายวิชาการในระบบอุดมศึกษาภายใต้ชื่อโครงการ “เครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาบุคลากรอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสู่การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ” ซึ่งเป็นการบูรณาการโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาอาจารย์และบุคลากรวิชาการเข้าด้วยกันให้เกิดความเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการสร้างบุคลากรระดับที่มีความเชี่ยวชาญสูงและผลิตผลงานเชิงองค์ความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งผลให้เครือข่ายการวิจัย CRN ที่พัฒนาขึ้นในระดับหนึ่งต้องหยุดชะงักเพราะภาครัฐหยุดการสนับสนุนด้านงบประมาณ แต่หากเครือข่ายการวิจัยใดต้องการดำเนินการต่อก็สามารถทำได้โดยต้องหางบประมาณสนับสนุนเอง ส่วนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรและการวิจัยทางอุดมศึกษา ได้ถูกนำมาบูรณาการเป็นโครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์ ทำให้การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยที่ได้ดำเนินการไปแล้วต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานใหม่ ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรวิจัยและความร่วมมือวิจัยโดยเฉพาะเครือข่ายการวิจัยที่เกิดจากการสนับสนุนจากภาครัฐในปัจจุบันจึงยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรและต้องมีการพัฒนาอีกมาก

ความร่วมมือวิจัยในกลุ่มนี้ ได้แก่ เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา เครือข่ายการวิจัยระดับอุดมศึกษา โดยเครือข่ายดังกล่าวเน้นการพัฒนาบุคลากรและงานวิจัยในองค์กรวม ซึ่งมอบหมายให้สถาบันอุดมศึกษาในแต่ละภูมิภาครวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและพัฒนางานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่/ภูมิภาคนั้นๆ และมีสถาบันแม่ข่ายในแต่ละ

ละภูมิภาคเป็นผู้ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายการวิจัยที่สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรวิจัยและงานวิจัยเฉพาะสาขา ได้แก่ โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญสูงเฉพาะสาขาและสร้างศูนย์ความเป็นเลิศในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมี 20 เครือข่าย ครอบคลุมตั้งแต่สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปจนถึงสาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

กลุ่มที่สอง ความร่วมมือด้านการวิจัยสาขาวิชาต่างๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันของหน่วยงานในแต่ละสาขาวิชาในสถาบันต่างๆ ความร่วมมือด้านการวิจัยลักษณะนี้มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในสาขาวิชา การรวมตัวกันลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของหน่วยงานที่เป็นแม่ข่าย/กลุ่ม และผู้ประสานงานหลักหรือประธานเครือข่าย/กลุ่ม ที่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีฐานของความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ในระดับหนึ่งที่สามารถพัฒนาสู่การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยที่ยั่งยืนในอนาคต นอกจากนี้วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของบริหารเครือข่าย/กลุ่มเป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้เครือข่ายประสบความสำเร็จ ปัจจุบันความร่วมมือด้านการวิจัยของสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ที่มีอยู่ค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการของคณะ/หน่วยงานที่มีสาขาเดียวกันดำเนินงานกันเอง โดยมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งองค์การภาครัฐ ภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร และสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งขึ้นกับการสร้างความสัมพันธ์ด้านวิชาการและการวิจัยของแต่ละสถาบัน ส่วนใหญ่เป็นการจัดกิจกรรมทางวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิก การทำวิจัยร่วมกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับพันธกิจของแต่ละเครือข่าย/กลุ่ม และความต่อเนื่องในการสื่อสารประสานงานระหว่างสมาชิกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญ เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา (12 เครือข่าย แบ่งตามเขตภูมิภาค การจัดกลุ่มความร่วมมือของสถาบันการศึกษา สาขาบริหารธุรกิจแห่งประเทศไทย (TCOBS) การจัดกลุ่มความร่วมมือของมหาวิทยาลัยไทยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (TUCEM) เครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMSTEC) และเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (GMS/UniNet on NREM) เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบความร่วมมือแบบเครือข่ายการวิจัย(Networking) และการจัดกลุ่ม (Consortium) เมื่อนำเครือข่าย/กลุ่มการวิจัยดังกล่าวมาจัดกลุ่มรูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัย จำแนกตามลักษณะการดำเนินงาน สรุปได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 9 รูปแบบความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

1. ความร่วมมือวิจัยเชิงนโยบาย เป็นความร่วมมือวิจัยระดับนโยบายที่มุ่งเน้นการนำนโยบายและทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาของภาครัฐ เพื่อนำมาบริหารจัดการอุดมศึกษา สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เช่น เครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา เป็นการรวมกลุ่มของอธิการบดี/ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งของภาครัฐและเอกชน โดยดำเนินการบริหารแบบเครือข่าย ที่แบ่งกลุ่มการบริหารงานตามภูมิภาคต่างๆ รวม 9 เครือข่าย มุ่งเน้นการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. ความร่วมมือวิจัยเพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากร เป็นความร่วมมือวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย เพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นกลางและรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพด้านการวิจัยที่สูงขึ้น และเพิ่มจำนวนนักวิจัยให้เพียงพอต่อการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐและดำเนินการโดยการรวมกลุ่มกันของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เช่น โครงการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์เพื่อการผลิตและพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษา (POD Network) สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือวิจัยที่เน้นการพัฒนาบุคลากรเฉพาะสาขา เช่น เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาครู

คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และเครือข่ายการวิจัยและแลกเปลี่ยนบุคลากรสาขาวิชา เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ (AGBEP) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

3. ความร่วมมือวิจัยแบบกลุ่มเรื่อง เป็นการรวมกลุ่มของหน่วยงานเฉพาะ สาขาวิชา มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยในสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์วิจัยและบุคลากรวิจัย ความร่วมมือลักษณะนี้มักเกิดจากนักวิจัยที่มี ประสบการณ์วิจัยสูงที่มีเครือข่ายนักวิจัยที่มีความสัมพันธ์กันส่วนตัวระดับหนึ่งร่วมงานวิจัย ด้วยกัน และพัฒนาเป็นความร่วมมือการวิจัยระดับองค์กร โดยส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวของ สถาบันต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา (12 เครือข่ายแบ่งตามเขตภูมิภาค) การจัดกลุ่มความร่วมมือของสถาบันการศึกษาสาขาบริหารธุรกิจแห่ง ประเทศไทย (TCOBS) การจัดกลุ่มความร่วมมือของมหาวิทยาลัยไทยด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม (TUCEM) เครือข่ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMSTEC) และเครือข่ายความร่วมมือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (GMS/UniNet on NREM) เป็นต้น

4. ความร่วมมือวิจัยแบบเชิงพื้นที่ เป็นความร่วมมือที่เกิดจากการรวมกลุ่มของ สถาบันอุดมศึกษาโดยแบ่งตามเขตภูมิภาคเป็นหลัก (Area-based) มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยใน แต่ละเขตพื้นที่ โดยเน้นการนำองค์ความรู้ไปพัฒนาชุมชนและพื้นที่นั้นๆ ไม่จำกัดสาขาวิชาในการ สนับสนุนงานวิจัย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงบูรณาการหรือการวิจัยแบบชุดโครงการ โดยเน้นการ มีส่วนร่วมของจุฬาลงกรณ์วิจัย ความร่วมมือลักษณะนี้สามารถจัดอยู่ในกลุ่มความร่วมมือแบบ ประชาพิจัยไปพร้อมกัน เช่น เครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา ของสภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นต้น

5. ความร่วมมือแบบประชาพิจัย เป็นความร่วมมือที่มุ่งการวิจัยเพื่อแก้ไข ปัญหาชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ ในการ กำหนดประเด็นการวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาชุมชน เช่น เครือข่ายพัฒนา วิชาการและข้อมูลสารสนเทศภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เครือข่ายการ วิจัย ภายใต้โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานรากของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นต้น

โดยสรุปรูปแบบความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้นมีลักษณะเฉพาะ ที่แบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์และลักษณะการดำเนินงานของการจัดตั้ง ซึ่งความร่วมมือการวิจัย บางรูปแบบ อาจมีลักษณะของรูปแบบความร่วมมือเชิงนโยบาย ความร่วมมือแบบประชาพิจัยและ ความร่วมมือวิจัยเชิงพื้นที่ภายในเครือข่าย/กลุ่มเดียวกัน อย่างไรก็ตามความร่วมมือวิจัยทุก

รูปแบบ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในการประสานสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ โดยมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นแกนกลางในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

2.2 ประเภทของการดำเนินงานโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ประเภทความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กร จากเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น (รายละเอียดในหน้า 114) พบว่า การดำเนินโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานแบบหุ้นส่วนวิจัย (Research Partnership) ที่มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัย/พัฒนาฐานข้อมูลการวิจัย (ร้อยละ 48.8) และเพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่องในระยะเวลาสั้นๆ และแบ่งปันทรัพยากรวิจัยร่วมกัน (ร้อยละ 41.1) ด้านลักษณะของการเชื่อมโยงระหว่างองค์กร พบว่า ส่วนใหญ่มีการทำสัญญาเป็นทางการ และมีการกำหนดภาระงานชัดเจน (ร้อยละ 34.4) สำหรับการร่วมลงทุนด้านการเงินพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการร่วมทุนเพื่อทำวิจัย (ร้อยละ 67.9) ด้านระดับการตัดสินใจในการดำเนินงานของโครงการความร่วมมือวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่สมาชิกในโครงการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันแบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง และสมาชิกร่วมกันตัดสินใจ (ร้อยละ 42.6) โดยผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานกลางได้แก่ หัวหน้าโครงการวิจัย (ร้อยละ 48.3) ด้านการสื่อสารภายในระหว่างสมาชิกในกลุ่มวิจัยเป็นแบบไม่เป็นทางการ โดยสื่อสารกันเป็นครั้งคราว เฉพาะเวลาที่มีการจัดกิจกรรม (ร้อยละ 31.1) และไม่มีการแบ่งปันวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัยจากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร (ร้อยละ 41.1)

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจพบว่า โดยภาพรวมสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของรัฐ มีการดำเนินโครงการวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในปีงบประมาณ 2544-2548 เป็นโครงการความร่วมมือด้านวิจัยมากกว่าโครงการวิจัยเดี่ยว (ร้อยละ 73.05) โดยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก (ร้อยละ 59.45) และผลการสำรวจจำนวนหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่า หน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมากที่สุดได้แก่ องค์กรจากภาครัฐ (ร้อยละ 56.61) รองลงมาคือ สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (ร้อยละ 30.63) และหน่วยงานที่มีความร่วมมือด้านการวิจัยน้อยที่สุดได้แก่ องค์กรภาคเอกชน/องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (ร้อยละ 12.76)

2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย 6 ด้าน ที่ได้จากแบบสอบถามพบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยทั้ง 6 กลุ่ม ในระดับมาก ($\bar{X}=4.332$) โดยปัจจัยดังกล่าวเรียงลำดับความคิดเห็นตามความสำคัญที่สุดจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับแรก ได้แก่ ลักษณะของสมาชิกในโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย กล่าวคือ สมาชิกต้องมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านการวิจัย มีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกันของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงานที่ร่วมมือกัน ($\bar{X}=4.61$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับที่สอง มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัย คือ การมีส่วนร่วมในการทำงานและความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ ($\bar{X}=4.54$) และปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อความร่วมมือ คือ การมีแหล่งทุนสนับสนุนความร่วมมือวิจัย ($\bar{X}=4.54$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับที่สาม ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือวิจัย คือ การทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ต้องคำนึงถึงศักยภาพและความเชี่ยวชาญของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ ($\bar{X}=4.52$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับที่สี่ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย คือ การกำหนดเป้าหมายของโครงการ ($\bar{X}=4.48$) ปัจจัยที่มีอิทธิพลอันดับสุดท้าย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกที่มีความร่วมมือ คือ การประชุม สื่อสาร และทำความเข้าใจของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ ($\bar{X}=4.47$)

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัยผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่า การคัดเลือกผู้ร่วมวิจัยนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อมของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะการจัดสรรเวลาในการทำวิจัยร่วมกัน และความรับผิดชอบต่องานของผู้วิจัย เพราะผู้ร่วมวิจัยมาจากหลายหน่วยงาน/สถาบัน/องค์กร ประกอบกับภาระงานของแต่ละบุคคลที่อาจมีมากจนไม่มีเวลาร่วมทำวิจัย ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือล่าช้าได้ (35 คน จาก 209 คน หรือ ร้อยละ 2.39)

3. ผลการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ผู้วิจัยได้นำร่างขึ้นและนำไปตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลยุทธ์โดยการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ

เมื่อวันศุกร์ที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2551 ณ ห้อง 407 อาคารประชุมสุข อาชาวอ่าง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากการประชุมไปปรับปรุงแก้ไข และได้กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยจัดทำกลยุทธ์ 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ระดับนโยบาย (กลยุทธ์ระยะยาว) กลยุทธ์ระดับแนวทาง (กลยุทธ์ระยะปานกลาง) และกลยุทธ์ระดับผลผลิต หรือ กลวิธี/กิจกรรม (กลยุทธ์ระยะสั้น) เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายและแผนการพัฒนาของชาติ โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 5 กลยุทธ์ระดับนโยบาย 12 กลยุทธ์ระดับแนวทาง และ 33 กลวิธี/กิจกรรม ดังนี้

1. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : พัฒนานโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

1.1. เสริมสร้างแผนงานพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและจิตภาควิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

1.1.1. จัดสัมมนาระดมสมองร่วมกับจิตภาควิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการวิจัย และกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือวิจัย สำหรับเครือข่ายการวิจัย (Road Map)

1.1.2. จัดสรรทุนสนับสนุนเฉพาะสำหรับโครงการวิจัยความร่วมมือวิจัยทั้งในสาขาเดียวกัน/สหสาขา และงานวิจัยที่เกิดจากเครือข่ายการวิจัย

1.2. สร้างพันธมิตรร่วมวิจัย/ เครือข่ายวิจัยทางสังคมศาสตร์

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

1.2.1. กำหนดเกณฑ์ในการจัดตั้งเครือข่ายการวิจัย/ พันธมิตรร่วมวิจัยในระดับสถาบันที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศให้มีกิจกรรมวิจัยและพัฒนาต่อเนื่อง

1.2.2. จัดประชุมสัมมนางานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในทุกสาขาวิชา เพื่อสร้างเครือข่ายการวิจัยระหว่างสถาบันและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ถ่ายทอดเทคโนโลยี/องค์ความรู้ และนำเสนอผลงานวิจัย

1.2.3. จัดตั้งกลุ่มวิจัยบูรณาการ เพื่อพัฒนางานวิจัยสหสาขาในระดับสถาบัน และระดับเครือข่ายวิจัย

1.2.4. จัดตั้งกลุ่มการวิจัยเพื่อชุมชนและท้องถิ่น พัฒนางานวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

1.3. ปรับปรุง กฎ/ระเบียบของสถาบัน เพื่อสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

- 1.3.1. ปรับกฎระเบียบการจ่ายเงินสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัยให้เป็นระบบ เหมาะจ่ายและลดขั้นตอนเอกสารเพื่อความคล่องตัว
- 1.3.2. ปรับระเบียบการจัดจ้างนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย ให้หน่วยงานมีอิสระในการจัดจ้างเองได้ตามความเหมาะสม ไม่ผูกกับฐานเงินเดือนข้าราชการ
- 1.3.3. ปรับกฎระเบียบการจ้างบุคลากร แบบทวีสังกัด ที่อาจารย์และนักวิจัยสามารถทำงานวิจัยข้ามหน่วยงานได้ (ยืมตัวนักวิจัย)
- 1.3.4. ปรับกฎระเบียบการประเมินผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยให้มีค่าคะแนนที่สูงกว่าการทำวิจัยโครงการเดียว

1.4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

- 1.4.1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัยของทุกหน่วยงานในสถาบันให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย
- 1.4.2. เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอกทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและใช้ประโยชน์ระหว่างสถาบัน

2. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

2.1. พัฒนาบุคลากรวิจัยที่เข้ามาร่วมในเครือข่ายการวิจัยให้มีคุณภาพ

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

- 2.1.1. กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บริหาร และผู้เข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย
- 2.1.2. จัดสัมมนาพัฒนาผู้บริหารเครือข่ายวิจัยให้มีภาวะผู้นำ และศักยภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัย และการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย

2.1.3. จัดตั้งโครงการพัฒนาคุณภาพนักวิจัยที่เข้าร่วมเครือข่ายวิจัย โดยให้นักวิจัยอาวุโสที่มีประสบการณ์วิจัยสูงเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง และเป็นพี่ปรึกษาโครงการความร่วมมือวิจัย

2.2. ส่งเสริมแรงจูงใจในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยของอาจารย์/นักวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

2.2.1. ปรับ/เปลี่ยน สถานะของนักวิจัย ให้เทียบเท่าอาจารย์ มีความก้าวหน้าในอาชีพ เช่น การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งบริหาร และค่าตอบแทน เป็นต้น เพื่อดึงคนเก่งเข้าสู่อาชีพนักวิจัย ส่งเสริมความร่วมมือวิจัยของสถาบัน

2.2.2. จัดตั้งรางวัลหน่วยงานที่มีความร่วมมือวิจัยดีเด่น และพัฒนาต่อเนื่อง โดยให้เงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติม

2.2.3. จัดตั้งรางวัลผลงานความร่วมมือวิจัยดีเด่น ระดับสถาบัน/ เครือข่ายการวิจัย

2.2.4. ส่งเสริมให้อาจารย์นำงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน ในระดับบัณฑิตศึกษา โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในงานวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยและงานสอนไปพร้อมกัน

2.2.5. ให้ทุนสนับสนุนการพัฒนาข้อเสนอโครงการความร่วมมือวิจัยและงานวิจัยของเครือข่ายการวิจัย

3. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

3.1 พัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อการบริหารงานเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

3.1.1 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความร่วมมือวิจัย เป็นหน่วยงานกลาง ในทุกหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการสร้างความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอก

3.1.2 จัดตั้งทีมบุคลากรสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย ในระดับหน่วยงาน/ เครือข่ายวิจัย เพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของทีมวิจัย

3.1.3 จัดตั้งโครงการให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ช่วยวิจัยของอาจารย์/ หน่วยงานวิจัย เพื่อพัฒนางานวิจัยร่วมกันและเป็นการสร้างนักวิจัยอาชีพในอนาคต

3.1.4 พัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย ให้มีความคล่องตัว เช่น การเบิกจ่ายงบประมาณ และการยืมตัวนักวิจัย การยืมอุปกรณ์การวิจัยระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เป็นต้น

3.2 พัฒนาระบบติดตามประเมินผลเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

3.2.1 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยและการต่อยอดโครงการความร่วมมือวิจัยอย่างต่อเนื่อง

3.2.2 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การใช้ทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3 จัดตั้งระบบติดตาม ประเมินผล การนำผลงานความร่วมมือวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

4. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : พัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

4.1. พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อส่งเสริมความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

4.1.1. กำหนดกฎระเบียบในการบริหารวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัย โดยสามารถยืม/เช่าวัสดุอุปกรณ์วิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบัน และเครือข่ายการวิจัย

4.2. ส่งเสริมการหาแหล่งทุนภายนอกเพื่อสนับสนุนเครือข่ายวิจัย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

4.2.1. จัดสัมมนานักวิจัยพบแหล่งทุนต่างๆ เพื่อแนะนำแหล่งทุนแก่นักวิจัยและเครือข่ายวิจัย

4.2.2. จัดโครงการร่วมทุนวิจัย (Counterpart Fund) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร

5. กลยุทธ์ระดับนโยบาย : ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับแนวทาง

5.1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กร ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

5.1.1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ระหว่างสถาบัน/องค์กร

5.1.2. จัดสัมมนาเครือข่ายวารสารวิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาประจำปี เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัย

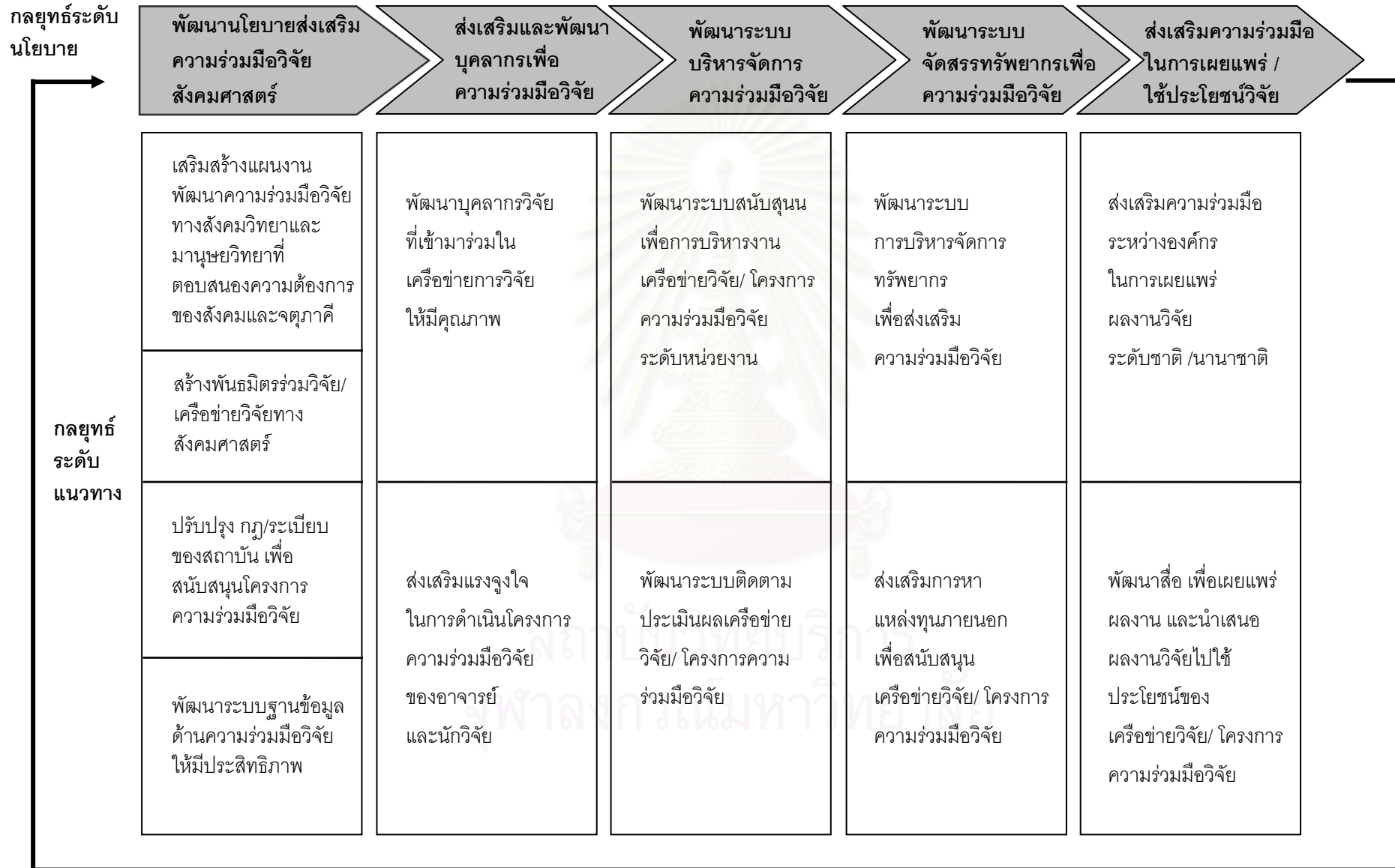
5.2. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่ผลงาน และนำเสนอผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของเครือข่าย/ โครงการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับกิจกรรม

5.2.1. จัดตั้งวารสารวิจัยจากห้องสู່ห้ำง ของเครือข่ายการวิจัย เพื่อส่งเสริม/เผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเป็นความร่วมมือระดับสถาบัน/หน่วยงาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 10 กลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นอภิปรายและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานแบบหุ้นส่วนวิจัย (Research Partnership) ทั้งในลักษณะของการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย โดยการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยนั้นมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัย/พัฒนาฐานข้อมูลการวิจัย และเพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่องในระยะเวลาสั้นๆ มีการทำสัญญาเป็นทางการและกำหนดภาระงานชัดเจน ส่วนใหญ่มีหัวหน้าโครงการวิจัยเป็นผู้ประสานงานเอง สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการสื่อสารกันอย่างไม่เป็นทางการ และไม่มีการแข่งขันวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัย และมีความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐค่อนข้างมากในลักษณะของการได้รับทุนสนับสนุนเพื่อการทำวิจัยการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของแต่ละหน่วยงานเอง เป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนระหว่างสถาบัน (Bilateral Partnerships) ซึ่งความสัมพันธ์ลักษณะนี้เกิดขึ้นมากในสถาบันอุดมศึกษาโดยการทำสัญญาข้อตกลง (MOU/Agreement) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ และมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สอดคล้องกับ พรทิพย์ กาญจนะนียต (Pornthip Kanjananiyot, 2005) ที่กล่าวถึงการทำสัญญาข้อตกลงระหว่างสถาบัน (Agreement) ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยว่า สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน ซึ่งแสดงถึงศักยภาพทางด้านการศึกษาในระดับชาติและนานาชาติของสถาบัน นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างนักคิด นักวิชาการที่มีความสามารถให้ได้ใช้ความรู้และความสามารถ เพื่อการพัฒนาองค์กร/สถาบันและประเทศชาติได้เป็นอย่างดี โดยการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าวสถาบันอุดมศึกษาควรมีการพัฒนาความร่วมมือดังกล่าวให้ต่อเนื่องและพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยที่เข้มแข็งขึ้นไปสู่ระดับกลุ่มวิจัยแบบผสมผสาน (Research Coalition) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความคิดและใช้ทรัพยากรร่วมกัน และพัฒนาไปสู่ความร่วมมือด้านการวิจัยแบบกลุ่มรวมพลัง (Research Collaboration) เป็นการพัฒนาความร่วมมือที่มีรูปแบบการดำเนินงานและการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นความสำเร็จจากการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีการเทียบเคียงผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยสร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่าง

สมาชิกในกลุ่มเพื่อกำหนดประเด็นและโอกาสร่วมกันและมีการพัฒนางานวิจัยในระดับสูง ซึ่งต้องใช้หลักการของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงและปัจจัยหลายด้านประกอบกัน

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐนั้น การที่จะพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยไปสู่ระดับดังกล่าวนี้ ควรมีการพัฒนาความเข้มแข็งของการดำเนินความร่วมมือเป็นลำดับแรก โดยการพัฒนาความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนระหว่างสถาบัน (Bilateral Partnerships) ควรเป็นไปตามลำดับจากการสร้างหุ้นส่วนหรือพันธมิตรร่วมวิจัยกับสถาบัน/องค์กรต่างๆ โดยการลงนามสัญญาข้อตกลงร่วมกัน นำไปสู่การสร้างหุ้นส่วน/พันธมิตรเพื่อสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย/เครือข่ายการวิจัย ซึ่งควรคำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินความร่วมมือไว้ด้วย ดังที่แมตทิซและคณะ (Mattessich and other, 2001) ได้จำแนกปัจจัยเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย (Environment) วัตถุประสงค์ของความร่วมมือวิจัย (Purpose) ลักษณะของสมาชิกในเครือข่ายการวิจัย/ โครงการวิจัย (Membership Characteristic) กระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัย (Process) การสื่อสารและทำความเข้าใจระหว่างสมาชิก (Communication) และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย (Resources) จากผลการศึกษานี้พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินความร่วมมือที่ควรคำนึงถึงอันดับแรก ได้แก่ ลักษณะของสมาชิกในโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่ต้องมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของความร่วมมือ มีความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกันของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงานที่ร่วมมือกัน อันดับที่สองได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัยคือ การมีส่วนร่วมในการทำงานและความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ และปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อความร่วมมือคือ การมีแหล่งทุนสนับสนุนความร่วมมือวิจัย อันดับที่สามารถได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือวิจัยคือ การทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยต้องคำนึง ถึงศักยภาพและความเชี่ยวชาญของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ อันดับที่ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย คือ การกำหนดเป้าหมายของโครงการวิจัย และอันดับสุดท้ายได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างสมาชิกที่มีความร่วมมือคือ การประชุมสื่อสารทำความเข้าใจของผู้ร่วมวิจัย/หน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ

นอกจากนี้ผลการวิจัยได้เสนอแนะว่า การบริหารจัดการเครือข่ายการวิจัยสู่ความสำเร็จควรมีแนวทางที่ควรปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานวิจัยขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1999) คือ (1) การบริหารเวลาและทรัพยากรของสมาชิก (Activate members' time and resources) เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดแรงผลักดันในการร่วมกิจกรรมและนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ (2) มีการกำหนดเป้าหมายในการประสบความสำเร็จร่วมกัน (Achieve win-win situations) ให้สมาชิกในกลุ่มได้รับผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อหลีกเลี่ยงความ

ขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น (3) มีการจำกัดค่าใช้จ่าย (Limit interaction costs) ซึ่งการบริหารจัดการที่ดีจำเป็นที่จะต้องมีเลขาธิการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ สามารถที่จะควบคุมค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและมีประโยชน์สูงสุดประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร (4) มีการสรรหาคณะกรรมการโดยคัดสรรจากสมาชิกที่มีความสนใจในการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการที่นำไปสู่การทำงานที่มีคุณภาพและประสบความสำเร็จ และ (5) การกำหนดคุณภาพของผลผลิต และดำเนินการอย่างโปร่งใส โครงการวิจัยร่วมอาจได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมถึงการดำเนินงานที่อาจมีสมาชิกบางกลุ่มหวังผลประโยชน์ส่วนตน โดยเฉพาะในเครือข่ายขนาดเล็ก ซึ่งต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสในการดำเนินกิจกรรมวิจัยของเครือข่าย

2. การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

ผลการพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจากงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยมีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นหลักในการสร้างความร่วมมือ และในทางปฏิบัติการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือวิจัยในหลายมิติ ซึ่งมีประเด็นการอภิปรายดังนี้

2.1 นโยบายส่งเสริมความร่วมมือวิจัย

ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จากผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันยังไม่มีความเข้มแข็งเท่าที่ควร มีลักษณะต่างคนต่างทำตามพันธกิจหรือเป้าหมายของหน่วยงานไม่มีการร่วมมือกันในระดับสถาบัน ขาดการประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมวิจัยร่วมกัน และความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งแนวคิดการจัดตั้งความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางปฏิบัติหลายครั้ง ทำให้เครือข่ายวิจัยบางประเภทที่มีอยู่แล้ว ไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ และเครือข่ายใหม่ๆ ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ทั้งยังมีกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างเครือข่าย เช่น กฎหมาย กฎข้อบังคับของแต่ละหน่วยงานที่เอื้อประโยชน์เฉพาะหน่วยงานตนเอง โดยมีได้เอื้อประโยชน์ในรูปของราชการโดยรวม เช่น การกำหนดสิทธิในผลงานวิจัยให้เป็นของหน่วยงานที่ให้ทุน อีกทั้งกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเงินการคลังของกระทรวงการคลัง กฎระเบียบเกี่ยวกับบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น จึงทำให้นักวิจัยไม่มีแรงจูงใจในการทำวิจัย นอกจากนี้ยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยต่างๆ ขาดกลยุทธ์ในการ

สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้ไม่เกิดเครือข่ายการวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการผลิตผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

การสร้างความร่วมมือทางการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาเป็นบทบาทสำคัญอันหนึ่งในระดับนโยบายการวิจัยของประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านการวิจัยในกลุ่มภาคีความร่วมมือ มีระหว่างภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษา และภาคอุตสาหกรรม/เอกชน/องค์กรอิสระต่างๆ (นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ พ.ศ. 2551-2553) มุ่งเน้นการสร้างเสริมศักยภาพการวิจัยของประเทศ และสร้างกลไกที่ก่อให้เกิดประโยชน์จากการบริหารจัดการวิจัยไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวทางสนับสนุนการพัฒนาความสามารถด้านการวิจัยของบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาเครือข่ายอุดมศึกษาตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ที่ภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการและเครือข่ายการวิจัยต่างๆ ในระดับภูมิภาค ดังนั้นการพัฒนาคือความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างหน่วยงานองค์กรต่างให้มีความเชื่อมโยงในระบบจตุภาคีวิจัย จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สถาบันอุดมศึกษาต้องเร่งดำเนินการ โดยเฉพาะการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การพัฒนางานวิจัยในสาขาวิชาดังกล่าวยังมีความอ่อนแออยู่มาก ทั้งในด้านนโยบาย การบริหารจัดการ บุคลากรวิจัย การส่งเสริม/สนับสนุน และอื่นๆ แม้ว่าในระดับนโยบายจะเน้นการส่งเสริมการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มากขึ้นอย่างชัดเจน เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่เน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้สถาบันการศึกษาเป็นแกนนำชุมชนในการนำทุนและการวิจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาศึกษาวิจัยต่อยอด เพื่อรองรับการผลิตและสร้างภูมิคุ้มกันในพื้นที่ แต่ในระดับปฏิบัติการจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายการวิจัยให้มีประสิทธิภาพในการผลิตผลงานวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด

ดังนั้นกลยุทธ์การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนางานวิจัยของประเทศที่เข้มแข็งในอนาคต โดยความร่วมมือด้านการวิจัยดังกล่าวต้องเร่งการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในระบบจตุภาคีวิจัย กลยุทธ์การส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในระดับนโยบายที่ผู้วิจัยนำเสนอขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำองค์กรควรให้ความสนใจ ทั้งในด้านของการเสริมสร้างแผนงานพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่ตอบสนองความต้องการของสังคมและจตุภาคี โดยการจัดสัมมนาในระดับสมทบกับจตุภาคีวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นการวิจัยและกิจกรรมการพัฒนาความร่วมมือวิจัยสำหรับเครือข่ายการวิจัย (Road Map) และมีการจัดสรรทุนสนับสนุนเฉพาะสำหรับโครงการวิจัยความร่วมมือวิจัยโดยเฉพาะทั้งในสาขาเดียวกัน/ สหสาขา และงานวิจัยที่เกิดจากเครือข่ายการวิจัย ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดของวงจรรสร้างคุณค่า/มูลค่า (Value Creation Circle) ในการนำไปประเทศสู่การมีสภาพเศรษฐกิจที่มั่นคงยั่งยืน (Sustainable Economy) (สุวิทย์ เมษินทรีย์ อ้างใน สุภัตญา อามีน, 2548) ที่ยึดหลักการพัฒนาประเทศโดยใช้กระบวนการ 3 C คือ การร่วมมือกันสร้างสรรค์ (Co-creation) เพื่อร่วมกันสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) เพื่อไปสู่การมีฐานความเจริญเติบโตร่วมกัน (Co-prosperity) การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวกับการวิจัยคือ การวิจัยจะต้องไม่เป็นการวิจัยเพียงเรื่องเดียว (Stand alone research) แต่ต้องเป็นการร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างสาขาวิทยาการ (Interdisciplinary) ระหว่างบริษัท (Inter-firm) หรือระหว่างหน่วยงาน (Interagency) ด้วย นวัตกรรม (Innovation) ใหม่ ที่จะต้องประกอบด้วยเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative network) ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำจุดแข็งของทุกภาคส่วนมาเสริมกันในขณะที่เป็นเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

เนื่องจากบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัยเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญของการพัฒนา และเป็นปัจจัยภายในที่สถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงถึง ดังที่ สัมมา ราชนิษฐ์ (2536) ได้กล่าวถึงบุคลากรว่าเป็นปัจจัยด้านชีวสังคมที่ต้องคำนึงถึงในการทำวิจัย ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการทำวิจัย การศึกษาอบรมด้านการวิจัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการและเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ทัศนคติต่อการวิจัย การตอบสนองต่อปัญหาวิจัย ความรับผิดชอบต่อการกิจการวิจัย ที่ต้องคำนึงถึงอีกด้วย

จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรวิจัยทางสังคมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีปัญหาในหลายมิติ กล่าวคือ นักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษามีจำนวนค่อนข้างน้อย เพราะความก้าวหน้าของอาชีพนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีน้อยและไม่น่าสนใจ โดยเฉพาะนักวิจัยที่ไม่ใช่อาจารย์จะได้รับโอกาสที่น้อยกว่าอาจารย์มาก ส่งผลให้นักวิจัยที่มีศักยภาพสูงในระบบอุดมศึกษาหันไปทำงานวิจัยให้ภาคเอกชนมากขึ้น สำหรับอาจารย์นั้นการจัดสรรภาระงานของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่เอื้อต่อการทำงานวิจัย บางแห่งเน้นภาระงานสอนมาก ทำให้อาจารย์ไม่มีเวลาทำวิจัย และการพิจารณาผลงานโครงการความร่วมมือวิจัยก็ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย เกณฑ์การประเมินผลงานวิจัยของอาจารย์ไม่สอดคล้องกับการประเมินคุณภาพผลงานวิจัย และไม่จูงใจให้เกิดการทำความร่วมมือวิจัย ด้านการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยพบว่า อาจารย์และนักวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการปลูกฝังทัศนคติ วิธีการและวัฒนธรรมด้านการวิจัยที่เป็นสากล ที่เน้นการทำงานเป็นทีม และขาดทักษะด้านการบริหารจัดการโครงการความร่วมมือ

วิจัยให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งทักษะการเข้าถึงแหล่งทุนวิจัย และบุคลากรที่ช่วยประสานงานความร่วมมือวิจัยหรือทีมวิจัยที่มีประสิทธิภาพค่อนข้างหายาก เพราะต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการวิจัยและมีทักษะการบริหารจัดการที่ดีในการทำให้โครงการความร่วมมือวิจัยประสบความสำเร็จได้

จากสภาพการณ์ดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาของรัฐจึงควรเร่งแก้ปัญหาและเตรียมความพร้อมของบุคลากรวิจัยเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยในอนาคต ซึ่งผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เสนอกลยุทธ์ในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย โดยเฉพาะด้านคุณภาพของบุคลากรวิจัยที่เข้ามาช่วยในเครือข่ายการวิจัยทั้งในด้านการคัดเลือกผู้บริหารเครือข่ายวิจัยและผู้เข้าร่วมเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย การพัฒนาผู้บริหารเครือข่ายวิจัยให้มีภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของ พรทิพย์ กาญจนนียต (Pornthip Kanjananiyot, 2005) รวมทั้งควรมีการพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายวิจัย/การดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัย การจัดให้นักวิจัยอาวุโสที่มีประสบการณ์วิจัยสูงเป็นวิทยากรพี่เลี้ยงและเป็นพี่ปรึกษาโครงการความร่วมมือวิจัย พร้อมกันนี้ควรส่งเสริมแรงจูงใจในการดำเนินโครงการความร่วมมือวิจัยของอาจารย์และนักวิจัย เช่น การปรับ/เปลี่ยนสถานะของนักวิจัยให้เทียบเท่าอาจารย์ และมีความก้าวหน้าในอาชีพ ได้แก่ การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งบริหาร และค่าตอบแทน เพื่อดึงคนเก่งเข้าสู่อาชีพนักวิจัย ควรส่งเสริมความร่วมมือวิจัยของสถาบันโดยการจัดตั้งรางวัลและรางวัลผลงานความร่วมมือวิจัยดีเด่นระดับสถาบัน/เครือข่ายการวิจัย สำหรับหน่วยงานที่มีความร่วมมือวิจัยดีเด่นและพัฒนาต่อเนื่องพร้อมทั้งให้เงินทุนสนับสนุนเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้เกิดความร่วมมือวิจัยให้เห็นผลในเชิงปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น และควรส่งเสริมให้อาจารย์นำงานวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา โดยให้นักศึกษามีส่วนร่วมในงานวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยและงานสอนไปพร้อมกัน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบวิจัยในมหาวิทยาลัยของ ปรัชญา เวสารัชช์ (2546) ที่เสนอแนะให้มอบหมายงานวิจัยเป็นภาระงานที่อาจารย์แต่ละคนรับผิดชอบ ให้อาจารย์ทำวิจัยและสอนพร้อมกัน โดยจัดให้กิจกรรมวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและงานวิจัยกลายเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอนในทุกหลักสูตร นอกจากนี้แนวคิดในการส่งเสริมให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาช่วยงานวิจัยนั้นสอดคล้องกับการบริหารบุคลากรวิจัยของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) (สุกัญญา อามีน, 2548) ที่มีนโยบายให้อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและมีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในแต่ละสาขาวิชาสามารถรับงานวิจัยจากเอกชนได้ โดยการหาเครือข่ายช่วยทำวิจัยโดยนักศึกษาระดับต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ช่วยวิจัย ซึ่งประสบผลสำเร็จอย่างมากในการพัฒนางานวิจัยและพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการวิจัยและมีคุณภาพ

2.3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

การบริหารจัดการงานวิจัยเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนางานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างสถาบัน/องค์กรที่มีการทำงานกันหลายแห่งในลักษณะของเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย จากผลศึกษาสภาพปัญหาของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า เครือข่ายการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์มีค่อนข้างน้อยและไม่เข้มแข็ง ขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ต่อเนื่อง การประสานงานกับเครือข่ายการวิจัยและเชื่อมโยงฐานข้อมูลของสาขาวิชาต่างๆ ระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบ ทำให้การเชื่อมโยงองค์ความรู้ไม่เป็นเชิงบูรณาการ นอกจากนี้การติดตามข้อมูลและการสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ยังไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเชื่อมโยงการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยของภาครัฐ รวมถึงกฎหมายและกฎระเบียบที่สนับสนุนการวิจัยยังเป็นแบบแยกส่วน ซึ่งกำหนดไว้เฉพาะของแต่ละหน่วยงานทำให้การทำงานเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ ส่งผลให้การพัฒนางานวิจัยไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านระบบฐานข้อมูลการวิจัย (Database) ของประเทศยังไม่มีเชื่อมโยงข้อมูลให้มีการใช้งานได้อย่างเป็นระบบที่สมบูรณ์ การสนับสนุนด้านการวิจัยจากภาคเอกชนมีค่อนข้างน้อย

จากสภาพการณ์ดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนว่า กระบวนการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีปัญหาค่อนข้างมาก และขาดการจัดการที่เป็นระบบ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัยที่มีแนวทางในการพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อการบริหารงานเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความร่วมมือวิจัยเป็นหน่วยงานกลาง ในทุกหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการสร้างความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอก ทั้งในด้านการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนการร่างข้อเสนอโครงการวิจัย ดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณของโครงการวิจัย การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยต่างๆ เป็นการส่งเสริมนักวิจัยให้ทำงานอย่างมีคุณภาพ และผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดตั้งทีมบุคลากรสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย ในระดับหน่วยงาน/เครือข่ายวิจัย เพื่อทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของทีมวิจัย มีผู้ประสานงานชุดโครงการทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ที่เข้าร่วมเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยกับตัวนักวิจัย พร้อมทั้งพัฒนาระบบการบริหารเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย ให้มีความคล่องตัว เช่น การเบิกจ่ายงบประมาณ และการยืมตัวนักวิจัย การยืมอุปกรณ์การวิจัยระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารงานวิจัยของ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (พีรเดช ทองอำไพ, 2541) ที่มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวกให้กับนักวิจัยได้มีเวลาในการทำวิจัยมากขึ้นและสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยการบริหารโครงการวิจัยให้ได้ผลผลิตการวิจัยที่ต้องการนั้น ควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่เพื่อความต้องการของนักวิจัยแต่เพียงฝ่ายเดียว และยังส่งเสริมให้มีการพัฒนาข้อเสนอโครงการที่ดีและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลเครือข่ายวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย โดยจัดตั้งระบบติดตามประเมินผล การพัฒนาเครือข่ายการวิจัยและการต่อยอดโครงการความร่วมมือวิจัยอย่างต่อเนื่อง การใช้ทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และการติดตามประเมินผลการนำผลงานความร่วมมือวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบ สามารถติดตามประเมินผลและนำผลการประเมินดังกล่าวไปประกอบการตัดสินใจเพื่อพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ทั้งในด้านการพัฒนาเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการติดตามประเมินผลของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (พีรเดช ทองอำไพ, 2541) ที่เน้นให้มีการติดตามโครงการและประเมินผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิดเป็นระยะจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้เป้าหมายของการติดตามและประเมินผลคือ การให้ความช่วยเหลือแก่หัวหน้าโครงการในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเน้นว่าการประเมินโครงการเป็นการส่งเสริมให้นักวิจัยสามารถสร้างผลงานที่มีคุณภาพขึ้นมาได้ และผลจากการประเมินโครงการในระหว่างที่ยังไม่สิ้นสุดโครงการนั้นสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไปได้ โดยเน้นวิธีการประเมินแบบยึดเป้าหมายเป็นหลัก (Objective-centered approach) เน้นผลงานที่ผลิตออกมาได้และให้ความสำคัญกับวิธีการดำเนินงานและความรับผิดชอบนั้น ทำให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและมีการบริหารเวลาในการทำงานที่ดี

2.4 พัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย

ทรัพยากรการวิจัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารเครือข่ายการวิจัย/ หน่วยงานโครงการความร่วมมือวิจัยต้องคำนึงถึง เพราะการบริหารทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร ทั้งด้านวัสดุ/อุปกรณ์การวิจัย และทุนสนับสนุนการวิจัย จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบริหารทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยพบว่า ด้านเงินทุนสนับสนุนเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัยจากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ยังมีไม่มากนักและเป็นการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอกซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาครัฐค่อนข้างมาก ในขณะที่ภาคเอกชนเน้นการสนับสนุนงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีมากกว่าสังคมศาสตร์ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมการหาทุนสนับสนุนการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร โดยวิธีการจัดโครงการร่วมทุนวิจัย (Counterpart Fund) กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร เป็นดำเนินงานเชิงรุกเพื่อแสวงหาแหล่งทุนวิจัยจากภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญา เวสารัชช (2546) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการวิจัยที่เกิดขึ้นของเครือข่ายการวิจัยและโครงการความร่วมมือวิจัยต่างๆ จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรวิจัยอย่างมาก โดยเฉพาะด้านเงินทุน นอกจากนี้ควรมีการจัดสัมมนานักวิจัยพบแหล่งทุนต่างๆ เพื่อแนะนำแหล่งทุนแก่นักวิจัยและเครือข่ายวิจัย โดยเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน/หน่วยงานต่างๆ ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยในการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยของเครือข่ายการวิจัย/โครงการความร่วมมือวิจัย โดยเห็นว่าควรกำหนดกฎระเบียบในการบริหารวัสดุ/อุปกรณ์เพื่อการวิจัย โดยสามารถยืม/เช่า วัสดุอุปกรณ์วิจัยระหว่างหน่วยงานภายในสถาบัน และเครือข่ายการวิจัย เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการสร้างเครือข่ายให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้น พรทิพย์ กาญจนนียต (Pornthip Kanjananiyot, 2005) เสนอแนะว่าควรมีการบริหารทรัพยากรเพื่อการวิจัย (Resources) โดยการทำสัญญาข้อตกลงที่อยู่บนพื้นฐานของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefits agreement) และการสนับสนุนด้านเงินทุน (Funding) รวมไปถึงการบริหารเวลาและทรัพยากรของสมาชิก (Activate members' time and resources) เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเกิดแรงผลักดันในการร่วมกิจกรรมและนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นเป้าหมายในการประสบความสำเร็จร่วมกัน (Achieve win-win situations) โดยสมาชิกในกลุ่มควรมีการลงทุนร่วมกันอย่างเท่าเทียม เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1999) ที่เสนอแนะว่าควรมีการจำกัดค่าใช้จ่าย (Limit interaction costs) ในการดำเนินงานความร่วมมือวิจัย และมีการบริหารจัดการที่ดีซึ่งจะช่วยประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร

2.5 ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

การเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ นับเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ต้องเร่งแก้ไข จากผลการวิจัยพบว่างานวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมที่มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้กับการพัฒนาประเทศมีจำนวนน้อย ประกอบกับการนำผลงาน วิจัยไปต่อยอดและเผยแพร่สู่ภายนอกยังมีน้อย โดยเฉพาะการเผยแพร่ผลงานวิจัยในลักษณะบทความทางวิชาการทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนหนึ่งเป็นการวิจัยแบบมีข้อสัญญาห้ามเผยแพร่ข้อมูล (Commission research) อีกส่วนหนึ่งลิขสิทธิ์ของผลงานวิจัยเป็นของ

เจ้าของแหล่งทุน ทำให้นักวิจัยไม่มีแรงจูงใจ และไม่สนใจนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ นอกจากนี้การติดตามข้อมูลและการสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ยังไม่เป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัทญา อามีน (2548) ที่พบว่าประเทศไทยยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยต่างๆ ขาดกลยุทธ์ในการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้ไม่เกิดเครือข่ายการวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการผลิตผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาทั้งระบบ นอกจากการพัฒนา ด้านนโยบาย บุคลากร การบริหารจัดการความร่วมมือวิจัยและทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัยแล้ว การส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐควรเร่งพัฒนาความร่วมมือดังกล่าวระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง จากผลการวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กร ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ระหว่างสถาบัน/องค์กรให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการเชื่อมโยงงานวิจัยกับหน่วยงานภายนอก โดยการเผยแพร่งานวิจัยเป็นภารกิจสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นวิจัย ปรชญา เวสารัชช (2546) ได้กล่าวถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ 3 กลุ่ม คือ หน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนการวิจัย หน่วยงานที่ต้องการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และหน่วยงานวิจัย โดยการเชื่อมโยงกับหน่วยงานดังกล่าวจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีศักยภาพในการเผยแพร่ผลงานวิจัย และนำเสนอผลงานวิจัยไปสู่กลุ่มผู้ที่ต้องการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้มากยิ่งขึ้นและตรงกลุ่มเป้าหมาย และควรมีการจัดสัมมนาเครือข่ายวารสาร วิชาการทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาประจำปี เพื่อพัฒนาความร่วมมือในการเผยแพร่ผลงานวิจัย เนื่องจากบางสถาบันยังไม่มีวารสารทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่เป็นระดับชาติและนานาชาติ การสร้างเครือข่ายดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของการเผยแพร่งานวิจัย และมีความหลากหลายของผลงานวิจัยที่มาจากสถาบันต่างๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในวงวิชาการสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในวงกว้างนอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐควรพัฒนาสื่อของเครือข่ายการวิจัย เพื่อเผยแพร่ผลงานและนำเสนอผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของเครือข่าย/โครงการความร่วมมือวิจัย และจัดตั้งวารสารวิจัยเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยให้เป็นความร่วมมือระดับสถาบัน/หน่วยงานของเครือข่ายการวิจัย

จากกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐข้างต้นที่ได้นำเสนอในการวิจัยนี้ ได้กำหนดกลยุทธ์ระดับนโยบาย (กลยุทธ์ระยะยาว) กลยุทธ์ระดับแนวทาง (กลยุทธ์ระยะปานกลาง) และกลยุทธ์ระดับผลผลิต หรือกลวิธี/กิจกรรม (กลยุทธ์ระยะสั้น) เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบายและแผนการพัฒนาของชาติ โดยเน้นการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในภาพรวม กลยุทธ์ดังกล่าวถึงแม้ว่าบางกลยุทธ์จะมีการนำไปปฏิบัติบ้างแล้วในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบางแห่งแต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะการสร้างความร่วมมือด้านวิจัยที่มีประสิทธิภาพและให้เกิดผลในทางปฏิบัติจำเป็นต้องมีการสนับสนุน/ส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยที่เป็นระบบและสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ระหว่างสถาบัน/องค์กรที่มีความร่วมมือกัน เช่น กลยุทธ์สร้างพันธมิตรร่วมวิจัย/เครือข่ายวิจัยทางสังคมศาสตร์ จากการศึกษาพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มดำเนินการแล้วในปี พ.ศ.2551 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551) ซึ่งเป็นโครงการวิจัยสร้างเครือข่ายการวิจัยแบบบูรณาการ ในกลุ่มคณาจารย์รุ่นกลางและรุ่นใหม่ เรียกว่าโครงการกลุ่มนวัตกรรมเชิงบูรณาการ เน้นการสร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ โดยให้มีอาจารย์อาวุโสเป็นที่ปรึกษาในการทำวิจัย โครงการลักษณะดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างเครือข่ายการวิจัยที่เข้มแข็ง ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐอื่นๆ ควรสนับสนุนให้เกิดขึ้นและพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของสถาบันให้เข้มแข็งโดยเร็ว เพื่อให้เกิดความพร้อมในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับสถาบัน/องค์กรอื่นๆ ในอนาคต

สำหรับกลยุทธ์ที่ได้นำเสนอเพิ่มเติมจากที่เคยมีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเพื่อความร่วมมือวิจัย และกลยุทธ์พัฒนาระบบการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย กลยุทธ์พัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย และกลยุทธ์ส่งเสริมความร่วมมือในการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ กลยุทธ์เหล่านี้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงาน/สถาบันในการสร้างความร่วมมือวิจัยระหว่างหน่วยงาน/องค์กร และส่งเสริมให้มีการพัฒนาและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ควรมีแนวทางในการดำเนินงานที่พัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและมีศักยภาพเพียงพอในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างหน่วยงาน/องค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและผู้ปฏิบัติการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากการศึกษาสภาพแวดล้อม โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพบว่า นโยบายวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย แต่แนวทางปฏิบัติยังไม่มีความสอดคล้องกับพันธกิจที่กำหนดไว้ว่าต้องการพัฒนางานวิจัยของสถาบันให้ก้าวสู่ระดับนานาชาติ และยังขาดนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือวิจัยในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งต่างจากกลุ่มสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ที่มีการสนับสนุนอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจึงควรพิจารณาแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังนี้

1.1 ควรมีการผลักดันให้เกิดความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดยพิจารณาถึงความสมดุลของการพัฒนางานวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่เทียบเท่ากับวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะความร่วมมือวิจัยที่แสดงถึงศักยภาพในการพัฒนางานวิจัยของสถาบัน เพื่อที่จะได้เกิดการพัฒนาที่ควบคู่กันไปทั้งสองกลุ่มสาขาวิชา

1.2 ควรพิจารณาถึงศักยภาพของสถาบันในการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการวิจัยเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีประสิทธิภาพและเน้นการมีประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefit) ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายการวิจัย เพื่อให้ความพึงพอใจของทุกฝ่าย และควรจัดกิจกรรมวิจัยและมีผลงานโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของเครือข่ายวิจัย

1.3 ควรส่งเสริมบุคลากรเพื่อความร่วมมือด้านการวิจัยเป็นอีกตัวแปรสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ผู้บริหารต้องตระหนักถึง เพราะบุคลากรวิจัยเปรียบเสมือนหัวใจของพัฒนางานวิจัย ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานความร่วมมือวิจัยของอาจารย์/นักวิจัย รวมทั้งการพัฒนาอาชีพนักวิจัยจึงเป็นสิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนางานวิจัยที่มีความเข้มแข็งจากภายในองค์กรและพัฒนาสู่การมีเครือข่ายการวิจัยที่เข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติการ

การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในระดับผู้ปฏิบัติงาน จากผลการวิจัยพบว่าทั้งอาจารย์และนักวิจัยยังขาดการบริหารจัดการความ

ร่วมมือด้านการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ประสบความสำเร็จนั้นมีปัจจัยประกอบหลายด้าน และเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติการวิจัยควรคำนึงถึง คือ

2.1 วัตถุประสงค์ของการสร้างความร่วมมือวิจัย ที่ต้องมีความชัดเจนทั้งในด้านการปฏิบัติงานและผลประโยชน์ที่ได้รับ

2.2 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย/โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ซึ่งหากมีความสัมพันธ์ที่ดีมาต่อกัน ย่อมมีความได้เปรียบในการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การเป็นเครือข่ายการวิจัยที่เข้มแข็งได้ในอนาคต

2.3 การคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมในเครือข่าย/โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงความพร้อม และศักยภาพขององค์กรที่จะร่วมงานกัน

2.4 การสื่อสารระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่าย/โครงการความร่วมมือด้านการวิจัยที่จะต้องมีความสม่ำเสมอและต่อเนื่องและไม่จำเป็นต้องเป็นทางการเสมอ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกันโดยเฉพาะในระดับบุคคล โดยการสื่อสารกันในระยะเริ่มแรกระหว่างนักวิจัยนั้น เริ่มต้นอาจเป็นแบบไม่เป็นทางการ และนำไปสู่ความร่วมมือด้านการวิจัยในระดับองค์กร ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวสามารถช่วยลดระยะทางในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยระดับองค์กรได้เป็นอย่างดี

2.5 การมีส่วนร่วมและความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ควรใช้หลักการของกัลยาณมิตรในการบริหารงานและการทำงานร่วมกัน โดยมุ่งเน้นที่ผลงานของกลุ่มมากกว่าเน้นที่ตัวบุคคล รวมไปถึงการบริหารทรัพยากรเพื่อความร่วมมือวิจัย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นกรอบในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้ประสบความสำเร็จในที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของการเปลี่ยนสถานภาพของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีต่อการพัฒนาความร่วมมือวิจัย เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสถานะของอาจารย์และนักวิจัยที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าทางอาชีพ โดยเฉพาะนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาที่ปัจจุบันก็ยังไม่มีความชัดเจนด้านความมั่นคงในอาชีพ ซึ่งการที่มหาวิทยาลัยออกนอกระบบดังกล่าวอาจส่งผลให้การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทำได้ยากยิ่งขึ้น เพราะอาจารย์และนักวิจัยต้องคำนึงถึงภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันก่อนที่จะคำนึงถึงการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เป็นภาพรวมของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศ และพัฒนางานวิจัยให้เข้มแข็งเทียบเท่ากับความร่วมมือวิจัยทางวิทยาศาสตร์ต่อไป

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่สามารถนำไปปรับใช้ในระดับนโยบายได้อย่างเต็มที่ เพราะการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการวิจัยนั้น จำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลในเชิงลึกที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เพราะข้อมูลบางส่วนอาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของหน่วยงานและอาจทำให้ได้ไม่ครบถ้วน หากไม่ได้รับความร่วมมือ

4. ควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของไทย ทั้งหมดว่ามีความร่วมมือในรูปแบบใดบ้าง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยในแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองแผนงาน ฝ่ายวางแผนพัฒนาและเทคโนโลยี สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548.

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตาม ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา วันที่ 27-28 พฤศจิกายน 2547 ณ อุทยานการเรียนรู้ วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดชลบุรี. [Online] แหล่งที่มา:

<http://www.onec.go.th/publication/4309026/edreformudom.pdf>

[19 สิงหาคม 2548]

กิจการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549. **สรุปผลการดำเนินงานด้านการวิจัยในภาพรวม**

ปีงบประมาณ 2547. [Online] แหล่งที่มา: http://w3.chula.ac.th/research/store_RS/งานวิจัยของปีงบประมาณ%202547.pdf [1 สิงหาคม 2549]

กิจการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549. **สรุปผลการดำเนินงานด้านการวิจัยในภาพรวม**

ปีงบประมาณ 2548. [Online] แหล่งที่มา: http://w3.chula.ac.th/research/store_RS/งานวิจัยของปีงบประมาณ%202548.pdf [1 สิงหาคม 2549]

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. 2547. **การจัดการเครือข่ายงานวิจัย: บทเรียนและประสบการณ์**

จากแผนงานวิจัยสังคมและสุขภาพ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ครั้งที่ 5, 2547, หน้า 43

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2543. **อุดมศึกษาไทยในเวทีโลก.** กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550. **ศูนย์เครือข่ายวิจัยการศึกษาแบบบูรณาการ**

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [Online] แหล่งที่มา:

<http://ojed.edu.chula.ac.th/resnet/ciern/document.php#> [12 พฤษภาคม 2550]

จรัส สุวรรณเวลา และคณะ. 2528. **บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตรา เตมียี่. 2540. **การนำเสนอรูปแบบงบประมาณสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ.** วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินตนาภา ไสภณ. 2545. **ระบบการวิจัยและพัฒนาในภาครัฐ อุดมศึกษาและเอกชน:**

สถานภาพและปัญหาของระบบตามระดับและความสำคัญของปัญหา.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547. **ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การบริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** (2547-2551). [Online] แหล่งที่มา:
http://www.chula.ac.th/chula/resources/download/administration_02.doc
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551. **โครงการในแผนพัฒนาวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ 2551-2555**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2547. **การวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาองค์การภาครัฐ**. [Online] แหล่งที่มา: <http://e-fpo.fpo.go.th/e-efficiency/> [24 ธันวาคม 2547].
- ดำรงค์ วัฒนา. 2547. **การศึกษาแนวทางแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (อัสสำเนา)
- ดำรงค์ วัฒนา. 2547. **เอกสารประมวลผลข้อมูลเครือข่ายการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (อัสสำเนา)
- ดำรงค์ วัฒนา. 2548. **ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยของประเทศ**. สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ. (อัสสำเนา)
- รัชพล กาญจนกุล. 2545. **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการเงินสำหรับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาคศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นโยบายสาธารณะและการวางแผน**. [Online] แหล่งที่มา:
http://www.geocities.com/webpp5/public_policy3.doc. [24 ธันวาคม 2547]
- บุญเจริญ ศิริเนาวกุล. 2550. **บทบาทของเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา**. ใน การประชุมสัมมนาเรื่อง กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) : การขับเคลื่อนแผนฯ สู่การปฏิบัติ วันศุกร์ที่ 7 ธันวาคม 2550 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ. [Online] แหล่งที่มา: http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/download/seminar_071250/network_longplan04.pdf [25 ธันวาคม 2550]
- ปรัชญา เวสารัชช์. 2546. **ข้อเสนอต่อการปฏิรูประบบวิจัยในมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พงษ์พัชรินทร์ พุฒวัฒนะ. 2545. **กลยุทธ์การพัฒนาวุฒินิยมวิจัยของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาคศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรชูลี อาชาวอำรุง. 2543. **แนวทางการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการอุดมศึกษา: รูปแบบการจัดกลุ่มอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พิเชษฐ์ ด้รงค์เวโรจน์. 2550. **สรุปร่างกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (2551-2565).** วันที่ 18 ตุลาคม 2550 ณ ห้องกิ่งเพชร 3 โรงแรมเอเชีย. [Online] แหล่งที่มา: <http://sirawit.wordpress.com/category/blogroll/> [12 พฤษภาคม 2550]
- พีรเดช ทองอำไพ. 2541. **กระบวนการที่จะเป็นกลไกทำให้เกิดคุณภาพของงาน R&D.** เอกสารประกอบการบรรยาย ในการประชุมสัมมนาของฝ่ายสนับสนุนการวิจัยเชิงวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ 14-16 พฤษภาคม 2541 ณ โรงแรมล่องปีช ชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. [Online] แหล่งที่มา: http://rescom.trf.or.th/display/index.php?id_colum=1425 [28 มกราคม 2550]
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2549. **ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่1016/2550 เรื่อง หลักเกณฑ์การขอและพิจารณาทุนวิจัยประเภทอุดหนุนทั่วไป.** [Online] แหล่งที่มา: http://ora.kku.ac.th/Nrct_Res/52/08%20ประกาศหลักเกณฑ์ขอทุนวิจัย.pdf
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2549. **ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่563/2549 เรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาจัดสรรทุนวิจัยแก่นักวิจัยใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** สำนักบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา)
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2549. **ประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่566/2549 เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการจัดตั้งกลุ่มวิจัยและศูนย์วิจัย.** สำนักบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (อัดสำเนา)
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550. **เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารสนเทศ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** [Online] แหล่งที่มา: <http://isan.kku.ac.th/Strategies.htm> [12 พฤษภาคม 2550]
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550. **แผนยุทธศาสตร์การบริหารงาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2550-2553.** [Online] แหล่งที่มา: <http://plan.kku.ac.th/pdf/PLANKKU2550-2550.7-3-50.pdf> [12 พฤษภาคม 2550]
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2544. **ระเบียบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ว่าด้วย เงินอุดหนุนการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก พ.ศ.2544.** [Online] แหล่งที่มา: <http://reg.mfu.ac.th/research/pdf/regulation4.pdf> [1 มิถุนายน 2550]

- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2548. **ยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พ.ศ. 2549-2553.** [Online] แหล่งที่มา: http://reg.mfu.ac.th/research/pdf/Research_strategy2006-2010.pdf [12 พฤษภาคม 2550]
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2548. **ระเบียบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ว่าด้วย เงินอุดหนุนการวิจัย (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2548.** [Online] แหล่งที่มา: <http://reg.mfu.ac.th/research/pdf/regulation3.pdf> [1 มิถุนายน 2550]
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2549. **ระเบียบมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ว่าด้วย หลักเกณฑ์การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่และตีพิมพ์ผลงานวิจัย พ.ศ.2549.** [Online] แหล่งที่มา: <http://reg.mfu.ac.th/research/pdf/public.pdf> [1 มิถุนายน 2550]
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2550. **ข้อกำหนดในการขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551.** [Online] แหล่งที่มา: <http://reg.mfu.ac.th/research/pdf/regulation2551.pdf> [1 มิถุนายน 2550]
- 'ม.แม่ฟ้าหลวง'จับมือไซน์ปาร์คดำเนินงานวิจัยพันธึ่.** นสพ.กรุงเทพธุรกิจ
วันอาทิตย์ที่ 25 มกราคม 2550. [Online] แหล่งที่มา: http://sciinaction.blogspot.com/2007/01/blog-post_4249.html [1 มิถุนายน 2550]
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2550. **เครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนบน.** [Online] แหล่งที่มา: <http://www.swu.ac.th/president/research/res/> [12 พฤษภาคม 2550]
- มานิต บุญประเสริฐ และคณะ. 2546. **รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่.** กรุงเทพฯ: สภาการศึกษา.
- ยูดา รักไทย และสุภาวดี วิริยะประพันธ์. 2544. **กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ.** กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพิร์ทเน็ต.
- โยธิน แสงวงดี ใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ). 2541. **รวมบทความทางวิธีวิทยาการวิจัย เล่ม 2.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ โอกาสและอุปสรรค.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วัชรวี จันทระประกายกุล. 2543. **กลยุทธ์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาตรีบัณฑิต ภาควิชา อุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ. 2548. **การวางแผนกลยุทธ์ ศิลปะการกำหนดแผนองค์การสู่ความเป็นเลิศ.** กรุงเทพฯ : อินโฟกราฟฟิกส์.

วันเพ็ญ วิโรจนัญญ. 2550. Environmental Consortium : **เครือข่ายสาขาสิ่งแวดล้อม.**

[Online] แหล่งที่มา: <http://www.mua.go.th/news/RBD%20Meeting%20Paper/ATPAC-TUCEM%2048%20real%20%CD.%C7%D1%B9%E0%BE%E7%AD.pdf>
[12 พฤษภาคม 2550]

วิจารณ์ พานิช. 2539. **การบริหารงานวิจัย: แนวคิดจากประสบการณ์.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เว็บไซต์รัฐบาลไทย. 2546. **โครงการการจัดตั้งอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ.**

วันที่ 23 ธันวาคม 2546. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.nrct.net/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=867&mode=flat> [1 มิถุนายน 2550]

ศูนย์ประสานงานเขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2550. **เครือข่าย**

ประสานงานอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ผู้จัดการออนไลน์ วันที่ 1 มีนาคม 2550. . [Online] แหล่งที่มา: http://www.esswpark.org/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=164&Itemid=42

สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2550. **โครงการความร่วมมือของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ระหว่างสภาคณบดีคณะครุศาสตร์ / ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทยและสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.** [Online] แหล่งที่มา: <http://www.edu.nrru.ac.th/nidtep/file/1.html> [12 พฤษภาคม 2550]

สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2550. **โครงการเครือข่ายการวิจัย การผลิต และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย.** [Online] แหล่งที่มา: <http://www.edu.nrru.ac.th/nidtep/file/2P1.html> [12 พฤษภาคม 2550]

สวท. เชียงราย สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3. 2550. **ความร่วมมือการจัดตั้งเครือข่ายโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ. ขำวรอบเมืองเหนือ.**[Online] แหล่งที่มา: <http://prdnorth.in.th/ct/news/showprint.php?ID=070123105124> [1 มิถุนายน 2550]

ส่วนบริการงานวิจัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2546. **แผนกลยุทธ์ด้านงานวิจัย ปี พ.ศ. 2547-2549 ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.** [Online] แหล่งที่มา: <http://reg.mfu.ac.th/research/menu3/index.html> [1 มิถุนายน 2550]

ส่วนบริการงานวิจัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2548. **คู่มือนักวิจัย.** [Online] แหล่งที่มา: <http://reg.mfu.ac.th/research/pdf%5Cmanual%20research.pdf> [1 มิถุนายน 2550]

- สัมมา รัชนิชัย. 2536. **การวิเคราะห์การบริหารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตการวิจัยของวิทยาลัยครู : กรณีศึกษาวิทยาลัยครูสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตภาคศึกษาศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549. **รายงานประจำปี 2549 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย**. [Online] แหล่งที่มา: http://www.trf.or.th/File_1/Annual_2549/download.asp [20 มิถุนายน 2550]
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2550. **โครงการวิจัยร่วมกับการเรียนการสอนบูรณาการศาสตร์ เพื่อการเรียนรู้การพัฒนาพื้นที่**. [Online] แหล่งที่มา: <http://abcpus-irve.org/introABCPUS-MAG.php> [20 ธันวาคม 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **สรุปผลการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “ระบบเครือข่ายกับการพัฒนาอุดมศึกษา” วันที่ 10 มีนาคม 2551 ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ**. [Online] แหล่งที่มา: http://www.mua.go.th/users/bphe/network/data/samma_10mar.pdf [10 มกราคม 2551]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2548. **ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงานต่างประเทศ ปี พ.ศ.2546-2547**. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (2551-2565)**. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.knit.or.th/muatest/muafiles/HEPlan-Final.pdf> [20 พฤศจิกายน 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. **ข้อกำหนดโครงการ (TOR) โครงการวิจัยและพัฒนาภาครัฐร่วมเอกชนในเชิงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีงบประมาณ 2551**. [Online] แหล่งที่มา: http://www.mua.go.th/data_pr/20_11_50_1.pdf [20 มิถุนายน 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. **โครงการพัฒนากลุ่มวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ ปีงบประมาณ 2550 - 2555 (ระยะที่ 1) (CHE-RES-RG)** [Online] แหล่งที่มา: http://reg.mfu.ac.th/research/doc/group_res.doc [20 มิถุนายน 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. **โครงการพัฒนาภูมิปัญญาและการวิจัยเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์**. สำนักประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.mua.go.th/users/phussadee/aids.htm> [20 มกราคม 2550]

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. **โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก**. สำนักประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.mua.go.th/users/phussadee/TR.htm> [20 มกราคม 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2550. **วิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)**. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.mua.go.th/plan9/plan9.pdf> [20 มกราคม 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **แนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม วันที่ 5 เมษายน 2549 ณ โรงแรมปรีซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p10/plan10/data/web/01.pdf> [20 มกราคม 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.idd.go.th/Thai-html/05022007/PDF/PDF01/index.htm> [20 มกราคม 2550]
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2550. **นโยบายและ ยุทธศาสตร์ การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2553)**. [Online] แหล่งที่มา: http://www.nrct.net/downloads/110507_strategy51-53.pdf [20 มกราคม 2550]
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2549. **ผลงานตีพิมพ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยในฐานะข้อมูล Science Citation Index ค.ศ. 1995-2004**. [Online] แหล่งที่มา: <http://nstc.nstda.or.th/sci/> [19 January, 2006]
- สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ. 2547. **ข่าวสำนักนายกรัฐมนตรี : วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาและ สกส. ฉบับที่ 5/2547** [Online] แหล่งที่มา: http://www.moe.go.th/websm/srsarn/sr5_2547.htm [28 กรกฎาคม 2547]
- สำนักบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2550. **ทิศทางการวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2551-2554**. [Online] แหล่งที่มา: http://ora.kku.ac.th/Nrct_Res/52/09%20ทิศทางการวิจัย%20มข.%20%202552.doc
- สำนักประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2547. **นิยามประกันคุณภาพ**. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.qa.ku.ac.th> Email : quality_assurance@ku.ac.th. [20 ธันวาคม 2547].

- สุกัญญา อามีน. 2548. รายงานการศึกษา เรื่อง การศึกษา วิเคราะห์ กระบวนการสร้าง **เครือข่ายการวิจัย : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) สหรัฐอเมริกา.** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สิงหาคม 2548). (อัดสำเนา)
- สุทธิมา ผลชอบ. 2549. **สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554).** [Online] แหล่งที่มา: <http://www.kkzone1.go.th/kmc/modules.php?name=News&file=article&sid=333> [20 มกราคม 2550]
- สุนทรี่ จิตติอรุณชัย. 2535. **การวิเคราะห์สภาพของการส่งเสริมการวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา วีรพลิน. 2536. **การศึกษาความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับหน่วยงานต่างประเทศ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2546. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2524. **บรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการวิจัยการศึกษา.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 4(1) (กุมภาพันธ์-มีนาคม)2524 : 24-25.
- สุวิมล ว่องวานิช. 2550. **ครูกับเครือข่ายวิจัยการศึกษา.** [Online] แหล่งที่มา: <http://www.thai-ed-research.net/file:///G:/ม%20จุฬาฯ/เครือข่ายวิจัยทางการศึกษา.ppt#279,1,ครูกับเครือข่ายวิจัยการศึกษา> [12 พฤษภาคม 2550]
- สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย ปี 2540-2542.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล ราชบัณฑิต. 2546. **การพัฒนาระบบการวิจัยและการบริหารจัดการเครือข่ายการวิจัย.** สรุปการบรรยาย วันที่ 6 ตุลาคม 2546 ณ โรงแรมบางกอกเพลส. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.sut.ac.th/ist/CRN01/scholarship/Policy.ppt> [20 มกราคม 2550]
- อาคม เดิมพิทยาไพสิฐ. 2550. **ทิศทางเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน.** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). วันที่ 9 พฤศจิกายน. [Online] แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/research/Competitiveness%20Direction%20@%20IMET%209%20Nov%2007.pdf> [25 พฤศจิกายน 2550]

อาภรณ์ แก่นวงศ์. 2535. การศึกษาความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของ
 รัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือเริ่มเดินหน้าสร้างเครือข่ายในพื้นที่. ผู้จัดการออนไลน์
 วันอาทิตย์ที่ 12 กันยายน 2547. [Online] แหล่งที่มา: [http://www.safetybio.com/
 oldnews/news/THAI/2547/September/12092004-2.htm](http://www.safetybio.com/oldnews/news/THAI/2547/September/12092004-2.htm) [1 มิถุนายน 2550]

ภาษาอังกฤษ

Albert, Phillip. G. 2002. Knowledge and Education as International Communities:
 The Collapse of the Common Good. [Online]. Available from
http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News28/text001.htm
 [2004, July 19]

ASEAN. 2003. Asian funding opportunities. [Online]. Available from
<http://www.etlrn.org/resource/linkfund.html#asia> [2004, August 5]

ASEAN. 2004. Declaration of ASEAN Concord Indonesia. 24 February 1978.[Online].
 Available from: [http://www.itcilo.it/actrav/actrav-english/telelearn/
 global/ilo/blokit/aseacord.htm#C.SOCIAL](http://www.itcilo.it/actrav/actrav-english/telelearn/global/ilo/blokit/aseacord.htm#C.SOCIAL) [2004, August 5]

ASEAN. 2004.. Association of Southeast Asian Nations. ASEAN [Online] Available from
<http://www.itcilo.it/actrav/actrav-english/telelearn/global/ilo/blokit/asean.htm>
 [2004, August 5]

ASEAN.2004. Declaration of ASEAN (Bangkok Declaration) Thailand, 8 August
 1967.[Online].Available from [http://www.itcilo.it/actrav/actrav-
 english/telelearn/global/ilo/blokit/aseacord.htm](http://www.itcilo.it/actrav/actrav-english/telelearn/global/ilo/blokit/aseacord.htm) [2004, August 5]

ASEFOREP. 2003. Asia-Europe Forestry Exchange Programme [Online]. Available from
<http://www.asef.org/aseforep/index.html> [2004, July 28]

Baldrige National Quality Program Education. 2005. **Criteria for Performance
 Excellence**. National Institute of Standards and Technology, 2005, USA.

Branstetter, Lee and Sakakibara, Mariko. 2000. "When Do Research Consortia Work
 Well and Why? Evidence from Japanese Panel Data". NBER Working Paper

- No. W7972. [Online] Available from : <http://ssrn.com/abstract=246876>
[2005, December 27]
- Burian, Chalintom N. 1998. **IIE/Southeast Asia Publications**. [Online]. Available from
<http://www.onec.go.th/publication/Fhai/content.pdf> [2004, July 19]
- Choi, Jun Gui. 2003. **The internationalization of Higher Education: The Case of Korean Universities**. [Online]. Abstract from: UMI ProQuest Dissertations Item: 3084406
[2005, December 27]
- Clifford, Patricia Gorman. 2000. **Performance in interorganizational relationships(IORs): The relative impact of IOR structure and process on relationship related efficiency and effectiveness**. [Online]. Abstract from: UMI ProQuest Dissertations Item:9968140 [2005, December 27]
- CLUSTER. 2005 . **Consortium Linking Universities of Science and Technology for Education and Research**. [Online]. Available from: <http://www.cluster.org>
[2005, December 27]
- Collins. 1996. **Collins Plain English Dictionary**. [Online]. Available from:
<http://www.fulbrightthai.org/data/knowledge/surabaya%20networking%20paper.doc> [2005, December 27]
- Couturier, Lara. 2002. **Humanizing the Spectre of the Higher Education Market**. [Online]. Available from: http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News27/text007.htm [2004, July 19]
- Dluhy, Milan J. 1990. **Building Coalitions in the Human Services**. Newbury Park, California: Sage Publications.
- Dluhy, Milan J. 1990. **Building Coalitions in the Human Services**. Newbury Park, California: Sage Publications.
- ECSR. 2005. **European Consortium for Sociological Research**. [Online]. Available from: <http://kunweb.uci.kun.nl/ecsr/> . [2005, December 27]
- European Commission. 2005. **Responsible Partnering : joining forces in a world of open innovation ; a guide to better practices for collaborative research and knowledge transfer between science and industry**. January 2005. [Online]. Available from: http://www.eirma.asso.fr/f3/local_links.php?action=jump&id=796 [2005, October 28]

- Fraser, Julia. 2004. **The Successful Aging Project: A Chinese Australia Collaboration.**
 [Online]. Available from: <http://www.Asialink.unimelo.edu.au/cpp/myer/agina.html> [2004, July 25]
- Geunet, Richard. 2003. **Mapping the Education industry Public Companies and Higher Education.** [Online]. Available from <http://www.iff.ac.at/hofa/events/reformHE/abstracts2004pdf> [2004, July 19]
- Goedegebuure, L.C.J. 1992. **Mergers in higher education: a comparative perspective.**
 Utrecht: Lemma.
- Grubbs, Joseph Warren. 1998. **Interorganizational collaboration. An allegorical perspective.** [Online]. Abstract from UMI ProQuest Dissertations Item:9906844
 [2004, July 19]
- Hall, Ho Tung. 2004 . **International Asian Studies Programme.** [Online]. Available from
http://www.cunk.edu.hk/gaa/pgshdbk/99_t_ias.pdf [2004, August 5]
- Hodge, B J and Anthony, William P. 1968. **Organization Theory.** Third Ed.
 Baston: Allyn and Bacon, Inc.
- ICPSR. 2005 **Inter-University Consortium for Political and Social Research.** [Online].
 Available from: <http://www.cluster.org/> . [2005, December 27]
- International Institute for Management Development, IMD . 2006.
The IMD World Competitiveness Yearbook 2006. [Online]. Available from :
http://www.imd.ch/research/publications/wcy/competitiveness_scoreboard_2006.cfm
 [2006, February 11]
- Jackson, Daney and Maddy, William. 2005. **Ohio Stat University Fact Sheet : Introduction.** [Online] . Available from : <http://ohioline.osu.edu/bc-fact/0001.html> [2005, October 4]
- Jackson, Daney and Maddy, William. 2005. **Ohio Stat University Fact Sheet : Introduction.** [Online] Available from : <http://ohioline.osu.edu/bc-fact/0001.html>
 [2005, October 4]
- Katz, J. Sylvan and Martin, Ben R. 1997. **What is research collaboration?.**
 (March 1995) . Research Policy, 26 , pp1-18, 1997 . [Online]
 Available from : http://www.sussex.ac.uk/Users/sylvank/pubs/Res_co19.pdf
 [2005, December 12]

- Knight, Jane.2002. **Trade Creep: Implication of GATS for Higher Education Policy.**
 [Online]. Available from http://www.bc.edu/bc_org/avp/soc/cihe/newsletter/News28/text002.htm [2004, July 19]
- Lee, Young. 2000. The Sustainability of University-Industry Research Collaboration: An Assessment of Behavioral Outcomes. **Journal of Technology Transfer.**
- Levidow, Les.1998. **Marketizing Higher Education: Neoliberal Strategies and Counter-Strategies World Bank report.** [Online]. Available from:
[http://www.LevidowMarketizing Higher Education Neoliberal Strategies and Counter-Strategies.htm](http://www.LevidowMarketizingHigherEducationNeoliberalStrategiesandCounter-Strategies.htm) [2004, August 4]
- Maglaughlin, Kelly L. and Sonnenwald, Diane H. (2005). **Factors that Impact Interdisciplinary Natural Sciences Research Collaboration in Academia.**
 [Online] Available from: <http://spruce.bhs.hb.se/dis/downloads/issi-06-maglaughlin-sonnenwald-final.pdf.pdf>
 [2006, March 15]
- Mattessich, Paul and Barbara Monsey. (1992). **Collaboration: What Makes It Work.**
 St. Paul, Minnesota: Amherst H. Wilder Foundation. Cited in: Austin, James E. and Hesselbein, Frances. (2001) **Appendix C in Workbook Meeting the Collaboration Challenge; Developing Strategic Alliances Between Nonprofit Organizations and Businesses.** [Online] Available from:
http://www.leadertoleader.org/knowledgecenter/collab_challenge/challenge/download.html [2006, May 15]
- Mattessich, Paul W., Murray-Close, Marta., and Monsey, Barbara. 2001. **Collaboration: What Makes It Work**, 2nd ed., St. Paul, MN: Amherst H. Wilder Foundation,
 [Online]. Available from : http://www.leadertoleader.org/knowledgecenter/collab_challenge/challenge/pdfs/mtcc-appxc.pdf [2004, August 4]
- Mitler, Daniel Markde.1995. **Interorganizational relationships: Expanding the resource dependence model.** [Online]. Abstract from: UMI ProQuest Dissertations
 Item:9528215
- National Network for Collaboration.1995. **Collaboration Framework Addressing Community Capacity.** [Online]. Available from :
<http://crs.uvm.edu/ncco/cd/index.htm> [2005, October 4].

- Park, Bobae. 2002. **The 6th Colloquium : The Current Status of Academic Cooperation in the Southeast Asian Countries and the Role of Korean Educational Professionals.** [Online]. Available from www.plasma.coe.nagoya-u.ac.jp/activity/young_forum/English/2005/2005_6th_colloquium.html [2005, December 27]
- Pornthip Kanjananiyot. 2005. **Effective Networking: All About 'Earn and Learn.** [Online]. Available from: <http://www.fulbrightthai.org/data/knowledge/surabaya%20networking%20paper.doc> [2005, December 27]
- Roche, Paul Edward.2002. **Interorganizational relationships in higher education: A case study.** [Online]. Abstract from:UMI ProQuest Dissertations Item:3069090
- Rossi, Robert J., et al. 1982. **Agencies Working Together, A Guide to Coordinating and Planning.** Beverly Hills, California: Sage Publications.
- Rossi, Robert J., et al. 1982. **Agencies Working Together, A Guide to Coordinating and Planning.** Beverly Hills, California: Sage Publications.
- Saez, Marco and Arribas. 2002. Collaboration in R&D with Universities and Research Centre. **An Empirical study of spanis films R&D Management.** 32 (321-341)
- SEAMEO VOCTECH Regional Centre.2004. **35th SEAMEC Conference: Strengthen SEAMEO Network to Face Global Challenges.** [Online]. Available from [http://www.votech.org.bri/virtual_lib/Publication/Newsletter32000/March%202000.htm#MOUs Signed](http://www.votech.org.bri/virtual_lib/Publication/Newsletter32000/March%202000.htm#MOUs%20Signed) [2004, August 4]
- Shepherd, Murray. (2004). **"LIBRARY COLLABORATION: What makes it Work?.** [Online] Available from: <http://www.iatul.org/conference/proceedings/vol14/fulltexts/Murray%20Sheperd.pdf> [2007, March 23]
- Sills, David L. (editor). 1972. **International Encyclopedia of the Social Sciences.** Vol.3-4 :384-396. New York: The Macmillan Company & The Free press.
- The Social Science and Humanities Research Council (SSHRC). (1999). Guidelines for Building Research Partnerships. Cited in: Nova Scotia Health Research Foundation.(2001). **Capacity Building For Collaborative Health Research In Nova Scotia.** [Online] Available from: <http://www.nshrf.ca/Download.aspx?serverfn=./files/drm/2ef4ed66-1012-4e7d-a3a5-abec3890a4fa.pdf&downloadfn=collaborativeresearch.pdf&contenttype=> [2006, May 15]

UNESCO Institute for Statistics. 1997. **International Standard Classification of Education (ISCED) 1997**. [Online]. Available from : [http://www.uis.unesco.org/ev.php?ID= 3813_201&ID2=DO_TOPIC](http://www.uis.unesco.org/ev.php?ID=3813_201&ID2=DO_TOPIC). [2004, August 5]

United Nations. 1999. **United Nations Conference on Trade and : Making North-South Research Networks Work**. November 1999. [Online]. Available from : <http://www.unctad.org/en/docs/poiteedsd7.en.pdf> [2005, December 12]

Varecka, Gay Maureen McCabe. 1992. **Organizational adaptation through cooperative Interorganizational relationships: A case study of an Intercollegiate consortium**. [Online]. Abstract from: UMI ProQuest Dissertations Item:9308763

Welch, Anthony. 2004. **Changing Balance, Blurring Borders. Public and Private Higher Education in South East Asia**. [Online]. Available from:http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/News28/text002.htm [2004, July 19]

Yoshikane, Fuyuki and Kageura, Kyo. 2005. **Comparative Analysis of Co-authorship Networks of Different Domains: the Growth and Change of Networks . .** [Online]. Available from: <http://svrrd2.niad.ac.jp/faculty/fuyuki/issi2003.pdf> [2005, December 27]

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ผศ.ดร.สุดาพร ลักษณะียนาวิน	ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายวิจัย สำนักอธิการบดี ฝ่ายวิจัย
2. ประไพพิศ มงคลรัตน์	ผู้อำนวยการ สำนักบริหารวิชาการ
3. ผศ.ดร.อวยพร เรืองตระกูล	รองคณบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะครุศาสตร์
4. รศ. วีระพงษ์ บุญโญภาส	รองคณบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะนิติศาสตร์
5. ผศ.ดวงกมล ชาติประเสริฐ	รองคณบดี ฝ่ายวางแผนพัฒนาและวิจัย คณะนิเทศศาสตร์
6. รศ.ดร. สุกผล ดุรงค์วัฒนา	รองคณบดี ฝ่ายวิจัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
7. ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา	รองคณบดี ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์
8. รศ.ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส	คณบดี คณะเศรษฐศาสตร์
9. รศ.ดร.ชลัษย์พร อมรวัฒนา	ผู้อำนวยการ ศูนย์เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และ
เศรษฐศาสตร์การจัดการ
10. รศ.ดร.อิสรา ศานติศาสตร์	ประธาน ศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการพัฒนา
11. รศ.ดร.ศิริเพ็ญ ศุภกาญจนกันติ	ผู้อำนวยการ ศูนย์เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข
12. รศ.ดร.บุษบง สำโรงทอง	รองคณบดี ฝ่ายวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์
13. รศ.ดร. พิพาดา ยังเจริญ	รองคณบดี ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์
14. รศ.ดร.โสรัจจ์ หงส์दारมณ	ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยธรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
15. ศ.ดร. นราศรี ไววนิชกุล	ผู้อำนวยการ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์
16. ผศ.ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ	ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยสังคม
17. รศ. ดร. ทวีวงศ์ ศรีบุรี	ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
18. ผศ.ดร. ตรีศิลป์ บุญขจร	ผู้อำนวยการ สถาบันไทยศึกษา
19. ศ.ดร.สุภางค์ จันทวนิช	ผู้อำนวยการ สถาบันเอเชียศึกษา
20. คุณพรพิมล ตรีโชติ	นักวิจัยเชี่ยวชาญ (8) หน่วยปฏิบัติการวิจัยแม่โขงศึกษา
21. ศ.ดร.เอกสิทธิ์ ลิ้มสุวรรณ	กรรมการผู้อำนวยการ ศูนย์บริการวิชาการ (UNISEARCH)

2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. รศ.ดร.พิศาล ศิริธร รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. รศ.ดร.พิศาล ศิริธร ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยและพัฒนา
3. คุณภูมิภักดิ์ พิทักษ์เขื่อนขันธ์ ผู้อำนวยการ สำนักการบริหารการวิจัย
4. ผศ.ดร.ดุขฎิ อายูวัฒน์ รองคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
5. รศ.ดร.เพ็ญรี แนนรท รองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์
6. รศ.มณฑนา สามารถ คณบดี คณะวิทยาการจัดการ
7. อ. นงนุช ภูมาลี รองคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
8. รศ.สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงศ์ ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง
9. อ. เบญจวรรณ นาราสังข์ เลขานุการศูนย์ ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง
10. Mr. Bhoj Raj Khanal Research Manager Mekong Institution
11. อ.เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ หัวหน้าฝ่ายวิจัย
ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการศึกษาศิลปะพิเศษแบบเรียนรวม
สำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. อ.เศรษฐเวช เวชกามา อาจารย์ทักษะพิเศษ (กายภาพบำบัด)
ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการศึกษาศิลปะพิเศษแบบเรียนรวม
สำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
13. ผศ.ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา

3. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

1. รศ.ดร.เทอด เทศประทีป รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
2. นายฉัตรชัย ไรจนวิฑิต หัวหน้าส่วนบริการงานวิจัย
3. ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ ผู้ช่วยคณบดี ฝ่ายวิจัย สำนักวิชาศิลปศาสตร์
4. รศ.ดร.ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล คณบดี สำนักวิชานิติศาสตร์
5. ผศ.ดร.ประยูร ไตสงวน คณบดี สำนักวิชาการจัดการ
6. รศ.ดร. ปรีชา อุปโยคิน ผู้อำนวยการ ศูนย์บริการวิชาการ
7. ผศ.ดร. สุนันทา ฟาเบรอส ผู้อำนวยการ หน่วยความร่วมมือทางวิชาการ
ฝรั่งเศส – อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

8. อ.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง หัวหน้าโครงการโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์
อารยธรรมลุ่มน้ำโขง
9. Dr.Nguyen Luong Bach Research Program โครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (NREM)

4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย สาขาวิชาต่างๆ

1. รศ.ดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ รองอธิการบดี ฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. รศ.ดร.จักรพันธ์ ศิริธัญญาลักษณ์ ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายวิจัย และ ผอ.ศูนย์บริหารการวิจัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. รศ.ดร. ดำรงค์ วัฒนา หัวหน้าโครงการวิจัย / สาขารัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.กาญจนา แก้วเทพ หัวหน้าโครงการวิจัย / สาขานิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ศ.ดร.อมรา พงศาพิชญ์ หัวหน้าโครงการวิจัย / สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. องค์กรวิจัย / หน่วยงานสนับสนุนการวิจัย

1. นายสุภัทร จำปาทอง สำนักส่งเสริมและประสานงานสถาบันอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2. รศ.เพทชาย พงษ์เพ็ญจันทร์ ประธานเครือข่ายการวิจัยภาคเหนือ ตอนบน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. ดร.จินตนาภา ไสภณ ที่ปรึกษาการวิจัยทางสังคมศาสตร์
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
4. รศ.ดร.ชื่อนฤทัย กาญจนะจิตรา ผอ. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล
5. ดร.ณรงค์ บ่อมหลักทอง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

ภาคผนวก ข
เครื่องมือวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
และหัวหน้าโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์**

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์	ตำแหน่ง	
คณะ/หน่วยงาน	สถาบัน	
วันที่ให้สัมภาษณ์	เวลา	สถานที่

ตอนที่ 1 การดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

1. ท่านคิดว่าปัจจุบันความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน เป็นอย่างไร
2. ปัจจุบัน ภาครัฐได้เน้นการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และความร่วมมือวิจัยด้านวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก ดังที่ปรากฏในนโยบายต่างๆ ท่านคิดว่า ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน มีความสำคัญอย่างไรต่อการพัฒนาประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับความร่วมมือด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์
3. ปัจจุบัน สถาบัน/หน่วยงาน ของท่าน มีนโยบายการส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาและมีศักยภาพด้านการวิจัยอย่างไร (เช่น ด้านการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย การพัฒนาบุคลากรงานวิจัย เป็นต้น)
4. จากประสบการณ์การทำงานวิจัยของท่าน ท่านคิดว่าจุดเด่นของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน คืออะไร เพราะเหตุใด (เช่น ลักษณะเฉพาะของศาสตร์ นโยบายและกลยุทธ์ บุคลากรวิจัย เงินทุนสนับสนุน การบริหารจัดการ การเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นต้น)
5. จุดอ่อน หรือข้อจำกัดของความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน คืออะไร เพราะเหตุใด (เช่น นโยบายและกลยุทธ์ การประสานงานระหว่างนักวิจัย บุคลากรวิจัย เงินทุนสนับสนุน การบริหารจัดการ การเผยแพร่ผลงานวิจัย การติดตามผลงานวิจัย ภาระงานของอาจารย์ เป็นต้น)
6. ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน คืออะไร เพราะเหตุใด (เช่น นโยบายการพัฒนาประเทศ การเปิดเสรีทางการศึกษา เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น)
7. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน คืออะไร

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการ ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ปัจจุบันการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการได้หลายประเภท เช่น Network Research / Alliance research / Partnerships Research/ Coalition Research และ Collaborative Research

เป็นต้น จากประสบการณ์การบริหารงานด้านการวิจัย และ/หรือ การทำงานวิจัยของท่าน

1. ท่านใช้หลักการดำเนินงานในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดในการร่วมมือด้านการวิจัยในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน
 - 1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม องค์กรที่ร่วมมือวิจัย หรือนักวิจัย
 - 1.2 การจัดสรรงบประมาณในโครงการความร่วมมือวิจัย
 - 1.3 การจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากร เพื่อความร่วมมือวิจัย
 - 1.4 ระบบการบริหารจัดการ และการตัดสินใจในโครงการความร่วมมือวิจัย
 - 1.5 การติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของนักวิจัย
 - 1.6 การเผยแพร่ผลงานความร่วมมือวิจัย

ตอนที่ 3 นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของไทย

การที่ภาครัฐกำหนดทิศทางและนโยบายวิจัยของประเทศ ตามลำดับความสำคัญของการวิจัย ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตามแผนนโยบายการวิจัยแห่งชาติ ยังเกิดผลทางปฏิบัติน้อย ท่านคิดว่า

1. สถาบันอุดมศึกษา ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่านอย่างไร ให้เกิดผลจากการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ
 2. สถาบันอุดมศึกษาของไทย ควรมีการสร้างพลังขับเคลื่อนให้แนวทางดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เห็นผลได้อย่างรวดเร็ว
- ในการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา/หน่วยงานของท่าน อย่างไร

แบบสำรวจโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์

คณะ/หน่วยงาน สถาบัน.....

ตอนที่ 1 สถานภาพด้านการวิจัยของ คณะ//หน่วยงาน

1. บุคลากรด้านการวิจัย

<p>1.1 อาจารย์ (รวม ____ คน) ตำแหน่งทางวิชาการ</p> <p>☐ ศาสตราจารย์ _____ คน</p> <p>☐ รองศาสตราจารย์ _____ คน</p> <p>☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ _____ คน</p> <p>☐ อาจารย์ _____ คน</p> <p>1.2 เจ้าหน้าที่วิจัย (รวม ____ คน) สถานะการจ้างงาน</p> <p>☐ ข้าราชการ _____ คน</p> <p>☐ พนักงานมหาวิทยาลัย _____ คน</p> <p>☐ ลูกจ้างประจำ _____ คน</p> <p>☐ ลูกจ้างชั่วคราว _____ คน</p>	<p>1.3 นักวิจัย (รวม ____ คน) วุฒิการศึกษา</p> <p>☐ ปริญญาตรี _____ คน</p> <p>☐ ปริญญาโท _____ คน</p> <p>☐ ปริญญาเอก _____ คน</p> <p>1.4 เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน (รวม ____ คน) สถานะการจ้างงาน</p> <p>☐ ข้าราชการ _____ คน</p> <p>☐ พนักงานมหาวิทยาลัย _____ คน</p> <p>☐ ลูกจ้างประจำ _____ คน</p> <p>☐ ลูกจ้างชั่วคราว _____ คน</p>
--	---

2. จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์/ เผยแพร่

ปีการศึกษา	ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์/ เผยแพร่ระดับชาติ	ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์/ เผยแพร่วระดับนานาชาติ	หนังสือ / รายงาน ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์/ เผยแพร่	ตำรา	รวม	หมายเหตุ
2544						
2545						
2546						
2547						
2548						
รวม						

3. จำนวนงบประมาณอุดหนุนและส่งเสริมการวิจัย จำแนกตามแหล่งทุน

ปีการศึกษา	งบรายได้คณะ/มหาวิทยาลัย	งบประมาณแผ่นดิน	แหล่งทุนภายนอก	รวม	หมายเหตุ
2544					
2545					
2546					
2547					
2548					
รวม					

แบบสอบถามสำหรับ หัวหน้าโครงการวิจัย/ ประธานเครือข่ายการวิจัย
โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการ โครงการความร่วมมือวิจัย/ เครือข่ายวิจัย
- ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือวิจัย
- ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

คำจำกัดความในการวิจัย สำหรับหัวหน้าโครงการวิจัย หรือ ประธานเครือข่ายการวิจัย เพื่อความสะดวกในการพิจารณาให้ข้อคิดเห็นในการตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Sciences Research) หมายถึง งานวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในกลุ่มสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา แบ่งตามกลุ่มสาขาวิชา ISCED (Unesco, 1997) ประกอบด้วย 6 สาขาวิชา ได้แก่ 1) ศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู 2) มนุษยศาสตร์ ศาสนา และเทววิทยา 3) วิศวกรรมศิลป์ และประยุกต์ศิลป์ 4) นิติศาสตร์ 5) สังคมศาสตร์ และ 6) อื่น ๆ ได้แก่ เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Sciences Research Collaboration) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมความร่วมมือด้านการวิจัยต่างๆ ได้แก่ การทำวิจัยร่วมกัน หรือการได้รับทุนวิจัยจากแหล่งทุนต่างๆ ของนักวิจัยสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทั้งในสาขาเดียวกันหรือสหสาขาวิชา ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่มีกับ หน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ (1) สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ (ของรัฐและเอกชน) (2) องค์กรภาครัฐ (3) องค์กรภาคเอกชน/ องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs หรือ มูลนิธิต่างๆ)

โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย หมายถึง โครงการวิจัยที่ผ่านเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย และมีความร่วมมือกับนักวิจัยอื่นๆ ในสาขาวิชาเดียวกันหรือสหสาขาวิชา หรือร่วมมือกับ คณะวิชา/ หน่วยงาน/ สถาบันวิจัย ทั้งภายในสถาบัน/องค์กรเดียวกัน หรือ ระหว่างสถาบัน/องค์กร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากแหล่งทุนต่างๆ เช่น งบประมาณคณะ/หน่วยงาน/สถาบัน งบประมาณแผ่นดิน และแหล่งทุนภายนอก และหมายรวมถึงโครงการวิจัยที่ผู้วิจัยให้คำปรึกษากับหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ด้วย โดยความร่วมมือดังกล่าว แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. **ความร่วมมือด้านการวิจัย ระดับบุคคล/ ทีมวิจัย** หมายถึง การทำโครงการวิจัยของนักวิจัย ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัย ที่มีการทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยอื่นๆ ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป โดยมีการทำสัญญาในนามของหัวหน้าโครงการวิจัย

2. **ความร่วมมือด้านการวิจัย ระดับหน่วยงาน/องค์กร** หมายถึง การทำโครงการวิจัยของ สาขาวิชา/ คณะวิชา/ หน่วยงาน/ สถาบันวิจัย ตั้งแต่ 2 หน่วยงาน/องค์กร ขึ้นไป ที่มีกับ บุคคล/ สาขาวิชา/ คณะวิชา/ หน่วยงาน/ สถาบันวิจัยอื่นๆ ภายในสถาบัน/องค์กรเดียวกัน หรือ ระหว่างสถาบัน/องค์กร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการทำสัญญาในนามของผู้บริหารหน่วยงาน/ องค์กร นั้นๆ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง และกรอกข้อมูลตามความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ปริญญาตรี 2. ปริญญาโท 3. ปริญญาเอก

3. ประเภทบุคลากร/ ตำแหน่งวิชาการ/ ตำแหน่งงาน

- 3.1 อาจารย์ ระดับ _____
1. อาจารย์ 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ 3. รองศาสตราจารย์
4. ศาสตราจารย์ 5. อื่นๆ โปรดระบุ _____

- 3.2 นักวิจัย ระดับ _____
1. ผู้อำนวยการ 2. ผู้เชี่ยวชาญ 3. ผู้อำนวยการพิเศษ

- 3.3 เจ้าหน้าที่วิจัย ระดับ _____
1. ผู้อำนวยการ 2. ผู้เชี่ยวชาญ 3. ผู้อำนวยการพิเศษ

4. ตำแหน่งทางบริหาร ภายในมหาวิทยาลัย

- ไม่มี มี ได้แก่ 1. _____ 2. _____
3. _____ 4. _____

5. ประสบการณ์การทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี 15-20 ปี มากกว่า 20 ปี

6. ประสบการณ์การทำวิจัยในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา(โดยประมาณ)

- 6.1 โครงการวิจัยเดี่ยว จำนวน _____ โครงการ

- 6.2 โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย
- มี โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ในสาขาวิชาเดียวกัน จำนวน _____ โครงการ
- มี โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย สหสาขาวิชา จำนวน _____ โครงการ

6. ประสบการณ์การทำวิจัยในปัจจุบัน (เฉพาะโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่)

- 6.1 โครงการวิจัยเดี่ยว จำนวน _____ โครงการ

- 6.2 โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย
- มี โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย ในสาขาวิชาเดียวกัน จำนวน _____ โครงการ
- มี โครงการความร่วมมือด้านการวิจัย สหสาขาวิชา จำนวน _____ โครงการ

7. ภาระงานด้านการสอน

- ต่ำกว่า 5 ชั่วโมง/ สัปดาห์ 5-8 ชั่วโมง/ สัปดาห์
- 9-12 ชั่วโมง/ สัปดาห์ มากกว่า 12 ชั่วโมง/ สัปดาห์

8. เวลาในการทำวิจัยแต่ละโครงการ เฉพาะโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย
- น้อยกว่า 1 ปี 1 - 2 ปี มากกว่า 2 ปี
9. จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของท่าน จำแนกตามประเภทโครงการ (โดยประมาณ)
- วิจัยพื้นฐาน (Basic research) จำนวน _____ โครงการ
- วิจัยประยุกต์ (Applied research) จำนวน _____ โครงการ
- วิจัยปฏิบัติการ (Action research) จำนวน _____ โครงการ
- วิจัยและพัฒนา (R & D) จำนวน _____ โครงการ
10. จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของท่าน ที่เป็นความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- จำแนกตามประเภทความร่วมมือ (โดยประมาณ)
- ระหว่างบุคคล จำนวน _____ โครงการ
- ระหว่างหน่วยงาน ในสถาบันอุดมศึกษาเดียวกัน จำนวน _____ โครงการ
- ระหว่างหน่วยงาน ต่างสถาบันอุดมศึกษา จำนวน _____ โครงการ
- ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับภาครัฐ จำนวน _____ โครงการ
- ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับภาคเอกชน จำนวน _____ โครงการ
- ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กับองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs หรือ มูลนิธิต่างๆ) จำนวน _____ โครงการ
11. จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยของท่าน จำแนกตามแหล่งทุน (โดยประมาณ)
- ทุนส่วนตัว จำนวน _____ โครงการ
- งบประมาณคณะ/ หน่วยงาน/ สถาบัน จำนวน _____ โครงการ
- งบประมาณแผ่นดิน จำนวน _____ โครงการ
- แหล่งทุนภายนอก โดยได้รับทุนสนับสนุนจาก
- สถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ จำนวน _____ โครงการ
- องค์กรภาครัฐ จำนวน _____ โครงการ
- องค์กรภาคเอกชน จำนวน _____ โครงการ
- องค์กรอิสระไม่แสวงกำไร (NGOs หรือ มูลนิธิต่างๆ) จำนวน _____ โครงการ
12. เหตุผลของท่านในการทำโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย
- (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ และกรุณาเรียงลำดับความสำคัญของเหตุผลที่ท่านเลือก 5 อันดับแรก โดยใส่หมายเลข 1 - 5 ในส่วนที่ขีดเส้นใต้ และ เลข 1 หมายถึง สำคัญลำดับแรก (เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด)
- _____ ขอบทำวิจัย
- _____ หาทุนสนับสนุนการทำวิจัย
- _____ พัฒนาความรู้ความสามารถด้านการวิจัย
- _____ สร้างเครือข่ายการวิจัย
- _____ ประโยชน์ด้านการเรียนการสอน
- _____ สร้างผลงานทางวิชาการระดับชาติ และนานาชาติ
- _____ ความก้าวหน้าทางวิชาการ
- _____ แหล่งทุนระบุให้เป็นโครงการความร่วมมือวิจัย
- _____ อื่น (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 การบริการจัดการเครือข่ายวิจัย / โครงการวิจัย

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารจัดการเครือข่ายการวิจัย/โครงการวิจัย ของ หัวหน้าโครงการวิจัย/ ประธานเครือข่ายการวิจัย โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง ตามความคิดเห็นของท่าน

1. **วัตถุประสงค์หลักในการทำโครงการความร่วมมือวิจัย หรือ การสร้างเครือข่ายการวิจัย** (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลงานวิจัย สร้างหรือพัฒนาฐานข้อมูลการวิจัย จัดอบรมให้ความรู้/ สัมมนาทางวิชาการ เพื่อนำเสนอผลงานวิจัย
 - เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่อง ตามความจำเป็น ลดความซ้ำซ้อนในการทำวิจัย
 - เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่อง ของบุคคล/ หน่วยงาน/องค์กร ที่มีความสนใจคล้ายกัน ในระยะเวลาสั้นๆ มีการกำหนดบทบาท และแบ่งปันทรัพยากรด้านการวิจัยร่วมกัน เช่น แลกเปลี่ยนนักวิจัย/ ผู้เชี่ยวชาญ/ อาจารย์ และนักศึกษาในการวิจัย
 - เพื่อความร่วมมือวิจัยเฉพาะเรื่อง ของบุคคล/ หน่วยงาน/องค์กร ที่มีความสนใจคล้ายกัน ในระยะเวลายานกลาง แบ่งปันความคิด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน และมีการพัฒนาพันธะสัญญา (Commitment) ร่วมกัน
 - เพื่อความร่วมมือเฉพาะเรื่องของบุคคล/ หน่วยงาน/องค์กร ที่มีความสนใจคล้ายกัน ในระยะยาว มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายความสำเร็จของการวิจัย สร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม สร้างโอกาสและกำหนดประเด็นวิจัยร่วมกัน
 - อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

2. **ส่วนใหญ่งานวิจัยของท่าน มีการทำสัญญาข้อตกลงร่วมกัน ระหว่างบุคคล/ หน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ**
 - ไม่มีสัญญาข้อตกลงร่วมกัน
 - มีสัญญาข้อตกลงร่วมกันเป็นทางการ
 - มีสัญญาข้อตกลงร่วมกันเป็นทางการ และกำหนดภาระงานชัดเจน

3. **ส่วนใหญ่งานวิจัยของท่าน มีลักษณะความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในงานวิจัย**
 - ความสัมพันธ์แบบหลวมๆ ยืดหยุ่นได้ การตัดสินใจตามเสียงสมาชิกส่วนใหญ่
 - ความสัมพันธ์แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง ไม่มีอำนาจตัดสินใจ
 - ความสัมพันธ์แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง มีอำนาจตัดสินใจได้
 - ความสัมพันธ์แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
 - ความสัมพันธ์แบบมีทิศทาง มีผู้ประสานงานกลาง สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นเอกฉันท์

4. **ส่วนใหญ่งานวิจัยของท่าน มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และเวลาในการดำเนินงาน**
 - กำหนดรายละเอียด คร่าวๆ
 - กำหนดรายละเอียด บางด้าน ค่อนข้างชัดเจน
 - กำหนดรายละเอียด ทุกด้าน อย่างชัดเจน
 - กำหนดรายละเอียด ทุกด้าน อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเวลาการดำเนินงาน
 - กำหนดรายละเอียด ทุกด้าน อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเวลาการดำเนินงาน และการประเมินผล

5. ส่วนใหญ่งานวิจัยของท่าน มีการบริหารจัดการทรัพยากรของโครงการความร่วมมือวิจัย/ เครือข่ายการวิจัย ในด้านต่างๆ ดังนี้

5.1 ด้านบุคลากรสนับสนุนงานวิจัย

- ไม่มี ผู้ประสานงานกลาง แต่มีบุคลากรที่เป็นตัวแทนจากแต่ละหน่วยงาน/ องค์กรที่เป็นสมาชิกร่วมดูแล
- มี หัวหน้าโครงการวิจัย/ ประธานเครือข่าย เป็นผู้ประสานงานด้วยตนเอง
- มี ผู้ประสานงานกลางของ โครงการวิจัย/ เครือข่ายการวิจัยโดยเฉพาะ
- มี ฝ่ายประสานงานกลาง ดูแลกิจกรรมและติดตามงานต่างๆ ของ โครงการวิจัย/ เครือข่ายการวิจัย
- มี หน่วยงานประสานงานกลาง ดูแลกิจกรรมและติดตามงานต่างๆ ของ โครงการวิจัย/ เครือข่ายการวิจัย

5.2 ด้านการร่วมทุนเพื่อการวิจัย (Joint Budget) กับหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ

- ไม่มี การร่วมลงทุนเพื่อการวิจัยจากแต่ละหน่วยงาน/ องค์กร ที่มีความร่วมมือวิจัย
- มี การร่วมลงทุนเพื่อการวิจัยจากแต่ละหน่วยงาน/ องค์กร ที่มีความร่วมมือวิจัย

5.3 ด้านการกำหนด พันธภาวะความร่วมมือวิจัย (Commitment) ของหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ

- ไม่มี การกำหนดพันธภาวะความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือวิจัย
- มี การกำหนดพันธภาวะความร่วมมือวิจัย ของหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือวิจัย

5.5 ด้านการสื่อสาร (Communication) ภายในกลุ่มวิจัย หรือ ระหว่างหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ

- ไม่เป็นทางการ เป็นครั้งคราว เฉพาะเวลาที่มีการจัดกิจกรรม
- เป็นทางการ ไม่สม่ำเสมอ โดยสื่อสารกับหน่วยประสานงานกลางเป็นหลัก
- เป็นทางการ สม่ำเสมอ โดยสื่อสารกับหน่วยประสานงานกลางเป็นหลัก ข้อมูลมีความชัดเจน
- เป็นทางการ สม่ำเสมอ โดยสื่อสารกับหน่วยประสานงานกลางเป็นหลัก และมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ
- เป็นทางการ สม่ำเสมอ โดยสื่อสารกับบุคคลทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงเจ้าหน้าที่ และมีหน่วยประสานงานกลางเป็นหลัก และมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ

5.6 ด้านวัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย (เช่น อุปกรณ์เฉพาะทาง เครื่องพิมพ์ หมึกพิมพ์ เครื่องเขียน และอื่นๆ)

- ไม่มี การแบ่งปัน วัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย
- มี การจัดสรร วัสดุ/อุปกรณ์ ชุดใหม่ เพื่อการวิจัยโดยเฉพาะ
- มี การแบ่งปันวัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย (Share Resources) จากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือวิจัย
- มี การรวม วัสดุ/อุปกรณ์ เพื่อการวิจัย (Pool Resources) จากแต่ละหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือวิจัย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย

ข้อความต่อไปนี้ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ตามความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามค่าคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือ	มากที่สุด
4	หมายถึง	ปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือ	มาก
3	หมายถึง	ปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือ	ปานกลาง
2	หมายถึง	ปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือ	น้อย
1	หมายถึง	ปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือ	น้อยที่สุด หรือ ไม่มีอิทธิพลเลย

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ					
1.1 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของความร่วมมือ					
1.2 การแบ่งปันวิสัยทัศน์ของผู้ร่วมวิจัย หรือระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ					
1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้ร่วมวิจัยหรือระหว่างหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ					
1.4 อื่นๆ (โปรดระบุ)					
2. สิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย					
2.1 ความสัมพันธ์เดิมที่มีมาก่อนหน้า ของผู้ร่วมวิจัย หรือ หน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ					
2.2 ศักยภาพและความเชี่ยวชาญของผู้ร่วมวิจัย หรือหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ					
2.3 นโยบายขององค์กรภาครัฐ/ องค์กรภาคเอกชน และองค์กรอิสระไม่แสวงกำไร ที่มีผลต่อการทำโครงการความร่วมมือวิจัย					
2.4 อื่นๆ (โปรดระบุ)					
3. ลักษณะของสมาชิกใน เครือข่ายการวิจัย/ โครงการวิจัย					
3.1 ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านการวิจัย ความไว้วางใจ และความเคารพ ซึ่งกันและกันของผู้ร่วมวิจัย หรือหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ					
3.2 การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ของผู้ร่วมวิจัย หรือ หน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ					
3.3 การรับทราบผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการดำเนินความร่วมมือ ของผู้ร่วมวิจัย หรือ หน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ					
3.4 การประนีประนอมในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาภายในทีมวิจัย หรือหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ					
3.5 อื่นๆ (โปรดระบุ)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. กระบวนการทำงานในความร่วมมือด้านการวิจัย					
4.1 การมีส่วนร่วมในการทำงานและความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัยหรือหน่วยงาน/องค์กรที่ร่วมมือ					
4.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ร่วมวิจัยหรือหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหาร-ผู้ปฏิบัติ					
4.3 ความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน					
4.4 การกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ร่วมวิจัยหรือหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ					
4.5 การเตรียมพร้อมเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน ในกรณีที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลง					
4.6 การพัฒนานโยบายและบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัยหรือหน่วยงาน/ องค์กร ที่ร่วมมือ					
4.7 อื่นๆ (โปรดระบุ)					
5. การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่มีความร่วมมือ					
5.1 การประชุม สื่อสาร และทำความเข้าใจของผู้ร่วมวิจัย หรือหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ					
5.2 การสื่อสารและให้ข้อมูลระหว่างผู้ร่วมวิจัย หรือหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือ					
5.3 อื่นๆ (โปรดระบุ)					
6. ด้านการจัดการทรัพยากรเพื่อความร่วมมือ					
6.1 การมีแหล่งทุนสนับสนุนความร่วมมือวิจัย					
6.2 ทักษะความสามารถด้านการวิจัยและการบริหารโครงการวิจัยของผู้ร่วมวิจัย หรือหน่วยงาน/องค์กร ที่ร่วมมือกัน					
6.3 อื่นๆ (โปรดระบุ)					

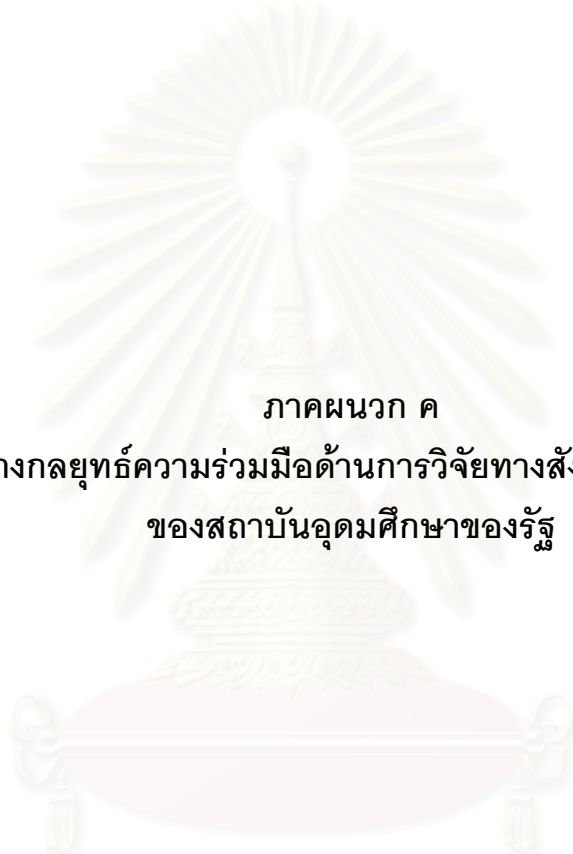
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินความร่วมมือด้านการวิจัย

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

กรุณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์

1. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
ที่ควรเร่งแก้ไข ได้แก่

2. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่

ภาคผนวก ค
ร่างกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ร่างกลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (SWOT Matrix) ประกอบกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์และผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามและแบบสำรวจผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกลยุทธ์การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์

- 1.1. พัฒนาบุคลากรวิจัยให้มีประสิทธิภาพ มุ่งสู่มหาวิทยาลัยวิจัย
- 1.2. พัฒนาผลิตภาพการวิจัยและความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้เพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ
- 1.3. สนับสนุนการสร้างพันธมิตรร่วมวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้เข้มแข็งและยั่งยืน
- 1.4. สนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย โดยปรับกฎระเบียบสนับสนุนเพื่อการวิจัย
- 1.5. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัย โดยปรับเกณฑ์ประเมินผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- 1.6. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ
- 1.7. สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานมีระบบติดตามประเมินผลการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ

2. การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์

- 2.1. พัฒนาอาชีพนักวิจัยให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและอาชีพเป็นที่ยอมรับในสังคม
- 2.2. พัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยและการบริหารโครงการวิจัยของนักวิจัย
- 2.3. ส่งเสริมแรงจูงใจที่เอื้อต่อการทำโครงการความร่วมมือวิจัย
- 2.4. พัฒนาระบบประเมินภาระงานและตำแหน่งทางวิชาการ
- 2.5. ส่งเสริมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย
- 2.6. ส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมวิจัยที่ดีให้กับนักวิจัย

3. การบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์

- 3.1.1.1. พัฒนาความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน/ สถาบัน
- 3.2. พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยและการบริหารโครงการความร่วมมือวิจัย
- 3.3. สนับสนุนการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์/ มนุษยศาสตร์

4. การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์

- 4.1. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ
- 4.2. สนับสนุนงบประมาณ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์เบื้องต้นแก่หน่วยงานวิจัย
- 4.3. พัฒนาระบบจัดสรรทุนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือวิจัย
- 4.4. ส่งเสริมการระดมทรัพยากรจากแหล่งทุนภายนอก

5. การพัฒนาคุณภาพผลงานวิจัย

กลยุทธ์

- 5.1. พัฒนาคุณภาพผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- 5.2. ส่งเสริมการทำวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมและประเทศ

6. การเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์

- 6.1. สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย
- 6.2. ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติ และนานาชาติ
- 6.3. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

7. การติดตามและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย

- 7.1. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ
- 7.2. พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลงานวิจัย
- 7.3. ส่งเสริมการพัฒนาโครงการความร่วมมือวิจัยอย่างต่อเนื่อง

จากร่างกลยุทธ์การพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้ง 7 ด้าน ดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดทำกลยุทธ์ระดับแผน ตัวบ่งชี้ กลวิธี กิจกรรม และ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ รายละเอียดดังตาราง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 44 ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาบุคลากรวิจัยให้มีประสิทธิภาพมุ่งสู่มหาวิทยาลัยวิจัย	<p>1.1 จำนวนอาจารย์สายงานวิจัย มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัย</p> <p>1.2 จำนวนนักวิจัยใหม่ที่มีผลงานความร่วมมือวิจัยระดับชาติและนานาชาติ</p> <p>1.3 จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัยระดับชาติและนานาชาติ</p>	<p>1.1 พัฒนาระบบสายปฏิบัติงานของอาจารย์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยและลดปัญหาภาระงานสอนที่กระทบต่อการวิจัย โดยจัดสรรน้ำหนักระงานตามสายปฏิบัติงาน เฉพาะด้าน ได้แก่ สายงาน สอน วิจัย และบริการวิชาการ เช่น อาจารย์สายงานวิจัย มีภาระงานสอน :วิจัย : บริการวิชาการ เท่ากับ 70 : 20 : 10 เป็นต้น</p> <p>1.2 พัฒนาอาจารย์ระดับปริญญาโทและเอก ให้ทำผลงานวิจัยความร่วมมือวิจัยสาขาเดียวกันหรือสหสาขา ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ</p>	<p>1.1 พัฒนาระบบสายปฏิบัติงานของอาจารย์ โดยพิจารณาภาระงานเป็นหลัก</p> <p>1.2 จัดจ้างนักวิจัยเต็มเวลาเพื่อพัฒนางานวิจัยระดับคณะ</p> <p>1.3 พัฒนาเจ้าหน้าที่วิจัย เพื่อทำหน้าที่ประสานงานความร่วมมือวิจัยระดับคณะ/สถาบัน</p> <p>1.4 ให้ทุนสนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัยในสาขาเดียวกันและสหสาขา ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ</p>	<p>1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความจำเป็นของการมีนักวิจัยเต็มเวลาเพื่อพัฒนางานวิจัยของมหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศ</p> <p>2. ความร่วมมือด้านการวิจัยระดับคณะ/ สถาบัน และระบบสนับสนุน</p> <p>3. งบประมาณส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยที่เพียงพอและต่อเนื่อง</p>

ตารางที่ 44 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. พัฒนาผลิตภาพการวิจัยและความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้เพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ	<p>2.1 งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p> <p>2.2 จำนวนผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p> <p>2.3 จำนวนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย เช่น การวิจัยร่วม และการแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาเพื่อวิจัยเป็นต้น</p> <p>2.4 จำนวนโฮมเพจของหน่วยงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p>	<p>2.1 กำหนดแผนพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม</p> <p>2.2 กำหนดแผนงานพัฒนาศักยภาพงานวิจัยเฉพาะสาขาที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญ เพื่อสร้างความเป็นเลิศเฉพาะสาขา</p> <p>2.3 สนับสนุนโครงการวิจัยที่เน้นแก้ปัญหาสังคมและพัฒนาประเทศ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่</p> <p>2.4 พัฒนาความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ทั้งในสาขาเดียวกัน และสหสาขา</p>	<p>2.1 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ โดยมีสัดส่วนงานวิจัยพื้นฐานและวิจัยประยุกต์ที่สมดุลกัน</p> <p>2.2 จัดสัมมนาเพื่อวางแผนพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ (Road Map) โดยเน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ของหน่วยงาน</p> <p>2.3 ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ</p> <p>2.4 จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับโครงการความร่วมมือด้านการวิจัย</p> <p>2.5 จัดทำโฮมเพจเกี่ยวกับงานวิจัยของหน่วยงานวิจัยทุกสาขา</p>	<p>1. ฐานข้อมูลด้านการวิจัยระดับสถาบัน/หน่วยงานทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในแต่ละสาขา</p> <p>2. ความตระหนักของนักวิจัยที่เห็นความสำคัญของการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับมาตรฐานงานวิจัยสู่งานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ</p>

ตารางที่ 44 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
3. สนับสนุนการสร้างพันธมิตรร่วมวิจัยด้านสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ให้เข้มแข็งและยั่งยืน	<p>3.1 จำนวนเครือข่ายทางวิชาการ และเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p> <p>3.2 จำนวนกลุ่มพันธมิตรร่วมวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p> <p>3.3 จำนวนสัญญา/ข้อตกลงความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก</p>	<p>3.1 สร้างกลุ่มวิจัยและเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในระดับสถาบันระดับชาติ และนานาชาติ ที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น</p> <p>3.2 สร้างพันธมิตรร่วมวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ในประเทศและต่างประเทศ ที่มี การวิจัยในสาขาเดียวกัน เพื่อพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์</p> <p>3.3 สร้างความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์/ มนุษยศาสตร์กับหน่วยงานภายนอก เช่น การสนับสนุนทุนวิจัย การทำสัญญาข้อตกลงร่วมวิจัย การแลกเปลี่ยนบุคลากรวิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น</p>	<p>3.1 จัดประชุมสัมมนาวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในสาขาวิชาเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ และนำเสนอผลงานวิจัยระหว่างหน่วยงาน</p> <p>3.2 สร้างพันธมิตรร่วมวิจัยกลุ่มวิจัย และเครือข่ายการวิจัยในทุกสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภายในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบัน</p> <p>3.3 สร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ เอกชน ทั้งในและต่างประเทศ</p>	<p>1. ความตระหนักของนักวิจัยในเห็นความสำคัญของการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับมาตรฐานงานวิจัยสู่งานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ</p> <p>2. ฐานข้อมูลด้านความร่วมมือวิจัย ระดับสถาบัน/หน่วยงานที่เชื่อมโยงกับหน่วยงานต่างๆ</p>

ตารางที่ 44 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
4. สนับสนุนโครงการความร่วมมือวิจัย โดยปรับกฎระเบียบสนับสนุนเพื่อการวิจัย	4.1 ร้อยละของจำนวนโครงการวิจัยที่เพิ่มขึ้น 4.2 ร้อยละของจำนวนนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เพิ่มขึ้น 4.3 จำนวนนักวิจัยระบบทวิสังกัด	4.1 ปรับกฎระเบียบการเบิกจ่ายเงินสนับสนุนโครงการวิจัยให้มีความคล่องตัวต่อการดำเนินการวิจัย โดยจัดสรรเป็นระบบเหมาจ่าย และลดขั้นตอนเอกสาร 4.2 ปรับระเบียบการจัดจ้างนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย ให้มีค่าตอบแทนที่คุ้มค่า ไม่ผูกพันกับฐานเงินเดือนข้าราชการ และให้หน่วยงานมีอิสระในการจัดจ้าง 4.3 ปรับกฎระเบียบการจ้างบุคลากรแบบทวิสังกัด ที่อาจารย์และนักวิจัยสามารถทำงานวิจัยข้ามหน่วยงานได้ เพื่อพัฒนาความร่วมมือวิจัยในระยะยาว	4.1 จัดสัมมนาระดมสมองเพื่อหาแนวทางในการปรับกฎระเบียบการจ่ายเงินสนับสนุนโครงการวิจัยให้มีความคล่องตัว 4.2 จัดจ้างนักวิจัยระดับหน่วยงาน/สถาบัน ตามงบประมาณของแต่ละหน่วยงาน 4.3 จัดตั้งระบบการจ้างนักวิจัยแบบทวิสังกัด 4.4 ปรับกฎระเบียบสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. ความคล่องตัวด้านการเงินและอำนาจการตัดสินใจด้านงบประมาณของผู้รับผิดชอบการเบิกจ่ายเงินสนับสนุนการวิจัย

ตารางที่ 44 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
5. ส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัย โดยปรับเกณฑ์ประเมินผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	5.1 ร้อยละของจำนวนผลงานวิจัยที่มีการเผยแพร่ในระดับชาติ และการนำไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นและสังคม	5.1 ปรับเกณฑ์ประเมินผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของศาสตร์และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น พิจารณาจากการเผยแพร่งานวิจัยระดับชาติ และการนำไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นและสังคม	5.1 ปรับเกณฑ์ประเมินผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์
6. พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ	6.1 จำนวนฐานข้อมูลเพื่อการวิจัย 6.2 จำนวนผู้ใช้งานฐานข้อมูลด้านการวิจัยต่อปี 6.3 จำนวนโฮมเพจฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยของหน่วยงาน	6.1 พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ ฐานข้อมูลนักวิจัย ผลงานวิจัย ความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น โดยให้ความเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานภายนอก 6.2 พัฒนาระบบสารสนเทศในการให้ข้อมูลด้านการวิจัยกับนักวิจัย	6.1 พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้แก่ ฐานข้อมูลนักวิจัย ผลงานวิจัย ความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ให้ครบถ้วน และปรับปรุงข้อมูลสม่ำเสมอ 6.2 ติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วไร้สายในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัย 6.3 พัฒนาโฮมเพจฐานข้อมูลเพื่อการวิจัยของทุกหน่วยงาน	1. ความต่อเนื่องในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ

ตารางที่ 44 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านนโยบายความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
7. สนับสนุนให้ทุกหน่วยงาน มีระบบติดตามประเมิน ผลการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ	7.1 จำนวนหน่วยงาน ติดตามและประเมิน ผลการวิจัยและความ ร่วมมือวิจัย ระดับคณะ/ หน่วยงาน	7.1 สร้างระบบติดตามและประเมิน ผลการวิจัยและความร่วมมือวิจัย ในทุกหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ 7.2 สนับสนุนการนำผลการ ประเมินผลงานวิจัยมาใช้ในการ บริหารงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ	7.1 จัดตั้งหน่วยติดตามและ ประเมินผลการวิจัยและความ ร่วมมือวิจัย ระดับคณะ/ หน่วยงาน โดยเน้นการนำ ผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และ การพัฒนาต่อยอดงานวิจัย	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการ พัฒนางานวิจัยทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. ความต่อเนื่องในการเชื่อมโยง ฐานข้อมูลด้านการวิจัยกับ หน่วยงานต่างๆ

ตารางที่ 45 ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาอาชีพนักวิจัยให้มี ความก้าวหน้าทางวิชาการ และอาชีพ เป็นที่ยอมรับใน สังคม	1.1 ร้อยละของจำนวน นักวิจัยในสถาบันอุดม ศึกษาของรัฐที่เพิ่มขึ้น	1.1 กำหนดเส้นทางความก้าวหน้าใน อาชีพนักวิจัย (Career Path) ที่ ชัดเจน ตั้งแต่ระดับต้นจนถึง ระดับสูง	1.1 จัดจ้างนักวิจัยเต็มเวลาระดับ หน่วยงาน/ สถาบัน 1.2 ให้รางวัลนักวิจัยดีเด่น และ ผลงานความร่วมมือวิจัยดีเด่น	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง ที่ตระหนักถึงความสำคัญของการ พัฒนาอาชีพนักวิจัย เพื่อรักษา คนเก่งไว้ให้องค์กร

ตารางที่ 45 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาอาชีพนักวิจัยให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและอาชีพ เป็นที่ยอมรับในสังคม (ต่อ)	1.2 ร้อยละจำนวนรางวัลนักวิจัยดีเด่น และผลงานวิจัยดีเด่น	1.2 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นนักวิจัย มีเกณฑ์พิจารณาชัดเจน 1.3 กำหนดความก้าวหน้าทางวิชาการให้กับนักวิจัย	1.3 สร้างระบบพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการสำหรับนักวิจัย 1.4 ปรับปรุงระบบการให้ตำแหน่งบริหารแก่นักวิจัยที่มีประสบการณ์สูง 1.5 ให้ค่าตอบแทนนักวิจัยที่จูงใจให้คนเก่งมาทำวิจัย	
2. พัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยและการบริหารโครงการวิจัยของนักวิจัย	2.1 จำนวนนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ	2.1 พัฒนาศักยภาพการวิจัย และทักษะการบริหารงานวิจัย รวมทั้งการบริหารจัดการโครงการความร่วมมือวิจัยของนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม	2.1 จัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านกระบวนการวิจัยสำหรับอาจารย์และนักวิจัย	1. ความร่วมมือของนักวิจัยที่มีประสบการณ์สูง ในการเป็นที่ปรึกษานักวิจัยใหม่

ตารางที่ 45 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. พัฒนาศักยภาพด้าน การวิจัยและการบริหาร โครงการวิจัยของนักวิจัย (ต่อ)	2.2 จำนวนผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ 2.3 จำนวนนักวิจัยที่เลี้ยง 2.4 จำนวนโครงการวิจัยที่มี ความร่วมมือระหว่าง อาจารย์และ บัณฑิตศึกษา 2.5 จำนวนทุนวิจัยที่ สนับสนุนความร่วมมือ วิจัยสำหรับนักวิจัย รุ่นใหม่	2.2 พัฒนาศักยภาพด้านการวิจัย ของนักวิจัยรุ่นใหม่ โดยใช้ ระบบนักวิจัยพี่เลี้ยงที่มี อาจารย์ ประสบการณ์วิจัยสูง เป็นที่ปรึกษา 2.3 บูรณาการระหว่างการพัฒนา อาจารย์และบัณฑิตศึกษา เช่น การพัฒนาศูนย์วิจัย โดยมี นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ช่วยเหลืองานของศูนย์ เป็นการพัฒนานักศึกษาและ สร้างนักวิจัยใหม่	2.2 พัฒนาทักษะการบริหารจัดการ โครงการวิจัย สำหรับอาจารย์ และนักวิจัย 2.3 จัดเวิร์คชอปให้อาจารย์และ นักวิจัยรู้จักแหล่งทุนวิจัยและ วิธีการเสนอโครงการความ ร่วมมือวิจัยเพื่อให้ได้ งบประมาณ 2.4 จัดตั้งระบบนักวิจัยพี่เลี้ยง (Mentoring) 2.5 พัฒนาโครงการวิจัยร่วมกับ บัณฑิตศึกษา 2.6 พัฒนาศูนย์วิจัยร่วมกับ บัณฑิตศึกษา 2.8 ให้ทุนสนับสนุนความร่วมมือ ด้านวิจัยสำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่	2. วัฒนธรรมวิจัยที่ดีของนักวิจัย และความตระหนักของการ สร้างผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ 3. การสร้างความร่วมมือด้าน การวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ 4. งบประมาณสนับสนุนการ พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย อย่างพอเพียง

ตารางที่ 45 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
3. ส่งเสริมแรงจูงใจที่เอื้อต่อการทำโครงการความร่วมมือวิจัย	3.1 จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัยระดับชาติและนานาชาติ 3.2 จำนวนรางวัลความร่วมมือด้านการวิจัย	3.1 สนับสนุนหน่วยงานที่มีศักยภาพด้านการวิจัยสูงให้สร้างความร่วมมือวิจัยกับหน่วยงานภายนอกในระดับชาติและนานาชาติ 3.2 สร้างระบบรางวัลความร่วมมือด้านการวิจัยสำหรับหน่วยงานที่มีผลงานความร่วมมือวิจัยระดับชาติและนานาชาติ	3.1 สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับหน่วยงานวิจัยที่มีผลงานความร่วมมือวิจัยระดับชาติและนานาชาติ 3.2 ให้รางวัลความร่วมมือด้านการวิจัยดีเด่น ระดับหน่วยงาน	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือวิจัยระดับสถาบัน 2. การสร้างความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องและเข้มแข็ง 4. งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยระดับสถาบัน
4. พัฒนาระบบประเมินภาระงานและตำแหน่งวิชาการ	4.1 จำนวนผลงานโครงการความร่วมมือวิจัย	4.1 พัฒนาระบบประเมินภาระงานและตำแหน่งวิชาการที่ส่งเสริมการสร้างผลงานความร่วมมือวิจัย	4.1 ปรับปรุงเกณฑ์การพิจารณาภาระงาน ให้เน้นน้ำหนักตามหน้าที่ของสายปฏิบัติงานหลัก ได้แก่ สายงานสอน งานวิจัย และงานบริการวิชาการ	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์

ตารางที่ 45 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
4. พัฒนาระบบประเมิน ภาระงานและตำแหน่ง วิชาการ (ต่อ)		4.2 ปรับเกณฑ์พิจารณาประเมิน ผลงานโครงการความร่วมมือวิจัย ให้มีค่าคะแนนสูงกว่าโครงการ วิจัยเดี่ยว เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้นักวิจัย	4.2 กำหนดภาระงานด้านความ ร่วมมือวิจัย สำหรับอาจารย์และ นักวิจัยให้มีผลงานด้านความ ร่วมมือวิจัยระดับชาติ หรือ นานาชาติ 4.3 ปรับเกณฑ์พิจารณาประเมินผล งานโครงการความร่วมมือวิจัย ของนักวิจัย	
5. ส่งเสริมบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมในการสร้าง ความร่วมมือด้านการวิจัย	5.1 จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรมแต่ละโครงการ 5.2 จำนวนนักวิจัยที่เผยแพร่ ผลงานวิจัยใน ต่างประเทศ 5.3 จำนวนโครงการความ ร่วมมือวิจัยทาง สังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์	5.1 ส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการเพื่อ สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือ ด้านการวิจัย 5.2 สนับสนุนการรวมกลุ่มนักวิจัย ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ด้านการวิจัย และการ สร้างเครือข่ายวิจัยในอนาคต	5.1 จัดประชุมวิชาการนำเสนอ ผลงานวิจัยระดับชาติและ นานาชาติ 5.2 ส่งเสริมการนำเสนอผลงานวิจัย ในต่างประเทศ 5.3 สัมมนานักวิจัยทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ปีละ 2 ครั้ง ในทุกสาขา	1. ความร่วมมือของนักวิจัยใน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ 2. วัฒนธรรมวิจัยที่ดีของนักวิจัย และความตระหนักของการ สร้างผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ 3. การสร้างความร่วมมือด้าน การวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ

ตารางที่ 45 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
5. ส่งเสริมบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการสร้างความร่วมมือด้านการวิจัย (ต่อ)		5.3 สร้างเครือข่ายไตรภาคีวิจัย ส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน 5.4 ส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการวิจัยระหว่างไทยกับต่างประเทศ	5.4 จัดสัมมนาในกลุ่มไตรภาคีวิจัย แนะนำแหล่งทุน และเผยแพร่ผลงานความร่วมมือด้านการวิจัย 5.5 จัดสัมมนาในกลุ่มไตรภาคีเพื่อร่วมกำหนดโจทย์วิจัย ตอบสนองการพัฒนาสังคม ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน 5.6 จัดตั้งอาศรมวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 5.7 จัดประชุมสัมมนาเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการวิจัยระหว่างไทยกับต่างประเทศ	
6. ส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมวิจัยที่ดีให้กับนักวิจัย	6.1 จำนวนรายวิชาที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน	6.1 ส่งเสริมให้นักวิจัยมีจรรยาบรรณและมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ดี 6.2 ส่งเสริมนักศึกษาที่มีจิตวิจัย/ วัฒนธรรมวิจัยที่ดี เพื่อสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่	6.1 จัดทำคู่มือให้นักวิจัย และจรรยาบรรณนักวิจัย ให้แก่นักวิจัยใหม่ 6.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาทำวิจัย โดยคำนึงถึงการแก้ปัญหาสังคมและประเทศ	1. ความร่วมมือของนักวิจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ 2. ความตระหนักของการสร้างผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ตารางที่ 45 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
6. ส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมวิจัยที่ดีให้กับนักวิจัย (ต่อ)	6.2 จำนวนโครงการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ	6.3 ส่งเสริมให้นักวิจัยตระหนักเห็นคุณค่าของการวิจัยเพื่อส่วนรวม ไม่มุ่งประโยชน์ส่วนตน 6.4 สร้างจิตวิจัยที่ดีให้กับนักศึกษาผ่านการเรียนการสอนที่ใช้วิจัยเป็นฐาน	6.3 ให้ทุนสนับสนุนการเรียนการสอนที่ใช้วิจัยเป็นฐาน 6.4 จัดระบบนักวิจัยพี่เลี้ยงแก่นักวิจัยรุ่นใหม่	

ตารางที่ 46 ร่างกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน	1.1 จำนวนศูนย์พัฒนาความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน 1.2 จำนวนโครงการความร่วมมือวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	1.1 สนับสนุนให้มีหน่วยงานกลางเพื่อดูแลความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน 1.2 พัฒนาระบบการสนับสนุนความร่วมมือด้านการวิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน	1.1 จัดตั้งศูนย์พัฒนาความร่วมมือวิจัยระดับหน่วยงาน/ สถาบัน 1.2 จัดจ้างเจ้าหน้าที่ประสานงานความร่วมมือด้านการวิจัยที่มีประสิทธิภาพระดับหน่วยงาน/ สถาบัน	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารหน่วยงานที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์

ตารางที่ 46 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาความร่วมมือวิจัย ระดับหน่วยงาน (ต่อ)	1.3 จำนวนผลงาน ความร่วมมือวิจัย ทางสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ ระดับชาติและ นานาชาติ	1.3 สร้างความเชื่อมโยงระหว่าง ศูนย์พัฒนาความร่วมมือวิจัยกับ หน่วยงานต่างๆ ในสถาบัน เดียวกัน และหน่วยงานภายนอก ต่างๆ 1.4 ผลักดันให้เกิดความร่วมมือวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ใน รูปแบบพหุภาคี หรือทวิภาคี	1.3 สร้างเครือข่ายศูนย์พัฒนา ความร่วมมือวิจัยระดับ หน่วยงาน/ สถาบัน ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ 1.4 เชื่อมโยงเครือข่ายฐานข้อมูล เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์กับหน่วยงาน ภายในและภายนอก 1.5 สร้างความร่วมมือด้านวิชาการ และวิจัยกับหน่วยงาน/ องค์กร ระดับชาติและนานาชาติ	2. กลุ่มพันธมิตรร่วมวิจัย และเครือข่ายการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง
2. พัฒนาระบบบริหารจัดการ งานวิจัยและการบริหาร โครงการความร่วมมือวิจัย	2.1 จำนวนโครงการ ความร่วมมือวิจัย ทางสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ ระดับชาติ และนานาชาติ	2.1 พัฒนาระบบบริหารจัดการ งานวิจัย ให้มีความคล่องตัว โดยเฉพาะด้านการเบิกจ่าย งบประมาณการวิจัย	2.1 ปรับระบบการเบิกจ่าย งบประมาณการวิจัย และ ลดขั้นตอนเอกสาร และให้ อำนาจการตัดสินใจลงไป ระดับผู้ปฏิบัติการให้มากที่สุด	1. นโยบายการสนับสนุนการวิจัย ของสถาบันอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย

ตารางที่ 46 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. พัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยและการบริหารโครงการความร่วมมือวิจัย (ต่อ)	2.2 จำนวนผู้เข้ามาติดต่อ โฮมเพจของศูนย์พัฒนา ความร่วมมือวิจัย	2.2 สร้างระบบการบริหารโครงการ ความร่วมมือวิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ ประสานงานความร่วมมือวิจัย ทั้งในประเทศและระหว่าง ประเทศ เช่น เอกสารราชการ การนัดประชุม การเบิกจ่าย งบประมาณ การนำเสนอผลงาน และร่างข้อเสนอโครงการวิจัย เป็นต้น	2.2 ปรับระบบการสนับสนุนวิจัย เป็นแบบเหมาจ่าย และเบิกจ่าย งบประมาณโดยพิจารณาจาก ความก้าวหน้าของผลงาน 2.3 สร้างระบบการบริหารโครงการ ความร่วมมือวิจัย ภายใต้การ ดำเนินการของศูนย์พัฒนา ความร่วมมือวิจัยระดับ หน่วยงาน/ สถาบัน 2.4 สร้างโฮมเพจศูนย์พัฒนา ความร่วมมือวิจัยเพื่อประสาน งานโครงการความร่วมมือวิจัย กับนักวิจัย และหน่วยงานและ องค์กรต่างๆ ที่มีความร่วมมือ	2. วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร หน่วยงานที่ตระหนักถึง ความสำคัญของการพัฒนา ความร่วมมือด้านการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 3. กลุ่มพันธมิตรร่วมวิจัย และเครือข่ายการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง

ตารางที่ 46 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการความร่วมมือวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
3. สนับสนุนการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์	3.1 จำนวนผู้เข้าชมเว็บไซต์เครือข่ายการวิจัย และพันธมิตรร่วมวิจัย 3.2 จำนวนผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการเครือข่ายการวิจัยสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ 3.3 จำนวนการแลกเปลี่ยนบุคลากรวิจัย และร่วมวิจัยระหว่างหน่วยงาน	3.1 พัฒนาเว็บไซต์เครือข่ายการวิจัย และพันธมิตรร่วมวิจัย เพื่อเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ทุกสาขาวิชา 3.2 พัฒนาเครือข่ายวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ความเข้มแข็งและยั่งยืน	3.1 จัดทำเว็บไซต์เครือข่ายการวิจัย และพันธมิตรร่วมวิจัย ของสถาบัน ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ของหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3.2 จัดการประชุมวิชาการเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ประจำปี 3.3 ส่งเสริมโครงการวิจัยร่วม และการแลกเปลี่ยนบุคลากรวิจัยระหว่างหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศ	1. นโยบายการสนับสนุนการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย 2. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารหน่วยงานที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 3. กลุ่มพันธมิตรร่วมวิจัย และเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง

ตารางที่ 47 ร่างกลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ	<p>1.1 จำนวนการเยี่ยม/เข้า วัสดุอุปกรณ์วิจัย ระหว่างหน่วยงาน ภายในสถาบัน</p> <p>1.2 จำนวนผู้เข้าชมโฮมเพจ เครือข่ายทรัพยากรเพื่อ การวิจัย</p>	<p>1.1 กำหนดกฎระเบียบในการ บริหารจัดการทรัพยากรที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อการวิจัยที่มี การใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า</p> <p>1.2 จัดทำโฮมเพจเครือข่ายทรัพยากร เพื่อการวิจัย ส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า</p>	<p>1.1 กำหนดกฎระเบียบในการ บริหารจัดการทรัพยากร เพื่อการวิจัย โดยสามารถ เยี่ยม/เข้า วัสดุอุปกรณ์วิจัย ระหว่างหน่วยงานภายใน สถาบันได้</p> <p>1.2 ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การใช้ทรัพยากรเพื่อการวิจัย อย่างคุ้มค่า</p> <p>1.3 จัดทำโฮมเพจเครือข่าย ทรัพยากรเพื่อการวิจัย โดยระบุ วัสดุอุปกรณ์วิจัยที่สามารถเยี่ยม/ เข้า ระหว่างหน่วยงานภายใน สถาบันเดียวกัน</p>	<p>1. นโยบายการสนับสนุนการวิจัย ของสถาบันอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์</p> <p>2. การสร้างความร่วมมือด้านการ วิจัยกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ</p> <p>3. เครือข่ายการวิจัยและกลุ่ม พันธมิตรร่วมวิจัยทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 47 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. สนับสนุนงบประมาณ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ เบื้องต้นแก่หน่วยงานวิจัย	2.1 จำนวนงบประมาณที่ สนับสนุนหน่วยงานวิจัย เช่น ศูนย์วิจัย กลุ่มวิจัย เครือข่ายการวิจัย และ ศูนย์พัฒนาความร่วมมือ วิจัย	2.1 มหาวิทยาลัยสนับสนุนสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เบื้องต้น เพื่อการวิจัยแก่หน่วยงานด้าน การวิจัย เช่น ศูนย์วิจัย กลุ่มวิจัย เครือข่ายการวิจัย และศูนย์ พัฒนาความร่วมมือวิจัย	2.1 สนับสนุนงบประมาณการ จัดตั้งศูนย์วิจัยและกลุ่มวิจัยใน อย่างต่อเนื่อง 2.2 สนับสนุนสถานที่และวัสดุ อุปกรณ์เบื้องต้น เพื่อการวิจัย แก่หน่วยงานวิจัย	1. นโยบายการสนับสนุนการวิจัย ของสถาบันอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัย ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. เครือข่ายการวิจัยและกลุ่ม พันธมิตรร่วมวิจัยทาง สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง
3. พัฒนาระบบจัดสรรทุนเพื่อ ส่งเสริมความร่วมมือวิจัย	3.1 จำนวนโครงการที่มี ความร่วมมือด้านการ วิจัยในสาขาเดียวกัน และสหสาขา 3.2 จำนวนโครงการวิจัยที่ เป็นวิจัยพื้นฐานและ วิจัยประยุกต์	3.3 สนับสนุนโครงการที่มีความ ร่วมมือด้านการวิจัยในสาขาวิชา เดียวกัน และสหสาขา ทั้งในและ ต่างประเทศ 3.4 สนับสนุนโครงการความร่วมมือ ด้านการวิจัยที่เป็นวิจัยพื้นฐาน และวิจัยประยุกต์อย่างสมดุลกัน	3.1 จัดสรรทุนสนับสนุนโครงการ ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย สาขาเดียวกัน และสหสาขา 3.2 จัดสรรทุนสนับสนุนโครงการ ที่มีความร่วมมือด้านการวิจัย กับหน่วยงานภายนอกทั้งใน และต่างประเทศ 3.3 จัดสรรทุนสนับสนุนโครงการ ความร่วมมือด้านการวิจัยที่เป็น วิจัยพื้นฐานและวิจัยประยุกต์ อย่างสมดุลกัน	

ตารางที่ 47 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
4. ส่งเสริมการระดมทรัพยากรจากแหล่งทุนภายนอก	4.1 จำนวนงบประมาณสนับสนุนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก 4.2 จำนวนผู้ใช้บริการห้องสมุดอื่นๆ ในเว็บไซต์ของสถาบัน	4.1 ประสานความร่วมมือด้านการวิจัยกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 4.2 พัฒนาคุณภาพผลงานวิจัยเพื่อให้ตอบสนองโจทย์วิจัยของแหล่งทุน 4.3 พัฒนาเครือข่ายห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานวิจัยอื่นๆ	4.1 สร้างความร่วมมือกับแหล่งทุนของภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อขอสนับสนุนเงินทุนวิจัย บุคลากร เทคโนโลยี สถานที่ และเวลา 4.2 สร้างเครือข่ายห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา ที่เชื่อมโยงกับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ และห้องสมุดของหน่วยงานภายนอก 4.3 พัฒนาเว็บไซต์ของห้องสมุดให้เชื่อมโยงกับห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานวิจัยอื่นๆ	1. นโยบายการสนับสนุนการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. เครือข่ายการวิจัยและกลุ่มพันธมิตรร่วมวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง 3. ความร่วมมือจากแหล่งทุนภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน

ตารางที่ 48 ร่างกลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพผลงานวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาคุณภาพผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ จำนวนผู้ลงทะเบียนโครงการวิจัยโดยไม่มีเหตุอันควร จำนวนงบประมาณสนับสนุนโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยจากแหล่งทุนภายนอก 	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาทักษะการเขียนโครงการวิจัยให้ตรงวัตถุประสงค์ของแหล่งทุน พัฒนาระบบติดตามความก้าวหน้าโครงการวิจัย พัฒนาระบบประเมินผลงานวิจัย กำหนดบทลงโทษผู้ลงทะเบียนโครงการวิจัยโดยไม่มีเหตุอันควร 	<ol style="list-style-type: none"> จัดอบรมให้ความรู้การเขียนและนำเสนอโครงการวิจัยที่ดี เพื่อเสนอขอรับทุนสนับสนุนการวิจัยระดับชาติและนานาชาติ จัดระบบติดตามความก้าวหน้าโครงการวิจัย เพื่อควบคุมคุณภาพผลงานวิจัย กำหนดบทลงโทษผู้ลงทะเบียนโครงการวิจัยโดยไม่มีเหตุอันควร และให้มีผลต่อการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ 	<ol style="list-style-type: none"> วัฒนธรรมวิจัยที่ดีของนักวิจัยและความตระหนักรู้ของการสร้างผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ความร่วมมือของนักวิจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ นโยบายการสนับสนุนการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์
2. ส่งเสริมการทำวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาสังคมและประเทศ	<ol style="list-style-type: none"> จำนวนโครงการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาชุมชน สังคม และการพัฒนาประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> สร้างกลไกศึกษาปัญหาสังคมเพื่อวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ สนับสนุนโครงการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาชุมชน สังคม และการพัฒนาประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> จัดประชุมระดมสมองเพื่อจัดทำโจทย์วิจัยในการแก้ปัญหาชุมชนและสังคม โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น 	

ตารางที่ 49 ร่างกลยุทธ์ด้านการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย	1.1 จำนวนผลงานวิจัยที่มีการนำไปใช้ประโยชน์สู่ชุมชน และสังคม	1.1 จัดตั้งหน่วยงานกลางของสถาบันติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย 1.2 สนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์สู่ชุมชน และสังคม	1.1 จัดตั้งสำนักงานดูแลการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลผลงานวิจัย และเครือข่ายการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 1.2 จัดสรรทุนสนับสนุนเพิ่มเติมสำหรับโครงการวิจัยที่กำหนดวิธีการนำผลงานไปใช้ประโยชน์สู่ชุมชน และสังคม	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารหน่วยงานที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. วัฒนธรรมวิจัยที่ดีของนักวิจัย และความตระหนักของการสร้างผลงานวิจัยระดับชาติ และนานาชาติ
2. ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติ และนานาชาติ	2.1 จำนวนผลงานความร่วมมือวิจัยที่เผยแพร่ในเวทีระดับชาติและนานาชาติ 2.2 จำนวนบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติ	2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานความร่วมมือวิจัยในระดับชาติ และนานาชาติ	2.1 สนับสนุนการเผยแพร่ผลงานความร่วมมือวิจัยในเวทีระดับชาติและนานาชาติ 2.2 สนับสนุนทุนการแปลบทความผลงานความร่วมมือวิจัยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ	3. ความร่วมมือของนักวิจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

ตารางที่ 49 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ (ต่อ)			2.3 สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ผลงานความร่วมมือวิจัยระดับนานาชาติ 2.4 จัดประชุมวิชาการนานาชาติเพื่อนำเสนอผลงานความร่วมมือวิจัย	
3. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	3.1 จำนวนวารสารวิชาการ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ	3.1 พัฒนาคุณภาพวารสารวิชาการ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ 3.2 สร้างเครือข่ายวารสารวิชาการ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์	3.1 จัดทำวารสารวิชาการทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ 3.2 จัดตั้งสมาคมวารสารวิชาการ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพวารสาร 3.3 สร้างเครือข่ายวารสารวิชาการ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายการวิจัย และกลุ่มวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์	

ตารางที่ 49 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
3. พัฒนาสื่อเพื่อเผยแพร่งานวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (ต่อ)			3.4 จัดกิจกรรมวิชาการร่วมกันระหว่างวารสารวิชาการและนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์	

ตารางที่ 50 ร่างกลยุทธ์ด้านการติดตามและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
1. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ	1.1 จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับการติดตามและประเมินผล	1.1 พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัยระดับคณะ/ หน่วยงาน ที่มีประสิทธิภาพ 1.2 พัฒนาระบบติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ	1.1 จัดระบบติดตามและประเมินโครงการวิจัยระดับคณะ/ หน่วยงาน ประเมินความก้าวหน้าของงานวิจัยในระยะก่อน กลาง และหลังการวิจัย 1.2 จัดระบบติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน ระดับชาติ และนานาชาติ	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. ความต่อเนื่องในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ

ตารางที่ 50 (ต่อ) ร่างกลยุทธ์ด้านการติดตามและประเมินผลความร่วมมือด้านการวิจัย

กลยุทธ์ระดับแผน	ตัวบ่งชี้	กลวิธี	กิจกรรม	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการติดตามและประเมินผลงานวิจัย	2.1 จำนวนผู้ใช้บริการของโฮมเพจระบบติดตามและประเมินผลการวิจัย	2.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านการวิจัย เพื่อการติดตามและประเมินผลการวิจัย	2.1 จัดทำโฮมเพจระบบติดตามและประเมินผลการวิจัย เพื่อติดตามความก้าวหน้าของแต่ละโครงการวิจัยอย่างสม่ำเสมอ 2.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัยที่เชื่อมโยงกับทุกหน่วยงาน	1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูงที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนางานวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ 2. ความต่อเนื่องในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านการวิจัยกับหน่วยงานต่างๆ
3. ส่งเสริมการพัฒนาโครงการความร่วมมือวิจัยให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน		3.1 พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาโครงการความร่วมมือวิจัยระดับคณะ/หน่วยงาน อย่างต่อเนื่อง	3.1 จัดระบบประเมินผลการพัฒนาโครงการความร่วมมือด้านการวิจัยกับองค์กรต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ 3.2 สนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับหน่วยงานที่มีผลงานการพัฒนาโครงการความร่วมมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง	

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ เกิดวันที่ 31 ตุลาคม 2516 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรี และปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ในปีการศึกษา 2537 และ 2544

ปัจจุบันได้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ (UDC) สาขาวิชาอุดมศึกษา
ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย